

ရခိုင်လူမျိုးများ

အမှတ်-၃

ချစ်ဖြူအောင်
AKB

ရခိုင်လူမျိုးနှင့်ညီများ
ဒီဂရီပတ်

About -

Type Setting	-	Daw Khin Si
Proofer	-	Sara Htun
Book Layout	-	U Khin MOUNG
Cover Design	-	Myint Zaw

*(all photos and references are copyrighted by
their respective owners.)*

First Edition - August, 1995.

ဇယား

၁။ ထုတ်ဝေသူအမှာ	
၂။ ရရှိပြည်နှင့် သိရှိလက်ခံနိုင်စွမ်း	
သာသနာရေးဆက်ဆံမှုများ	အောင်စံ
၃။ စစ်ထုတ်နိမိတ်ကျမ်	ပညာစာရ
၄။ ဥပမာရုံ ရရှိစကားပုံ	အသျှင်စက္ကန့်၊ အသျှင်ဝါသဝ
၅။ ရရှိစာပိုဒ်အစွဲအသားဆိုစွာ ဇာပိုင်လဲ	ပန်းအောင်
၆။ ရရှိအမျိုးသားများ၏	
နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးကြိုးပမ်းမှုတချို့	ဇညဦး
၇။ မျောက်ဥ	စောစိန်
၈။ ရရှိရာဇဝင်ဆရာကြီး ဦးသာထွန်းအောင်	မင်းပြားမင်းသိန်းစံ
၉။ မြောက်ဦးလက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ	မောင်ခိုင်အောင်
၁၀။ မြောက်ဦးခေါ်တွင်လာပုံနှင့်	
ခေတ်အဆက်ဆက် မီးဘေးသင့်ခဲ့ပုံ	မဟာပညာကျော်
၁၁။ လက်ယာမင်းနန်းကို ဘယ်သူ	
နန်းတင်ပါလိမ့်	အောင်မြင်ကျော်(စစ်တွေကောလိပ်)
၁၂။ ဝေသာလီခေတ်မှထူးခြားသည့်	
ဆင်ယင်မှုတစ်ခု	သူမြတ်(မဟာအောင်မြေ)
၁၃။ ရရှိလူမျိုးနှင့် အရက်ပြဿနာ	ရိုးမရင်သွီး
၁၄။ ကျွန်တော်မှတ်စုထဲမှ မြောက်ဦးမြို့	မင်းသူမင်း

၁၅။ ထူးခြားသော ရခိုင်ကျောက်စာများ

၁၆။ ကလောင်ပေါက်စာစီစဉ်

၁၇။ သူတို့ကျင့်သုံးကြသည့်

တက်ထွန်းနီ(မြောက်ဦး)

လေးဝတီခိုင်ကျော်

နောင်အေး(အနောက်)

စာဟောင်းပီဟောင်းကဏ္ဍ

၁။ နတ်သမီးသိုက်စာ

၂။ ဗျာမိသိုက်ကျောက်ရိုး

၃။ သိုက်တက် လက်ရုံးသိုက်စာလင်္ကာ

၄။ သိုက်တက်လက်ရုံး လျှောက်စာ

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုဆု

၁။ အချစ်ဆိပ် (ပထမဆု) -

၂။ တစ်ခါသုံး(ဒုတိယဆု) -

၃။ အဖတူသား မဖြစ်စီချင်ရေအကြောင်း

(တတိယဆု) -

ခိုင်ဦး

ဂနိုင်မောင်(မြောက်ဦး)

ရွှေပန်းထိမ် ကိုစောဝင်း

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ပန်ကြားလွှာ

- * စာပေသည် လူမျိုး၏ဦးနှောက်
- * စာပေသည် လူမျိုး၏ နှလုံး
- * စာပေသည် လူမျိုး၏ သွေးကြောဖြစ်သည်။
- * နှုတ်တစ်ရာ စာတစ်ကြောင်း
- * စာပေမရှိလျှင် လူမျိုးမရှိနိုင်
- * စာပေမြင့်မှ လူမျိုးတင့်မည်
- * မိမိစာပေကို တိုးတက်မြင့်မားအောင် အခြားလူမျိုးများ လေးစားရိသေအောင် စာပေ၊ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုအတွေ့အကြုံများကို အကွဲရာတင်ထားနိုင်အောင် ပိုင်းဝန်း ဆောင်ရွက်ကြပါစို့။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ထုတ်ဝေသူ၏အမှာ

ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ အမှတ်(၂)ထွက်လာပြီးသောအခါ ကျွန်တော်တို့ ရခိုင်သားကြီးစာပေကို ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲစာများ၊ အကြံပေးစာများ၊ ဝေဖန်စာများ၊ အပြစ်တင်စာများ ရောက်ရှိလာသဖြင့် ဝမ်းသာစွာ ဖတ်ရှုခွင့်ရပါသည်။

အချို့အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကိုယ်တိုင်လာရောက်ဆွေးနွေးမှုလည်း ပြုလာကြသည်။

ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ အမှတ်(၂)စာအုပ်တွင် တချို့လူငယ်များက ရသစာပေများ ဝတ္ထုများကို ဖော်ပြစေလိုကြပါသည်။ သူတို့အနေဖြင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ စာပေများသည်လည်း လေးလွန်းသည်။ အီသည်ဟု ဆိုကြသည်။ တချို့သော လူကြီးများက ရခိုင်ညွန့်ဖူးဆောင်းပါးများ အမှတ်(၂)သည် အမှတ်(၁)ကို မမီ ထိုထက်သမိုင်းဆန်သော၊ လေးနက်သော သမိုင်းဆောင်းပါးများကို ဖော်ပြသင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ထုတ်ဝေသူတို့အနေဖြင့် အပြင်အဆင်နှင့် ပုံနှိပ်စာလုံး၊ စက္ကူအမျိုးအစားတို့ကိုသာ ကောင်းသည်ထက်ကောင်းအောင် ပြုပြင်နိုင်ပါသည်။ စာမူများကိုကား စာပေလေ့လာလိုက်စားသော စာရေးဆရာတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုသာ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ စာကောင်းပေကောင်းများများ ရရှိနိုင်ရန်အတွက် ကျွန်တော်ဘက်မှ ကြိုးစားနေပါသည်။ ရခိုင်ညွန့်ဖူး (၃)မှ စတင်ကာ ရသစာပေများနှင့် ရသဆောင်းပါးများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ရခိုင်လှမြင့်နှင့် ညီများ
၁၀-၈-၁၉၈၅

ကျေးဇူးစကား

ဤကျေးဇူးစကား ရေးသင့်သည်မှာ ကြာပါပြီ။ သို့သော်လည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် မရေးဖြစ်ခဲ့ပါ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေသည် ၁၉၉၄-ခု မတ်လ(၂၄)ရက်နေ့တွင် ‘ရခိုင်သားကြီးစာပေ’ဟု အမည်တပ်ကာ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုများ (၃)စာအုပ်ကို စတင်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ယင်း မတိုင်မီက ဂေါ်ယာမြေစာဝင်း၏ သီဟရာဇာစာပေမှ ၁၉၉၃-ခု နိုဝင်ဘာလတွင် ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုများ(၂)ကို ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ယင်းရခိုင်ယဉ်ကျေးမှုများ(၂)သည် ရခိုင်သားကြီးစာပေကို မွေးဖွားသည့် မူလအစဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ယခုအခါ ရခိုင်သားကြီးစာပေ၏ သက်တမ်းမှာ ၁၉၉၅-ခု နိုဝင်ဘာလတွင် (၂)နှစ်ပြည့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသက်တမ်းအတွင်း စာအုပ်(၁၁)အုပ်ကို ထုတ်ဝေပြီးဖြစ်ပါသည်။ လက်ဝဲသလုံးတော်ဓာတ်နှင့် စစ်တွေမြို့၊ သဒ္ဓမ္မဂူရု(ပုသိမ်)ကျောင်းတိုက် ဂုဏ်ထူးဆောင် ဦးစော၊ သရက်တောကျောင်းတိုက် ဘဒ္ဒန္တတိလောကဓမ္မ ဂုဏ်ထူးဆောင် ဦးအောင်၊ အရှင်တေဇနိယ (တောင်တန်းသာသနာပြု)၏ ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ဝတ်ဘာသာနှင့် ဦးရာဇမြေ မဂ္ဂဇင်း အမှတ်(၃)အစ ရှိသည့်စာအုပ်များကို ထုတ်ဝေရိုက်နှိပ်ရာတွင်လည်း ကူညီပံ့ပိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ ယခုအချိန်ထိ ရပ်တည်၍ စာအုပ်များထုတ်ဝေနိုင်ခြင်းမှာ တစ်ဦးကောင်း ကြောင့်မဟုတ်ပါ။ စာပေပညာရှင်များက စာပေများကို ရေးသားပြုစုပေးခြင်းနှင့် ထွက်လာသော စာအုပ်များအား ဖြန့်ချိရေးကို ပိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းကြသော အရှင်စက္ကီ၊ အရှင်ဝါသဝ၊ ဆရာဦးကျော်ကျော်လှ(မြောက်ဦး)၊ ဦးကျော်ထွန်းအောင်(မြောက်ဦး)၊ ကိုမောင်ကျော်ဇော(မြောက်ဦး)၊ ဦးအောင်ကျော်သာ(စေတနာစာပုံနှိပ်တိုက်၊ စစ်တွေ)၊ ဦးစံလှကျော်(စစ်တွေ)၊ ဆရာဦးဗသိန်း(စစ်တွေ)၊ ဦးမောင်ထွန်းကျော်(စစ်တွေ)၊ ကိုဘသောင်း (ကျောက်တော်)၊ ဦးစံညွန့်(မင်းပြား)၊ ဦးမောင်မြင့်(မင်းပြား)၊ မညွန့်ညွန့်(ရေသေ့တောင်)၊ ဦးကျော်လှဦး(ဘူးသီးတောင်)၊ ကိုရမ္မာ(ကိုဘိုးနု ရမ်းဗြဲ)၊ ကိုမြင့်ဆွေမောင် (တောင်ကုတ်)၊ ကိုအောင်ထွန်းသိန်း(ပုဏ္ဏားကျွန်း)၊ ကိုဘညွန့်(ပုဏ္ဏားကျွန်း)၊ ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုဇာတနှင့် အသျှင်တေဇ(ဓမ္မသုခစာသင်တိုက်၊ ရန်ကုန်)၊ ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တရတနာရနှင့် အသျှင်ဥာဏလောက(မင်္ဂလာရာမကျောင်းတိုက်၊ ရန်ကုန်)၊ အသျှင်ပရမနှင့် အသျှင်ဝဏ္ဏိတ(မင်္ဂလာသုခပါဠိတက္ကသိုလ်၊ ရန်ကုန်)၊ အသျှင်ဝါသေဋ္ဌ(အောင်မင်္ဂလာကျောင်းတိုက်၊ ရန်ကုန်)၊ ကိုခင်မောင်သန်း(ရန်ကုန်)၊ ကိုဘချမ်းဖြူ(ရန်ကုန်)၊ ကိုမျိုးကျော်(ရန်ကုန်)၊ ကိုဇော်အေးမောင်(ရန်ကုန်)၊ ကိုကျော်ဝင်း(ရခိုင်မောင်မယ်အသင်း၊ ရန်ကုန်)၊ ဆရာမကြီး ဒေါ်တင်တင်(ရခိုင်အမျိုးသမီးများအသင်း၊ ရန်ကုန်)၊ ဆရာဦးကျော်ဇံလှ(ရခိုင်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သဟာယအသင်း၊ ရန်ကုန်) ဆရာမောင်ထွန်း(ရန်ကုန်)၊ ရခိုင်တိုင်းရင်းသား စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ၊ တက္ကသိုလ်များ(ရန်ကုန်)။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကော်မတီ၊ တက္ကသိုလ်များ မန္တလေး၊ တက္ကသိုလ်များ စာကြည့်တိုက်(ရန်ကုန်)နှင့် ရန်ကုန်မြို့စာအုပ်ဆိုင်ကြီးများတို့၏ ကြိုးပမ်းဖြန့် ချိမှုများကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းအပြင် ရခိုင်စာအုပ်များ ပေါ်ထွန်းရေးအတွက် စတင်အားပေးအားမြှောက်ပြုခဲ့သော အသျှင်ပညာစာရ (ရမ္မာဝတီ)၊ စာအုပ်ထုတ်ဝေမှုကို ကိုယ်စွမ်းဉာဏ်စွမ်းဖြင့် ကူညီသော ဆရာမောင်စံဖော်နှင့် ဆရာဦးဗသိန်း၊ ငယ်စဉ်ကပင် ကျွန်တော့်ဦးနှောက်အတွင်းသို့ အသိပညာများ အတွေးအခေါ်များ ပေးသွင်းခဲ့သော၊ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာများနှင့် ဆရာဦးစံကျော် (ဓညဦး)၊ ကိုသန်းကျော်(ရန်ကုန်)၊ နှင့် အကိုချေ။ ကျေးဇူးကြီးမားလှသော မွေးမိခင်နှင့် ဗခင်တို့၏ ကျေးဇူးအနန္တအနက် အနည်းငယ်မျှသာ ကျေးဇူးကို ဤစာအုပ်များ ထုတ်ဝေမှုဖြင့် ကျေးဇူးဆပ်ပါမည်။

စာအုပ်ထုတ်ဝေနိုင်ရေးအတွက် ကြိုးစားကူညီဆောင်ရွက်ပေးသည့် ကိုဘသောင်း(အုံမြောက်၊ ရန်ကုန်)အားလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ထုတ်ဝေပြီးသော စာအုပ်များတွင် အမှားအယွင်းများကို နားလည်ခွင့်လွှတ်ပြီး အမျိုးသားစိတ်ဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဝယ်ယူအားပေးကြသော စာဖတ်ပရိတ်သတ်များအားလည်း အစဉ်အမြဲ ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ယခုစာအုပ်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်းတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် ငွေကျပ် (၅၅၀၀)ကို ချီးမြှင့်ပေးပို့သော ကိုဘသောင်း(သူမြတ်၊ မဟာအောင်မြေ) ကျောက်တော်၊ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဆရာဗသိန်း(စစ်တွေ)ထံမှ ငွေကျပ်(၁၀၀၀) မောင်ကျော်ဇော်(မြောက်ဦး)ထံမှ ငွေကျပ်(၁၀၀၀)စီပေးပို့ ချီးမြှောက်ကြသည်ကိုလည်း အထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ထိုသို့ အဘက်ဘက်မှ ဝိုင်းဝန်းကူညီပံ့ပိုးချီးမြှောက်သောကြောင့် အတိုင်းအဆမသိ ကျေနပ်အားရဖြစ်ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရခိုင်စာပေထုတ်ဝေရေးကို ယခုထက်မက အဆပေါင်းများစွာ ကြိုးစားအားထုတ်ပါမည်ဟု ကတိပြုလျက်.....။

ရခိုင်လှမြင့်
(၁၀-၈-၉၅)

ရခိုင်ပြည်နှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတို့၏ သာသနာရေး ဆက်ဆံမှုများ

အရှေ့အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံကြားတွင် ညှပ်လျက် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၏ အရှေ့ဘက် ရခိုင်ကမ်းခြေဒေသသည် အိန္ဒိယအနုပညာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာ၊ သာသနာနှင့် ပညာရပ်စသည် တို့ကို အရှေ့တောင်အာရှဆီသို့ ဖြန့်ချိလွှမ်းမိုးရာ အဓိကကျသော ဖြတ်လမ်းသဖွယ် ဆောင်ရွက် ပေးလျက်ရှိပေသည်။ ရခိုင်သို့ စောစီးစွာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရောက်မှုသည် ထင်ရှားလှသော အနုပညာ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့ကို ပံ့ပိုးပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေသည်။ မြောက်ဦးခေတ် အလယ်ပိုင်း ၏ ကြီးကျယ်ခွဲညားလှသော ဗိသုကာ အနုပညာလက်ရာများဖြစ်သည့် သျှစ်သောင်း ပုထိုးတော် ကြီး၊ ထုက္ကံသိမ် ပုထိုးတော်ကြီး၊ ရတနာပုံ၊ လေးမျက်နှာ၊ အံတော်သိမ် ပုထိုးတော်ကြီးများအပြင် ကျုံးအထပ်ထပ်ပိုင်းပတ်လျက် ရှိသော ဝေသာလီ၊ ဓညဝတီမြို့တော်ဟောင်းများသည်လည်း ကောင်း နေ့စဉ် ရခိုင်ပြည်သူလူထုဘဝကို ပြန်လည်ထင်ဟပ်လျက် ရှိနေပေသည်။ ထို့ကြောင့် လည်း ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းကို ပိုပြီး စူးစမ်းလေ့လာလေလေ ပို၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အမျိုးမျိုး အပြားပြားကွဲပြားနေသော ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး အစရှိသည့် အကြောင်းရပ်များနှင့် နီးစပ်လေ လေပင်ဖြစ်ပေသည်။

ပေရွက်ထက်၌ မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် မြောက်မြားစွာသော ရခိုင်သမိုင်းများသည် ဂေါတမ ဗုဒ္ဓ ရခိုင်သို့ ကြွရောက်တော်မူသည့် အကြောင်းကို အလေးပေး၍ ဖော်ပြထားခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသခင် သက်တော်ထင်ရှားရှိနေစဉ်အတွင်း ဓညဝတီ ရခိုင်ပြည်ကြီးဆီ သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ စတင်ရောက်ခဲ့သည့် အကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ ပေထက်အက္ခရာတင်ထား

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သော ရခိုင်ရာဇဝင်မျိုးများအနက် မဟီ သကမဏ္ဍလ၌ ရခိုင်ပြည် ပါဝင်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ မဟာဝံသနှင့် စူဠဝံသရာဇဝင်ကျမ်းများ၌ ကိုးကားချက်တစ်ရပ်မှာ ဧကရာဇ်အာသောကမင်းကြီးသည် မဟာရေဝတမထေရ်အား မဟီ သကမဏ္ဍလသို့ သာသနာပြုရန် စေလွှတ်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြသည်။

အေဒီ သက္ကရာဇ် (၅၂၀-၅၇၅)တွင် ရခိုင်ဝေသာလီပြည်ကို အုပ်စိုးသော နိတိစန္ဒမင်းကြီး၏ ကြေးနိပြား ကမ္ပည်းစာအရ ရခိုင်အေဒီ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရှိမှုသည် ခပ်စောစော အချိန်ကာလကပင် ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်း သက်သေထုလျက် ရှိနေပေသည်။ ထိုကြေးနိပြား ပုရပိုက်စာမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသခင်ကို ရည်မှန်းလျက် အလှူဒါနကုသိုလ်ပြုခဲ့ကြောင်းကို အခိုင်အမာ ထောက်ပြလျက်ရှိပြီး ၆ ရာစုအေဒီမတိုင်မီ ရာစုနှစ် အတော်များများကပင် ရခိုင်ပြည်သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာရောက်ရှိလာခဲ့ကြောင်းကို မှန်းဆနိုင်ပေသည်။ သျှစ်သောင်းပုထိုးတော်ကြီးတွင် ယခုအခါ သိမ်းဆည်းလျက်ရှိသော ဝေသာလီ အာနန္ဒစန္ဒမင်းကြီး၏ ကမ္ပည်းကျောက်စာတိုင်ကြီးသည် အေဒီ ၈ရာစုလောက်တွင် စိုက်ထူခဲ့ကြောင်းကို သိရှိရပါသည်။ ထိုအာနန္ဒစန္ဒမင်းကြီး မတိုင်မီ စိုးစံခဲ့သော မင်းများ၏ အုပ်ချုပ်စိုးစံခဲ့သော နှစ်များကို ပျမ်းမျှအနှစ်(၂၀)ခန့်မျှ သတ်မှတ်ပါက ဘုရင်စန္ဒြေဒယ အုပ်ချုပ်စိုးစံခဲ့သော အချိန်မှာ ဒုတိယရာစုနှစ်အဆုံး တတိယရာစုနှစ်၏ အစလောက်က ဖြစ်ခဲ့သည်ဟု မှန်းဆနိုင်ပေသည်။

အာနန္ဒစန္ဒမင်းကြီး၏ ကျောက်စာအရ ဤစန္ဒြေဒယမင်းကြီးသည် ကောင်းမြတ်ခြင်း သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံ၍ သူတော်စင်ဖြစ်တော်မူခြင်း စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ ဤအချက်အလက်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်နှင့် ရခိုင်ပြည်သည် နီးစပ်လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ရခိုင်ပြည်သို့ ၂ ရာစုအေဒီလောက်ကပင် အားကောင်းလျက်ရှိနေကြောင်းကို သိရှိနိုင်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ရခိုင်ပြည်သို့ ယခုထက် ပို၍ စောစောစီးစီး ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်းကို ယုံကြည်ထားကြသည်။

၃ရာစု ဘီစီအလယ်လောက်တွင် ဒေဝါနိပိယတိဿမင်းလက်ထက်တွင် မဟိန္ဒမထေရ် မြတ်သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်ကို စတင်၍သွတ်သွင်းခဲ့ကြောင်း၊ အချိန်မီ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာတော်သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဗဟိုဌာနဖြစ်သော မဟာဝိဟာရကျောင်းတော်ကြီးကို အေဒီ ၃ ရာစု၌ အနုရုဒ္ဓပူရမြို့တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဤကျောင်းတော်ကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေ၏ ဗဟိုဌာနလည်းဖြစ်ပေသည်။ ၁ရာစု ကြာမြင့်ပြီးနောက် ဝဇ္ဇဂါမဏိ အဘယ (၂၉-၁၇ ဘီစီ) မင်းကြီးသည် ဒုတိယအကြိမ် ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်တစ်ခုဖြစ်သော အဘယဂါမိဝိဟာရကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။

အရေးကြီးသော အဖြစ်အပျက်တို့သည် ၁ ရာစုဘီစီကုန်ခါနီးတွင် လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ တမိဘုရင် ၅ ပါးသည် အနုရုဒ္ဓကို (၄၇-၂၉ ဘီစီ)အတွင်း အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဘုရင်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဝဋ္ဋါမဏိအဘယ၏ သားတော် စောရင်သည် မဟာစုလိက မဟာတိဿ^၁ အား ဆက်ခံသည်။ စောရင်သည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်အား ရန်ပြုသည်။ ၎င်း၏ဝမ်းကွဲတော်သူ မဟာစုလိက မဟာတိဿ(၃၇-၃ ဘီစီ)အား ပုန်ကန်ခြားနားနေစဉ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း များအတွင်း ခိုအောင်းခြင်းမရခဲ့သည့် အပြီးကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဝိဟာရကျောင်းတော် ၁၀ ကျောင်း ကို ဖျက်ဆီးခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့ ရက်စက်မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သည့်အပြင် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံး၌ အဝတ်ဘေးနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ၎င်းအဝတ်ဘေးကို ဗြဟ္မဏတိဿအဝတ်ဘေးဟူ၍ ခေါ်တွင်သည်။ ပြည်သူ ပြည်သားတို့သည် လူသားကိုပင် စားသုံးသော အခြေအနေနှင့် ကြုံကြိုက်ရသည့်အတွက် ၎င်းတို့ လေးစားကိုးကွယ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများ၏ အသားကိုပင် စားသုံးရသော အဆင့် သို့ ကျရောက်သွားခဲ့သည်။ ထောင်သောင်းမကသော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများနှင့်တပည့် နှစ်ထောင်အပေါင်းတို့၏ အသက်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ သေကျေပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ကြ၏။

မဟာဝိဟာရကျောင်းတော်ကြီးမှာလည်း ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများအောက်တွင် တောပကတိ အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ မဟာထူပါစေတီကြီးသည်လည်း လုံးဝလျှစ်လျူရှုခြင်းအဖြစ် သို့ ကျရောက်သွားခဲ့သည်။ မြောက်မြားစွာသော ရဟန်းသံဃာများလည်း သီရိလင်္ကာကျွန်းကို စွန့်ခွာကာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားခဲ့ရသည်။ နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးသည် တရား ဥပဒေ မရှိသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။^၂

သိက္ခာတော်ကြီးသော ဆင်ဟာလီ ဘုန်းတော်ကြီးများက အနာဂတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေ အနေကို စိုးရိမ်ပူပန်မိကြသည်။ နှုတ်ဖြင့် အာဂုံဆောင်ထားသော ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဆရာမှ တပည့်သို့ ပို့ချနိုင်ခြင်းငှာ ဤကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ကောင်းသောအချိန်နှင့် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ထားရန် လုံးဝမဖြစ်နိုင်တော့ဟု ယူဆကြသည်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမဩဝါဒများကို ထိန်းသိမ်း ရေးသည် အခြားသောကိစ္စရပ်များထက် တန်ဖိုးရှိကြောင်း သိရှိနားလည် သဘောပေါက်ကြသည့် အလျောက် ဉာဏ်အမြော်အမြင်ကြီးမားသော မဟာထေရ်တို့သည် ဒေသအကြီးအကဲ၏ ဦးဆောင် မှုအောက် မဟာလောအရပ် အာလုဝိဟာရ ကျောင်းတော်၌ စုဝေးကြပြီးလျှင် သမိုင်း၌ ပထမ ဦးဆုံးအကြိမ် ပိဋကတ်သုံးပုံကို အခွန်ရှည်စေလိုခြင်းငှာပထက်အကွဲရာတင်ခဲ့ကြသည်။^၃

၁ ရာစုအေဒီတွင် သံဃာတော်များအကြား ဝိဝါဒကွဲလွဲမှု စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် အတွက် ယခင်မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတော်အောက်တွင် စုစည်းထားမှုမှာလည်း ပျက်ပြားသွား ခဲ့ရသည်။ နောက်ပိုင်းကာလတွင် မေဓုရခိုဇာနည်၏ အဘယဂိရိ ဝိဟာရဂိုဏ်းသည် မဟာဝိရ တစ်နည်း ဇေတဝန်ဂိုဏ်းမှ ခွဲထွက်သွားခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ သီရိလင်္ကာနှင့် ရခိုင်ပြည်တို့သည် ၂ရာစု အေဒီမှ စတင်ပြီး ဘာသာရေး ဆက်ဆံမှုများ ရှိခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။^၄ သူရိယသီရိမင်း(၂၀၁-၂၂၁ အေဒီ)^၅

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လက်ထက်တော်ကာလ၌ ရခိုင်ဘုန်းတော်ကြီး ၁၂ ပါးကို ဉာဏသီရိ ဇိပတိ မဟာထေရ်မြတ်အား ဦးဆောင်စေလျက် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ သာသနာပြုရန်စေလွှတ်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြထားသည်။ ဤအကြောင်းရပ်သည် နှစ်နိုင်ငံကြား ပထမဦးဆုံးအကြိမ် သာသနာရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပေသည်။ စူလဝံသ ရာဇဝင်ကျမ်းအရ ပထမမြောက် ဝိဇယဗဟုမင်း(၁၀၆၅-၁၁၂၀ အေဒီ) လက်ထက်တွင် ရာမညပြည်ရှင် အနုရုဓာဘုရင်(မျက်မှောက်ခေတ် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ)ဆီသို့ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ဆက်သကာ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာသော ကိုလ လူမျိုးများ၏ ရန်ကို ကာကွယ်ပေးရန် စစ်ကူတောင်းခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အနုရုဓာထံမှ အကူအညီပေးပို့ ကြောင်းကိုမူ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ၌ မတွေ့ရချေ။ သမိုင်းသုတေသီ ကေအဲလ်ဟာဇရ၏ အဆိုအရ ဤအချိန်၌ အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။^၉ (အေဒီ ၁၀၅၇)တွင် သထုံနိုင်ငံအား ပုဂံမှ ဝင်ရောက်တိုက် ခိုက်သိမ်းပိုက်ခြင်းသည် မြန်မာသမိုင်း၌ မှတ်တိုင်သဗ္ဗယ် ကျန်ရစ်နေပေသည်။ ပုဂံသည်လည်း အရှေ့တောင်အာရှတွင် ကျော်ကြားလှသော ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ဗဟိုဌာနဖြစ်လာခဲ့၏။

တစ်ခေတ်တည်းမှာပင် ရခိုင်ပြည်မှာလည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ စစ်မှန်သောတရားတော် မြတ်ကို ကျင့်သုံးရာနိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်မိပါသည်။ ရခိုင်သမိုင်းမှတ်တမ်းများက ရခိုင်နှင့် သီရိလင်္ကာနှစ်နိုင်ငံအကြား သာသနာရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံမှုများရှိသည်ကို ဖော်ပြသော် လည်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသက်မှမူ ဤကိစ္စရပ်၌ ရေငုံလျက်ရှိနေပေသည်။

ရခိုင်သမိုင်းများက ဖော်ပြသည်မှာ သာသနာရေး ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များကို သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံသို့ ဒသရာဇာမင်းကြီးလက်ထက် (၁၁၂၃-၁၁၃၉)^{၁၀} က စေလွှတ်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြကြ သည်။ အခြားရခိုင်သမိုင်းမှတ်တမ်းတစ်ခု အဆိုအရ အတုလ ဝိဇယမဟာထေရ်အမှုပြု၍ သံဃာ တော် ၂၇ ပါးကို သီရိလင်္ကာနိုင်ငံဆီသို့ ဒသရာဇာမင်းကြီးက စေလွှတ်ခဲ့ကြောင်းအား ဖော်ပြထား ပါသည်။

ဤသမိုင်းအထောက်အထားများနှင့် ပတ်သက်၍ ပေလိက္ကာရ အရပ်ရှိ ပေါလန္ဒရူဗ ကျောက်စာ(၁၁၃၇-၁၁၅၇ အေဒီ)^{၁၁}တွင် သာသနာတော်သန့်ရှင်းရေးတစ်ရပ်အား ဆောင်ရွက် ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ကျောက်စာတွင် ဝိဇယဗဟု-၁ လက်ထက်တွင် အရမန္တနိုင်ငံမှ သံဃာတော်များ၏ အကူအညီဖြင့် သာသနာတော် သန့်ရှင်းရေးစီမံကိန်းတစ်ရပ်ကို သီရိလင်္ကာနိုင် ငံရှိ သံဃာဂိုဏ်း ၃ ဂိုဏ်းအား ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းဖော်ပြထားသည်။ အရမန္တနိုင်ငံမှာ ရခိုင်မှတစ်ပါး အခြားမည်သည့်နိုင်ငံမျှ မဖြစ်နိုင်။

ထိုနောက် မဇ္ဈသီရိမင်းကြီးအား ဆက်ခံသော သားတော် ငရမန်လက်ထက်(၁၁၆၆ အေဒီ)တွင် သံဃာတော် ၃၆ ပါးကို ဥတ္တရမထေရ်မြတ်ဦးဆောင်စေလျက် ပထမမြောက် ပရက္က မဗဟု (၁၁၅၃-၁၁၆၆)^{၁၂} မင်းထံသို့ သာသနာပြုရန် စေလွှတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သို့သော် ပထမမြောက် ဝိဇယဗဟု နှင့် ပထမမြောက် ပရက္ကမဗဟုမင်းတို့လက်ထက် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေမှာ အမှောင်ခေတ်၌ ကျရောက်ချိန်ဟု ကျွန်ုပ်က ယူဆမိပါသည်။ ဧကအဲလ်-ဟာဇရအဆိုအရ ဤအချိန်ကာလတွင် မြန်မာတို့ဘက်မှ မှတ်တမ်းများဖြစ်သော သာသနာ့ဝံသ၌လည်းကောင်း၊ မှန်နန်းရာဇဝင်၌လည်းကောင်း၊ သီရိလင်္ကာတို့ဘက်မှ ဝုဠဝံသ၌လည်းကောင်း မြန်မာနှင့် သီရိလင်္ကာနှစ်နိုင်ငံအကြား သာသနာရေးသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးသော်လည်းကောင်း ဆက်နွယ်မှုရှိသည်ကို ဖော်ပြခြင်း မတွေ့ရ^{၅၄} ဟု ဆိုပါသည်။

ကြီးကျယ်ခန့်ညားလှသော မြောက်ဦးခေတ်သည်^{၅၅} ရာစုမှနေ၍ ၁၇ ရာစုအစပိုင်းဆီကို ရောက်ခဲ့သည်။ ဤခေတ်တွင် ရခိုင်နှင့် သီရိလင်္ကာနှစ်နိုင်ငံကြား သာသနာရေး ပူးပေါင်းကူညီမှု သမိုင်းမှတ်တိုင်တစ်ရပ်ကို စိုက်ထူနိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ နှီးနှေးကပ်ကပ် ဆက်ဆံမှုများသည် ဤနှစ်နိုင်ငံကြားရှိခဲ့ပုံကို သက်သေထူလျက်ရှိပေသည်။ ရခိုင်ဘုရင် ဘစောဖြူမင်း (၁၄၅၀-၁၄၈၂)^{၅၆}လက်ထက် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံမှ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ၁၄၇၆ အေဒီ၌ လက်ခံရရှိကြောင်းနှင့် အရှင်သိဒ္ဓတ္ထမထေရ်အား သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။ သီရိလင်္ကာ ကဒီဒီရာ မြေလျှောက်တမ်း^{၅၇} ပေစာအရ ၁၆ ရာစု အေဒီတွင် ရက္ခိုင်ဂူရု^{၅၈} နှင့် သီရိလင်္ကာနှစ်နိုင်ငံအကြား အပြန်အလှန်သာသနာပြုလုပ်ခြင်းများ ရှိခဲ့သည်ဟုထုတ်ပြန်သည်။ ဤအကြောင်းရပ်ကို ဝုဠဝံသ၊ ဝုဠပုဇေဝါလိယနှင့် နာရန္ဒိစာရိတ္တဝလောက ပရဒီပိကာတို့တွင်လည်း ဖော်ပြထားကြသည်။

ပထမမြောက် ဝိမလဓမ္မသူရိယ ဘုရင်(၁၅၉၂-၁၆၀၄)လက်ထက်တွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၌ ရခိုင်မှ သံဃာတော်များဖြင့် အစားထိုးရန် လိုအပ်သဖြင့် ရက္ခပူရ ရခိုင်ပြည်သို့ မစ်ရှင်တစ်ခု စေလွှတ်ပြီး နန္ဒိစက္ခမထေရ်အား ပင့်ဖိတ်တော်မူသည်။ နန္ဒိစက္ခမထေရ်၏ ကျော်ကြားမှုမှာ ရခိုင်ပြည် တစ်ဝန်းလုံးတွင်မက သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ပင် ကျော်ကြားခဲ့ဟန်တူသည်။ ဤအချိန်ကာလသည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ နန္ဒဘုရင် လက်ထက်ကာလဖြစ်ပြီး ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သော ပဲခူးနိုင်ငံတော်ကြီးမှာလည်း အထက်ဘေးကြောင့်လည်းကောင်း၊ အတွင်း ပဋိပက္ခများကြောင့်လည်းကောင်း အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာကွဲလျက် မိုးခေါင်ရေရှားဘေးဆိုက်ကပ်ကာ လူဦးရေနည်းပါးနေချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်ကာလသည် ရခိုင်ပြည်၌ မင်းခေါင်ရာဇာ (၁၆၂၁-၁၆၃၁)^{၅၉} စိုးစံနေချိန်ကာလဖြစ်သည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်ကြီးသည် ၎င်း၏သားတော် မင်းဗဟအား တာဝန်ပေးတော်မူ၏။ မင်းဗဟမင်းသားသည် သံတွဲမှ တေဇောသာရ မထေရ်မြတ်နှင့် မြောက်ဦးမှ ဓမ္မဝိလာသ မထေရ်မြတ် နှစ်ပါးကို ရွေးချယ်တော်မူပြီး သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ သာသနာပြုရန် စေလွှတ်တော်မူခဲ့သည်။ သီရိလင်္ကာမှ ဘုရင်ကြီးသည်လည်း သံဃာတော်မြတ်နှစ်ပါးကို လှိုက်လှဲယူပြီး ကြိုဆိုခဲ့သည်။ သံဃာတော်နှစ်ပါး အပြန်ခရီးတွင် အံတော်ပွားတစ်ဆူကိုလည်း ချီးမြှောက်ခဲ့တော်မူလိုက်သည်။ ဘုရင်မင်းရာဇာကြီးလက်ထက်တော်ကာလ၌လည်း လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများနှင့်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အတူ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံမှ မစ်ရှင်အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ မင်းကြီးသည် စန္ဒြိဝိလာသ မဟာထေရ်အား ဦးဆောင်စေ၍ ရဟန်းသံဃာအပါး ၂၀ အား သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ သာသနာပြု ရန် စေလွှတ်ခဲ့ပြန်သည်။ ရခိုင်မှ သံဃာတော်များသည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ ၁၅၆၃ ခု၊ နိုဝင်ဘာ လတွင် ဆိုက်ရောက်ခဲ့၍ သာသနာတော် သန့်ရှင်းရေးတစ်ရပ်ကို ဥဒကုက္ကေပ သိမ်တော်၌ ဥပသမ္ပဒ ရဟန်းခံပွဲတော်တစ်ရပ်ဖြင့် ဆင်ယင်ကျင်းပတော်မူခဲ့သည်။

စူလဝံသနှင့် သာသနာဝံသ ရာဇဝင်ကျမ်းများတွင် ဝိမလဓမ္မသူရိယမင်း လက်ထက် ရခိုင်နှင့် သီရိလင်္ကာ နှစ်နိုင်ငံကြား သာသနာရေးအပြန်အလှန် ဆက်ဆံမှုများ ရှိခဲ့သည်ဟု အရေး ပါ သက်သေတင်ထားသော မှတ်တမ်းများ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ စူလဝံသနှင့် သာသနာဝံသ ကျမ်းများ ၌ သီရိလင်္ကာမှ သံတမန်များ ရက်၌ ၈၃၇ ခု သို့ ရောက်ရှိသည်ကို ဖော်ပြပြီး ရခိုင်သံဃာတော် များနှင့် သီရိလင်္ကာရှိ သံဃာတော်များ နေရာတွင် ပင့်ဖိတ်အစားထိုးကြောင်း ဖော်ပြသည်။

သီရိလင်္ကာဘုရင်ကြီး ဒုတိယမြောက် ဝိမလဓမ္မသူရိယ စေလွှတ်လိုက်သော ဘာသာရေး မစ်ရှင်အဖွဲ့၏ သတင်းစကားကို လက်ခံရရှိပြီးနောက် ရခိုင်ပြည်ရှင် မာရုပိယ(၁၆၀၆-၁၆၉၇)သည် သတ္တဌာနကျောင်းတော်မှ ဣန္ဒမဉ္ဇူမထေရ်မြတ်အား ဦးဆောင်စေပြီး သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ ၁၆၉၆ ခုနှစ်တွင် သာသနာပြုရန် စေလွှတ်ခဲ့သည်။

သံဃာတော် နှစ်ပါးအနက် နန္ဒိစက္က ဆရာတော်မှာ ဦးဆောင်မဟာထေရ်ဖြစ်ပြီး သီရိ လင်္ကာ ပြည်သူပြည်သားအထဲတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကျော်ကြားခြင်းမှာလည်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံနှင့် ရခိုင်ပြည်ကြား နီးစပ်သော သာသနာရေးဆက်ဆံမှုများရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကြီးကျယ်သော အခမ်းအနားနှင့်တကွ သာသနာရေး မစ်ရှင်အဖွဲ့အား ကြိုဆိုရပြီး နန္ဒိစက္ကမထေရ်မြတ်ကို အမှုပြု၍ ဥပသမ္ပဒ ရဟန်းခံပွဲ အခန်းအနားတစ်ရပ်ကို အေဒီ ၁၆၉၆ ဝေဒနီယ အနီးရှိ ဂေတမ္မအရပ်ရှိ မဟာဝါဠဝဂင်္ဂါ သို့မဟုတ် မဟာလိဂင်္ဂါမြစ်ထဲ၌ တည်ထား တော်မူသော ဥဒကုက္ကေပ ရေသိမ်တော်ကြီး၌ ပြုလုပ်ကျင်းပတော်မူ၏။ ဘုရင်ဆွေတော်မျိုးတော် အပေါင်းနှင့်တကွ မှူးတော်မတ်တော်အပေါင်းများလည်း ရဟန်းခံပွဲမင်္ဂလာဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူ ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၌ရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာတော်များသည် ရခိုင်ပြည်မှ သံဃာတော်များနှင့် ဥပသမ္ပဒ ရဟန်းခံပွဲမင်္ဂလာ အခမ်းအနားနှင့် သိက္ခာတော်ထပ်ပွဲသဘင် ကျင်းပခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်နှင့် သီရိလင်္ကာ နှစ်နိုင်ငံအကြား သာသနာရေးအပြန်အလှန် ဆက်ဆံသော ပေစာ မှတ်တမ်းများ^{၂၂} ကို သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ဥဒဟေဝဟတ္တဂန္ဓဝေကိုရာလေ အရပ်ရှိ ကာဒေဒိရဝိဟာ ရ ကျောင်းတော်မှ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ စူလဝံသ ရာဇဝင်ကြောင်း၌ စန္ဒြိဝိလာသမထေရ်ကို ရည်ညွှန်းခြင်းမရှိဘဲ နန္ဒိစက္ကမထေရ်^{၂၃} ကိုသာ ရည်ညွှန်းသည်။ သုလုပါဇဝါလိယ ရာဇဝင်ကျမ်း ကမူ မထေရ်မြတ် နှစ်ပါးစလုံးကို ဖော်ပြထားသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အထက်ဖော်ပြပါ အထောက်အထားများအရ (၁၆)ရာစုနှင့် (၁၇)ရာစု အေဒီနှစ်များတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုးကွယ်သော သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်း ပဋိပက္ခရပ်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ပမှ ဝင်ရောက်ကျူးကျော်မှုကြောင့်လည်းကောင်း ဘေးဒုက္ခအန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရ ကြောင်းကို သိရှိနိုင်ပေသည်။ ရခိုင်သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ အဆင့်မြင့်သော သာသနာရေးဆိုင်ရာ မင်္ဂလာအခမ်းအနားအပြင် အဆင့်မြင့် ရဟန်းစံပွဲများဖြင့် သာသနာတော် ပြန်လည်ရပ်တည်ရေး ၌ ပါဝင်ကူညီခဲ့သည်။

ယနေ့ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးသို့ ပျံ့နှံ့ လျက်ရှိနေပေပြီ။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ တိုးတက်စည်ကားလျက်ရှိနေသော ဗုဒ္ဓသာသနာတော်မှာ လည်း ယခုအခါ အခိုင်အမာတည်တံ့လျက်ရှိနေပေပြီ။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသား အနာဂါကိက ဓမ္မ ပါလကြောင့် ကမ္ဘာကျော် မဟာဗောဓိအသင်းကြီးကိုလည်း တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည့်အပြင် စာပေ ပရိယတ္တိလိုက်စားသော ရဟန်း သံဃာတော်များ၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့အရှေ့ဘက် နိုင်ငံ များအပြင် အနောက်နိုင်ငံများဆီသို့ပင် သာသနာပြု လုပ်ငန်းရပ်များကို သယ်ပိုးဆောင်ရွက်နိုင် ချေပြီ။

ဤကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးသို့ ပဲ့တင်ထပ်မျှ ပျံ့နှံ့နိုင် ရခြင်း အကျိုးကျေးဇူးမှာ ရခိုင်ပြည်နှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတို့ကြား သာသနာဆက်သွယ်မှုများ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ကို သတိမပြုဘဲ ရှိနိုင်ပါမည်လော။

(အသျှင်ဥက္ကံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကာလကတ္တား တက္ကသိုလ်ရှေးအိန္ဒိယသမိုင်းနှင့် ယှဉ် ကျေးမှုဆိုင်ရာ သုတေသနပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် စစ်တွေမြို့သို့ ကြွရောက်ခဲ့စဉ် ဤဆောင်းပါး(အင်္ဂလိပ်ဘာသာ)ကို ချီးမြှင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။)

အောင်ဇံ
ဘာသာပြန်သူ

ကိုးကားကျမ်းများ

- ၁။ “ဒီပဝံသ” တွဲ-၇၊ စာမျက်နှာ ၁၈၊ ၁၉နှင့် တွဲ ၂၊ စာမျက်နှာ ၃၉-၅၄နှင့် မဟာဝံသ တွဲ-၅၊ စာမျက်နှာ ၁၉၅
- ၂။ W. Rahula ရေး “သီရိလင်္ကာဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်း” ၁၉၆၆ စာမျက်နှာ ၅၂
- ၃။ မဟာဝံသ တွဲ ၂၃၊ စာမျက်နှာ ၁၈
- ၄။ W. Rahula ရေး “သီရိလင်္ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်း” စာမျက်နှာ ၈၅
- ၅။ “ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ” စာမျက်နှာ ၃၁၄၊ ၃၁၈ နှင့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယအဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ ၅၂
- ၆။ မဟာဝံသ တွဲ ၂၃၊ စာမျက်နှာ ၁၀၀-၁၀၁ နှင့် ဒီပဝံသတွဲ ၂၀ စာမျက်နှာ ၄၅

- ၇။ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း တွဲ-၄၊ ၁၉၇၇ စာမျက်နှာ ၁၃၂
- ၈။ ရခိုင်ပြည်နယ် ဖြစ်စဉ်သမိုင်းမှ တွဲ ၁၊ ၁၉၈၄ စာမျက်နှာ ၁၂၀
- ၉။ K.L.Hazara ရေး ‘အရှေ့တောင်အာရှ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်း’ စာမျက်နှာ ၈၄
- ၁၀။ ရခိုင်ပြည်နယ်ဖြစ်စဉ်သမိုင်းမှ တွဲ-၁၊ ၁၉၈၄ စာမျက်နှာ ၁၂၀
- ၁၁။ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း တွဲ-၄၊ ၁၉၇၇ စာမျက်နှာ ၁၃၂
- ၁၂။ “အိန္ဒိယစွယ်စုံကျမ်း” တွဲ ၁၈၊ ၁၉၂၅ စာမျက်နှာ ၃၃၃
- ၁၃။ အသျှင်စန္ဒမာလာလင်္ကာရ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း တွဲ၁၊ ၁၉၃၁ စာ ၃၄၇
- ၁၄။ K.L. Hazara “ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်း” စာ-၈၉
- ၁၅။ အသျှင်စန္ဒမာလာရေး ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ၁၉၃၁ စာ ၃၁
- ၁၆။ တော်ဝင်အာဂ္ဂတိုက်အသင်း၏ သီတိုဠ်ကျွန်းဌာနခွဲဌာနယ်တွဲ ၂၊ ၁၉၅၂
- ၁၇။ ရက္ခိုင့်ဂပူရမှာ ရခိုင်ပြည်ကို ညွှန်းသည်။
- ၁၈။ ရခိုင်ပြည်နယ် ဖြစ်စဉ်သမိုင်း တွဲ-၁၊ ၁၉၈၄ စာ ၁၂၄
- ၁၉။ ကုလဝံသ တွဲ ၅၆ စာမျက်နှာ ၁၅၊ ၁၆ နှင့် စူဠဝံသ စာမျက်နှာ ၂၇
- ၂၀။ ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း တွဲ-၄၊ ၁၉၇၇-စာ ၁၃၃
- ၂၁။ စူဠဝံသ တွဲ ၄၄ စာမျက်နှာ ၁၅
- ၂၂။ တော်ဝင်အာဂ္ဂတိုက်အသင်း၏ သီတိုဠ်ကျွန်းဌာနခွဲဌာနယ်တွဲ ၂၊ ၁၉၅၂ စာမျက်နှာ ၁၅၇
- ၂၃။ စူဠဝံသတွဲ ၄၄ စာမျက်နှာ ၁၅

စစ်ထွက်နိမိတ်ကျမ်း

ထီးမှာခရိုင်၊ နိုင်ငံမှာအမတ် ဆိုအပ်သော ရှေးထုံးစကားအတိုင်း ရခိုင်ပြည် မြောက်ဦးခေတ် ဌ (၈၉၃-ခုမှ ၉၆၁-ခုထိ) မင်း(၆)ဆက်တိုင်တိုင် အမှုထမ်းခဲ့သော ပညာဟိအမတ်ကြီး မဟာ ပညာကျော်သည် စစ်ထွက်စစ်ချိခါနီး၌ ထင်မြင်သော နိမိတ်များကို ကြည့်ရှု၍ ဓမ္မိဿရ ဇိနပုဂံဝါ ထွင်လက်ရာ၏ မိန့်မှာရွှေနှုတ် ဘုရားဟောမဟုတ်သော်လည်း လောကုတ်နည်းမှီ လောကီသိမြင် ပညာရှင်ဖြစ်သော မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးက (ဒု)မကောင်းသော။(သု)ကောင်းသော အကြောင်းအရာများကို နိမိတ်ဖတ်ခဲ့လေသည်။ မဟာပညာကျော်အမတ်ကြီးသည် မိမိစိတ်ထင်ရာ မြင်ရာကို နိမိတ်ဖတ်ခဲ့သည်ကားမဟုတ်။ ယုဒသျှတရာကျမ်း၌လာသော နိမိတ်လေးပြာကို အရင်း တည်၍ လောကုတ္တရာကို နည်းမှီကာ လောကီအတွက် နိမိတ်ဖတ်ခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်၏။

မီးနိမိတ်။

သူ့စာတွင်- သို့သို့သိမ့်မျှ။ အောင်စည်အောင်မောင်းတပြိုင်ပြိုင် တီးခတ်၍၊ မိုးတိမ်အထပ် ထပ်၊ ထီးသင်ချပ်တို့ကဲ့သို့၊ ထူထပ်များပြားသော၊ ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထား တပ်၊ ခြံသည်သူရဲ တပ်တို့နှင့် စစ်ထွက်စစ်ချိခါနီးတွင် ရှေ့ကမီးလောင်နေသော နိမိတ်ကို မြင်တွေ့မှု စစ်မချီနှင့် မအောင်မြင်ရာ၊ သူ့လက်တွင်းသို့သာ ကျဆုံးရအံ့။ မိမိတပ် လက်ယာဘက်က မီးလောင်နေသော နိမိတ်ကို မြင်မှု ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ခြေသည်သူရဲများ ပျက်သုဉ်း၍ ကိုယ့်ဘက်ကရုံးအံ့။ သူက အားလုံးကိုနိုင်၍ အပိုင်ယူလိအံ့။ လက်ဝဲဘက်နှင့် နောက်ဘက်တွင် မီးလောင်နေသောနိမိတ် မြင်မှုကား ချီသာချီပါ-သူရဲအားလုံး ရုံးမည်၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ဘဏ္ဍာ၊ သမီးကညာလည်း ဆက်သ လာအံ့။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အောင်လံနိမိတ်။

မင်္ဂလာစစ်ပွဲ၊ ချီဖို့ဆဲဆဲမှာ အောင်လံတော်သည် နောက်ဘက်သို့လဲက၊ သူတို့ဘက် စစ်ပျက်အံ့၊ ငါတို့ဘက်စစ်အောင်မင်းမူနိုင်အံ့၊ ရှေ့သို့ငိုက်၍ အောင်လံတော်လဲက သူပြည်သူ ရွာပူ ဆာမကင်း၊ မင်းလည်းသိဆုံး၊ ငါတို့ပြည်သို့ အကျိုးထူးရောက်အံ့။

ထီးနိမိတ်။

စစ်ထွက်ခါ၌၊ ကျိုင်းထီးသည်ကျိုးခြင်း၊ ပျက်စီးပြုန်းတီးပျောက်ချခြင်း၊ ဆင်မြင်း၊ လန့်ဖျပ်ခြင်း ဖြစ်လတ်မှု စစ်မင်း(စစ်ဘုရင်)၏ မယားသည် တစ်ပါးသောသူနှင့်ရောနှော ဖောက်ပြန်ကျင့်လိအံ့။

တိမ်နိမိတ်။

ထက်အာကာ တိမ်တိုက်၌ တိမ်နီလူရုပ်လက်နက်စွဲကိုင်၍ နိမိတ်မြင်မှု ကြာကြာမနေ နှင့် အလျင်အမြန်စစ်ချီပါ။ အောင်မြင်ရအံ့။ တိမ်တွင် မြေရုပ်သဏ္ဍာန် နိမိတ်မြင်မှု စစ်ရှည်ကြာအံ့၊ အစာရှားပါးအံ့၊ နွားရုပ်မြင်မှု သူဘက်က နိုင်အံ့၊ ခြင်္သေ့ရုပ်မြင်မှု ငါတို့ဘက်က ထင်ရှားကျော်ဟိုးအံ့၊ သူ အရုပ်ကြီးပြတ်သကဲ့သို့ဖြစ်အံ့။ ။စသည်ဖြင့် ဖောထားပါသည်။

ဤစာစောင်သည် (၁၀)ကြောင်းရေ ပေစာစောင်ဖြစ်ပါသည်။ (က) အက္ခရာမှ(ကူ)အက္ခရာ ထိသာ တွေ့ရပါသည်။ က-အက္ခရာတွင် လက်ဝဲဘက်အစက စာတစ်ကြောင်းလျှင် (၁၂)လုံး၊ (၁၄)လုံးခန့်စီ ကျိုးပျက်နေ၍ ဖတ်မရဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤပေစာစောင်ကို အတ္တမေဓာပြတိုက် စာစုမှ ကူးယူရရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပီကူးပြီးနှစ်ကို သာသနာတော် သက္ကရာဇ် (ရသာဗညျမေရ ၅၀)(၁၁၈၆-ခု) တန်ဆောင်မုန်းလဆုတ် ၈-ရက် စနေနေ့ ၂-ချက်ဗဟိုရိုက်ဖြိုခြိမ့်သဲ ဆော်ရွှမ်း ဆဲအချိန်မှာ ကူးပြီးကြောင်း ပါရှိပါသည်။

စစ်ထွက်စစ်ချီ နိမိတ်ကိုဖတ်၍ အပြီးမှာ ဆက်လက်၍ ပြည်ထဲအရေးကို တိကျစွာမြင် နိုင်ဖို့ ခဲယဉ်းသော်လည်း မွဲရွဲယွန်းသုန်၊ အသက်အရွယ်ကုန်၍ ၊ စက္ခုမြေ့၊ မျက်စိမိမ့်လေသော သူကို၊ မျက်ကွင်း(မျက်မှန်) ကူလောင်း၍တပ်ပေးက၊ ကြီးမူယွင်းပျောက်၍ ၊ ငယ်မူခါမျက်စိကဲ့သို့ ပြန်လည်မြင်နိုင်သည်သာတည်း။ မျက်မှန်တပ်ဆင်ပေးသည့် နည်းတူ ပြည်ထောင်သနင်း၊ မင်းနှင့် ဒေဝီ၊ ပိုင်သီရိပတ်၊ မှူးမတ်ရှင်လူ၊ ဟူဟူသမျှတို့ ဘူတနိမိတ်၊ အကြောင်းဟိတ်ကို ၊ ခွဲစိတ်နှိုးနှွယ်၊ သိသာလွယ်ကူအောင်၊ လေးသွယ်လက္ခဏာ၊ နိမိတ်စာ ကျမ်းကိုလည်း ဆက်လက်ပြထားပါ သေးသည်။ ယင်းလေးသွယ်လက္ခဏာ၊ နိမိတ်စာကျမ်းတွင် တိမ်၏နိမိတ်များ၊ ပနီ(နေ)၏နိမိတ် များ၊ လ/ဂြိုဟ်၊ နက္ခတ်တို့၏နိမိတ်များကို လင်္ကာအပိုဒ်ပေါင်းများစွာနှင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ အခါအခွင့်သင့်က ဆက်လက်တင်ပြပါဦးမည်။

ယခု စစ်ထွက်၊ စစ်ချီနှင့်ဆိုင်သော လင်္ကာဆောင်ပုဒ်များကိုသာ ပီမူမှထုတ်နုတ်၍ သုတေ

သိများ၊ စစ်ပညာရှင်များ၊ ကိုယ်ခံ၊ ကျင်၊ တိုက်ခိုက်ရေး ပညာရှင်များ၊ ဝေါဟာရသုတေသီများ နှင့် လေ့လာနိုင်ရန် အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

“သိလော့လူဗိုလ်၊ အံ့ချီးဆိုပိန့်၊ ကျွန်းညိုသပြေ၊ လကျာဗေထက်၊ ဖြစ်ထွေခိမိတ်၊ ဒုဗုတ်တိုကို၊ ဓမ္မိဿရ၊ ဇနပုဂံဝါ၊ ထွင်လကျာဇာ။ မိန့်မှာရွှေနှုတ်၊ လာမဟုတ်လည်း၊ လောကုတ် နည်းမှို၊ လောကီသိမြင်၊ ပညာရှင်ဟု၊ ဝန်းကျင်ကြေညာ၊ သတင်းဖြာသည်၊ မဟာပညာကျော်၊ မည်ခေါ်ပညတ်၊ မင်း၏မတ်လျှင်၊ နတ်သဝိတာ၊ စန္ဒိမာနှင့်၊ ကမ္ဘာမည်မှတ်၊ နက္ခတ်ပြိုဟ်က၊ အာကာသနှိုက်၊ သကလတ်တို၊ နိမိတ်စုံကို၊ အာဂုံယုတ္တိ၊ ဆင်ခြင်းညို၍၊ ပါဠိမဂဓ၊ မြမ္မအလို၊ ဆိုခဲ့သည်တိုင်း ဆန်းဂိုဏ်းညီညီ၊ ဖွဲ့ကုန်စီအံ့။ ။ လောကီလူတို့ မှတ်ထုံးတည်း။

အောင်စည်ငြိမ်ငြိမ်၊ သိုးသိုးသိမ်မှု၊ မိုးတိမ်အထပ်၊ ထီးသင်ချပ်သို့၊ ဆင်တပ်ပြီးပြီး၊ မြင်းစီး ကြားကြား၊ ရထားတည်တည်၊ ခြေသည်သောင်းသောင်း၊ လေးကြောင်းလေးဖြာ၊ လေးအင်္ဂါဖြင့်၊ ယုဒ္ဓိသဘင်၊ မင်္ဂလာကြီး၊ ထွက်ခွါနိုးကို၊ မီးတည်ပြောပြောင်၊ ရှေ့ကလောင်မှု၊ မအောင်ရာပေ၊ မချီလေနှင့်၊ မနေချီလျှင်၊ သူ့လက်တွင်းသို့၊ စစ်မင်းရောက်ရာ၊ တပ်လက်ယာက၊ ရောင်ဝါဝင်းညီ၊ လောင်တိုဘိမူ၊ ဟတ္ထိအဿ၊ ရထားခြေသည်၊ လေးမည်ပျက်သိုဦး၊ တို့ကချိုး၍၊ သူလုံးလုံးပိုင်၊ ယူလေနိုင်အံ့၊ ရောင်ဆိုင်လျှံတောက်၊ ဝဲနှင့်နောက်မှာ၊ ပြမြင်လှာမူ၊ သူသာအလုံး၊ ချိုးလေသော အား၊ တိုင်းကားပြည်ရွာ၊ ကညာသမီး၊ ဆင်ကြီးမြင်းက၊ ဆက်လှာသအံ့၊ ပြခဲ့ကုန်ပြီး၊ မီးလေးမီး တွင်၊ ရှေ့မီးအရိဋ္ဌ၊ လကျာကမူ၊ ဂဇအဿ၊ ဝဲမှာယက္ခဝိန်၊ အရိန်လျှံတောက်၊ နောက်သကလ၊ စည်သင်ချ၍၊ နာမပညတ်၊ တိတ်ဟုမှတ်လော့၊ သျှတ္တယုဒ္ဓရာ၊ ကျမ်း၌လာသည်၊ လေးဖြာခိမိတ်၊ အရင်းတည်း။

မင်္ဂလာစစ်ပွဲ၊ ချီမည်ဆဲ၌၊ ရဲရဲဝင်းလျှံ၊ အောင်အလံလည်း၊ နောက်ယံသို့ပေ၊ လီတို့ချေမူ၊ စစ်ခြေသူက၊ ပျက်ထမကြွင်း၊ တို့ကမင်းမူ၊ သေမည်ဟူလော့၊ မြေဘူထဗျ၊ စိုက်ထမြမြန်၊ တို့ အလံသည်၊ ရှေ့ယံသို့ပိုက်၊ ဆိုက်၍လျှင်ခါ၊ သူပြည်မှာမူ၊ ပူဇာမကင်း၊ မင်းလည်းသေရာ၊ တို့ပြည် မှာကာ၊ လာ၍တခြား၊ တိုင်းတစ်ပါးက၊ များပြားရန်သူ၊ ဝန်းအံ့ယူ၍၊ လယ်မူပိုင်းပြတ်၊ ကျိုးမြင် လတ်မူ၊ သည်ကလူကို၊ ရန်သူချည်းက၊ (.....)ရှေ့၏။ သေနာပတိ၊ မတ်ကြီးဆင်မြင်း၊ မြှုပ်လျှင် ၍၊ ကန်နင်းချိုးဖွဲ၊ ပြစ်တုံခဲ့သော်၊ မငဲ့လေလင်၊ ဆင်မြင်းသခင်၊ ဘုန်းလျှင်ကြီးထွေ၊ ကြက်သရေ လည်း၊ တက်လေသစ်သစ်၊ စစ်လည်းပြီးတိုင်၊ နိုင်(.....)မခံနိုင်ချေ၊ စစ်ပျက်လေ၍၊ သေအံ့စစ် မင်း၊ မသေလျှင်မူ၊ နာခြင်းမယွက်၊ မှန်ဆက်ဆက်သည်၊ နှစ်ချက်နှစ်တည်၊ ဖြစ်ခြင်းတည်း။

မှတ်စိမ့်တထွေ၊ တနည်းဖွေပိမ့်၊ စစ်မြေထွက်ခါ၊ စစ်ချီခါနှိုက်၊ ပြလှာတုံပေ၊ ဆတ်ဆတ်

(.....)အုပ်ကျက်၊ ပိုက်တန်ရှက်သို့၊ စစ်ထွက်သောခါ၊ တပ်လက်ယာသည်၊ ကွာခဲ့ပိုင်းဖြတ်၊ ရှိပေတတ်မူ၊ ခဲခက်ပြုငြိ၊ တို့ကပင်တည်း၊ အလျှင်ပျက်လတ်၊ ပြေးရတတ်၏။ မှတ်လော့တသီး၊ ကျိုင်းထီးဆောင်းရွက်၊ လက်လေပေ(.....)ချောမော၊ ဆိုပြောပြီးမှ၊ ပြန်တို့ရအံ့၊ ထိုကတစ်ဆင့်၊ တစ်နည်းပွင့်ပိမ့်၊ ယခင်ကျိုင်းထီး၊ ကျိုးပျက်စီး၍၊ ပြုန်းတီးပျောက်ချ၊ ကသည်ဆင်မြင်း၊ လန်တိုလျှင်းမူ၊ စစ်မင်းမယား၊ တစ်ပါးသူနှင့်၊ ရောကျင့်လေရာ၊ တစ်ကြောင်းမှာလည်း၊ သည်း (.....)ပျက်၍၊ ဆက်ဆက်မှန်စွာ၊ ပြန်ရရာသည်၊ ပူဆာစိုးရိမ်၊ မကင်းတည်း။

စစ်ချီမင်္ဂလာ၊ ထိုအခါနှိုက်၊ သေနာပတိ၊ မည်ရှိကျော်ချီး၊ စစ်သူကြီးနှင့်၊ စီးသည်ဆင်မြင်း၊ လည်သည်မြင်မူ၊ ဆင်ခြင်တို့လေ၊ သူစ(.....)စွာ၊ မိုးတည့်ရွာမူ၊ ပါသည်ရဲမက်၊ အသက်လည်းသေ၊ မှတ်ပိမ့်လေအံ့၊ သူသေဝဲဘက်၊ မြင်၍ထွက်ကာ၊ စစ်မက်မရှိ၊ ပြန်ရဘိအံ့၊ ထိုင်ပြီးလက်ယာ၊ မြင်သည်မှာကာ၊ လိုရာမပြီး၊ စစ်မက်ကြီးလည်း၊ မီးနှင့်အ(.....သည်) ဆက်ဆက်ရောက်ရာ၊ တစ်နည်းမှာ ပိမ့်၊ အာကာထက်ဆီ၊ တိမ်တည်းနီလျက်၊ တူပြီမယွက်၊ လူရုပ်ဖက်၍၊ လက်နက်အမြ၊ စွဲလျက်မြင်ထွေ၊ မကြာစေနှင့်၊ ချီလေပြီးစီး၊ တသီးတိမ်ပုပ်၊ မည်းအုပ်အုပ်တွင်၊ လူရုပ်မပါ၊ (.....၍) မြင်တိုလေမူ၊ သူရန်သူကို၊ လွယ်ကူပိုင်ပိုင်၊ တွေ့တိုင်းနိုင်အံ့၊ တိမ်ဆိုင်လူတုံး၊ ရုပ်ပုံဘွဲ့တွင်၊ မဲ့သည်ဦးခေါင်း၊ မြင်ပြန်ရောင်းလည်း၊ မကောင်းရန်မူ၊ သူကအောင်လေ၊ တထွေလူတွင်၊ သူဝတ်ဆင်သည်၊ စစ်တွင်တန်ဆာ၊ စ(.....အ)လာကို ၊ ဆီးကာတိုက်မူ၊ အောင်မည်ဟူလော၊ သွင်မူတခြား၊ ငါး၏ရုပ်ဖြင့်၊ မြင်သည်နှိုက်မှာ၊ ဝပြောရာသည်၊ ချမ်းသာတော့မည်၊ မယွင်းတည်း။

ထိုပတတန်၊ ဆိုဦးပြန်အံ့၊ မိုးစွန်အာကာ၊ ဗေထက်ချာ၍၊ မော(.....)မြေ၏သဏ္ဍာန်၊ မြင်ပြန်သည်မှာ၊ စစ်ရှည်ကြာ၍၊ အစာရှားပါး၊ နွား၏ရုပ်သွင်၊ မြင်လျှင်ပြီးပိုင်း၊ သူကနိုင်လိမ့်၊ ရွှေနှံလင်ကုမေ့၊ ခြင်္သေ့ရုပ်လား၊ မြင်လတ်ငြားမူ၊ ထင်ရှားကျော်ဟို၊ တို့ကမိုး၍၊ သူကြီးပြတ်ရာ၊ နာဂါရုပ်တု၊ မြင်ဘိမူကား၊ ဆာအူပြင်းထန်၊ တန်ခိုးဘန်ကြောင့်၊ ရန်တစ်ဖက်သူ၊ မဝံ့မူ၍၊ လွယ်ကူအသာ၊ အောင်လေရာ၏။ ဖြူပြာစိမ်းညို၊ ရွှေလိုပတ်ချပ်၊ တိမ်ပုပ်တိမ်းနှမ်း၊ ရောပြမ်းထက်ခွင်၊ အရပ်မြင်ကို ၊ ဆင်ခြင်ခွဲဝေမရှိစေနှင့်ထင်လေတိုင်းသာဆိုအပ်ရာသည်၊ တိမ်မှာပျက်ပုံဖြစ်ခင်းတည်း။

*ဤတွင် ရွှေကား စစ်ထွက်ခါနီး၌ မြင်သည့် နိမိတ်စုကို ဆိုသည့် စကားရပ်ပြီး၏။

ပညာစာရ

ဥပမာစုံ ရခိုင်စကားပုံ

လူမျိုးတိုင်း၊ လူမျိုးတိုင်းတွင် စကားပုံများ အသီးသီးရှိကြပေလိမ့်မည်။ လူတစ်ယောက် စကားငါးခွန်းပြောလျှင် စကားပုံတစ်ခွန်း၊ ဆယ်ခွန်းပြောလျှင်အောက်ထိုက်ဆုံး(အောက်ယုတ်ဆုံး) သုံးခွန်းပါစမြဲဖြစ်၏။ မေးရာ၌ဖြစ်စေ၊ အချင်းချင်းနှီးနှော တိုင်ပင်ရာ၌ဖြစ်စေ၊ နှိုင်းညှိညွှန်ပြရာ စသည်တို့၌ဖြစ်စေ စကားပုံများသည် လွန်စွာအသုံးဝင်ကြလေသည်။ စကားပုံများမှာ “အစတွင် ထုံးဖြစ် တေ” ဆိုသည့်အတိုင်း တွေ့ထိခံစားခြင်းစသော မြစ်ရပ်တို့အပေါ် အခြေခံ၍ တီထွင်လာခဲ့ ရခြင်း ဖြစ်လေသည်။ စကားပုံများတွင် မင်းနှင့်ပတ်သက်သော ပုံဖြစ်လျှင် ရာဇပုံဟုလည်းကောင်း၊ တိုင်းပြည်လူထုနှင့်ပတ်သက်၍ဖြစ်လျှင် ထုံးပုံဟုလည်းကောင်း ခေါ်လေသည်။ ထုံး၊ ပုံ၊ ဥပမာ စသည်ဟူသမျှတို့သည် သာဓကထဲတွင်အကျုံးဝင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် စကားပုံသည် ဓလေ့ ထုံးစံရိုးရာပိုင်း အနေအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စကားတန်ဆာဆင်စရာ ဝစန လင်္ကာရအနေဖြင့်ဖြစ်စေ အသုံးကျလေသည်။ စကားပုံဟူသည်မှာ သာဓကတစ်ခုကို ဥပမာပုံဆောင်၍ တိုက်နှင့်လိုရင်း သိအောင် အကျဉ်းရုံးနှိုင်းခိုင် ဖြေဆိုသော စကားပင်ဖြစ်လေသည်။

ရခိုင်စကားပုံများကို ရခိုင်ရာဇဝင်တို့၌လည်းကောင်း၊ ရခိုင်သာချင်း၊ လင်္ကာ၊ အဖွဲ့အနွဲ့၊ စကားပြေ စသည်တို့၌ လည်းကောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် မင်းရေး၊ ပြည်ရေးတို့၌ လည်းကောင်း၊ အတိတ်တဘောင်၊ စနဲ အဖြစ်တို့၌လည်းကောင်း လူထုက အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဥပမာ-မင်းဟာရီ(သီရိသုဓမ္မရာဇာ)မင်းလက်ထက် အမတ်ကြီး ငကုသလနှင့် ပေါင်း ဖော်ခြင်း၊ အမတ်ကြီးကို ယုံစားမိခြင်းအတွက် လူထုက တဘောင်ဖော်ရာတွင်

‘ကျွန်နှင့် သူကောင်း အတူပေါင်း၊ သူကောင်း ကျွန်စော်နိလိမ့်မည်’
‘ဖြားခန်း၍ သစ်ငုတ်ပေါ်မည်’ ဟု ဆိုပုံပြုခဲ့ကြသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ယင်းသို့ အတိတ်တဘောင်တို့၌ စကားပုံများကို ထိရောက်စွာ အသုံးပြုထားသည်များကို တွေ့နိုင်သည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်တွင် ရှေးကျသော စကားပုံတစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ ရခိုင်လေ့ထုံးစဉ် ရိုးရာအဖြစ် ယခုထိတိုင် တည်မြဲ၊ တည်ရှိနေသော စကားပုံဖြစ်နေ၏။ ၎င်းစကားပုံမှာဆိုလျှင် ‘နီဝင်တရူးဆိုင်းဆာ ဘီလူးလာရေ’ ဟူသော စကားပုံ၏ ပုံပြင်ဖြစ်ရပ်မှာ ညောင်တီခေတ်မတိုင်မီ ရှေးဦးရခိုင်ဝေသာလီပြည်တွင် ဗြဟ္မသိဒ္ဓိမင်းလက်ထက် ဘီလူးဖျက်ရန် အထိတ်တလန့်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဘီလူးတို့သည် ညဆိုင်းဆာ၊ နံနက်ဆိုင်းဆာတို့၌ မြို့ထဲဝင်၍ လူများအား ဖမ်းစားခဲ့ကြသည်ဆို၏။ ထိုအခါကစ၍ ယင်းအချိန်တို့၌ လူများမှာ အိမ်မှထွက်ဝံ့ပါဘဲ ရှောင်ကြဉ်ရိုးပြုခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုတိုင် ဆိုင်းဆာ၌ ဘီလူးလာသည်ဟု အစဉ်စကားရိုးစကားပုံပြောလာကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။ အကျယ်ကို ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် ရာဇဝင်လင်္ကာတို့တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ အကျဉ်းဖော်ပြရသော် ဗြဟ္မသိဒ္ဓိမင်းသားသည် နယ်ကိုထွက်၍ တောကစားရာ ဘီလူးဖမ်းစားခံရသည်။ တိုင်းပြည်လည်း ဆိတ်သုဉ်းတိမ်ကောမှုသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ရသည်။ ထိုနောက် အဇ္ဈနမင်းနှင့်ကုန္ဒမာယုမှ မွေးဖွားသော မာရယုမင်းသားသည် ထိုဘီလူးရန်ကို ဖြိုခွင်းလေသည်။ ကျန်ရစ်ခဲ့သော ဗြဟ္မသိဒ္ဓိမင်း၏ သမီးတော် ရုစိတာမာလာနှင့် ဆက်ခံလျက် ဝေသာလီမှ ညောင်တီသို့ ရွှေ့ပြောင်းကား တိုင်းပြည်မြို့ရွာ တည်၍နေလေသည်။

ထို့ကြောင့်... ‘ဗွေဗွေရှာရှာ၊ ရပ်ဒီသာကို ၊ လှည့်ကာပတ်လျက် နံနက်ဆိုင်းဆာ၊ ညဆိုင်းဆာကို ၊ ဝေသာလီမည်၊ ထိုသည်ပြည်၌ နေသည်မရှား၊ လူအများကို ဖမ်းငြား၍သာ၊ စားကြပါသော်၊ ပြည်သာစိုးခြင်း၊ ထိုသည်မင်းလည်း၊ ဆင်မြင်း၊ ရထား၊ ခြေသည်များနှင့် လူသားစားကြူး၊ တောဘီလူးကို နှစ်ဦးပေါင်းဆိုင်၊ စစ်ရေးပြိုင်သော်’ ဟူ၍ ရှေးထုံး ရာဇဝင်လင်္ကာ၌ ဆိုချက်ရှိသည်။

ထိုသို့ ရာဇဝင်တွင်အခြေခံလျက် ရခိုင်လူမျိုးဆက်သမိုင်းကို အောက်ပါကဲ့သို့လည်း စကားပုံတီထွင်ခဲ့ကြသေးသည်။

- ‘ရခိုင်အစ အဇ္ဈနက
- ရခိုင်အစ မာရယုက
- ရခိုင်အစ ရီကြိုင်က
- (ရီကြိုင်ရာ မြိုင်တောကဟူလို)
- ရခိုင်အစ မြိုင်တောက
- (မြိုင်လူမျိုးက၊ တောကြီးမျက်မည်းက ဟူလိုသည်)
- ရခိုင်နီရာ ရီကြိုင်မှာ’
- ယင်းသို့ ရာဇဝင်တို့၌သာမက လျှောက်ထုံး၊ မင်းအမိန့်တော်၊ ဥပဒေထုံးတို့မှာလည်း

စကားပုံများ တွေ့နိုင်သည်။ ဥပမာ- မဟာပညာကျော် အမတ်ကြီး လျှောက်ထုံးတို့တွင်-
မြန်မာကိုပြုအံ့၊ ကုလားကိုမာနာ
ကုလားမှာမြို့၊ သက်မှာမြို့
ပြုကိုအမြောက်၊ (....)ကို အကောက်၊ ကုလားကို မီးပေါက်။ မီးလွန်သော်ချစ်သည်၊
ရေလွန်သော်ပျစ်သည်။

လူမိုက်ကိုနိုင်လိုမူ-မြောက်ပင့်
သူတော်ကောင်း ဥစ္စာကို ရေမှာပစ်လည်း မနစ်၊ မီးမှာပစ်လည်း မချစ်။
မြို့ပြောင်းများလျှင် ပြည်သူပြည်သား မီးသို့ပူသည်သာ။
စသည်မှာ လိုရင်းသုံး၍ ပုံပြုမှတ်လောက်သော စကားဖြစ်၍ စကားပုံပင်ဖြစ်လေသည်။
၎င်းပြင် ရှေးကျလွန်းသော အသရာဇာမင်း လက်ထက် ကဝိကျော်အမတ်ကြီး စကားပုံကို
တွေ့နိုင်သည်။ ‘ရဟန်းသိက္ခာ၊ မင်းမှာ ဘိသိက်၊ သူတော်စိတ်သည်၊ မဖိတ်ကျင့်ရိုး မြတ်အမျိုး’
ဆိုသည်မှာ ထုံးစံလေ့အဖြစ်စေ၊ စကားပုံအဖြစ်စေ အမျိုးမျိုးနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ရာဇပုံလည်း
ဖြစ်သည်။ နရမိတ်လှ လက်ထက်တွင် အမတ်ကြီး ဝိမလ၊ စစ်တကောင်းစား ဝိမလ၊ လေးမြို့စား
ကဝိကျော်၊ လေးမြို့စား သိုက်တတ် ငလက်ရုံးတို့၏ စကားပုံများကိုလည်း ရခိုင်ရာဇဝင်တို့တွင်
တွေ့နိုင်လေသည်။ မင်းထီးလက်ထက် ‘ကျွန်မကောင်းလျှင် အသျှင်၊ သားမကောင်းလျှင် အဖ၊
သမီးမကောင်းလျှင် အမိ၊ မယား မကောင်းလျှင် လင်’ စသည်ဖြင့် ပညတ်ဥပဒေများသည် စကား
ပုံဖြစ်ရပ်များသာကေဟု ဆိုနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ရခိုင်လူမျိုးတို့၌ စကားပုံများကို ရှေးဟောင်းစာပေ လင်္ကာ၌ လည်းကောင်း၊
ရာဇဝင်၌လည်းကောင်း၊ မှူးမတ်ပညာရှိများ ထုံးဟောင်းသာကေပုံပြုပြောဆိုရာတို့၌လည်းကောင်း
အသုံးပြုခဲ့ခြင်းမှာ ထင်ရှားသည်။ စာပေလင်္ကာများမှ စကားပုံများကား အများအပြားပင်၊ အောက်
ပါ ရခိုင်ရာဇဝင် လင်္ကာပိုဒ် တစ်ပိုဒ်တစ်စ၌ စကားပုံများစွာကို ဖမ်းဆိုထားကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။

‘...ဉာဏ်ပညာချုပ်၊ ခြင်းနဲ့အုပ်လျက် မလှုပ်မလှည့် စိတ်ကိုတည့်မှ ကြောင်လက်သည်း
ဝှက်၊ ညောင်လျှင်ကြက်သို့၊ အမျက်ကို ဆန့်၊ ဇောမာန်ညွန့်၍၊ အစွန်မြင့်ကျယ်၊ မြက်သစ်ပင်လျှင်၊
များဖျင်အတက်၊ ဖြန့်၍ထွက်မူ၊ အခက်ရှည်လတ်၊ အမြစ်ပြတ်က၊ မချွတ်အပင် သေသွားသွင်သို့
၊ ပုံပြင်ကိုသာ ၊ ထောက်စနာ၍’ (ရခိုင်ရာဇဝင်လင်္ကာ)။

စစ်ရေးစစ်ရာနှင့် ပတ်သက်၍ လိုအပ်သော အချက်၊ စွန့်စားရမည့် အချက်တို့ကိုလည်း
ရခိုင်ရာဇဝင် စကားပြေပေမူ၌ အောက်ပါအတိုင်း ပြဆိုထားခဲ့သည်။

- * စစ်ကြီးရောက်လျှင် သူရဲကောင်းကို ရှာရ၏။
- အမှုကြီးရောက်လျှင် ခင်ပွန်းကောင်းကို ရှာရ၏။
- ရန်သူကိုအောင်လိုလျှင် ဥပါယ်ငါးပါးဖြင့် ပြုရ၏။

- * အမျိုးကိုလိုသဖြင့် သူတစ်ယောက်ကို စွန့်စားရာ၏။
ရွာတစ်ရွာကိုလိုသဖြင့် အမျိုးကို စွန့်ရာ၏။
ဇနပုဒ်ကိုလိုသဖြင့် တစ်ရွာကို စွန့်ရာ၏။

- * မိမိအကျိုးဖြစ်အံ့သည်ကို မြင်သဖြင့်ကား
မြေပြင်အားလုံးကိုသော်လည်း စွန့်ရာ၏။

သတ္တိ ဗျတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စွန့်စားမှုအတွက် ‘ယောက်ျားတို့ မှာ အရာရာကို၊ ဖွေရှာကြိုးပမ်း ရှာနိုင်စွမ်းက၊ စိတ်ဝမ်းအလို ပြည့်သည်ဆို၏’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တိုင်းပြည်ကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ ‘ပြည်ကြီးဝန်ကို၊ အိုးတန်ဆန်ခပ်၊ မင်းကျင့်ဝတ်နှင့်၊ လျှောက်ပတ် သင့်စွာ၊ စီရင်ရာသည်’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ဆက်ဆံရာ၌လည်း ‘မဟုတ်မခံ၊ ခွန်းတုံပြန်၊ ဟုတ်သော်လည်းရှုံး၊ လူကြီးမုန်း၊ မှားမှား၊ မှန်မှန်၊ ခေါင်းငုံခံ၊ အစဉ်မမှန်၊ လူကြီးသုံး’ ဟူ၍လည်းကောင်း (မြို့တည်လင်္ကာ)။ တိုက်ရိုက် မပြုမလုပ်အပ်၊ မစီရင်အပ်သည့်အရာ၌ ‘သားသမီးမိုက်၊ လွန်ဆိုးညစ်လည်း၊ တိုက်ရိုက်မျက်မြင်၊ မိဖခင်သို့၊ စီရင်ကွပ်ညှတ်၊ မပြုအပ်’ ဟူ၍လည်းကောင်း ဓမ္မသတ်ကျမ်း စီရင်ထုံး၌ ဤသို့ပြဆိုထားသည်။

ကျမ်းဂန်နိတိ ပါဠိပါဌ ဂါထာများလည်း စကားပုံဖြစ်လာရသော အကြောင်းကို တွေ့ရသည်။ ‘ဌာန ဌာန၌ ကာသလ္လ’ ‘သဘောရှိ ကလောတိ’ စသည်ဖြင့် ပါဠိနှင့် စကားရောနှော၍ စကားပုံအဖြစ် သုံးနှုန်းသည်များကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ရခိုင်ပုံပြင်များတွင်လည်း စကားပုံဖြစ်လာရသော ပုံဝတ္ထုများ အများအပြားပင် တွေ့နိုင်သည်။ ငလက်ရုံးအမတ်ကြီး လျှောက်ထုံး၌ ကိုးကားတင်ပြသွားသော ဗားပြုတ်ကေ ပုံပြင်မှာ ‘ဗားပြုတ်ကေကို ကျောက်သားနုနုထုလီ၊ ကြောတက်လီ’ ဟူသော စကားဖြစ်ရပ်ကို ‘နီမြင့်လီ အရူးရင့်လီ’၊ ‘ငပြီစုတ်၊ ငရုပ်စပ်လီ၊ သာကောင်းလီ’ ဆိုသော စကားပုံအလားကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ‘ဆိုလီ ကဲလီ’၊ ‘မူတ်လီ ရောင်လီ’၊ ‘မန်းလီ ရမ်းလီ’ ဟူသော အသုံးအနှုန်းကဲ့သို့ စကားပုံ ဥပမာကား အသုံးပြုနေကျရိုး ဖြစ်လာလေသည်။ ဤစကားပုံနှင့်အတူ ‘ပြောခဲနက်-ဆိုခဲနက်’၊ ‘ကြီးလီ-ချဉ်လီ’ ‘သံပုရာသီး ရှောက်သီးပိုင်’ မှာ ထပ်တူစကားပုံ သွားရှိသည်။ ထို့ပြင် ရခိုင်ပုံပြင်တို့၌လည်း စကားပုံ၊ စကားသုံးခွန်း၊ တစ်ခွန်းတို့ကို တစ်အသပြာစီ တန်ဖိုးပေး၍ ဝယ်ယူရခြင်း အကြောင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သော ပုံပြင်များကို တွေ့ရသည်တို့၌ကား.....

- (၁) နည်းကေလေ့ မပစ်ကေ့၊ များကေလေ့ မလိုက်ကေ့။
- (၂) အိမ်မှာ မယားကို စကားကုန်အောင် မပြောကေ့။
- (၃) မပြီးခင် မမြင်စီကေ့။ (လှည်းကုန်သည် သူဌေး ပုံပြင်၊ ရခိုင်ပုံပြင်ဆန်းများမှ)
နောက်ပုံပြင်တစ်ခု၌လည်း စကားနှစ်ခွန်း တစ်ခွန်းကို အသပြာတစ်ထောင်စီ တန်ဖိုးပေး၍ ဝယ်ယူကြောင်းကို တွေ့ရသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

(၁) အကောင်းကို အဆိုးလုပ်ရုံ(လို့)မရ။

(၂) အဆိုးကို အကောင်းလုပ်ရုံ မရ။

ယခုပြဆိုခဲ့ပြီးသော စကားများမှာ ရခိုင်လူမျိုးတို့ အတွေ့အကြုံအဖြစ်သနစ်၊ ထုံးစံလေ့ ရိုးရာ အစဉ်အလာ၊ လူနေမှု အခြေအနေ၊ တီထွင်မှု အကြံရည် ဉာဏ်ရည်အရ အစဉ်အလာ ပြောဆိုအသုံးပြုခဲ့ရသော စကားပုံများသာဖြစ်လေသည်။ သို့သော် ရခိုင်တို့ နှုတ်တွင် အောင်းနေသမျှသော စကားပုံတို့ကို အနှစ်နှစ်အလလ နှိုက်ယူရှာဖွေနိုင်မှ စကားပုံများကို စုစည်းမှု၊ မှတ်တမ်းတင်မှု ပြီးဆုံးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အမှန်ဆိုလျှင် စကားပုံတီထွင်ဖြစ်လာရမည့် စက်ယန္တရား ကိုကား ရပ်တန့်၍လည်း မရနိုင်ချေ။ စကားပုံချဲ့မြှင့်တိုးလာစေခြင်း ဖြစ်ချေရာကား တစ်စတစ်စ ကျယ်ပွားမည်မှာကား မလွဲပေ။ နောက်ဆုံးလူမျိုးပြုန်းတီးမှပင် စကားပုံများကို မှတ်တမ်းတင် ထားရန်မှာ ရခိုင်လူမျိုးရှိနေသရွေ့ ကာလပတ်လုံး လိုအပ်နေမည်သာတည်း။

ယခုတင်ပြလတ္တံ့သော စကားပုံများသည် (အသျှင်စက္ကိန္ဒနှင့် အသျှင်ဝါသဝ)တို့နှစ်ရှည်လ များ စုစည်းရှာဖွေ၍ ရရှိထားသော စကားပုံများပင် ဖြစ်သည်။ စကားပုံများကို စုဆောင်းပုံ မှာ လူတို့စကားပြောတိုင်း နားစိုက်နေ၍ စကားပုံပါလျှင် ချက်ချင်းပင် မှတ်ယူထားခြင်း၊ စာပေအဖွဲ့ အဖွဲ့တို့၌ ဥပမာဆောင်များပါလျှင် စကားပုံအဖြစ် အသုံးပြုရန် ထုတ်နုတ်ယူထားခြင်းစသည်ဖြစ် သည်။ ဤသို့ တစ်စတစ်စ တရွေ့တရွေ့တောင်ပိုမာ စုဆောင်းလာခဲ့ရာ ယခုဆိုလျှင် စကားပုံ ခုနှစ်ထောင်ထိ စုဆောင်းထားရှိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ စုဆောင်းရရှိထားသော စကားပုံကို ကြည့်သောအားဖြင့် ရခိုင်တို့သည် စကားပုံများကို အလေးအနက်ပုံပြု ပြောဆိုလာခဲ့သူများ ဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိနိုင်ပေသည်။

စကားပုံများသည် ပညာရှိတို့ အသုံးပြုခဲ့သော ထုံးပုံဖြစ်၍ သူ့အရာနှင့်သူ အားလျော်စွာ အရေးပါအရာရောက်လေသည်။ စကားပုံများကို လေ့လာမှတ်သားထားသောအားဖြင့် စကားပြော တိုင်း ပြောတိုင်း ထုံးပုံ သာဓကတို့ဖြင့် ပြောဆိုနိုင်စွမ်းရှိရာ ဉာဏ်ကြွယ်ဝသော ပညာရှင်တစ်ဦး ဖြစ်နိုင်သည်။ အခေါ်ခံနိုင်သည်။ မဟာပညာကျော် အမတ်ကြီးသည် မိမိ၏လျှောက်ထုံးများ၌ စကားပုံများကို ဥပမာဖြင့် ချဲ့ထွင်ဖွင့်ပြ အသုံးချလေ့ရှိခဲ့ခြင်းကို နမူနာယူကြစေရန်နှင့် သို့ပညာရှိများ ဉာဏ်ရည်သွားကို သိထားကြစေရန်၊ အသုံးချနိုင်ကြစေရန် ဤသို့ ရည်ညွှန်း၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

“...ထုံးမှီကျမ်းလာ၊ သို့အရာတွင်၊ ပညာမပြော၊
မောဟထောင်၍၊ သံကြောင်ပဒ ပရမတို့
ဒေါသထူထူ၊ ငြုစူစောင်းမြောင်း၊ မကောင်းစရိုက်၊
သူမိုက်ကုဇေ၊ သချေသချာ၊ ညီညာမြောက်မြွင်း၊
စာဖြင့်စုတ်ဦး၊ ကဲ့ရဲ့ရွတ်ချ၊ ဆိုပြန်ကလည်း၊
မြူမြူမသမ်၊ မနွမ်းလေရာ၊ ဥပမာကား။

ဂင်္ဂါရေကြော၊ တိုက်လွင့်မျှောသည်၊ သင်္ဘောတို့ကမ်း၊
ဆိပ်ကမ်းမမြင်၊ ပင်လယ်ပြင်၌၊ ဘယ်တွင်ဘယ်သို့၊
ရောက်တို့သနည်း၊ အသည်းကြွယ်လှ၊ စုရုရှင်၊
ဗိုလ်ထုများစွာ၊ လူတကာထက်၊ သီတာဖြစ်လမ်း၊
သိနိုင်စွမ်းသည်၊ ပြောတုန်းမတိမ်း၊ ရွက်သိမ်းရွက်ဖွင့်၊
ဆိုက်သင့်အရပ်၊ လေကပ်လေကြောင်း၊ မစောင်းရအောင်၊
ဆောင်နိုင်သူအား၊ တစ်ယောက်သာသာ၊ ထင်ရှားကျော်ရှိန်၊
မာလိန်ခေါ်ကြ၊ ထိုနှင့်ဆသော်”

(မဟာပညာကျော်လျှောက်ထုံး ပီမူ မှ)

အသျှင်စကို န(ရခိုင်ပြည်)
အသျှင်ဝါသဝ(နတ်မြစ်)

ရခိုင်စာပေ အရိုးအသားဆီတွဲ ဇာပိုင်လဲ

‘ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲဝင်စာမူများဖိတ်ခေါ်ခြင်း’ ဆိုရေ ဖိတ်ခေါ်စာ တစ်စောင်ကို နောင်အေး (အနောက်)ဘက်က ပို့ပေးလိုက်တော့ ယင်းဖိတ်စာနဲ့ မရှိမနှောင်းမှာ ညေဦးထံကလဲ ယင်းဖိတ်စာ မျိုး ရောက်လာလတ်တော့။

မိမိရေ အခွန်မှော်ရုံကျေးလက်မှာနီရေရေ စာပေပွဲသုတ်ဖြစ်လို့ မိမိကို ကိုယ်ချင်းစာကတ်တေ စာပေပွဲသုတ်က ဒေပိုင်ပိုးစွာလို့ နားလည်မိရေ။

ပြိုင်ပွဲဝင်ဖို့အတွက်လဲ သီးသန့်တိုက်တွန်းစာ ရိုးထားစွာကိုပါ လက်ခံရမိရေ။ ဒေပိုင်စွာကို ကြည့်ကေ မိမိအနီနန့် ဇာပိုင်လျစ်လျူရှုလို့ ရနိုင်ပါဖို့သိလဲ။

ယေဇူးနန့် ‘ဖိတ်ခေါ်’ စာကို ဖတ်တော့။ စည်းကမ်းချက်က (၅)ချက် ပါဝင်စွာကို တွိရရေ။ စည်းကမ်းချက် အမှတ်(၁)ကို ကြည့်ရေခါ အပိုင်တွဲရယင့်။

၁။ မိမိရို့ ဒေသသုံး ရခိုင်ဝေါဟာရတိုနန့် ရိုးရမေ။

ကိုင်ဇာပိုင် ရိုးရဖို့လဲ...ဒေကိစ္စရေယှင်းယှင်းချေရာ။ ယေကေလဲ အကူးကို နှိုက်လိုက် တေအခါ။ ယှင်းစွာရေယှပ်လားခရရေ။

ဇာဖြစ်လို့လဲဆိုကေ...ရခိုင်ဝေါဟာရတိုနန့် ရိုးရဖို့ဆိုစွာမှာ ဇာပိုင်အရိုးအသားမျိုးနန့် ရိုးရ ဖို့လဲဆိုရေ ပြဿနာတက်လာရေ။

ရခိုင်အမျိုးသားရို့မှာ တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံသုံးစွဲရေ ရခိုင်စာပေ အရိုးအသား ခိုင်ခိုင်မာမာ ဟိယှယ်လား။ ဒေမီးခွန်းကို အလိုအလျောက် ခိုင်းခနဲ ဝင်လာလတ်တော့။

ရခိုင်စာပေ အရိုးအသားရေ တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ဟိစွာကို မတွိရသိ။ အရိုးအသားက မျှော့ သွီးစမ်းတုန်းရာဟိသိရေလို့ထင်ရေ။ ယေဇူးနန့် ဒေကိစ္စကို လွန်ခရေ နှစ်ပေါင်း တစ်ဆယ်ကျော်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

နှစ်ဆယ်နိးပါးက မောင်ဗသိန်း ဆွေးနွေးဖူးလီရေ။

၁၉၇၇ ခု၊ ဒီဇင်ဘာလထုတ် အမှတ်(၅) ရခိုင်မဂ္ဂဇင်းမှာ ‘ရခိုင်စာပေ အရိုးအသားပြဿနာ’ ဆိုပြီးကေ သေသေချာချာ ဆွေးနွေးဖူးစွာကို အမှတ်ရနီကတ်လိမ့်မေထင်ယဉ်။

မောင်ဗသိန်းက ရခိုင်စာပေ အရိုးအား ငါးမျိုးကွဲနီရေလို့ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားရေ။ အဂုရေ ဒေငါးမျိုးကို ပြန်လည်ပြီးကေ သုံးသပ်ကြည့်ဖို့ ကျန်ပျယ်။

မောင်ဗသိန်း ခွဲခြမ်းပြောမှာ

၁။ ရခိုင်စာပေနဲ့ တူရေလို့ ယူပနာ ဗမာ အရိုးအသား ရိုးကတ်သူ။

၂။ စကားပြင် အရိုးအသားကိစ္စမှာ ဗမာစကားပြေကို သုံးပြီးကေ ဇာတ်ကောင်အချင်းချင်း အချီအချ စကားပြောစွာရှိမှာကျကေ ရခိုင်စကားကို သုံးရေသူ။

၃။ စကားပြင် အရိုးအသားမှာ ‘၏၊ သည်၊ တည်း၊ ရှိ’ စရေကြိယာ ကြိယာဝိသေသန နောက်ဆက်တိုက်သည်။ က၊ တွင်၊ ဌှံ’ စရေ နာမ် နောက်ဆက်တိုက်ကို ခေတ်ဟောင်း (မြောက်ဦးခေတ်) အရိုးအသားအတိုင်း သုံးပြီးကေ စကားအသုံးအနှုန်းတိမာ ရခိုင် ဝေါဟာရကို သုံးရေသူ။

၄။ အေန် ရခိုင်ပြောဘာသာစကား(စစ်တွေခရိုင်၊ ကျောက်ဖြူခရိုင်)ရှိမှာ အခြံခံပြီးကေ အပြောဘာသာစကားနဲ့ အရိုးဘာသာစကားကို ညီအောင် ညှိပနာရိုးရေသူ။

၅။ အေန် အပြောဘာသာစကားကို အခြံခံကေလဲသော့ အချို့စာလုံးပေါင်း စနစ်ကို အသံ ထွက်နုနုညီအောင် ညှိပျယ်ရိုးကတ်သူ။

ဒေပိုင်ကွဲစွာရေ (၂၆)နှစ်တောင် ကြာပျယ်လို့ ဆိုထားရေ။ (၁၉၅၀ က ၁၉၇၆ထိ)လို့တွက် ပြထားရေ။ မိမိဒေစာကို ရိုးရေအချိန်ဆိုကေ ၄၅နှစ်လောက်တောင် ဟိပျယ်လို့ ဆိုရလိမ့်မယ်။

ယေကေလဲ တစ်ခုပိုင်လဲတိကျရေ အရိုးအသားမရသီးစွာကို တွိရရေ။

မောင်ဗသိန်းက ဇာအရိုးအသားမျိုးကို လက်ခံသင့်လဲ၊ စာဖတ်ပရိသတ်ကို ဝေဖန်ဖို့ ပြင်ဆင်ဖို့ ဖြည့်စွက်ဖို့လဲ ပြန်ကြားထားပါလိသီးရေ။

ငါးမျိုးငါးစား အချက်အလက်ပြည့်စုံစွာနဲ့ တင်ပြစွာကိုပင်လဲ ကောင်းကောင်း ကျေးဇူး တင်ဖို့ကောင်းရေ။

မောင်ဗသိန်း၏ အမှတ်တစ် အရိုးအသားကို ဂုဏ် ချထားစွာကို တွိလီရယဉ်....။

“အထက်မှာ တင်ပြရေယောင် ဘာသာဗေဒနည်းနဲ့ စစ်ကြည့်ကေ ရခိုင်ဘာသာစကား နဲ့ ဗမာဘာသာစကားရို့ ထပ်တူမဟုတ်ဆိုစွာကို မြင်နိုင်ရေ။ ဘာသာချင်းမတူကေ အရိုးအသား က တူနိုင်ဖို့သီးလား။ စာပေက တူနိုင်ဖို့သီးလား”

ယေဇူးနဲ့ ရခိုင်စာပေနဲ့ ဗမာစာပေတူရေလို့ ယူဆစွာ ယုတ္တိမဟီရေ အယူအဆရာဖြစ်တေ၊ ဒေအယူအဆကို လက်ခံပျယ် ဗမာအရိုးအသားအတိုင်း လိုက်ရိုးကေ ဗမာစာတတ်ပိတတ်တိ

အတွက်တော့ ခါခက်ဖို့မဟုတ်။ ခက်ဖို့စွာက အသျှော်အတွက် ခက်ပါဖို့ ဗမာစာတတ်ပိတတ် ရခိုင်အမျိုးတိထဲမှာတောင် (ကိုယ့်ဘာသာစကားနဲ့ မတူရေအတွက်) ဗမာပီသရေ အရီးအသား ကို ရိုးနိုင်ဖို့မဟုတ်။ ရခိုင်စိတ်ကူး၊ ရခိုင်ခံစားမှုကို ဗမာအရီးအသားနဲ့ ဘာသာပြန်ထားရေစာမျိုး ကိုရာ ရိုးနိုင်ဖို့ဖြစ်ပါရေ။

လူမျိုးတစ်မျိုး ခံစားမှုကို ယင်းလူမျိုး၏ ဘာသာစကားနဲ့ရာ ဖော်ထုတ်နိုင်ရေဆိုစွာကို သတိပြုဖို့လိုပါရေ။ မောင်ဗသိန်းက အမှတ်တစ် အရီးအသားနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကေမတူစွာ လောက်ကို အကြောင်းပြပြီးကေ တူစွာရို့ကို မပြောပြဘဲ ငြင်းဆန်နိုင်လိရေ။

တူ မတူဆိုစွာရေ ဆက်လက်ပြီး အငြင်းပွားစရာ မလိုပါ။ တူလားမတူ၊ မတူလား- တူရေ။ ဒေအနီအထားမှာဟိရေ ဘာသာစကားမျိုးဖြစ်တေလို့ ဆိုရပါလိမ့်မေ။ ဆိုလဲဆိုနိုင်ပါရေ။

ဘာသာစကား မတူလို့ စာပီမတူနိုင်ဆိုစွာ မငြင်းသာပါ။ အဂုတူစွာလဲ ဟိရေ မတူစွာလဲ ဟိရေဆိုကေ၊ ငြင်းမရလို့ ထင်ပါရေ။

အင်္ဂလိပ်နဲ့ အမေရိကန်ရို့ပုံစံကို ကြည့်ရမေယ် ထင်ပါရေ။ အပြတ်ငြင်းပယ်စွာကတော့ သင့်ဖို့မယူဆပါ။

ရခိုင်စာပီနဲ့ ဗမာစာပီတူရေဆိုစွာ ယုတ္တိမဟိရေ အယူအဆလို့ တွင်တွင်ကြီး ခေါင်းခါနီ စွာ ဇာအတွက်လဲ ဆိုစွာ မစဉ်းစားတတ်ပါ။

ဗမာအရီးအသားအတိုင်းရိုးကေ ဗမာစာတတ်ပိတတ်အတွက် ခက်ဖို့မဟုတ်ဆိုကေ ဟုတ်ပါယုယ်။ ဂနီအချိန်မှာ ရခိုင်စာတတ်ပိတတ်က ဟိပါယင့်လား၊ ရခိုင်စာပီကို ဇာမာပို့ချနိုင်ပါလဲ။ ဇာနှစ်ယောက်က သင်နိုင်ပါလဲ။

ရခိုင်စကားပြောရေ ရခိုင်သားတိက ဝါ။ ရခိုင်အတိုင်းရိုးတတ်ပါယင့်လား၊ ကောင်းပါယင့် ရိုးရေထားပါဖိ။ ရခိုင်စာနယ်ဇင်းတိက ဧည့်ဝတ်ကျိပြန်ယင့်လား၊ စာနယ်ဇင်းဆိုစွာလဲ ဂျူတိတာ ပြုတ်ကနီကိုပတ်နန်းတွက်ရဖို့မျိုးရာ ထုတ်ဝိနီတတ်စွာမှာ ရခိုင်စာပီ အရီးအသားဖွံ့ဖြိုးလာအောင် အားပီးရေ အယ်ဒီတာဟိရေလို့လား။

ဗမာစာတတ်ပိတတ်အတွက် မခက်၊ အသျှော်အတွက် ခက်ဖို့လို့ဆိုပါရေ။ စိုးရိမ်သင့်ရေ အချက်အလက်ဖြစ်ပါရေ။ ယေကေလဲ အသျှော်ကို ကြည့်ပါ။ အနိမ့်ဆုံး သူရို့ရိုးရေ ရည်းစားစာ ကို ရခိုင်စကားနဲ့ ရိုးလားလို့။

အသျှော်က လူကြီးတိတတ် ဗမာစာကိုတတ်နီသီးစွာကိုလဲ သတိပြုရမေလို့ယူဆပါရေ။

“ဗမာစာတတ်ပိတတ် ရခိုင်အမျိုးသားတိထဲမှာတောင် (ကိုယ့်ဘာသာစကားနဲ့ မတူရေ အတွက်) ဗမာပီသရေ အရီးအသားမျိုးကို ရိုးနိုင်ဖို့မဟုတ်၊ ရခိုင်စိတ်ကူး၊ ရခိုင်ခံစားမှုကို ဗမာအရီး အသားနဲ့ ဘာသာပြန်ထားရေ စာမျိုးကိုရာ ရိုးနိုင်ဖို့ဖြစ်ပါရေ”

ဒေအဆိုလဲ အစွန်းရောက်နီရေလို့ ထင်ပါရေ။ မိမိလူမျိုးခံစားချက်ကို မိမိဘာသာစကားမှ

ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ရေး အခြားလူမျိုးဘာသာစကားနဲ့ မဖော်ပြနိုင်ဆိုတာ အကြွင်းမဲ့ဟုတ်နိုင်ပါဖို့လား။

အချို့စာရိုးဆရာရဲ့အခြားအခြား ဘာသာစကားနဲ့ ရိုးကတ်စွာတိ အများကြီးဟိပါရေ၊ တရိုးရေ နိဗယ်ဆုရစွာ ဘင်္ဂလိဘာသာနဲ့ ရိုးလို့မဟုတ်ပါ။ အခြားအခြားဆရာကြီးတိလဲ အများကြီးဟိပါရေ။

မိမိဘာသာစကားနဲ့ မိမိလူမျိုးခံစားချက်ကို ရိုးကေလဲ ရိုးရေလူက အရိုးမယွင်းကေ ခံစားချက်ကို မဖော်ပြနိုင်လို့ ထင်ပါရေ။ ရိုးရေလူက အရိုးယွင်းမှ တင်ပြစွာ သေသပ်မှု၊ အတတ်ပညာပိုင်းအား ကောင်းမှုတိကေ ဇာလူမျိုးပင်ဖြစ်ဖြစ် ဇာစာပီနန့်ပင် ရိုးရိုး ခံစားချက်ကို မဖော်ပြနိုင်ဘဲ မဟိလို့ သဘောပေါက်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် အမှတ်တစ် ခွဲစိတ်ဝေဖန်ပြမှုကို အကြွင်းမဟိ လက်မခံချင်ပါ။ ဒေခွဲခြမ်းမှုရေ တစ်ဖက်စောင်းနင်းလို့ ယူဆမိပါရေ။

အမှတ်နှစ် အရိုးအသားမျိုးကတော့ မြို့တောက်တစ်ပိုင်း လင်းမြို့တစ်ပိုင်း အရိုးအသားပင်ဖြစ်တယ်။ ဒေအဆိုပြုချက်ကိုလဲ မောင်ဗသိန်းက ပယ်ချလိယင့်။

ဒေအဆိုကို ပယ်ချခြင်း၏အကြောင်းရင်းကတော့ခါ အထက်ဗမာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာရဲ့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကြောင့်လို့ ဆိုရဖို့လားမသိ။

အရိုးနန့်အပြော ညီရမယ်ဆိုလိုရေ အယူဖြစ်တေ။

“ဘာသာစကားတစ်ခုမှာ အရိုးနန့်အပြော ကွာသင့်သလောက် ကွာခြားရဖို့ ဖြစ်တာလဲ ဒေလောက်ကြီး ကွာခြားဖို့မဟုတ်ပါ။ ဇာဘာသာမှာလေးသော့ ကျွန်တော်ရဲ့ ဘာသာစကားလောက် အရိုးနန့်အပြော ကွာခြားစွာမဟိပါ” ဆိုရေ အထက်ဗမာနိုင်ငံ စာရိုးဆရာအသင်းက ဖတ်ကြားရေ ဗမာ စာအရိုးအသားအသစ်ကို အကိုးအကားပြု တင်ပြရေ။

“ဘယ်ဘာသာမှ အရေးအပြောမကွာဘူး” ဆိုစွာကို မငြင်းလိုပါ။ အခြားဘာသာစကားတိမှာ မကွာကေလဲ မြန်မာ(ဗမာ) စကားမှာ ကွာရေ။ ရခိုင်စကားမှာကွာရေ၊ ဒေပိုင်ကွာစွာကို မကွာ အတူတူဖြစ်ရမယ်ဆိုစွာက သဘာဝကျပါဖို့လား။ ဒေအချက်လဲ စဉ်းစားစရာဖြစ်ပါရေ။

အခြားဘာသာစကား၏ အခြံခံနန့် ဗမာစကား၊ ရခိုင်စကားရဲ့၏ အခြံခံတူနိုင်ပါဖို့လား မီး ကြည့်သင့်ပါရေ။

အထက်ဗမာနိုင်ငံက ဒေစာတမ်းကို တင်စွာလဲ ၁၉၆၆ လောက်မှာ တင်လာစွာ ဖြစ်ပါရေ။ ဒေကိုစွာကို မြို့ရာခံကြည့်ကေ မင်းလတ်ရဲခေါင်ရေ ချက်ကိုစလိုဗက်ဂီးယားမှာ နီရေခါ ပရာဟာတက္ကသိုလ်မှာ မြန်မာစာအရိုးအသားသစ်ကို တင်ရေလို့သိရရေ၊ ဒေအယူအဆဆိုပြီးကေ မောင်သာနိုးက ကောက်ပြီးတင်ရေ ဒေအဆိုပြုချက်ကို စာရေးဆရာတိက ဝိုင်းဝန်းပြီး လုပ်ကတ်တယ်။

လူကြီးထဲကဆိုကေ ပါမောက္ခချုပ် ဦးကျော်ရင်၊ ဒေါက်တာသန်းထွန်းရဲ့ကတောင်ပါရေ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

“လူတွေပြောတာဟာ ဘာသာစကားဖြစ်ပါတယ်၊ လူတွေမပြောတော့ မသုံးတော့ရင် ခေတ်ကုန်သွားတဲ့ ဘာသာစကားပဲဖြစ်ပါတယ်။ ခေတ်ကုန်သွားတဲ့ ဘာသာစကားကို ဆက်လက်အသုံးပြုချင်နေတာဟာ ခေတ်နောက်ပြန်နေတာပဲ” လို့ ဆိုထားစွာကို တွိရပါရော့ ခေတ်မီချင်လို့ လုပ်တေအလုပ်လို့တောင် ဆိုရမေလားမသိ။

စကားပြောရစ် သမ်နန်ရီးလာကတ်စွာ ကြည့်လိုက်ကေ နှစ်သုံးဆယ်နီးလာပါပျယ်၊ ယေ ကေလဲ အပြောနန်အရီး တူရေပိုင် ဂန္တဝင်ရီးဟန်နန်လူလဲ တစ်ပုံကြီးဟိတုန်းပါ။

အထက်စာရီးဆရာတိထဲမှာတောင် အပြောနန်ရီးသူ၊ ဂန္တဝင်ဟန်နန်ရီးသူနှစ်ခုဟိပါရော့ ခေတ်မီစာတမ်းကို တင်ရေထဲမှာ ပါဝင်ခရေ ပုဂ္ဂိုလ်တိတောင်မှ အချို့ ဂန္တဝင်ဟန်ကို ကိုင်စွဲနီကတ် ယင်း၊ မောင်သာနီးတောင် သူ့စာတိမှာ ဂန္တဝင်တစ်ဝက် ဝင်နီသီးရေ။

အထက်ဗမာနိုင်ငံက လူတိက ၁၉၆၆ လောက်မှာ တင်ပြလာကတ်တယ်၊ ဒေထက်ရှိက ပင် စကားပြေဟန် အရီးအသားစာအုပ်တိမှာ အပြောနန်ရီးရေ။ အခြားကျမ်းတိရှိမှာကတော့ ဂန္တဝင်ဟန်နန်ရီးရေ၊ တစ်ယောက်တည်း နှစ်မျိုးရီးခလီယင်း။

ဒေအချက်ကိုကြည့်ကေ စကားပြောဟန်နန်ရီးရဖို့ ရီးမှခေတ်မီဖို့ ဆိုစွာရေ အစွန်းရောက် တေလို့ထင်ပါရေ။

အမှတ်နှစ်အရီးအသားကိစွာ မြီဟောက်တစ်ပိုင်း၊ လင်းမြီတစ်ပိုင်း အရီးအသားဖြစ်လို့ လက်မခံဆိုစွာကိုတော့ သဘောမတူ၊ ချွတ်ယွင်းချက်နန်ရာ လက်ခံချင်ပါရေ။

ကိုင်း...အမှတ်သုံး အရီးကို ကြည့်ကတ်မယ်။

“စကားပြင် အရီးအသားမှာ” ၏၊ သည်၊ တည်း၊ ၍ “အစဟိရေ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန နောက်ဆက်နန် သုံးရေ” သည်၊ က၊ တွင်း၌ “အစဟိရေ နာမ်နောက်ဆက် တရို့ကို မြောက်ဦးခေတ် အရီးအတိုင်း သုံးပြီးကေ အပြောစကားတိမှာ ရခိုင်ဝေါဟာရကို သုံးရေ” လို့ တွိရရေ။

ဒေအရီးအသားမှာလဲ ရခိုင်ဂန္တဝင်ဟန်ဖြစ်လို့ ကြိုက်ပုံမရ၊ ယေနန် စကားပြောရစ်သမ်နန် ရီးဖို့စွာ နိမိတ်ပြစကားတိနန် ညွှန်ပြနီယင်း။

အမှတ်(၃) အရီးအသားကို ပြောရဖို့ဆိုကေ၊ အမှတ်နှစ်က အရီးအသားကိုပါ ထည့်ပြော ရမေ ထင်ပါရေ။

အမှတ်(၂)က ဗမာဂန္တဝင်ဟန်ကို ပယ်ထားစွာ၊ အမှတ်(၃)က ရခိုင်ဂန္တဝင် အရီးပယ်ထား စွာ။ ယှင်းယှင်းပြောရကေ ဂန္တဝင်မုန်းတီးရေ ဝါဒီလို့တောင် ဆိုရဖို့လားမသိ။

အပြောဘာသာစကားနန် အရီးဘာသာစကား မတူစွာကို တူအောင်ညှိယူဖို့ အားသန်ရေ၊ အခြားဘာသာတိမှာ မဟိလို့ ကိုယ့်ဘာသာမှာ ဟိလာအောင် လုပ်ဖို့စွာလဲ သူများနန် တူညီဖို့ လောက်ရာ အားပြုသူလို့ ဆိုရမေဖြစ်တေ။

မိမိရှိဘာသာစကား ထူးခြားမှုကို မိပျောက်မလားဖို့ လိုပါရေ၊ အပြောဘာသာစကားနှင့် အရိုးဘာသာစကား မတူလို့လဲ ဇာကို ထိခိုက်နိုင်လို့လဲ။

အရိုးဘာသာစကား(ဂန္ထဝင်ဟန်)ရေ တည်ငြိမ်လိမ်းနက်ခွဲညားမှုဟိရေ။ အပြောစကား (စကားပြောရစ်သမ်)က သွက်လက်တယ်။ ပေါ့ပါးဖျတ်လတ်တယ်။

သူ့ဂုဏ်သတ္တိနှင့် သူ ဟိနီရေ၊ ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တိ၊ လေးနက်တေကြောင်းအရာတိကို ဂန္ထဝင်ဟန်နှင့်ပွ ပိုပြီးထည့်ပါမှုဟိရေ။

ပေါ့ပါးရေ အကြောင်းအရာရှိကို ဆိုကေ စကားပြောဟန်နှင့် ရိုးလိုက်ကေ ပိုမိုထိ ရောက်တေ။

ယေဇူးနှင့် သူ့နီရုန်နှင့်သူ ဟိသင့်ရေလို့ ယူဆမိပါရေ။ စူးနီရုန်၊ ဆောက်နီရု ဆောက် သုံးသင့်ပါရေ။

ရေဒီယိုတိကို နားထောင်ကြည့်ပါ။ မြန်မာဘာသာနှင့် လွှင့်ထုတ်တေ ရေဒီယိုတိုင်းမှာ သတင်းကြေငြာကေ ဂန္ထဝင်ဟန်နှင့် ‘၏၊ သည်’ ဆိုး ဝါကျနှင့်လွှင့်ရေ။ သတင်းဆောင်းပါးတိကျ ကေ စကားပြေနှင့် လွှင့်ကတ်တေ။

ဒေအချက်အလက်တိသည်ပင် ဂန္ထဝင်ဟန်နှင့် စကားပြောဟန်နှစ်ခုလုံးရေ ဟိသင့်ရေဟန် ဆိုစွာကို ထောက်ခံနီရု ရောက်ပါရေ။

ဂန္ထဝင်ဟန်ကို သုံးလို့ အပြစ်ဖြစ်စရာ မဟိပါ။ အကျိုးများဖို့ရာဟိပါရေ၊ ဂန္ထဝင်အသုံးထဲက လှပရေ အသုံးတိကို မပျက်မစီး မပျောက်မဆိုးရအောင် ထိန်းသိန်းရာရောက်ပါရေ။

အမှတ်သုံးအရိုးအသားနှင့် ပတ်သက်ပြီးကေ.....

‘ယေဒါလေ့ တစ်ခုတော့ သတိထားရပါဖို့၊ ဇာလေ့ဆိုကေ ခေတ်ဟောင်းအသုံးအနှုန်း ကို ခေတ်သစ်အရိုးအသားမှာ မသုံးသင့်ဆိုစွာရေ တရားသီသဘောမဟုတ်၊ ခေတ်ဟောင်းအသုံး နှုန်းပင်ဖြစ်ကေလဲ ကဗျာရှိမှာ ကာရန်လွတ်လပ်အောင် ကဗျာဟန်ကို စိတ်ကြိုက်ထွင်နိုင်အောင် ကဗျာဆရာရှိ သဘောကျ သုံးသင့်ရေ’

လို့ဆိုပါရေ၊ တရားသီသဘောမထားရလို့ ဆိုစွာရေ လျော်ကန်သင့်မြတ်ပါရေ၊ ယေကေ.. ဂန္ထဝင်ဟန်ကို ဇာဖြစ်လို့ ပစ်ပယ်ပါဖို့လဲ၊ သုံးချင်သူသုံးလိနီရု၊ ကြိုက်တေဟန်ကို သုံးလိကတ် ကေ ပိုမကောင်းပါလား။

ဂန္ထဝင်ဟန်သုံးရေအတွက် ခေတ်ဟောင်းအသုံးတိ မကွယ်ပျောက်နိုင်၊ ခေတ်ပြိုင်စကားကို သုံးရေအတွက် ခေတ်နှင့်အပြိုင် လိုက်နီရုကျရေ။

ယေဇူးနှင့် သုံးချင်ရေ ဟန်နှင့်သုံး၊ ကြိုက်တေပိုင်သုံး။ အေး...တစ်ခုဟိရေ၊ ရခိုင်စာရိုးကေ ရခိုင်ပီသအောင်ရိုး၊ ရခိုင်စာ မြှင့်တင်ဖို့အတွက် စေတနာပြုညီပြည့်ဝဝနီရု၊ မြို့ဟောက် လင်းမြို့ တစ်ပိုင်းကို ယောင်ရိုး၊ ဒေပိုင်ရိုးလာကေ တဆတ်ဆတ်တိုးတက်မလာဘဲ ဇာဟိဖို့လဲ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

နောက်ထပ် ဆက်လေ့လာကြည့်ကတ်မေ။
 အမှတ်လေးမှာ ဇာပြောလဲဆိုကေ....
 ‘အပြော ဘာသာစကားနဲ့ အရိုးဘာသာစကား ညီအောင် ညှိပြီးကေ ရိုးဖို့’
 ဒေအရီအသားကို မောင်ဗသိန်းက မီးမောင်းထိုးပြထားရေ၊ ဒေပိုင်ရိုးသင့်ရေလို့။
 အထက်ဗမာနိုင်ငံကလူတိ စကားအတိုင်း ရိုးရဖို့ဆိုလိုက်ကေ ပိုပြီးယှင်းဖို့လားထင်ယှင်း။
 ဒေအချက်ထဲမှာ မောင်ဗသိန်းက ဇတ်ကောင်ချီချ ပြောရေ စကားလုံးတိကို ပုံပြောင်းပြီး
 ကေ ရိုးဖို့ အကြံပြုထားပါရေ။
 ‘အင်္ဂလိပ်စာအရိုးနဲ့ အချီအချ စကားပြောရို့ ကွဲစွာကို ကော်မာချေတိနဲ့၊ စကားလုံး
 ပုံပြောင်း ပျက်ပြဲရေပိုင်၊ ရခိုင်မှာလေးသော့ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နဲ့ စာလုံးပုံပြောင်းပျယ်ပြနိုင်ပါရေ’
 ပုံပြောင်းရေဆိုရေ ကိစ္စကို စဉ်းစားကြည့်ကေ ဇာတိပြဿနာတက်လာနိုင်လဲဆိုစွာလဲ
 ပြန်ကြည့်သင့်ပါရေ၊ အင်္ဂလိပ်စာမှာ ပုံပြောင်းလို့ ပြဿနာမတက်နိုင်လို့ ပုံပြောင်းစွာလို့ရာ
 နားလည်ရပါရေ။
 ရခိုင်ဘာသာစကားဆိုစွာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမဟုတ်ပါ။ ဒေအချက်ကိုတော့ သတိ
 ကျပ်သင့်ရေ ထင်ရေထော။ ရခိုင်ဘာသာစကားရေ ဗမာဘာသာစကားနဲ့တောင်မတူဆိုကေ
 အင်္ဂလိပ်နဲ့ တူလို့ရပါဖို့လား။
 ကြည့်ပါ.... ‘နှောင်းနှောင်း’ကို ‘နနှောင်း’လို့ ပြောင်းရိုးဖို့ ဆိုကေ ဇာတိဖြစ်လာပါဖို့လဲ၊
 အသံထွက်အတိုင်း ရိုးရေ အဆင့်ထိ ရောက်လားပါလိမ့်မယ်၊ အသံထွက်အတိုင်းရိုးကေ ယင်းဘာ
 သာစကားရေ သုံးမရအောင် အဆင့်နိမ့်ရေ ဘာသာစကားဖြစ်လားပါလိမ့်မေ။
 ကင်းဝန်မင်းကြီးက ပြောစွာ မှတ်သားပူးပါရေ၊ ‘ပြောသလိုရေးလျှင် လူမိုက်၊ ရေးသလို
 ပြောလျှင် လူဖျင်း’လို့ဆိုပါရေ။
 ပုံပြောင်းရိုးရိုး၊ မပြောင်းဘဲရိုးရိုး ဗတ်သု၏ အာလျာနန့်လဲ ဆိုင်မယ်ထင်ပါရေ၊ အချို့က
 သူရိုပြောနိကျ ဒေသအတိုင်း အသံထွက်လားပါလိမ့်မယ်၊ ယင်းပိုင်လို့ဆိုကေ ဇာခါပျင်လို့ ဆုံးပါ
 ဖို့လဲ။
 ရခိုင်ဘာသာစကားမှာ အသံပြောင်းမှု ဟိပါရေ။ ယင်းစကားလုံးတိကို လိုက်ပြီးကေ
 ပြောင်းရပါလိမ့်မယ်။
 မောင်ဗသိန်း၏ ဆောင်းပါးထဲမှာ ‘ဗျာ’လို့ သုံးထားစွာကို ကြည့်ပါ။
 ‘စစ်တွေခရိုင် စကားလုံးကို အခြံခံဗျာ’
 ဒေ ‘ဗျာ’ရေဇာပိုင်ဗျာလဲ ‘ပြီး’နန့်တူရေ ဗျာ မဟုတ်လား၊ ဒေဗျာကို မြို့ရာကောက်ကြည့်
 ကေ ‘ပြီး’နန့် ‘ပြီ’ ဆိုရေ အတိတ်ကာလပြကြိယာ နောက်ဆက်ဆိုစွာကို ရပါရေ။
 ဒေ ‘ဗျာ’ကို ဗျယ်လို့လဲ အသံထွက်တယ်၊ ဇာပိုင်ထွက်ထွက်၊ ဗထက်မြိုက်အသံပျယ်။

‘ဗ’ ‘ပျယ်’

ကိုင်း- ပုံပြောင်းရီးကြည့်ပါ။

‘မင်းကအေး မရဗျာ’ (ဗျယ်)

ဒေပိုင်ရီးမယ်၊ ဒေအရီးရေ မှန်ဖို့လား။ ဇာဖြစ်လို့ဆိုကေ ရခိုင်ရို့ဗမာရို့မှာ အသံပြောင်းရေ စနစ် တိကတ်တယ်။ အသံပြောင်းရေ စနစ်အရကြည့်ကေ....

‘မင်းကအေး’ဆိုစွာ ‘မင်းကတော့’ က ပြောင်းရေ အသံဖြစ်တယ်။ ‘တော့’ဆိုရေ သံသွင်းရေ သံပြောင်းကို ပြောင်းစွာဖြစ်တယ်။ တော့ဆိုစွာ မူရင်းစကားဖြစ်တယ်။ မူရင်းလို့ ဇာပိုင်သိရို့ဖို့လို့ ဆိုကေ သံရပ်သရ တစ်နည်းဟိကေ အသံမပြောင်းတတ်ကတ်။ အသံမပြောင်းကေ သူမူလအသံ ပျယ်လို့ မှတ်သင့်ပါရေ။

ဗျာကိုကြည့်၊ သူမူလအသံလား။ ဗျာဆိုစွာရေ က-စ-တ-ပ အသတ်နောက်က ရောက်နီကေ ဗျာလို့မဖြစ်ဘဲ ပျာလို့ဖြစ်နီရေ။

‘စားဗျာ’

အသံထွက်ကြည့်ကေ ‘စားဗျာ’လို့ ထွက်လိမ့်မယ်။

‘ခက်ဗျာ’

အသံထွက်ကြည့်ကေ ‘ခက်ဗျာ’လို့ရာထွက်တယ်။ ယေဇူးနန့် ‘ဗျာ’လို့ ရီးစွာရေ အသံထွက်အတိုင်း ရီးစွာဖြစ်တယ်။ ‘ဗျာယ်’လဲ ထိုနည်းလည်းကောင်းရာ။

အမှန်က ‘ပြီ’လို့ အသံထွက် အလျှင်အလျှင်ထွက်ကြည့်ကေ တဆတ်ဆတ်နန့် ပျာ၊ ပျယ်(ဗျာ၊ ဗျယ်) အသံထွက်လာတတ်ပါရေ။

ယေဇူးနန့် ပုံပြောင်းရီးမူဆိုစွာရေ အရီးအသားပိုပြီးကေ ယှတ်ထိုးလာနိုင်ရေလို့ ယူဆပါရေ။ ပုံပြောင်းမရီးဘဲ အများသုံးသတ်ပုံအတိုင်း ရီးလို့ ဟိကေလဲ အကျိုးမယှတ်လားနိုင်ရေလို့ ထင်ပါရေ။

စတုတ္ထအရီးအသားမှာ စကားပြောဟန်အတိုင်း ရီးပါ။ ချီချစကားကိုလဲ အများသုံးရီးထုံးအတိုင်း ရီးပါလို့ တိုက်တွန်းချင်ပါရေ။

ကိုင်း-ပဉ္စမအရီးအသားကို ဆက်ပျာကြည့်ကတ်မေ။

ဒေတိုင်းသားတိကတော့ ခေတ်မီချင်လို့ လက်ဟိပြောစကား အသံထွက်အတိုင်း ရီးရေ တိုင်သားဖြစ်ပါရေ။ ဒေတိုင်သားကို ကင်းဝန်မင်းကြီး စကားနန့် ပြောရဖို့ဆိုကေ လူမိုက်လို့ရာ ဆိုရပါလိမ့်မေ။

မောင်ဗသိန်းက စတုတ္ထအရီးအသားနဲ့ ပဉ္စမအရီးအသားတူရေလို့ဆိုရေ။ ပဉ္စမအရီးအသားရေ စာလုံးပေါင်း အချို့လောက်ရာ စတုတ္ထအချက်နန့် ကွဲလွဲရေလတ်။ စတုတ္ထနန့် ပဉ္စမရီးပုံရီးနည်းနှစ်ခုကို တူအောင် ညှိပြီးကေ ရခိုင်စာစောင်တိမှာ တညီတညွတ်တည်း ရီးဖို့တိုက်

တွန်းထားပါရေ၊ ဒေအရီးအသားတိရာ ခေတ်မီရေ အရီးအသားဖြစ်တေ၊ ဒေအရီးအသားကို တစ်မျိုးသားလုံး လက်ခံရေ စာအရီးအသားတစ်ခု သတ်မှတ်ဖို့ ဆော်ဩထားလီယဉ်။

ဇာပင်ဖြစ်ဖြစ် မောင်ဗသိန်း ဆောင်းပါးရေ ၁၈ နှစ်ဟိလီပယ်။ ဇာသူက ဇာလောက်ထိ လက်ခံကျင့်သုံးနီကတ်လဲ။ ဇာထိကျယ်ပြန့်လာပယ်လဲဆိုစွာ မသိရသီး။

မဟုတ်ကေ- မောင်ဗသိန်းက ကြိုက်နှစ်သက်တေ အရီးအသားမျိုးဖြစ်တေ စတုတ္ထ အရီးအသားနန့် ရီးသားရဖို့လား။ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲ ကော်မတီက ဇာပိုင်အရီးအသား ကို လက်ခံပါဖို့လဲ။

မိမိ၏ ဦးနှောက်ကို သပ္ပတ်အူဖြစ်အောင် အလုပ်ပီးနီပါရေ။

ပန်းအောင်

ရခိုင်အမျိုးသားများ၏ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး ကြိုးပမ်းမှုအချို့

မာရာယုမင်းသည် ညောင်တော်ကို ဘီစီ(၃၃၂)ခုတွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်မှာစ၍ မင်းဆက် မပြတ် ခေတ်အဆက်ဆက် အစဉ်တစိုက် အုပ်စိုးလာခဲ့ကြပေသည်။ သို့သော် သင်္ခါရတရားကို မလွန်ဆန်နိုင်သဖြင့် (၁၁၄၆)ခုနှစ် မြောက်ဦးခေတ် နောက်ဆုံးမင်း မဟာသမတရာဇာ လက်ထက်တွင် ထီးကျိုးစည်ပေါက် မင်းဆက်ပျောက်ခဲ့ကြရသည်ကို ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း သတိ ရကြမည်ထင်ပါသည်။ ထိုသမတရာဇာမင်းထံ ဆိုလျှင် မင်းဆက်ပေါင်း (၂၃၈)ဆက်၊ နှစ်ပေါင်း (၄၄၅၁)နှစ်ထိ ကာလကြာညောင်းခဲ့ပါသည်။ နှစ်ပေါင်းလေးထောင်ကျော်အတွင်း တိုးတက်ခဲ့ သော ရခိုင်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်တို့သည်လည်း တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ တရွေ့ရွေ့ ပျက်ဆီးဆုံးပါးလာရာ ယနေ့တိုင်ဖြစ်ပေသည်။

ရခိုင်လူမျိုးတို့သည် ရိုးသားဖြူစင်၍ အကျင့်သီလမြဲခြင်း၊ အမျိုးကိုချစ်၍ အကျိုးဆောင် တရားရှိခြင်း၊ ထကြွလုံ့လရှိခြင်းတို့ကြောင့် “ကျွန်းတွင်ဇမ္ဗူ၊ လူတွင်ရခိုင်၊ ကြိုင်သိသတင်း၊ ကင်းဘိ အပြစ်၊ ချစ်သည့်အမျိုး၊ ကြီးသည့်လုံ့လ၊ မြတ်စာဂနှင့်၊ နှစ်ဝနတ်လူ၊ ချစ်ကြည်ဖြူသည်၊ နိဗ္ဗာန် ဆုတောင်း ပြည့်အံ့တည်း” ဟူ၍ပင် စာပေဖြင့် ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်း တင်ခဲ့ပေသည်။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့၊ ဂျပန်နယ်ချဲ့ စသော နယ်ချဲ့တို့ကို အသက်နှင့်လဲ၍ ခေတ်အဆက် ဆက် တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ နယ်ချဲ့လက်အောက်တွင် ပြားပြားမှောက်၍ နှစ်သိမ့်ကျေနပ်တတ် သော လူမျိုးကားမတုတ်ခဲ့ချေ။ အနိုင်မခံ အရှုံးမပေးသော စိတ်ဖြင့် ရရာလက်နက် စွဲကိုင်ကာ တော်လှန်ခဲ့ကြသည်မှာ သမိုင်းအထောက်အထား ရှိပေသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သို့သော် ယနေ့ ရခိုင်အချို့သည် တစ်စတစ်စ အကျင့်ပျက်၍ မျိုးစောင့်တရား ကင်းကွာခြင်း၊ မျိုးချစ်စိတ် ကင်းမဲ့လာခြင်းတို့ကို တွေ့လာရသည့်အပြင် ဖော်လံဖား၍ နို့သက်ခံစိတ်ဖြင့် အရှက်မရှိသည့် ပရစ်မျက်နှာ ရခိုင်များ တိုးပွားလာနေကြသည်မှာ ရင်လေးစရာ ဖြစ်နေပါပြီ။ မိမိ တစ်ဝမ်းတစ်ခါးသာဝမည်ဆိုလျှင် နယ်ချဲ့ထံ၌ တိုင်းပြည်နှင့် လူမျိုးကို ပေါင်စားမည့် လူစားမျိုး များလာနေသဖြင့် အထူးသတိပြုကြရန် လိုအပ်နေပါပြီ။

မြန်မာသက္ကရာဇ် (၁၁၈၆)ခု၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၈၂၅)ခုတွင် ရခိုင်ကို ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်သည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ဗိုလ်မှူးမှာ ရာပသိန်သတ် ဖြစ်ပါသည်။ မြောက်ဦးမြို့နယ် တစ်ခုလုံးလည်း ဗြိတိသျှကိုလိုနီဘဝသို့ ကျရောက်ခဲ့ရပါသည်။ ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း ဘဝနှင့် တစ်ထီးတစ်နန်း နေလာခဲ့သော ရခိုင်များသည် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ကျွန်ပြုမှုကို ခံကြရသည့်အခါ အမျိုးသားစိတ်၊ လွတ်လပ်လိုစိတ်တို့သည် ချိုးနှိမ်၍မရ ဖြစ်လာကြသည်။ သို့ဖြစ်၍ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးစိတ်များသည် မီးခဲပြာဖုံးဘဝမှ မီးထတောက်လာကြသည်။

အင်္ဂလိပ် ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို မကျေနပ်၍ ခရစ်သက္ကရာဇ်(၁၈၇၅)ခုတွင် ရခိုင်ပြည်မှ ပထမဆုံး တော်လှန်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မြောက်ဦးမြို့နယ်၊ လေးမြို့သူကြီး ချစ်စံ(ခေါ်) ချစ်စံဝေ ဖြစ်လေသည်။ ချစ်စံဝေ၏ တော်လှန်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် သူ့အား အင်္ဂလိပ်တို့က ဖမ်းဆီးရန်ကြံစည်ကြသဖြင့် ဖိုးခေါင်တောင်ကို ကျော်ဖြတ်ကာ မြန်မာမင်းထံထွက်ပြေးခဲ့ရလေသည်။ အင်္ဂလိပ်အစိုးရက တော်လှန်ရေးခေါင်းဆောင်ချစ်စံဝေအား ပြန်အပ်ရမည်ဟု မြန်မာမင်းကို အကြောင်းကြားသဖြင့် ချစ်စံဝေသည် ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၈၇၆)ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချထားခြင်းကို ခံခဲ့ရလေသည်။ ထောင်တွင်း၌လည်း လှုပ်ရှားမှုပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် အင်္ဂလိပ်တို့ ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်မှုကို ခံခဲ့ရလေသည်။

ယင်းနောက်တွင် သူ့ကျွန်မခံလိုသော ရခိုင်မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သည့် မင်းသားကြီး ရွှေဘန်း၊ ဒေးဝန်းအောင်ကျော်ရှိ၊ မြို့သူကြီး အောင်ကျော်ဇံတို့သည် ရခိုင်တစ်မျိုးသားလုံး ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့အား (၉)နှစ်နီးပါး အရေးဆိုတိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ရခိုင်မျိုးချစ်အာဇာနည်များ ကြိုးပမ်းကြရာတွင် မြောက်ဦးမြို့နယ်ရှိ ပြည်သူများသည် တော်လှန်ရေးအတွက် ဘဏ္ဍာကြေးငွေများကို ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေး မိမိတို့၏ လက်ဝတ်ရတနာများကိုပင် ထည့်ဝင်ကူညီခဲ့ကြသည်။

ထိုသို့ပြည်သူများ စည်းရုံးနေချိန်တွင် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့သည် ရခိုင်မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်များဖြစ်ကြသော မင်းသားကြီးရွှေဘန်း၊ ဒေးဝန်းအောင်ကျော်ရှိ၊ မြို့သူကြီးအောင်ကျော်ဇံ တို့၏ တိုက်ပွဲဝင်တောင်းဆိုချက်များကို မပေးရုံသာမက ထိုခေါင်းဆောင်တို့အား ဖမ်းဆီး၍ တိုင်းခြားနိုင်ငံရှိ ကာလကတ္တားထောင်သို့ ပို့၍အကျဉ်းချထားလေသည်။ ရခိုင်လူမျိုးတို့အားလည်း ကျွန်သက်ရှည်စွာ အုပ်စိုးနိုင်ရေးအတွက် ရခိုင်အမျိုးသားများ၏ တက်ကြွနိုးကြားသည့် အမျိုး

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သားလွတ်လပ်ရေး စိတ်ဓာတ်ကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် ချိုးနှိမ်ဖျက်ဆီးကြလေသည်။

မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်(၃)ဦး ထောင်တွင်း၌ အကျဉ်းချထားခြင်းခံနေရစဉ် မင်းသားကြီးရွှေဘန်းသည် ရန်သူနယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့အား အရှုံးပေးလက်မြောက်မှု မပြုခဲ့ပေ။ ပြောင်မြောက်ပြီး အာဇာနည်စိတ်ဖြင့် ထောင်တွင်း၌ (၄၁)ရက်တိုင်တိုင် အစာငတ်ခံဆန္ဒပြုရင်း ရခိုင်အမျိုးသားတို့၏ အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေးစိတ်ဓာတ်ကို နောင်လာနောက်သားများ စိတ်တွင် ထာဝစဉ်ရှင်သန်အောင် အောက်ပါမှာတမ်းလွှာကို ရေးသားခဲ့လေသည်။

ယင်းမှာတမ်းလွှာတွင်.....

မင်းသားအမှန်၊ ငါ့လျှပ်ကြံက၊ နိုင်ငံရပ်စည်၊ တိုင်းပြည်အတွက် ကိုယ့်အသက်ကို၊ ရက်ရက်စွန့်ခွာ၊ ကုလားရွာ၌၊ ခန္ဓာရုပ်ဟောင်း၊ ဘဝပြောင်းခဲ့၊ ဖြစ်ကြောင်းသံသာ၊ သတ္တဝါတို့၊ မှန်စွာမချွတ်၊ သူမသတ်လည်း၊ မလွတ်တစ်ခါ၊ သေအံ့ရာတည်း၊ ကမ္ဘာမကျေ၊ သူတို့သည်လည်း၊ အတည်မစိုး၊ ဝံ့မြေထိုးလည်း၊ အရိုးတစ်ခါ၊ တွန်လိမ့်ရာ၏၊ နောင်လာနောက်လူ ရခိုင်သူတို့ အယူမပြောင်း၊ ဝံ့လမ်းကြောင်းကို ကောင်းကောင်းလိုက်နာ၊ ပြည်ညောင်ကို၊ တစ်ခါမချ၊ ငါတို့ရအံ့၊ လုံ့လရှေ့သန်၊ လူလျှပ်ကြံက၊ နိဗ္ဗာန်မချွတ်၊ လက်ဝါးခတ်သည်၊ မလွယ်ဤစာ- သေတမ်းတည်း။

မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင် အေးဝန်းအောင်ကျော်ရှိ၊ မြို့သူကြီးအောင်ကျော်ဇံတို့ကလည်း မင်းသားကြီး ရွှေဘန်းနည်းတူ ရခိုင်လူမျိုးများ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့သမားတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်လပ်ရေးအတွက် အသက်ကိုပေးပြီး တိုက်ပွဲဝင် တော်လှန်ကြရန် အောက်ပါမှာတမ်းလွှာကို ရေးသားတပ်လှန်ခဲ့ကြပေသည်။

အေးဝန်းကြီးအောင်ကျော်ရှိက -

နောက်သားနောင်လာ နောက်ထပ်ပါလည်း ဆရာသုံးလက် ရှေ့ကတက်၍ အသက်ခန္ဓာ လူတို့မှာကား တစ်ခါတစ်ရံ အဖိုးတန်၏။ တစ်ရံတစ်ခါ ဆိုတိုပါလည်း၊ သူသာလာလျက် ဖိနှိက်စက်က၊ အသက်တိုခါ၊ တိုးမရာရှင့်(စိုးမရာရှင့်) မေ့လမ်းမှန် ကျင့်ကြောင်းကြံလျက်၊ ပိုက်ဆံကို စား၊ လိမ်လှည့်ထားသော်၊ နောက်သားတစ်ဖန်၊ သည်းမခံနှင့်၊ နိုင်ငံတကာ၊ ဟူရာရာ၌၊ ပညာနှင့် ဉာဏ်၊ သင့်စွာဖန်၍၊ တာဝန်မပျက်၊ သစ္စာရွက်လျက်၊ အသက်ကိုလှီး၊ သွေးချောင်းစီးမှ၊ အပြီးကြံခိုင်၊ နိုင်ငံတိုင်းမြို့၊ အစို့စို့နှင့် ကိုယ့်မြို့ကိုယ့်မြေ၊ ကိုယ့်ဌာနေကို ရမည်မချ၊ ဤလောကကလည်၊ အောက်ကျမခံချင်သောကြောင့်။

ထိုနည်းတူ မြို့သူကြီး အောင်ကျော်ဇံကလည်း -

ဥဒါန်းမကျေ၊ ဖြစ်ရလေခြင်း၊ တိုင်းပြည်ကို ကြံ၊ အောင်ကျော်ဇံမှာ၊ ကြန့်ကြာဖွေနှောက်၊ တစ်ကျိပ်ခြောက်တို့၊ ယွင်းဖောက်သစ္စာ၊ သူတို့မှာကား၊ ဝမ်းစာစားကွက်၊ တစ်ထပ်တွက်ကို၊ တသက်စာပင်၊ ခွေးအမြင်ကြောင့်၊ တိုင်းခွင်သာစည်၊ ငါတို့ပြည်လည်း၊ သူပြည်ဖြစ်ရ၊ ဝမ်းနည်းစွတည်း၊ မိဘဆရာ၊ ပေါရာဏာတို့၊ ဝေါဟာထုံးဟောင်း၊ လူဗူးအိုင်ကို၊ မပေါင်းဖော်ရာ၊ ဆိုတိုပါ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လည်း၊ မေကာသတိ၊ ပေါင်းဖော်မိ၍၊ လက်ရှိမှချလာကြရ၏။ ဘဝခု၌ ပြန်လည်ဖြစ်၍၊ အသစ် ခုပင် ကြံစည်ချင်သည်၊ ဘယ်တွင် မမေ့နိုင်သောကြောင့်။

ဟူ၍ အသက်နှင့်လဲပြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော ရခိုင်မျိုးချစ်ခေါင်းဆောင်များ၏ သူ့ကျွန်မခံ လို၍ အမျိုးသားလွတ်လပ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ချက်များသည် ရခိုင်အမျိုးသားများအတွင်း အစဉ်တစိုက် သက်ဝင်လှုပ်ရှားလျက်ပင် ရှိနေသင့်ပေသည်။

အထက်ပါ ခေါင်းဆောင်ကြီးများအပြင် သာမန်ပြည်သူများထဲမှလည်း ဗြိတိသျှတို့၏ လက်အောက်တွင် မနေလို၍ ရရာလက်နက်ဖြင့် တော်လှန်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့အထဲမှ ဗိုလ်တာ ဆိုသူလည်း သမိုင်းတွင် ကျန်ရစ်သော အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုကြီးကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၉)ရာစုတွင် ရခိုင်ပြည်လေးမြို့ချောင်းဒေသကို ဗဟိုပြု၍ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင် ရေး၊ အမျိုးသားလှုပ်ရှားရေးများ အမြောက်အမြား ပေါ်ထွန်းခဲ့ပေသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ ခရစ်သက္ကရာဇ်(၁၈၈၈)ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်တာနှင့် အဖွဲ့သည် လေးမြို့ချောင်းဒေသတစ်လျှောက်ရှိ တောင်သူလယ်သမားများအား ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့အုပ်စိုးသူများ၏ ဖိနှိပ်ခံအခြေအနေများကို တင်ပြ ကာ စည်းရုံးရေးလုပ်ငန်းကို မပြတ်အောင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ဒေသခံတောင်သူလယ်သမား များသည် ဗိုလ်တာနှင့်အဖွဲ့၏ အမျိုးသားလှုပ်ရှားမှုများကို တစ်စတစ်စ ထောက်ခံအားပေးကာ နောက်ဆုံးတွင် ဗိုလ်တာနှင့်အတူ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင် ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ထိုအချိန် မြောက်ဦး(သို့မဟုတ်) မြို့ဟောင်းမြို့၌ ဗြိတိသျှတို့သည် ရခိုင်ပြည်သူလူထု၏ အခွင့်အရေးများကို ပိတ်ပင်ထားရုံမက ယင်းတို့၏ ကိုလိုနီကျွန်ပြုရေးဝါဒ ခိုင်မာတည်တံ့ရေး အတွက် စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးများကို အခိုင်အမာတိုးချဲ့တည်ဆောက်နေသော ကာလ လည်းဖြစ်ပေသည်။ နယ်ချဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားကျယ်ပြန့်ရေးအတွက် မြို့ဟောင်းမြို့နယ်တစ်နယ်လုံးကို တိုက်ခိုက်သိမ်းသွင်းလျက်ရှိရာ လေးမြို့ချောင်း အနောက်ဘက် ကမ်းခြေတစ်နေရာတွင် ဗိုလ်တာအဖွဲ့နှင့် တွေ့ဆုံပြီး တိုက်ပွဲဖြစ်ကြလေသည်။ အချိန်မှာ ခရစ် သက္ကရာဇ် (၁၈၈၇)ခု၊ မိုးတွင်းကာလဖြစ်လေသည်။

ထိုတိုက်ပွဲတွင် ဗိုလ်တာ၏အဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်(၄)ဦးကို ဗြိတိသျှတို့ လက်ရဖမ်းဆီးပြီး မြို့ ဟောင်းမြို့ အကျဉ်းစခန်းတွင် သစ်သားထိပ်တုံးဖြင့် ချုပ်နှောင်ထားလေသည်။ ဗိုလ်တာသည် မိမိတို့တပ်ဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်များအား ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားခြင်းကို မကျေနပ်နိုင်သဖြင့် အုပ်ချုပ်သူ တာဝန်ခံများအား မိမိတို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန် ဖိတ်ကြားလေသည်။ ယင်းဖိတ်ကြားချက်ကို အုပ်ချုပ်သူများက လက်ခံခြင်း မရှိကြပေ။

ဤသို့လက်ခံခြင်းမရှိသောကြောင့် ဗိုလ်တာသည် မြို့ဟောင်းမြို့အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရတို့အား (၁၈၈၈)ခု၊ ဧပြီလ(၈)ရက်နေ့တွင် မိမိနှင့်အဖွဲ့ မြို့ဟောင်းမြို့သို့ လာရောက်တိုက်ခိုက်မည်ဖြစ်

ကြောင်းကို သူ့ရသတ္တိမြောက်စွာပင် တင်ကြိုအကြောင်းကြားခဲ့လေသည်။ ယင်းသို့ အကြောင်းကြားသည့်နေ့မှာပင် ဗိုလ်တောနှင့် ရခိုင်အမျိုးသားအင်အားစုတို့သည် နန်းတော်ကုန်းရှိ ပုလိပ်စခန်းကို လွန်းတောင်ဘက်မှတစ်တပ်၊ အလယ်ဈေး ရွှေတောင်ဘက်မှတစ်တပ်၊ ရွှေတောင်ဘက်မှ တစ်တပ်(၃)တပ်ခွဲ၍ ချီတက်လာကြလေသည်။

ဤသို့ချီတက်ရာတွင် ရွှေတောင်ဘက်မှ ချီတက်လာသော တပ်သည် မီးတုတ်နှင့် ဓားလှံများကို ကိုင်ခွဲကာ တိုက်မောင်းတီးပြီး မဆိုင်သူမကပ်နဲ့၊ မဆိုင်သူမထိနဲ့ဟူသော ကြွေးကြော်သံများဖြင့် ညောင်ပင်ဈေး ရပ်ကွက်လမ်းတစ်လျှောက် ချီတက်လာကြလေသည်။ အုပ်စိုးသူ ပုလိပ်တို့သည် ထိုချီတက်လာသောတပ်ကို ပြန်လှန်တိုက်ခိုက်ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေတုန်း ရွှေတောင်ဘက်မှ ချီတက်လာသော တပ်(၂)တပ်တို့က ပုလိပ်ကင်းစခန်းကို နောက်ကျောမှ ဝင်ရောက်စိုးနင်းကြလေသည်။

ထိုတိုက်ပွဲတွင် ပုလိပ်ကင်းစခန်း၌ တာဝန်ကျနေသော ပုလိပ်(၁၁)ဦးတို့မှာ မည်သို့မျှ ပြန်လှန်မတိုက်ခိုက်နိုင်ဘဲ ဖမ်းဆီးခံရကာ ခေါင်းဖြတ်သုတ်သင်ခြင်းကို ခံရလေသည်။ ဗိုလ်တောနှင့်အဖွဲ့သည် ပုလိပ်စခန်းတွင် မိမိတို့တပ်ဖွဲ့မှ အဖမ်းဆီးခံနေရသူ အဖွဲ့ဝင်(၄)ဦးအား အချုပ်မှ ထုတ်ယူလာပြီး ပုလိပ်စခန်းကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့ကြသည်။ ထပ်မံပြီး ဗိုလ်တောအဖွဲ့နှင့် ဗြိတိသျှတပ်ဖွဲ့သည် ယင်း၌ ဧပြီလ(၁၄)ရက်နေ့တွင် တစ်ကြိမ်တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားလေသည်။ ယင်းနောက် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးအင်အား (၁၂၀)ခန့်တို့သည် ဗိုလ်တောနှင့်အတူ လာရောက်ပူးပေါင်းကာ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့သမားတို့အား ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြပေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဖိုးဖိုးဇူဇူများသည် အမျိုးကိုချစ်ခြင်း၊ အမျိုးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ နယ်ချဲ့ဟူသမျှကို အသက်ပေးတိုက်ခိုက်ပြီး တိုင်းပြည်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း စသောတာဝန်များကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည်မှာ ဂုဏ်ယူစရာဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ကျွန်ုပ်တို့သည်လည်း သမိုင်းပေးတာဝန်ကို ခေါင်းရှောင်မနေဘဲ ပခုံးပြောင်း၍ သက်စွန့်ကြိုးပမ်း ထမ်းဆောင်သင့်ကြောင်း ထင်မြင်တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဓညဦး

(၁၈-၁-၉၅)

ကျမ်းကိုး

- ၁။ မြောက်ဦးမြို့နယ် ဖြစ်စဉ်သမိုင်း။
- ၂။ ဓညဝတီရာဇဝင်သစ်(ပဲခူးမင်းကျောင်း)။
- ၃။ ဓညဝတီရာဇဝင်သစ်(တောင်ကျောင်းဆရာတော်)။

ဈေးကွက်

စာတည်း၏ မိတ်ဆက်စကား -

ဦးရွှေမြသည် ပေါက်တောမြို့နယ်၊ အလယ်ကျွန်းရွာ ဇာတိဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏ ဦးမောင်စံမြ(ကွယ်လွန်)ထံ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် အကျဉ်းချုပ်ရေးပေးထားသော အတ္ထုပ္ပတ္တိ မှတ်တမ်းမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သရေစည်သူ ဦးရွှေမြ(အိုင်၊ စိအက်စ်၊ အငြိမ်းစား)ကို ၁၉၁၀ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပေါက်တောမြို့နယ်၊ အလယ်ကျွန်းရွာ၌ မွေးဖွားခဲ့သည်။ ဖခင် လယ်သမား ဦးအောင်ကျော်စံနှင့် မိခင် ဒေါ်ပုတို့၌ ရင်သွေးလေးဦး (ဦးလှမြအောင်၊ ဦးရွှေမြ၊ ဒေါ်မေသာဖြူ၊ ဦးမောင်စံမြ) တို့ ထွန်းကားခဲ့ရာ ဦးရွှေမြမှာ ဒုတိယသားဖြစ်သည်။ မူလတန်းပညာကို အလယ်ကျွန်းရွာ၌ သင်သည်။ အလယ်တန်းကို စစ်တွေမြို့ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်း၌ ၁၉၂၀-ခုထိ၊ အထက်တန်းကို စစ်တွေမြို့ အမျိုးသားကျောင်း၌ ၁၉၂၁ မှ ၁၉၂၆ ထိ သင်ယူခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ၌ ၁၉၂၆ခုမှ ၁၉၃၁ ခုထိ ဆက်လက်ဆည်းပူးရာ ၁၉၃၁ ခုတွင် ဘီအေ ဂုဏ်ထူးတန်းကို ဘောဂဗေဒဘာသာ၌ ရွှေတံဆိပ်ဆွတ်ခူးအောင်မြင်ခဲ့ သည်။ ၁၉၃၂ ခုမှ ၁၉၃၄ ခုထိ အောက်စဖို့ တက္ကသိုလ်သို့ အစိုးရပညာတော်သင်အဖြစ် စေလွှတ်ခြင်းခံရသည်။

နိုင်ငံတော်ဝန်ထမ်းအဖြစ် ဗြိတိသျှခေတ်၊ ဂျပန်ခေတ်၊ စစ်ပြီးခေတ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တော် ဖဆပလ အစိုးရခေတ်တို့၌ အမှုထမ်းခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးတော်လှန်ရေးကောင်စီ အစိုးရ ခေတ်တွင် အတွင်းဝန်ချုပ်ဘဝဖြင့် သက်ပြည့် (အသက် ၅၅ နှစ်) အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။

အငြိမ်းစားယူခဲ့သော်လည်း ကျန်းမာရေးကောင်း၍ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့တွင် စီးပွားရေး နှင့်လူမှုရေးဌာန၌ အထူးအကြံပေးအရာရှိအဖြစ် ၁၉၆၇ ခုမှ ၁၉၇၂ ခုထိ အမှုထမ်းခဲ့သေးသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဦးရွှေမြသည် စာတည်းမှူး ဦးဝန် (မင်းသုဝဏ်)ပြုစုသော တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန်၏ အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်း(၁၉၇၈-၈၀)ပြုစုရေး ကော်မတီ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သေးသည်။ ဂါဒီယန်မဂ္ဂဇင်း(အင်္ဂလိပ်ဘာသာ)၌ ပင်တိုင်ဆောင်းပါးရှင်အဖြစ် ဆောင်းပါးအများအပြား ရေးသားခဲ့သည်။

ယခုအခါ ဦးရွှေမြသည် မြန်မာနိုင်ငံ ပိဋကတ်တော်(အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်) အသင်း၏ ရာသက်ပန်အသင်းသားအဖြစ် ပါဝင်ပြီး ၁၉၈၂ ခုမှစ၍ ယနေ့ထိ စာတည်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းဆောင်နေပါသည်။

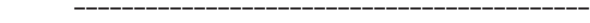
သရေစည်သူ ဦးရွှေမြနှင့်ဇနီး ဒေါ်ခင်တို့တွင် သား ၈ ဦး၊ သမီး ၂ ဦးထွန်းကားသည်။ ယခု ရန်ကုန်မြို့ အမှတ် ၂၃၊ မဇ္ဈလမ်း၊ ပါရမီရိပ်သာ၌ နေထိုင်လျက်ရှိသည်။

အောက်ပါမြန်မာပြန် ဆောင်းပါးသည် ဂါဒီယန်မဂ္ဂဇင်း (၁၉၆၆ စက်တင်ဘာလထုတ်)၌ ဦးရွှေမြ ရေးခဲ့သော ဆောင်းပါးတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှခေတ် အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ဟောင်း စာရေး ဆရာကြီး မောရစ်ကောလစ်ရေးခဲ့သော “မဟာမုနိကိန်းဝပ်ရာ တိုင်းပြည်” (The Land of the Great Image) မှ အချက်တစ်ခုကို ဝေဖန်ထားကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။

ပေါ်တူဂီဘုန်းတော်ကြီး မန်နရစ်၏ ခရီးသွားမှတ်တမ်း၌ သီရိသုဓမ္မဘုရင် မသေဆေး ဖော်စပ်ရန် စီစဉ်သောအခါ လူပေါင်းမြောက်ထောင်တို့၏အသည်းကို ကျီချက်ဖော်စပ်ခဲ့သည်ဟု ရေးထားသည်။ ဤရေးသားချက်ကို မောရစ်ကောလစ်က ၎င်း၏စာအုပ် “မဟာမုနိ ကိန်းဝပ်ရာ တိုင်းပြည်” ၌ ထပ်ဆင့်အတည်ပြုဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤဖော်ပြချက်ကို ဦးရွှေမြက ရခိုင်ရာဇဝင်သုတေ သီ ဆာအာသာဗေယာ၏ အဆိုနှင့် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ဝေဖန်ထားကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

သရေစည်သူ ဦးရွှေမြ၏ ကိုယ်တိုင်ရေး အတ္ထုပ္ပတ္တိမှတ်တမ်းကို ၎င်း၏ဦးမောင်စံမြ ၏ သမီး ကျောင်းအုပ်ဆရာမကြီး ဒေါ်တင်ညွန့်က ပေးပို့ကူညီသဖြင့် အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

-- (စာတည်း)

ကျွန်တော့်အား လေးလခန့်အတွင် အရေးပိုင်(ခရိုင်ဝန်)အဖြစ် ရာထူးခန့်ထားနိုင်ရေး အတွက် လူစားတစ်ဦး စာရင်းတင်သွင်းပေးပို့ရန် ၁၉၄၀-ခု၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ပြည်ထဲရေးဌာနက ပညာရေးဌာနသို့ တောင်ခံခဲ့သည်။ ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေးဌာန တွင် သွားရောက်စုံစမ်းကြည့်သောအခါ ကျွန်တော့်အနေနှင့် ခွင့်ခံစားလိုလျှင် ခွင့်စာအဆောတလျှင် တင်သွင်းရန်နှင့် ခွင့်ရက်ကုန်ဆုံးသောအခါ အရေးပိုင်အဖြစ် ခန့်အပ်ကြောင်း ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း ကို သိရှိရပါသည်။ အကယ်၍ ကျွန်တော်ခွင့်လေးလတောင်းခံခဲ့ပါက ခွင့်ရက်ကုန်ဆုံးသောအခါ ကျွန်တော့်အား ရမည်းသင်းခရိုင်သို့ စေလွှတ်ကောင်းစေလွှတ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့ရာတွင်

အတည်အမြဲဟု မမှတ်ယူစေလိုကြောင်း သိရပါသည်။ အတွင်းဝန်များ ရုံးချုပ်တွင် သုံးနှစ်နီးပါး တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီးနောက် အနားယူရန်လိုကို လိုအပ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်တော့်မှာ ၁၉၄၁ ခု၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၁ ရက်နေ့မှစ၍ ခွင့်(၄)လ ခံစားလိုက်ပါသည်။

ကျွန်တော့်မှာ အပန်းဖြေရန် အစီအစဉ်ချမှတ်မရှိ၍ ရန်ကုန်တွင် ရက်သတ္တပတ်အတော် များများ ဖြုန်းတီးလိုက်ရပါသည်။ သို့ရာတွင် နောက်ဆုံး၌ သမိုင်းဝင်နေရာများကို နောက်ထပ် လေ့လာလိုစိတ် ပေါ်ပေါက်လာသောကြောင့် စစ်တွေသို့ သွားရန်ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ရခိုင်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆောင်းပါးများပါဝင်သော မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအဖွဲ့ ဂျာနယ်ဟောင်း များကို စုဆောင်းလိုက်ပါသည်။ အတွဲ(၁၃)အမှတ်(၃)နှင့် အတွဲ(၁၅) အမှတ်(၁)တို့ကို ရရှိပါသည်။ ပထမဂျာနယ်တွင် အမ်အက်စ်ကောလစ်နှင့် ဦးစံရွှေဘုတို့ ရေးသားထားသော ရခိုင်အကြောင်း အတော်များများ ပါဝင်ပါသည်။ ဒုတိယဂျာနယ်တွင် ရခိုင်ရာဇဝင်အကျဉ်းပါဝင်ပါသည်။

ကံကောင်းသည်မှာ ဦးစံရွှေဘု ကိုယ်တိုင် ကျွန်တော်တို့နှင့် ခရီးသွားဖော်အဖြစ် လိုက်ပါ လာခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ခရီးတစ်လျှောက်လုံး စကားအရာတွင် များစွာ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည့် ဦးစံရွှေဘုက သင်္ဘောသိုက်ရင်း(ပဲခူး)ကိုပါ စကားပိုင်းသို့ ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ဦးစံရွှေဘုမှာ ကာလကတ္တား တက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်စဉ်က ကရစ်ကက်ကစားသမား၊ ဖော်ကီကစားသမား ဖြစ်ခဲ့သည့်အားလျော်စွာ ခေတ်ပညာတတ် ရခိုင်အမျိုးသားပုံစံဖြစ်ပြီး အင်္ဂလိပ်တို့ အထင်ကြီးခြင်းခံရသူလည်း ဖြစ်ပါသည်။ သူ့မှာ မိမိနိုင်ငံ၏ ရာဇဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုကို အင်္ဂလိပ်လို မှတ်နေအောင် လွယ်ကူသော အင်္ဂလိပ်စကားပြောစတိုင်ဖြင့် ရှင်းပြတတ်သော ပညာ တတ် အားကစားသမားဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော့်မှာ သူ့စကားအရာကို အထူးစိတ်ဝင်စားခဲ့သော် လည်း တချို့တစ်ဝက်ကို အာရုံစိုက်ရန် အခွင့်အလမ်း မရရှိခဲ့ပါ။ ကျွန်တော်၏ သားငယ်သုံးဦးမှာ ခရီးသွားရာတွင် အတူလိုက်ပါလာသည့် အမျိုးသမီးများ၏ စွဲမက်မှုကိုခံရပါသည်။ လက်က မကျအောင်လည်း ထိန်းပေးကြပါသည်။ သူတို့ ညီအစ်ကို သုံးဦးမှာ နောင်တစ်ခေတ်တွင် မြန်မာ့ ပြေးခုန်ပစ်လောက၌ ရေပန်းစားသူများဖြစ်လာကြမည်ကိုကား ကျွန်တော်တို့ အိပ်မက် မမက်ခဲ့ပါ။ အကြီးကောင် ထွန်းမြ(နောင်တွင် အမျိုးသား တာတိုချန်ပီယံ ဖြစ်လာမည့်သူ)ကား ၄နှစ် ရှိပါပြီ။ သင်္ဘောကုန်းပတ်ကို ပြေးကွင်းအဖြစ် သဘောထားပြီး ပြေးလွှားဆော့ကစားကာ လိုက်ပါလာ ပါသည်။ အလတ်ကောင် ကျော်မြ(နောင်တွင် အိန္ဒိယတက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံတန်းကျော် ချန်ပီယံ ဖြစ်လာမည့်သူ)မှာကား သင်္ဘောပေါ်တွင် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်နေတတ်ပါသည်။ အငယ်ကောင် စိုးမြ(နောင်တွင် တုတ်ထောက်ခုန် အမျိုးသားလက်ရွေးစင်ဖြစ်လာမည့်သူ)မှာကား သင်္ဘောပေါ် တွင် လိုက်ပါလာသည့် အမျိုးသမီး၏ အသည်းစွဲဖြစ်ပါသည်။ သူ့မှာ ထိုအခါက ၁၂လသားအရွယ် သာ ရှိပါသေးသည်။ ဦးစံရွှေဘု၏ ရခိုင်ရာဇဝင်များနှင့် ကျွန်တော့်သားငယ်များ၏ ဆော့ကစား ခြင်းများတို့ကြောင့် ကျွန်တော်တို့တစ်တွေမှာ ခရီးတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပျင်းရိစရာဟူ၍ မတွေ့ခဲ့

ရပါ။ သို့ရာတွင် ကျွန်တော့်မှာကား အပတ်တကုတ်လေ့လာမှတ်သားရန် အချိန်လုံလုံလောက် လောက် မရခဲ့ပါ။ ဦးစံရွှေဘု၏ စကားကို နားထောင်ရသည်မှာ ရခိုင်ရာဇဝင် ဗဟုသုတကို တိုးပွားစေသည်ထက် အတိတ်၏ ဂုဏ်ယူစဖွယ်များကိုသာ စိတ်ထဲတွင် စွဲကျန်လိုက်စေပါသည်။

စစ်တွေသို့ရောက်သည့်ချက်ချင်း ကျွန်တော့်လေ့လာရေးခရီး၏ အဓိက ဦးတည်ချက်ကို မျက်ခြည်ပြတ်မသွားအောင် သတိထားရပါသည်။ ကံကောင်းသည်မှာ စစ်တွေအရေးပိုင်မှာ အိုင်စီ အက်စ် ဦးကျော်ခိုင် ဖြစ်နေပါသည်။

ကျွန်တော့်ရည်မှန်းချက် အောင်မြင်ရန်အတွက် ကျွန်တော်သွားလိုသည့် နေရာများသို့ ခရီးထွက်ရန် သူ့ကို ဆွဲဆောင်ရပါသည်။ သူ့မှာ မော်တော်ယာဉ် တစ်စီးရှိနေသောကြောင့် ကျွန်တော့်အဖို့ စိုးရိမ်ပူပန်မှု သက်သာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်၏ အကြံပေးတိုက်တွန်းချက်ကို ဦးကျော်ခိုင်က မဆိုင်းမတွ လက်ခံပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ကျွန်တော်သည် **(Akyab District Gazetteer)** တစ်စောင်နှင့် **(Revision Settlement Report)** တစ်စောင် ရှာဖွေတွေ့ရှိပါသည်။ ဤနှစ်စောင်မှာ သမိုင်း မှတ်တမ်းများအတွက် အကျိုးရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်၏ ရည်မှန်းချက်မှာ ကျောက်တော်နှင့် မြောက်ဦးသို့ သွားရန်ဖြစ်ပါသည်။ ခရီး တစ်လျှောက်တွင် အရေးပိုင်မော်တော်ပေါ်၌ အသင့်ယူလာသော စာအုပ်များကို လေ့လာရန် အခွင့်ကြုံပါသည်။ **(The Settlement Report)**မှာ မျက်မှောက်ခေတ်အခြေအနေများကို လေ့လာရာတွင် အထူးအထောက်အကူ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း **(Gazetteer)** မှာ စိတ်ပျက်စရာ ကောင်းပါသည်။ အထင်သေးစရာကောင်းပါသည်။ သမိုင်းပညာရှင်တစ်ဦးဦးအား ရင်ပေါင်တန်းနိုင်သော အရေးပိုင်တစ်ဦး အုပ်ချုပ်နေစဉ် သမိုင်းအသိပညာ ခေါင်းပါးသော **(Settlement Officer)** တစ်ဦးက ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ထင်မြင်ခဲ့ပါသည်။

ထိုအရေးပိုင်မှာ မောရစ်ကောလစ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်သည် သူ၏ဆောင်းပါးများ တွင် စိတ်ဝင်စားခဲ့ပါသည်။ သူ၏ဆောင်းပါးခေါင်းစဉ်မှာ လွန်ခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်က ကျွန်တော် သရက်မြို့တွင် ဟောပြောခဲ့သော ခေါင်းစဉ်နှင့် တစ်ထပ်တည်းဖြစ်နေပါသည်။ ကျောင်းသားငယ် ဘဝကပင် ဗတ်ဖူးခဲ့သော ရခိုင်ရာဇဝင်ဖြစ်ပါသည်။ ကောလစ်က သမိုင်းပညာရှင်ကြီးများ အားကျ စဖွယ် ပုံစံဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။ အစီအစဉ် အပြင်အဆင်ကို ခြယ်မှုန်းရာတွင် ကောလစ်၏ ဆောင်းပါးမှာ တအားခေတ်မီပါသည်။ ယခင်က မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ရေးသားထားသည့် အချက် အတိုင်းဖြစ်ပါသည်။ သူက သမိုင်းနောက်ခံကောင်းကောင်းကိုထားလျက် ရခိုင်ရာဇဝင်ကို ပညာ သားပါပီ ရေးသားခဲ့သည်။

ဤဆောင်းပါးက ကောလစ်မှာ သမိုင်းပညာရှင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်လာရန် အရည်အချင်းရှိ ကြောင်းကို ပြပါသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော ရခိုင်ရာဇဝင်နှင့် ပတ်သက်သော ဆောင်းပါးများ

တွင် အထူးအဆန်းကိုးရိုးကားရားများ ပါဝင်နေပါသည်။ ဤဆောင်းပါးများတွင် ပါဝင်သော အထောက်အထားများအရ သူ၏ရတနာရွှေမြေစာအုပ်တွင် အခန်းကဏ္ဍအတော်များများကို နောင်တွင်ဖြည့်စွက်ထားသည်ဟု သိရပါသည်။

ရခိုင်ဘုရင်တစ်ပါးက ခိုဖြူ နှစ်ထောင်၊ နွားဖြူ လေးထောင်နှင့် လူသားခြောက်ထောင်တို့ ၏ အသည်းနှလုံးတို့ဖြင့် မသေဆေးဖော်စပ်ကြောင်းကို ဖတ်ဖူးသူများက မှတ်မိကြပါလိမ့်မည်။ ဤအကြောင်းအရာမှာ (The Land of the Great Image) စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ ကောလိပ်ထက် ရခိုင်အကြောင်းကို ပိုသိသော ဆာအာသာဖေယာက သူ၏ စာအုပ်တွင် စီစစ်ဝေ ဖန်ထားပါသည်။ သူက ထိုပုံပြင်ကို ကန့်ကွက်ထားပါသည်။

မည်သို့မျှ အခြေအမြစ်မရှိဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးစံကို အကြံခေတ်ဟောင်းက တစ်ဆင့် စကား တစ်ဆင့်နားပြောလာသော ပါးစပ်ရာဇဝင်ကို မောရစ်က ရောယောင်ပြောကြားရေးသား ထားခြင်းမျှသာဖြစ်သည်ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း မောရစ်ကောလစ်၏ ဝတ္ထု မှာ မကန့်ကွက်ထိုက်လောက်အောင်ပင် အဖိုးထိုက်တန်လှပါသည်။

ကျွန်တော်တို့သည် ပထမဆုံးကျောက်တော်သို့ သွားကြပါသည်။ ထို့နောက် မဟာမြတ်မု နိဘုရားသို့ ခရီးဆက်ကြပါသည်။ ကျွန်တော်အထူးစိတ်ဝင်စားသည့်အရာမှာကား ယတြာခေါင်း လောင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုခေါင်းလောင်းက ကျွန်တော်အား ၂၀-ရာစု အစောပိုင်းက ရခိုင်ကျေးရွာ များတွင် ပြန်နေခဲ့သော အတိတ်ဘောင်များကို သတိရစေခဲ့ပါသည်။ အတိတ်ဘောင်ယတြာ များမှာ သူနှင့်ဆက်နွယ်မှုရှိနေသော ကောလာဟလများဖြစ်ကြောင်းကို ကောလစ်က သိတန် မပေါ်ခဲ့ပါ။ သက်ဆိုးရှည်ခဲ့သော တိတ်ဘောင်တစ်ခုမှာ ရခိုင်မြေပေါ်တွင် ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေး မှာ ရန္တပိုစာချုပ် ချုပ်ပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း(၁၀၀)အကြာတွင် ဆုံးခန်းတိုင်မည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ ကြိုတင်ဟောကိန်းထုတ်ထားသော အတိတ်ဘောင် သမိုင်းမှတ်တမ်းစာပေများလည်း ရှိခဲ့ ပါသည်။ ယင်းသမိုင်းမှတ်တမ်း အရေးအသားများမှာ ပြောင်မြောက်လှပါသည်။ အထောက်အထား မရှိသော ရခိုင်အဆက်အနွယ်များဖြင့် စတင်ထားပြီး အထောက်အထားရှိသော သမိုင်းဖြစ်ရပ် များကို ဗျာဒိတ်ပေးခြင်း၊ နိမိတ်ဖတ်ခြင်း စသည့် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်လာမည့် နိမိတ်များနှင့် ဆက်စပ်သယောင် ရေးသားထားပါသည်။ ယတြာပညာကျွမ်းကျင်သူ အရေးပိုင်အား ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်ရေးကို သက်ဆိုးရှည်အောင် အတတ်ပညာဖြင့် ဖန်တီးရာတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်ဟု လူအများ ကယူဆကြပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် စစ်တွေစီရင်စု အရေးပိုင် ယတြာပညာရှင်အဖြစ် ရွာသူရွာသားများ က ယုံကြည်ကြသည်။ စစ်တွေအရေးပိုင်မှာ ၁၉၄၁ ခုနှစ်က အမှန်ပင် ယတြာပြုလုပ်ခဲ့ပါသလား။ မဖြစ်နိုင်ပါ။ သူပြုလုပ်လိုသည့်တိုင်အောင် သူမပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်မှာ သေချာပါသည်။ အကြောင်းမူ ကား အင်္ဂလိပ်အရာရှိများကသာ ယတြာပညာ၏ သော့ချက်ကို ရယူထားကြ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ကျောက်တော်မြို့မှတစ်ဆင့် ရခိုင်ပြည်၏မြို့တော်ဟောင်းဖြစ်သော မြောက်ဦးမြို့သို့ သွား

ကြပါသည်။ မြို့တော်၏အမည်မှာ မြောက်ဦးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကောလိပ်က မျောက်ဥလို့ ဘာသာပြန်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်တော်ယူဆောင်လာသော ကောလိပ်စာအုပ်များတွင် ထိုအသုံးအနှုန်းကို မတွေ့ရပါ။ သူမြန်မာပြည်တွင် ရှိစဉ်ကာလအတွင်း မြောက်ဦးကို မျောက်ဥ ဟု ကောလိပ်က ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းမရှိကြောင်း ပြောဆိုပါသည်။ သူ့အငြိမ်းစားယူပြီး နှစ်အတော် ကြာမှ သူ၏စာအုပ်ထဲတွင် ဤအခေါ်အဝေါ်များ သုံးစွဲထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဝံသာနု အသင်းကို မေ့လျော့ပြီး ပျော်ရွှင်မှုအသင်းအဖြစ် မှားယွင်းစွာ သုံးစွဲနေပါပြီ။ သူက မျောက်ဥဟု ယိုးမှားခဲ့သော အခေါ်အဝေါ်ကို ဦးစံရွှေဘုက သတိမထားမိခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဦးစံရွှေဘု ကိုထားပါ။ စာမတတ်သော ရခိုင်တစ်ယောက်ယောက်ကလည်း ဤအမှားကို မမှားနိုင်ပါ။ မြို့တော် ၏အမည်မှာ ‘မျောက်ဥ’ မဟုတ်။ မြောက်ဦးသာဖြစ်သည်ဆိုသည်ကို အငြင်းပွားစရာမလိုပါ။ ဗမာ တို့က ‘မြောက်’ ကို ‘မျောက်’ ဟု အသံထွက်ကြသောကြောင့် ဤအခက်အခဲဖြစ်ပေါ်လာရ သည်။ အချို့ဗမာများက ကျွန်တော်နာမည်ကို စာလုံးပေါင်းရန် အခက်အခဲတွေ့ကြပါသည်။ သူတို့က ‘မြ’ ကို ‘မျ’ အဖြစ် အသံထွက်နေကြသောကြောင့် ‘မြ’ ရှိသည်ကိုပင် မသိကြပါ။ ‘မြ’ ကို ‘မရ’ ဟုပင် သရ အသံတစ်ခုအထိထည့်ပြီး အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းလဲမှုကို သတိမမူဘဲရေးသားကြသည်။

ရခိုင်အသံထွက်တွင်ကား ‘မြ’ နှင့် ‘မျ’ မှာ သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ‘မြောက်’ နှင့် ‘မျောက်’ မှာလည်း သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ မြောက် ဘက်အစွန်အစွန်း၊ ပထမမြောက် အဦးအဖျားဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်မည်ဖြစ်သော ‘မြောက်ဦး’ မှာ မျောက်၏အဥဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်စေမည့် ‘မျောက်ဥ’ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ရခိုင်စကားတွင် အထင် အရှားရှိပါသည်။

(Chronicles) တစ်ခုထဲတွင် မျောက်ဥပုံပြင်တစ်ခု ပါဝင်သည်ကိုလည်း ကျွန်တော်သိ ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရခိုင်စာဆိုတစ်ဦးက ထိုအကြောင်းကို ထည့်မည်မဟုတ်ပါ။ ကျွန်တော်၏ ပြောကြားချက်မှာ ပုံပြင်ကို ပျက်စီးကောင်း ပျက်စီးသွားမည်ဖြစ်သော်လည်း ‘မြောက်ဦး’ မှာ ‘မျောက်ဥ’ ဟု အဓိပ္ပာယ်မထွက်ဆိုသည့် ကျွန်တော်၏ ခုခံပြောဆိုချက်ကို မောရစ်ကောလိပ်က လက်ခံမည်ဖြစ်ပါသည်။

သီရိသုဓမ္မရာဇာ ဘုရင်က မသေဆေး ဖော်စပ်ခဲ့သည်ဆိုသည့် မန်နရိတ်၏ပုံပြင်ကိုလည်း သူက လက်ခံလိမ့်မည်မဟုတ်ဟုလည်း ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါသည်။

အပြန်အလှန်အားဖြင့် စစ်တွေစိရင်စု အရေးပိုင်အနေနှင့် ယတြာလုပ်ခဲ့သည်ဟု ရခိုင်နယ်သူ နယ်သားများက စွပ်စွဲသည်ကိုလည်း ကျွန်တော်မယုံကြည်ပါ။ မောရစ်ကောလိပ်သည် အခြားသူ များထက် ရခိုင်ရာဇဝင်ကို ကမ္ဘာတစ်ဝှင်သို့ တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်။

ဦးရွှေမြ
(ဦးစောစိန် မြန်မာပြန်သည်)

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ရခိုင်ရာဇဝင်ဆရာကြီး ဦးသာထွန်းအောင်

‘ရခိုင်မဟာရာဇဝင်ကြီး’ စာအုပ်ဟု ဆိုလိုက်ပါလျှင် သမိုင်းသုတေသီများသမိုင်းကို လေ့လာလိုက်စားသူများ၊ သမိုင်းကို ရှာဖွေစုဆောင်းနေကြသူများက သိရှိကြမည်ဖြစ်ပေသည်။ ဤကျမ်းနှင့်အတူ ကျမ်းကိုရေးသားပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သည့် ရာဇဝင်ဆရာကြီး (သို့မဟုတ်) သမိုင်းသုတေသီကြီး ဦးသာထွန်းအောင်အားလည်း စာပေလေ့လာနေကြသူများနှင့် စာပေရေးသားပြုစုနေကြသူများက အမှတ်တရရှိနေကြမည်သာဖြစ်ပေသည်။ ရခိုင်သမိုင်းကို ရေးသားတင်ပြရာ၌ ဆရာကြီး၏ စာအုပ်ကို ချီးမြှင့်တင်ကျေးဇူးတင်ရသည်။ ယင်းကြောင့်လည်း ဆရာကြီးရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သည့် ဤကျမ်းမှာ စာပေရေစီးကြောင်း၌ ဆက်လက်ရှင်သန်လျက်ရှိနေပြီး ဆရာကြီး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကိုကား ဤသို့ လေ့လာသိရှိရပေသည်။

ဆရာကြီးကို ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၀၃-ခု၊ ကဆုန်လပြည့် သောကြာနေ့ သန်းလွဲတစ်နာရီကျော် စနေနေ့အကူးတွင် (အဘ)ဦးမောင်ရှိ(လှေသူကြီး)နှင့် အမိ ဒေါ်မြနှစ်ကေတို့မှ မြောက်ဦးမြို့ပြင်ဈေးရပ်၊ ကုလားကန်အရှေ့တောင်ထောင့် နေအိမ်တွင် ဖွားသန်စင်ခဲ့ပါသည်။ မွေးချင်းသုံးယောက်အနက် အကြီးဆုံးဖြစ်ပေသည်။

ဆရာကြီးကို ငယ်စဉ်အခါက မိဘဘိုးဘွားများ ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည့် ဘုရားပေါ်စေတီတော် အနောက်ဘက် လေသာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးလျက် ရှိနေသော ဇုတိယလေသာဆရာတော် ဦးဂုဏ်ဝံသထံတွင် စာပေများကို သင်ကြားရန် အပ်နှံခဲ့သည်။ ဆရာတော်ထံ၌ သင်ပုန်းကြီးသင်ရိုးဖြစ်သော နမောလင်္ကာနှင့် ပရိတ်ကြီး၊ လောကနိတိ စသည့်စာပေများကို သင်ကြားခဲ့သည်။ လောကုတ္တရာစာပေအနေဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်၊ သဒ္ဒါ၊ ဆန်းကျမ်း၊ လင်္ကာ၊ ကဗျာတို့ကို သင်အံ့ဆည်းပူးခဲ့သည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ထိုအချိန်က ဆရာကြီး၏မိဘများမှာ ငွေကြေးချမ်းသာသူများဖြစ်ကြသည့်အလျောက် ဆရာကြီးအား အရွယ်ရောက်သည့်အခါ စာပေသင်ကြားရန်အတွက် အိန္ဒိယပြည် ကာလကတ္တား မြို့သို့ ဆက်လက်ပို့ပေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းမှာပင် ဆရာကြီးသည် ဟိန္ဒူ၊ သက္ကတ၊ အင်္ဂလိပ် စသည့်ဘာသာရပ်များကို လေ့လာသင်ကြား၍ တတ်မြောက်ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် အိန္ဒိယပြည် ကာလကတ္တားမြို့၌ စာပေဆည်းပူး၍ တတ်မြောက်လာ သည့်အခါ မိမိမွေးရပ်မြေ မြောက်ဦးမြို့သို့ ပြန်ရောက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်ကာလမှာ ဆရာကြီး၏ ပုဗ္ဗစရိယဖြစ်တော်မူသော ဒုတိယလေသာဆရာတော်ကြီး ဦးဂုဏဝံသမှာ ပျံလွန်နေသည်နှင့် ကြုံကြိုက်သောကြောင့် ဆရာတော်ကြီး၏ဈာပနပွဲ၌ သီဆိုကပြရန် မိမိ၏ပထွေး ဦးတော်အောင်ဇံ ရေးသားပြီးသော (မာရယု) နှီးကြမ်းချင်းကို နှီးယိမ်းချင်းသို့ ဖြည့်စွက်သီကုံးလျက် ပူဇော်ခဲ့သည်။

မိဘဆရာများက ထိုအချိန်တွင် ဒုတိယလေသာဆရာတော်ကြီး ဦးဂုဏဝံသမှာ ပျံလွန် သွားပြီဖြစ်သဖြင့် တပည့်ဖြစ်သူ ပိန္နဲပင်ရင်းဆရာတော်ထံတွင် ဆရာကြီးအား ညီများဖြစ်သော အောင်ကျော်ဇံ၊ စံထွန်းဖြူတို့နှင့်အတူ ရှင်သာမဏေဘောင်သို့ သွတ်သွင်းခဲ့သည်။ ဆရာကြီးမှာ ရှင်သာမဏေဘောင်ဖြင့် ဆရာတော်ကြီးအထံ၌ ဝါဆို၍ ဗုဒ္ဓစာပေ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့ကို လေ့လာဆည်းပူးနေခဲ့သည်။

ထိုနောက် ဆရာကြီးသည် ရှင်သာမဏေမှထွက်၍ မိဘများတို့၏ တာဝန်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓ ရာဇာ အိမ်ထောင်ချထားခြင်းကိစ္စကို စေ့စပ်ကြရာ ထိုအချိန်က ပေါက်တောမြို့နယ် သပြေကန် ကျွန်းအုပ်ကြီး ဦးအောင်နှင့် ဇနီး ဒေါ်မိမဲကာရီတို့၏ သမီးထွေးဖြစ်သူ မိအောင်မြင့်နှင့် ထိမ်းမြား လက်ထပ်လျက် ယင်းမှာပင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဤသို့နေထိုင်ရင်း ဆရာကြီး၏ ယောက္ခမဖြစ်သူ သပြေကန်ကျွန်းအုပ်ကြီး ဦးအောင်မှာ ရုတ်တရက် ကွယ်လွန်သွားရှာသဖြင့် ယောက္ခမဖြစ်သူ မိမဲကာရီမှာ သမီးသုံးယောက်နှင့်အတူ မိမိမောင်ရင်းဖြစ်သူ (အနာကာရီက) ဦးထွန်းအောင်ကျော်ရှိရာ မြောက်ဦးမြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ ကြသည်။ မြောက်ဦးမြို့ ညောင်ပင်ဈေးရပ် နန်းတော်ကုန်းမြောက်ဘက် ဒုတိယဝင်းတော်နှင့် တတိယဝင်းတော်အကြား အပယ်ခံတံခါးကို အဝင်(လက်ဝဲတော်)နေအိမ်၌ နေထိုင်ခဲ့သည်။ ဆရာကြီးနှင့် သမီးထွေး မိအောင်မြင့်တို့ကိုကား ယောက္ခမနေအိမ်သီးသန့်ဆောက်လုပ်လျက် နေထိုင်စေခဲ့သည်။

ဆရာကြီးမူကား ကာလကတ္တားမြို့မှ ပြန်ရောက်လာချိန်မှစ၍ သံချပ်များ၊ ခိုးချင်းများ၊ ထေရုပ္ပတ္တိများ၊ ဘုရားသမိုင်းများကို ရေးသားပြုစုနေပေပြီ။ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၇၂-ခုနှစ်တွင် ကား ဝါဆိုဝါကပ် အဓိပ္ပာယ်စာတမ်းကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ယင်းပြီးနောက် ဆရာကြီးသည် ရခိုင်ရာဇဝင်ကြီးစာအုပ်ကို သက္ကရာဇ် ၁၂၈၈-ခုပြာသိုလ တွင် ရခိုင်ပြည် သတင်းစာပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်လျက် စစ်တွေမြို့ တရားသီးစု ဦးအောင်ထွန်းက

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဖြန့်ချိခဲ့သည်။

ယင်းစာအုပ်၌ ရွှေမျဉ်းဓမ္မသတ်ကို အကျဉ်းမျှသာ ဖော်ပြနိုင်ခဲ့သည်။ ဦးမြဝါ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ဝိဟိဝိနယခေါ် ရခိုင်တို့၏ ကျင့်ထုံးတရား(၁၀၃)ပါးကိုကား အကျဉ်းမျှသာ ဖော်ပြခဲ့ရသည်။

အကြောင်းမူကား ဆရာကြီးသည် ရခိုင်မဟာရာဇဝင်ကြီးကို ရေးသားစဉ်က လက်ရေးမူဖြင့် စာမျက်နှာ ရှစ်ရာကျော်ခွဲပြီး အသင့်အတင့် ပြည့်စုံနိုင်မည့် ကျမ်းတစ်ဆူအနေဖြင့် ရှိခဲ့သည်။

ပုံနှိပ်ရာ၌ တိုက်ပိုင်ရှင်နှင့် ပုံနှိပ်ရန် စီစဉ်ပြင်ဆင်ကြသောအခါ ဤစာအုပ်တွင် စာမျက်နှာ ရှစ်ရာကျော်သည် အလွန်များပြားနေသည်။ ထုတ်ဝေပါက ဈေးနှုန်းလည်းမြင့်နေ မည်။ ထိုအချိန်က ရခိုင်ပြည်တွင် ဗဟုသုတစာပေများကို လေ့လာလိုက်စားသူက နည်းပါးသည်။ မြောက်ဦးမြို့အနေဖြင့်လည်း ယင်းအချိန်က အိမ်ခြေ (၈၀၀)ခန့်သာ ရှိသည်။ သည်အတိုင်းထုတ်ဝေလျှင် ငွေကြေးများစွာ ကုန်ကျပြီး အရှုံးများစွာ ရှိနိုင်သည်ဟု ရိုက်နှိပ်သူက ပြောသည်။

အမှန်စင်စစ် ဆရာကြီးအနေဖြင့်ကား ဤစာအုပ်ကို နဂိုအတိုင်းသာ ထုတ်ဝေချင်သည်။ ဆရာကြီးပြောပြသည်မှာ (ရခိုင်ရာဇဝင်သမိုင်းကို ဝိစုလင်စွာ ထုတ်ဝေချင်သည်။ မူရင်းပေမူများ ပျက်စီးသွားခဲ့ခြင်းလည်းကောင်း၊ ဆရာကြီး၏ မိဘဘိုးဘွားများက ကိုယ်ထိလက်ရောက်ညွှန်ပြခဲ့သည့် သမိုင်းမှတ်တိုင်နှင့် ရုပ်ကြွင်းများတည်ရှိသည့် အမည်နှင့်နေရာများကို သိရှိမည့်သူနည်းပါးလာချိန်၌လည်းကောင်း နောင်တစ်ချိန်၌ ရခိုင်သမိုင်းသည် စုံလင်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ပျက်စီးတိမ်ကောသွားနိုင်မည့် အခြေအနေသို့ မရောက်စေလိုကြောင်း) စသည်ဖြင့် ဝမ်းနည်းကြေကွဲစွာ ပြောကြားခဲ့သည်။

အထူးသဖြင့် ဆရာကြီးက မိမိစာအုပ်ကို စုံစုံလင်လင်ထုတ်ဝေရန် ဆန္ဒများစွာရှိသော်လည်း နောက်ဆုံး၌ မှန်းချက်နှင့် နှမ်းထွက် မကိုက်သည့်အတွက် စာမူမှစွဲထုတ်လျက်(ရခိုင်မဟာရာဇဝင်ကြီး) ဟု အမည်ပေးကာ ရခိုင်မျိုးရိုး၊ ထီးရိုးနန်းရိုး ဆင်းသက်လာပုံ၊ ရွှေမျဉ်းဓမ္မသတ်နှင့်ညီစွာ တရားဆုံးဖြတ်ပုံ၊ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ကျင့်ဝတ္တရား စသည်တို့ကိုသာ အစဉ်အလိုက် ဖော်ပြလျက် ထုတ်ဝေခဲ့ရလေသည်။

ရခိုင်မဟာရာဇဝင်ကြီးကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးနောက် ဆရာကြီး၌ ကျန်ရှိနေသော လက်ရေးစာမူများမှာကား.....

- ၁။ ရခိုင်သူမြတ်ရေးသားခဲ့သော လောကသာရကျမ်းဟောင်း
- ၂။ ဦးမြဝါ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကျမ်း၊
- ၃။ ရွှေမျဉ်း ဓမ္မသတ်တော်ကြီး၊
- ၄။ ဆံတော်ရှင် ဘုရားသမိုင်း၊
- ၅။ မြောက်ဦးမြို့တည် မော်ကွန်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။
- လက်ရေးမူနှင့် စာမူများကို နောင်ထုတ်ဝေရန်အတွက် သိမ်းဆည်းထားခဲ့ရာ ဒုတိယ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ကမ္ဘာစစ်ဒဏ်ကြောင့် အချို့မှာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ကျန်ရှိနေသေးသည့် စာမူအချို့ကိုကား ဆရာကြီး၏မြေးဖြစ်သူ ဦးဦးသာထွန်းလက်ထဲ၌ သိမ်းဆည်းလျက်ရှိနေသည်။

ဆံတော်ရှင်ဘုရားသမိုင်းကိုကား မြေးဖြစ်သူ ဆရာဦးဦးသာထွန်း(ရခိုင်မြန်မာပဏ္ဍိတ်)က ဖြည့်စွက်ရေးသားလျက် ဆရာ၏နာမည်နှင့်ပင် ပေါက်တောမြို့နယ် ဆံတော်ရှင်ဝေါပကအဖွဲ့မှ သမိုင်းအဖွဲ့ဝင် ကိုယ်စား ဆရာဦးဗသိန်းက နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ရပ်များကို ရေးသွင်းဖြည့်စွက်ကာ ၁၃၄၄-ခု၊ နတ်တော်လတွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဆရာကြီးသည် ငယ်စဉ်ကပင် စာပေဝါသနာအထိုမြင့် မိမိတို့၏ အမျိုးသားရေးကို အစဉ်လေးစားကာ ရခိုင်သမိုင်းစာပေများကို ရှာဖွေပြုစုသူတေသနပြုလုပ်နေရင်း ၁၂၉၁-ခု၊ တော်သလင်းလဆန်း ၈-ရက် သောကြာနေ့ ညနေ ၉-နာရီအချိန်တွင် မြောက်ဦးမြို့၊ ညောင်ပင်ဈေးရပ်ကွက် မိမိနေအိမ်၌ မလွန်ဆန်နိုင်သော သင်္ခါရတရား၏ လှိုင်းတံပိုးကြားထဲ၌ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ရသည်။

ဆရာကြီးကွယ်လွန်သွားသည်မှာ နှစ်ပေါင်း (၆၀)ပင်ကျော်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ဆရာကြီးရေးသားပြုစုထားရှိခဲ့သည့် ရခိုင်သမိုင်းအရပ်ရပ်မှာ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် များစွာအားထားမှီခိုရသော မှတ်တိုင်ကြီးများအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်လျက်ရှိနေမည်ပင် ဖြစ်ပေသတည်း။

မင်းပြား မင်းသိန်းဇံ

ဝန်ခံချက်။ ။ ဤဆောင်းပါးအတွက် လိုအပ်သော အချက်အလက်များကို ကွယ်လွန်သူ ဆရာကြီး(ဦးဦးသာထွန်း)ထံမှ ကျေးဇူးပြုခဲ့ပါသည်။

မြောက်ဦး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ

မြောက်ဦးတည်သူ မင်းစောမွန်သည် လက်ဖက်ရည်ကြိုက်သူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ (လွတ်လပ်
စွာ သဘောကွဲလွဲခွင့်ရှိပါသည်) ကုလားမြေ၌ ခိုလှုံနေရစဉ် စွဲလမ်းလာခဲ့သောအရာ မဟုတ်ပါ။
လေးမြို့တော် ရခိုင်နန်းတွင်း၌ လက်ဖက်ရည်ကို မင်းစောမွန်ကြိုက်ခဲ့သည်။ သူသည် အတွေး
သမားအနေနှင့် လက်ဖက်ရည်ကို တစ်စိတ်စိတ်သောက်သည်။ အရမ်းသမားအနေနှင့် သေရည်ကို
တရကြမ်းသောက်သည်။ သူသည် အမှားကြီးမှားခဲ့သည်။ သူယုတ်၍ နန်းပျက်၊ ပြည်ပျက်၊ သူပြေး
ခဲ့ရသည်။ သူသည် အတွေးကြီးတွေးပြီး အကောင်းဆုံး ပြုပြင်တည်ဆောက်ခဲ့သူမဟုတ်လား။

‘သည်အရပ်၌ နန်းမြို့တည်လျှင်၊ မြို့သက်ရှည်လည်း၊ မြတ်ရှင်ဘုန်းသက် တိုရပါအံ့’
နှလုံးအိမ်မှ
ရဲဝံ့သင်းမြ မိန့်တော်ဟသည်
‘တည်စေ’

မိမိ အမျိုးသားများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် သာယာဝပြောရေးအတွက် မိမိဘဝကို စတေးရဲ
သူသည် သူရဲကောင်းဖြစ်သည်။ မင်းစောမွန်သည် သူရဲကောင်း မင်းမြတ်၊ သူ့ဘဝ ငယ်ရွယ်ကာ
လ လေးမြို့ခေတ်နှောင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေး မဲ့၏။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင် ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားရန်
ရေခံမြေခံမရှိပေ။ မြောက်ဦးခေတ် စည်ပင်ဖွံ့ဖြိုးလာသောအခါ မြောက်ဦး၌ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်
များ ပေါ်လာတော့သည်။

နိုင်ငံခြားသားများ နေထိုင်ရာ၊ သံကြီးတမန်ကြီးများ နေထိုင်ရာ သံတစ်ရာအရပ်၊ ခိုင်းကျို
အရပ်တို့၌ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ ခမ်းနား၏။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၌ စီးပွားရေး ကိန်းဇယားများ
ရှိသည်။ ပြည်ရေးပြည်ရာများရှိသည်။ လူထုရင်ခုန်သံများ ရှိသည်။ လူ့လောက၏ ပြတင်းပေါက်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

၁၇၈၄ ခုနှစ်မှ စသော နှစ်လေးဆယ်သည် ကြေကွဲဖွယ်အလွမ်းပြဇာတ်ဖြစ်သည်။ စစ်မက် မျက်ရည်နှင့် သေခြင်းတရား ဖိုးလွှမ်းနေသော ကာလဖြစ်သည်။ ဘဝရှင်သန်ရေး အလင်းရောင်ကို ရှာဖွေနေချိန်၌ လက်ဖက်ရည်သည် အဓိပ္ပာယ်မရှိနိုင်။ ပထမ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပွဲပြီးသော အခါ ရခိုင်မြေသည် ဗြိတိသျှအင်ပါယာ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်လာတော့သည်။

ရခိုင်၏ ထီးမြူဆောင်း အဓိပတိသည် ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး ရောဘတ်ဆင်ဖြစ်သည်။ သူသည် လက်ဖက်ရည် အလွန်ကြိုက်သည်ဆို၏။ လက်ဖက်ရည်ကောင်းကောင်းတစ်ခွံ မြို့သောက်ပြီး မြောက်ဦးနံနက်ခင်းကို သူ့ရုံးချုပ်တည်ရာ ရွှေဂူတောင်ပေါ်မှ ကြည့်မည်။ နေစောင်း လျှင် စကော့တလန် ဝိစကီကို ဒိန်ခဲနှင့် မြည်းရင်း မြောက်ဦး ညနေခင်းကို ခံစားမည်။

ဥရောပ ဘူဇာယဉ်ကျေးမှုကို ခေတ်မီပဒေသရာဇ် နို့ရည်ပင်ဝအောင် စို့ခွင့်မရခဲ့ရှာသော ပြာမီးငွေ့နှင့် ရခိုင်ကျေးလက်တွင် မည်သို့ သွတ်သွင်းရမည်ကို တွေးမည်။ ကိုလိုနီယန္တရား လည်ပတ်ရေးအတွက် သေရည်အချိန်နှင့် ရောဘတ်ဆင် တက်ကြွနေခဲ့ပေမည်။

စူးအက်တူးမြောင်းဖွင့်၍ စပါးဈေးကောင်းလာသည်။ စပါးသည် ရွှေသီးရွှေနှံဖြစ်လာသည်။ လယ်ယာစီးပွားရေးဘဝ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်။ မြောက်ဦးသည် ရွှေရောင်သန်းလာသည်။

မြောက်ဦးနှင့် လေးမြို့မြစ်အကြားရှိ အရှေ့လွင်ပြင်သည် ကျဉ်း၏။ မြစ်အရှေ့ဆက်သော် တောနှင့်တောင်နှင့် ၊ ကျန်သော အရပ်မျက်နှာများ၌ လွင်ပြင်ပြန့်ပြူးသည်။ တောတောင်ပါးလွန်း သည်။ ဂစ္ဆ ပနဒီမြစ်သည် ရစ်ဆွေပတ်ဝန်း စီးဆင်းနေသည်။ ရမ်းမြစ်ငယ် (ရင်္ဂီနဒီ)နှင့် သရီမြစ်ငယ် (သီရိမာနဒီ)ကွေ့ကောက်ဝင်ရောက်စီးဖြာနေသော အရပ်ဖြစ်သည်။ စပါးဈေးကို မှီ၍ဖြစ်လာသော ဈေးငယ်သည် နန်းတော်ကုန်း၏ နောက်ဘက်၌ ပေါ်လာခဲ့ပေသည်။ ထိုပြင်ဈေးရပ်၌ ကိုလိုနီ ခေတ် မြောက်ဦး၏ပထမဆုံး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များ မွေးဖွားခဲ့လေသည်။

၁၉၆၀ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကလေးသူငယ်ဘဝဖြင့် မြောက်ဦးကို လျှပ်တပြက်ဖြတ်သန်းရ သောအခါ ပြင်ဈေးရပ်၌ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များကို မှတ်မိခဲ့ပါသည်။ ပြင်ဈေးနှင့် ကပ်လျက်ရှိသော စပါးဆိပ်ရွာသားဖြစ်သော ပါပါနှင့်အတူ မြောက်ဦးလက်ဖက်ရည်ဆိုင် တစ်ခု၌ ပထမဆုံးထိုင်ခဲ့ဖူး ပါသည်။

၁၉၆၀-၁၉၇၀ လောကကို မျက်စိဖွင့်ကြည့်လာတတ်သောအခါ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ကို ချစ်မိပြီ။ စပါးဆိပ်ရွာသား ပါပါသည် ဘဝကို မြောက်ဦးတွင် တပ်ချပြီ။ သို့နှင့် မြောက်ဦးလက်ဖက် ရည်ဆိုင်များသည် ကျွန်တော်၏ မိတ်ဆွေများဖြစ်လာကြသည်။ ပြင်ဈေးမှ ဂန္ဓဝင်ဆိုင်ငယ်၊ ချောင်း နားရွာ၊ ကလကရွာတို့မှလာသော နွားနို့၊ ကျွဲနို့စစ်စစ်တို့ဖြင့် ကောင်းသည်။ လက်ဖက် ခြောက်ညံ့သည်။ အလွန်စည်ခဲ့သည်ဆိုသော မြင်းပျံတရုတ်လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှာ အားလျော့လာ ပြီး ဈေးထဲမှာ ချောင်းတစ်ပိုင်း ကုန်းတစ်ပိုင်း ပျံကျဆိုင်များရှိသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

မြို့ထဲတွင် ချင်းကြီး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၊ ၎င်းမှာ မြို့လူကြီးများ၊ ဌာနဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းကြီးများ စုရပ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းနှင့်မနီးမဝေးတွင် တင်မဲလက်ဖက်ရည်ဆိုင် ကုန်သည်တန်းတွင် မောင်ဖြူမိဆိုင်၊ ကံလှတွင် ထွန်းဝင်းအဘောင်မဆိုင်၊ ဆိုင်တိုင်ကား သူမိတ်နှင့်သူ ရှိကြသည်။ ဘာသာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ရုပ်ရေး၊ ရွာရေး တူရာတူရာ အုပ်စုငယ်များ ရှိကြသည်။

ဆိုင်ဖွဲ့စည်းပုံများမှာ အားလုံးဆင်တူနီးပါးဖြစ်သည်။ ဝါးထရံကာ ရှေ့ဖွင့် မြေခင်း၊ ခပ်ညံ့ညံ့ သစ်သားစားပွဲခုံများ၊ ထိုင်ခုံများ၊ ထရံများပေါ်တွင် ရုပ်ရှင်ပိုစတာများ၊ ပြက္ခဒိန်များ၊ ထင်းမီးဖိုသည်ရဲလျက် ရေခဲရည်တစ်ခွက်ပွမ်းပွမ်းဆူလျက် မှိုင်းများ၊ ကြပ်ခိုးများနေထိုင်ကပ်လျက် တရုတ်ကြွေလက်ဖက်ရည်ခွက်များသည် ဖြူလွှာနေသည်။ ရေခဲကုတ်များမှာ နီညိုသန်းနေသည်။ ၎င်းတို့သည် အဓိကမဟုတ်ချေ၊ ဤနေရာတွင် လွတ်လပ်မှုရှိသည်၊ ကဗျာ ဝိတရုံသည်၊ သတင်း ရှိသည်။

ဤနေရာသည် စင်္ကြံဝဠာ၏ ဗဟိုချက်ဖြစ်သည်။ ရေခဲကြမ်းကို တစ်အိုးပြီးတစ်အိုး သောက်ရင်း ဖြစ်တည်မှု တရားကို ရှာဖွေနိုင်သော နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ မိတ်ဆွေများနှင့် တွေ့ဆုံနိုင်သည်။ အရောင်းအဝယ် ဖြစ်နိုင်သည်။ သတင်းစာကိုဖတ်၊ ရွာကိုဖတ်၊ မြို့ကိုဖတ်၊ ကမ္ဘာကို ဖတ်နိုင်သော နေရာသည် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ဖြစ်သည်။

မြောက်ဦး မီးကြီးလောင်သောအခါ မောင်ဖြူမိ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်သည် ရေပေါက်ဝ ရပ်ကွက်ရှိ တူမ၏ အိမ်အောက်ထပ်သို့ ရောက်သွားသည်။ ထိုအိမ်၌ ကျွန်တော်တို့ စာပေချစ်သည့်လူငယ်များ၏ စာဖတ်အသင်းငယ်တစ်ခုရှိသည်။ ဆိုင်ရှင်မသားလတ် ကိုမောင်ဖြူ ပါဝင်သည်။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်နှင့် စာဖတ်အသင်းသည် ဘဝဆက်တိုင်း ပေါင်းသင်းသော ချစ်သူနှစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

လက်ဖက်ရည်ကြိုက်သော ကျွန်တော်တို့ စာသမားများသည် ညဆိုလျှင် မြင်းစိုင်းပြင်ရပ် ရှိ တင်မဲဆိုင်(သို့မဟုတ်) ရုပ်ရှင်ရုံအနီးမှ ကံလှဆိုင်သို့ ရောက်တတ်သည်။ ကံလှဆိုင်မှာ အနည်းငယ်စည်သည်။ မြင်းစိုင်းပြင်ဆိုင်ကား တိတ်ဆိတ်၊ ဆီမီးခွက်မှိန်မှိန်၊ ခုံများက မည်းနက်၊ လက်ဖက်ရည်ခွက်ဖြူဖြူ ဆိုင်ရှင်အဘိုးအို လင်မယားသည် စကားမရှိ၊ ကျွန်တော်တို့ စိတ်ကြိုက် ဖြစ်သည်။ နို့ကောင်း၊ လက်ဖက်ခြောက် အသင့်အတင့်ကောင်း၊ ငွေတစ်ကျပ်တွင် ငါးခွက်၊ ရေခဲခွက်ကြမ်း အဝသောက်၊ ဝေသာလီ ကျောက်လှေကားမှအစ၊ အိမ်ဖြူတော်အလယ်၊ ကရင်မလင်အဆုံး၊ တစ်အိမ်ပင် မကျန်စေရ၊ ရမလ၊ နလက၊ ဖဆပလ၊ ဗကပ၊ ဗျည်း ၃၃ လုံးသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ လှဖြူသံ၊ ပညာသီဟ၊ ဦးကျော်မြ၊ ဆရာဦးထွန်း၊ ဦးအောင်လှဇံမှ ဆက်ကာဆက်ကာ နက်ကဆင်၊ မော်စီတုန်းထိ အားလုံးအားလုံးသည် ကျွန်တော်တို့နှင့် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထဲတွင် နင်လားငါလားပင် ဖြစ်တော့သည်။

တချို့ဆိုင်များ မရှိကြတော့ချေ။ ဆိုင်သစ်များ ပေါ်လာသည်။ တော့ဝ၊ ညောင်တီ၊ ဒီဇိုင်းသစ်

နှင့် ဈေးသစ်နှင့် ကျွန်တော်တို့မျက်စိထဲတွင် ပို၍တိုးတက် ပို၍လှပြုံး ပို၍ချစ်စရာကောင်းနေသည်။ ကျွန်တော်တို့ဖြတ်သန်းခဲ့သလို ခေတ်ပြိုင်လူငယ်များ ဖြတ်သန်းနေကြသည်။ ကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းနေရဆဲ၊ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ကို ထိုင်မိလျှင် ဝေဒနာတစ်ရပ်သည် နှလုံးအိမ်၌ တစ်ခါ တစ်ရံ အပ်ဖျားနှင့်လာထောက်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဓားတုံးလုံးနှင့် လာထိုးသည်။

ကျွန်တော်တို့သည် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှနေ၍ လောကကြီးကို စိုးပိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရယူခဲ့ ကြသည်။ သို့သော် လောကအတွက် ဘာမှမပေးကြသေးပါ။လားဟူသော အတွေးဝင်လာခြင်းဖြစ် သည်။ကျွန်တော်တို့ မြောက်ဦးလက်ဖက်ရည်များမှ ဘာများထွက်ခဲ့ပါပြီလဲ။ ကာလအေးအိမ်လူမှု စီးပွား၊ယဉ်ကျေးမှုအရ ကျွန်တော်တို့တွင် လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၊ ဥရောပတွင် ကမီးများဖြစ်ပါသည်။

အနုပညာသမိုင်းဆရာများ၏အဆိုအရ အင်ပရက်ရှင်းနှင့် ပန်းချီပါဒ်သည် ကမီးဆိုင်များထဲ တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပထမဦးဆုံး အနုပညာလှုပ်ရှားမှု တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ဟဲမင်းဝေးနှင့် ဂျိမ်းဂျိတ်တို့သည် ကမီးဆိုင်များထဲတွင် ဝတ္ထုများရေးခဲ့ကြသည်။ ပါရီ ကမီးများတွင် ဘော်လ်တဲယား စွဲစွဲမြဲမြဲထိုင်လေ့ရှိသည်။ နပိုလီယန်သည် ကမီးဆိုင်များတွင် ဝင်ထွက်သွားလာ နေထိုင်ခဲ့ပါသည်။

အဲဒီ ကမီးဆိုင်လေးဟာ ကျွန်တော်အဖို့ အိမ်နှင့်အတူတူပါပဲဟု ယန်းပေါဆတ်ညွန့်ဖူး သော ဆိုင်ထဲတစ်ခုပါရှိတွင် ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ ဖြစ်တည်မှု ပဓာနပါဒ်၏ ဌာနချုပ်အဖြစ် ကျော်ကြား ခဲ့သော ပါရီမြို့ ‘ဖလိုရေ’ကမီးဖြစ်သည်။ ဒုတိယ လိင်စာအုပ် တချို့တစ်ဝက်ကို ဆီမွန်ဒီဖူးဖွားသည် ဤကမီး၌ ရေးသွားခဲ့သည်။

ပန်းချီကျော်မိုးနေးနှင့် ရေးခွားတို့ ဆုံတွေ့လေ့ရှိသော နေရာမှာကမီးဆိုင်များပင်ဖြစ်သည်။

ရိုက်ပီယာနှင့် လီနင်တို့သည်လည်း ပါရီကမီးဆိုင်များထဲတွင် အနာဂတ်အိပ်မက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခဲ့ကြသည်။

လောကရဲ့ ပြတင်းတံခါးတစ်ချပ်
လက်ဖက်ရည်ဆိုင်မှာ တပ်ထားတယ်။

(အောင်ချိမ်)

ချစ်လှစွာသော နောင်တော် ကဗျာဆရာ အောင်ချိမ် ခံစားသိဖွဲ့ဖူးသည်။ နောင်အေး၊ မြတ်သာထွန်း၊ မြတ်ခိုင်ကျော် တို့ မြောက်ဦးတော်ပိုင်ဆိုင်မှာ ထိုင်နေကြသည်။ စောမင်းနွယ်၊ တက်ထွန်းနီ၊ မောင်ဝေဒတို့ ဓညဝတီမှာ ထိုင်နေကြသည်။ ဆရာစောနှင့် အောင် ငြိမ်းတို့ မြရုံရှေ့စိန်ကမီးမှာ ရော့ကဗျာဖတ်နေကြသည်။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင် စကားဝိုင်းသို့ လေးစားမြတ်နိုးရသော အဘိုးပဏ္ဍိတ် ဝင်ထိုင်သည်။ ယဉ်ကျေးမှု နန်းတော်သို့ မထေရ်တစ်ပါး ဆွမ်းခံကြလာသည်။ ၃၃-လမ်း လေထန်ကုန်းသို့ မဲဇာမှ မဟာကဗျာဆရာ ဝင်လာသည်။

လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များသည် ယဉ်ကျေးမှုအောင်လံကို လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ယူပြေးနေ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သည်။ ကျွန်တော်တို့ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များတွင် ထိုင်နေကြဆဲဖြစ်၏။
မိုးနေ၊ နပိုလီယန်၊ ဟဲမင်းဝေး၊ ဂျိမ်းဂျွန်၊ လီနင်၊ ယန်းပေါဆတ်၊ ဦးဦးသာထွန်းတို့
ထပြန်သွားခဲ့ကြသည်။ လက်ဖက်ရည်ချစ်သူသည် မြောက်ဦး လက်ဖက်ရည်ဆိုင်များကို ရင်
မောစွာဖြင့် မျှော်ကြည့်နေသည်။

မောင်ခိုင်အောင်

မြောက်ဦး ငေါ်တွင်လာပုံနှင့် ငတ်အသက်သက် ပီးဘေးသင့်ခဲ့ပုံ

မြောက်ဦးဟူသည်ကား ကောဇာသက္ကရာဇ် ၇၉၂ (ခရစ်-၁၄၇၀)ခုနှစ် တော်သလင်းလဆန်းတစ်ရက်၊ စနေနေ့-ကန်လက်၊ ကန်စန်း ကြုံကြိုက်သောအချိန် နာရီ မိနစ် စက္ကန့်တွင် မင်းစောမွန် ဘုရင်နှင့် ပညာရှိမှူးမတ်တို့ တည်ထားခဲ့သော နေပြည်တော်ဖြစ်ခဲ့သည့် မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်လေသည်။ အဆိုပါ မြောက်ဦးမြို့ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့ခြင်းမှာလည်း အန္တတ္တနာမည် ရှင်နာမည်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိလေရာဝယ် ရှင်နာမည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အန္တတ္တနာမည်ဖြင့်လည်းကောင်း မြောက်ဦးဟူ၍ အသီးသီးခေါ်တွင်ရပုံတို့ကို ရာဇဝင်တို့၌ ဤသို့တွေ့ရသည်။

လောင်းကြက်မြို့တော်ကို တိုင်းတပါးမင်းတို့ အနိုင်ယူလွှမ်းမိုးမှုကြောင့် ပျက်ဆီးကျဆုံး ဟောင်းနွမ်းပြီးဖြစ်လေသဖြင့် မင်းစောမွန်သည် ပြည်ပြေးဘဝမှ လောင်းကြက်ထီးနန်းကို ပြန်လည် တိုက်ယူရပြီးနောက် လောင်းကြက်မြို့တော်ကို စွန့်၍ မြို့သစ်ရှာအလို့ငှာ ပညာရှိ သုခမိန်များနှင့် လှေဖောင်တော်စီးပြီး ယခုမြောက်ဦးနန်းတော်ရာကုန်း၏အနီး တောင်ဘက်တွင် ရှိနေသည့် ချောင်းအတိုင်း အရှေ့ဖက်မှ အနောက်ဘက်သို့ ဝင်လေလျက် စခန်းချ ညဉ့်အိပ်နေစဉ် ချောင်း၏ တောင်မြောက် တစ်ဖက်တစ်ချက်တို့မှ မိမိနှစ်ယောက်တို့ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက်ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုသော အတိတ်နိမိတ် တဘောင်စကားသံကို ကြားရ၍ နားထောင်ကြလေသည်။

သူတို့ပြောဆိုသော စကားသံကား - ဟေ့ ရောက်မမြောက်ဦး၊ ငါးရသလားဟု ချောင်း၏နောက်ဘက်(ဝသဲဘက်) မှ မိမိကခေါ်မေးလေရာ ငါးဝက်တစ်ကောင်ရကြောင်း ဖြေဆိုလေသည်။ ထိုနောက် ချောင်း၏မြောက်ဘက် (မြောက်ဦးဘက်)မှ မိမိက ဟေ့ရောက်မ ဝသဲ၊

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ငါးရလားဟု မေးရာ မရကြောင်း ဖြေဆိုလေသည်။

ဤသို့နတ်များ လူဟန်ဖန်ဆင်း၍ အတိတ်နိမိတ်တဘောင်စကား ပြောဆိုသည်ကို စောမွန် ဘုရင်နှင့် ပညာရှိ သုခမိန်မများ ကြားရလေသောကြောင့် ဤဘက်ကား မြောက်ဦးဘက်၊ ဤဘက် ကား ဝသဲဘက်ဟု သိကြရပြီး မြောက်ဦးဘက်မှာ ငါးရကြောင်း နိမိတ်ကောင်း၍ ဝသဲဘက်မှာ ငါးမရသဖြင့် နိမိတ်မကောင်းဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် နိမိတ်ကောင်းသော မြောက်ဦးဘက်တွင် စခွာ မြို့တော်နန်းတော် ပန္နက်တည်ချရန် တော်ညိုတောင်နှင့် ကုက္ကားတောင်နှစ်လုံးတို့ကို ဖြို၍ မြေညို ပြီး မြို့တည်ကြလေသောကြောင့် နတ်ပေးသော မြောက်ဦးမှာ နာမည်ကောင်း ရုဇ္ဇီနာမည်ကိုပင် မြို့တော်နာမည်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခေါ်တွင်စေလေသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် မြောက်ဦးနန်းတော်ရာကုန်းဖြစ်မြောက်ရန် တောင်နှစ်လုံးတို့ကို မြေညို စဉ် ခမောင်းပင်ကြီးတစ်ပင်၏ အခေါင်းတွင် ဇနီးဥတို့ကို မျောက်တစ်ကောင်က စောင့်ရှောက် နေသည်ကို တွေ့ရလေသောကြောင့် မြို့တော်၏ နာမည်ကို အညွှန် တွေ့ရသော မျောက်ကို အကြောင်းပြု၍ မျောက်ဥဟု အနတ္တနာမည် ခေါ်တွင်စေကြောင်း ဆိုလေသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် မြောက်ဥဘက်တွင် ရှေးယခင်က လူမနေသော သဘာဝတောတောင် မို့လို့ တောင်မြောက်ဥများ၊ သင်္ဘောဥများ အလွန်ပွားများလေသောကြောင့် မြောက်ဥဘက်ဟု အနတ္တနာမည်ခေါ်တွင်ကြောင်း ဆိုလေသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဤမြို့သစ်ကို တည်ထောင်သော နေ့မှာ မင်းစောမွန်၏ မြောက်ညာစံ မိဖုရားကြီးက မြို့သက်ရှည်ရန် အန္တရာယ်ကင်းရှင်းရန် မိမိအသက်ကို အဆုံးခံပြီး အအူကို မြို့ချာတိုင်၌ ရပ်ပတ်၍ မြို့နန်းပန္နက်ချကြောင်း၊ မိဖုရားကြီးမှာ မြို့ပိုင်ရှင်မ၊ နန်းပိုင်းရှင်မ နတ်သမီး ဖြစ်သွား၍ တစ်နှစ် တစ်ကြိမ်စီ ‘နန်းရာကုန်းရပ်သူ ဂမုန်းဖြူလေ-ချစ်ခင်ယုယ မြို့ပိုင်မလေ မြို့ပိုင်မ’၊ ‘ဂမုန်းဖြူ ဖာစိကြောင်းနှင့် ရေချမ်းကိုလောင်း’ အစရှိသဖြင့် သိဆိုဖျော်ဖြေ ပယာရကြောင်း သူမအတွက် နန်းတော်၏ အရှေ့ဘက် ဒုတိယတံတိုင်းအနီးတွင် နေရာပေးပြီး နန်းဆောက် ပယာထားကြောင်း၊ သူမ၏တိုင်းပြည်အတွက် အသက်စွန့်၍ ပြည်ကျိုးဆောင်ရွက်မှုကို ဂုဏ်ယူ အကြောင်းပြုသည့်အနေနှင့် မြောက်ညာဒေဝီ မိဖုရား၏ အအူနှင့် မြို့တည်မှုကြောင့် မြောက်အူမြို့ ဟု ခေါ်တွင်စေရမည်ဟု သတ်မှတ်ကြလေသည်ဆို၏။

အဆိုပါ မြောက်ဦးမြို့တော်သည် ရခိုင်ဘုရင်၊ မိဖုရား၊ ပညာရှိ မှူးမတ် ပြည်သူများ၏ မြို့သက်ရှည်မှုကို လိုလားတောင့်တပြီး အသက်စွန့်ကြိုးပမ်း ထူထောင်ခဲ့ကြသည့်အတိုင်း ဆယ့် ခြောက်ရာစု၊ ဆယ့်ခုနှစ်ရာစု ကာလများတွင် အင်အားစိုင့်၌ ထင်ရှားသော ကျူဒါမင်းဆက်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ တန်ခိုးကြီးထွားခဲ့သော မဂိုမင်းဆက်၊ ယိုးဒယား(ထိုင်း) နိုင်ငံ၌ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော အယုဒ္ဓယမင်းဆက်တို့နှင့် ခေတ်ပြိုင်တိုးတက်ထွန်းကားစည်ပင်ခဲ့လေသည်။ တိုင်းတစ်ပါးရန်သူ

တို့မှ ကင်းရှင်းလျက် နှစ်ပေါင်းများစွာ တည်တံ့၍ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်ခြင်းကြောင့် ပြည်သူလူထုတို့ ၏ စီးပွားရေး၊ ပညာရေးတစ်ဟုန်ထိုး ကြီးမားတိုးတက်ခဲ့လေရာက ကမ္ဘာ့အရှေ့ဘက်ခြမ်း မှာ ခေတ်မီတိုးတက်ဆုံး၊ ချမ်းသာဆုံး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်းကို ကောဇာ ၉၉၁၊ ခရစ် ၁၆၃၀ ခုနှစ် မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ သံတမန်အဖြစ်ရောက်ရှိခဲ့သူ ပေါ်တူဂီ ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီး မန်နရိုတ်သည် မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ရောက်လာချိန် သိရှိသုဓမ္မရာဇာဘုရင်၏ ဘိသိက်ခံပွဲ နှင့်လည်း ကြိုကြိုက်သဖြင့် နန်းတွင်းနန်းပြင် မြို့တော်တစ်ခုလုံး၏ တိုးတက်စည်ကားမှုကို ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်း ရေးသားတင်ထားသည်တို့ကို ဤသို့ တွေ့ရလေသည်။

မြောက်ဦးမြို့တော်ရှိ အိမ်များမှာ အလွန်မာသော ကြိမ်နှင့် ဝါးများကို အသုံးပြု၍ ဆောက်လုပ်ထားကြသည်။ အမိုးမှာ ဒေသအခေါ်အုန်းရွက်ပျစ်ဖြင့် မိုးထားသည်။ အိမ်များကို ရာထူးဌာနန္တရအဆင့်အလိုက်သော်လည်းကောင်း၊ ငွေကြေးချမ်းသာမှုအရသော်လည်းကောင်း ကွဲပြားသိရှိနိုင်အောင် ဆောက်လုပ်ထားကြလေသည်။ ကြိမ်များဖြင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းကောင်းစွာဖြင့် ရောင်စုံအကွက်များ ဖော်ထားသည်မှာ သေသပ်လှပ ရှုမငြီးဖွယ်ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ အိမ်များမှာ သံမှိုကို လုံးဝမသုံးဘဲ အလွန်ခိုင်ခန့်သော ဘင်္ဂလားကြိမ်ဖြင့် ချည်နှောင်ထားသည်။ ဘင်္ဂလားကြိမ်များကို မားဖြင့် အလွန်ပါးလွှာသော ချည်နှောင်ကြိုးအထိ ပြုလုပ်ရရှိလေသည်။ ဤကြိမ်များဖြင့် ချည်နှောင်သော အိမ်သည် ဆယ့်နှစ်နှစ်မှ ဆယ့်ငါးနှစ်အထိ တာရှည်ခံလေသည်။

အချို့သော မင်းညီမင်းသားနှင့် ရာထူးဌာနန္တရရှိသူများ၏ အိမ်များ၏ အခန်းများ သစ်သားဖြင့် ဆောက်လုပ်ထားပြီး ပန်းပုလက်ရာများဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရွှေချရွှ်လည်းကောင်း၊ အရောင်အသွေးကောင်းသော ကြွေရေသုတ်ရွှ်လည်းကောင်း အလှပြင်ဆင်ထားကြလေသည်။ ရွှေခန်းတော်ကြီးအတွင်းတွင် ရွှေအိမ်တော်ဟု ခေါ်သော ရတနာအခန်းလည်း တစ်ခုရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့် ရွှေအိမ်ဟု ခေါ်ရသနည်းဟူမူကား ခန်းမကြီး၏ မျက်နှာကြက်တစ်ခုလုံးပင် အသန့်စင်ဆုံး ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော ဘူးနွယ်ပင်တစ်ပင်ကို ခန်းလုံးပြည့် ပြုလုပ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။

အဆိုပါဘူးပင်တွင် ရတနာရွှေစင်အတိအကျဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ဘူးသီးတစ်ရာကျော်မျှ သီးလျက် တန်ဆာဆင်ထားလေသည်။ ထိုရွှေသီးများသည် ရွှေပရုံသီးတမျှကြီးမားပြီး အသီးတစ်လုံးစီသည် ဆယ်ပိဿာန့်ရှိသည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြလေသည်။ ၎င်းပြင် ရတနာခန်းမတွင် ပကတိ လူအရွယ်တမျှ ကြီးမားသော ရွှေရုပ်တုကြီး(၇)ခုလည်း ရှိတုံသေးသည်။ ဤရုပ်တုများမှာ အခေါင်းဖြစ်သော်လည်း ရွှေသားမှာ နှစ်လက်မခန့် ထူသည်ဟု သိရသည်။

၎င်းရုပ်တုများ၏ နဖူး၊ ရင်ဘတ်၊ လက်မောင်း၊ ခါးတို့တွင် အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာများဖြစ်သော ပတ္တမြားများ၊ နီလာနှင့် တောက်ပသော စိန်ကောင်းများ ဆင်ယင်ထားလေသည်။ ၎င်းပြင် ရွှေအိုးကြီး(၈)လုံးလည်း ရှိပါသေးသည်။ တစ်လုံးစီသည် လက်လေးဝါးခန့်မြင့်၍ အဝန်း

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

မှာ (၇)လက်မရှိစေကာ အထူမှာ တစ်လက်မခန့် ထူလေသည်။

၎င်းပြင် တစ်လက်မခန့်ထူပြီး ၃လက်ဝါးခန့်မြင့်၍ အဝန်းတစ်ဆယ့်သုံးလက်ဝါးရှိသော ရွှေခွက်ကြီး (၉)ခွက်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ပတ္တမြားနားတောင်း၊ နားကပ်စသည်တို့ကိုလည်း တွေ့ရလေသည်။

ရွှေနန်းတော်အတွင်းရှိ အခန်းများတွင်ကား နံ့သာဖြူ၊ နံ့သာနီ၊ ကရမက် စသော အမွှေး နံ့သာများရှိသည့် သစ်သားများဖြင့် ပြုလုပ်ထားသည်။

ဤသို့သော သဘာဝသစ်သားများ၏ နံ့သာများမှာ ဝင်ရောက်လာသော သူများအဖို့ နှစ်သက် မွေ့လျော်ဖွယ်ရာအတိ ဖြစ်လေသည်။

သုံးမည်ရမိမြို့တော်

ဤကဲ့သို့ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော မြို့တော်ကို ကောဇာသက္ကရာဇ် ၇၉၂ ခုနှစ် တော်သလင်း လဆန်း(၁)ရက်၊ စနေနေ့တွင် စတင်တည်ထောင်ဖန်ဆင်းခဲ့လေသည်။ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၆ ခုနှစ်အထိ ရခိုင်ဘုရင်များသာ အုပ်စိုးခဲ့လျက် နိုင်ငံခြားဘုရင်များ အုပ်စိုးချယ်လှယ်မှုမှ လွတ်ကင်း ခဲ့သောကြောင့် မြောက်ဦးမြို့တော်၏ နာမည်ကို ရခိုင်မြို့ဟူ၍လည်း နာမည်သမုတ်ရုဏ်ပြုခေါ်ဝေါ် သမှုပြုခဲ့ကြလေသည်။

ကောဇာ ၁၁၄၆ ခုနှစ်တွင် ဓားပိုင်ကြီးသံထွေနှင့် လေးခက်တောင်စား ငထွန်းစံတို့ ရတနာပူရ ဘိုးတော် အောင်ဇေယျဘုရင်ထံသို့ဝင်၍ မြောက်ဦးမြို့(၀)၊ ရခိုင်မြို့ကို ဝင်ရောက်တိုက် ခိုက်သိမ်းပိုက်လျှင် လွယ်လွယ်နှင့်ရခိုင်ကြောင်း ကျွန်တော်မျိုးတို့ ဦးဆောင်လမ်းညွှန်ပြပါမည်။

ချီတက်တိုက်ခိုက်သိမ်းယူပါဟု စစ်ပန်လေသောကြောင့် အမရပူရဘုရင်သည် သားတော် အိမ်ရှေ့မင်း မောင်ပေါ်၊ စကုမြို့စား(၃)ယောက်တို့ကို ခေါ်တော်မူ၍ လူပေါင်း(၉)သောင်းပေးပြီး မြောက်ဦးမြို့ကို တိုက်ယူရန် စေလွှတ်လိုက်ရာ ပြာသိုလဆုတ်(၇)ရက်၊ (၁၇၈၅) စနေနေ့တွင် သိမ်းပိုက်လေသည်။

သို့အတွက်ကြောင့် မြောက်ဦးမြို့တော် နာမည်၊ ရခိုင်မြို့တော်နာမည်မှာ အလိုလိုကွယ် ပျောက်ရသည်။ မြို့ဟောင်းမြို့ဟူသော နာမည်သာ တွင်လာရလေသည်။ ရခိုင်ဘုရင်၏ ထီးနန်း စိုက် မြို့တော်ဟောင်းဟူသော နာမည်အဖြစ် 'မြို့ဟောင်းမြို့' ဟူသော နာမည်ဖြင့် ကောဇာ (၁၃၃၉)ခုနှစ်၊ ခရစ်(၁၉၇၇)ခုနှစ်ထိ ခေါ်တွင်သမုတ်ခဲ့လေသည်။

မြို့ဟောင်းမြို့ခေတ်တစ်လျှောက်လုံးမှာ ရခိုင်မြောက်ဦးမြို့တော်ဟောင်း နေရာသို့ လေ့လာ ရန် လာကြသော နိုင်ငံခြားသားတို့မှာ ရန်ကုန်မြို့တော်သို့ ရောက်လာ၍ ရခိုင်မြောက်ဦးမြို့တော် ဟောင်းကို မေးလေရာ မြန်မာ၏မြို့တော်ဟောင်းများဖြစ်ကြသော ပုဂံမြို့ဟောင်း၊ မန္တလေးမြို့ ဟောင်းတို့ကိုသာ ညွှန်ပြခဲ့လေသဖြင့် ဒေသမကျွမ်းကျင်မှု၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး မကောင်း ၍ သွားလာရန် ခက်ခဲမှုတို့ကြောင့် ရခိုင်မြို့ဟောင်းသို့ ရောက်လိုလျက် မရောက်ခဲ့ရသော နိုင်ငံ

ခြားသားများအဖို့ ရှေးဟောင်းသုတေသီတို့ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့် ရခိုင်မြို့တော်အကြောင်း သိထားခဲ့မှုများ၊ အသိနှင့် မြင်တွေ့ကြရသော အသိတို့မှာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံစီ ကွဲပြားကွာဟချက်များ ဖြစ်နေလေရကား ‘စာတွေ့သိနှင့် မျက်တွေ့သိမှာ ဘယ်လိုပါလဲ’ဟူ၍သာ ညည်းညူလျက် ရင်နှင့် ခွဲကြရလေသည်။

သူတို့အဖို့ နှစ်နာလေစွတကာ။ ခရစ်သက္ကရာဇ်(၁၉၇၉)နှစ်တွင်ကား မြို့ဟောင်းမြို့ကို မြောက်ဦးမြို့ နာမည်သို့ ပြန်လည်ပြောင်းခေါ်စေခဲ့သည်။

ခေတ်အဆက်ဆက်မီးဘေးများ

ရန်သူမျိုးငါးပါးရှိရာတွင် မီးလည်း ရန်သူတစ်ပါး ဖြစ်လေသည်။ မှန်လေစွ၊ ရန်သူထဲတွင် မီးရန်သူမှာ ကြောက်စရာအကောင်းဆုံးဖြစ်ပေသည်။ မီးရန်သူဖျက်ဆီးခဲ့လျှင် မိမိ၏ကိုယ်အား၊ ဉာဏ်အားအတတ်များဖြင့်လည်း ပါဝင်မကူညီနိုင်သည်အထိ ဖျက်ဆီးခံရလေသောကြောင့် မိမိ အသက်ကိုပင်လျှင် အနိုင်နိုင် လုယူထွက်ပြေးရသည်အထိ ခံကြရရှာလေသည်။

ထိုသို့ ကြောက်စရာကောင်းသော မီးဘေးသည် ခေတ်အဆက်ဆက်လူတို့၏ စည်းစိမ် များကို ဖျက်ဆီးသူ တစ်နံပါတ် တရားခံဖြစ်နေလေသည်။ မြောက်ဦးမြို့တော်ခေတ်မှာလည်း မီးဘေးများစွာ ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရကြောင်းကို ရခိုင်ပညာရှင်များ မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့သည်ကို ဤကဲ့သို့ တွေ့ရလေသည်။

- ၁။ ကောဇာသက္ကရာဇ်(၁၀၁၉)ခုနှစ်၊ တန်ခူးလဆန်း(၁၃)ရက်၊ စန္ဒသုဓမ္မဘုရင်လက်ထက် တွင် နိုင်းကျီအရပ် မီးလောင်သည်။
- ၂။ ကောဇာ (၁၀၂၂)ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း(၁၂)ရက် တနင်္လာနေ့၊ နိုင်းကျီကို ဖလောင်း မီးတိုက်လေသည်။
- ၃။ ကောဇာ(၁၀၂၅)ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆုတ် (၅)ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နေထွက်တပိုကျော်တွင် စန္ဒသုဓမ္မ ဘုရင်၏ နန်းကြီးမီးလောင်သည်။
- ၄။ ကောဇာ (၁၀၃၆)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း(၁)ရက်၊ အင်္ဂါနေ့တွင် ဥဂ္ဂါဗလဘုရင် လက်ထက် ဈေးကြီးမီးလောင်သည်။ အဖြူဈေးတိုင်အောင် လောင်ကျွမ်းလေသည်။
- ၅။ ကောဇာ(၁၀၃၇)ခုနှစ်၊ တန်ခူးလဆန်း(၇)ရက်နေ့၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ဓမ္မရက္ခိတကျောင်း ကစ၍ မီးကြီးလောင်ကျွမ်းလေသည်။
- ၆။ ကောဇာ(၁၀၃၉)ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း(၈)ရက်တွင် မဟာမုနိသိမ်တော်ကြီး မီးလောင် ၏။ မီးလောင်ပြီးနောက် အသည်ဟောင်း ပြန်လည်ဆောက်လုပ်လေသည်။
- ၇။ ကောဇာ(၁၀၃၉)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆုတ် (၇)ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့၊ ကျောက်ရစ် ရပ်ကွက် မှသည် စ၍ မီးကြီးလောင်ရာ နန်းတော်နှင့်တကွ ဝသဲဘက်တိုင်အောင် လောင်ကျွမ်း

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လေသည်။

- ၈။ ကောဇာ (၁၀၄၀)ခုနှစ်၊ ကဆုန်လဆုတ် (၁)ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် မဟာမုနိသိမ် မီးလောင်သည်။
- ၉။ ကောဇာ(၁၀၄၇)ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း(၁၄)ရက်၊ သောကြာနေ့၊ မိုးမသောက်မီ (မိုးမလင်းမီ)(၄)နာရီက နန်းမီးလောင်သည်။
- ၁၀။ ကောဇာ(၁၀၄၇)ခုနှစ်၊ ဝရဇမ္မရာဇာ လက်ထက်၊ တပေါင်းလဆုတ် (၃)ရက်၊ တနင်္လာနေ့ နန်းမီးလောင်သည်။
- ၁၁။ ကောဇာ(၁၀၇၇)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း(၈)ရက်၊ တနင်္လာနေ့၊ စန္ဒဝိဇယဘုရင်လက်ထက် ငြောက်ပျောက် မီးလောင်သည်။
- ၁၂။ ကောဇာ(၁၀၇၇)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလကွယ်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ နန်းမီးလောင်သည်။
- ၁၃။ ကောဇာ(၁၀၈၇)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလကွယ်၊ စနေနေ့ နန်းမီးလောင်သည်။
- ၁၄။ ကောဇာ(၁၀၈၉)ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆုတ်(၁)ရက်၊ စနေနေ့၊ ဈေးကြီး မီးလောင်သည်။
- ၁၅။ ကောဇာ(၁၀၈၉)ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆုတ်(၁၀)ရက်၊ အင်္ဂါနေ့၌ ငြောက်ပျောက်မီးလောင်သည်။
- ၁၆။ ကောဇာ(၁၁၁၅)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆုတ်(၁၁)ရက် အင်္ဂါနေ့၊ နှစ်ပိုရ်တစ်နာရီတွင် နရအဘာယ ဘုရင်လက်ထက်ဈေးကြီးကစ၍ ဟင်းဈေး၊ ငြောက်ပျောက်၊ မြင်စိုင်းပြင်၊ တူသမား တံတား၊ ညောင်ပင်ဈေးမီးကြီးလောင်သည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်ခေတ် မြောက်ဦးမီး

- ၁။ ကောဇာ (၁၃၁၉)ခုနှစ်၊ နယုန်လဆန်း(၁)ရက်၊ (၂၉-၅-၅၇)ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် နယ်ပိုင် ဦးကြိုင်သာအောင် မြို့ပိုင် ဦးအောင်မင်းတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်ရာ ဈေးလည်းကျွမ်းလေသည်။
- ၂။ ကောဇာ (၁၃၂၃)ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း(၇)ရက်၊ (၂၉-၁၂-၆၁)သောကြာနေ့တွင် နယ်ပိုင်ဦးကျော်ဖိ၊ နလက ဗိုလ်ကြီး ဦးအောင်သောင်း လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်ရာ ဈေးလည်းကျွမ်းလေသည်။
- ၃။ ကောဇာ(၁၃၃၂)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း(၁၂)ရက် (၈-၃-၇၁)တနင်္လာနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးညွန့်မောင်၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးအေးထွန်းတို့လက်ထက် ကုန်သည်တန်းရပ်၊ ဦး.....အိမ် မှစ၍ မီးလောင်ရာ တောင်ရပ်ဈေးထိကျွမ်းသည်။
- ၄။ ကောဇာ(၁၃၃၇)ခုနှစ်၊ ကဆုန်လဆန်း(၁၄)ရက်၊ သောကြာနေ့တွင် ပါတီဥက္ကဋ္ဌ ဦးညွန့်မောင်၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးအေးထွန်းတို့လက်ထက် ဒေါ်အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်ရာ အိမ်(၅)လုံး ကျွမ်းသည်။

- ၅။ ကောဇာ(၁၃၃၉)ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း(၇)ရက်၊ (၁၅-၃-၇၅)ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးထွန်းကျော်စိန်၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်စောသာတို့ လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်၊ ဘားသူ တောင်မှစ၍ တောင်ရပ်မီးလောင်သည်။
- ၆။ ကောဇာ(၁၃၄၁)ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆုတ်(၄)ရက်၊ (၄-၂-၁၉၅၀)တနင်္လာနေ့၊ နေ့လွဲ(၃) နာရီတွင် ပါတီဥက္ကဋ္ဌ ဦးထွန်းကျော်စိန်၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်စောသာတို့ လက် ထက် ဦး.....အိမ်မှစ၍ ဗန္ဓုလရပ်မီးလောင်ရာ အိမ်(၄၈)လုံး ကျွမ်းသည်။
- ၇။ ကောဇာ(၁၃၄၄)ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း(၈)ရက်၊ (၇-၃-၁၉၅၃)၊ တနင်္လာနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးထွန်းကျော်စိန်၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးသာအေးတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ် ဗာလာ တန်းမှ စ၍တောင်ရပ်မီးလောင်သည်။
- ၈။ ကောဇာ(၁၃၄၇)ခုနှစ်၊ ဒုတိယဝါဆိုလပြည့်(၁-၇-၁၉၅၅)ကြာသပတေးနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးခိုင်သာထွန်း၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးသာအေးတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်သည်။
- ၉။ ကောဇာ(၁၃၄၇)ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း(၁၃)ရက်၊ (၁၂-၂-၅၆)ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးခိုင်သာထွန်း၊ ကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးသာအေးတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်ရာ ဈေးလည်း ကျွမ်းလေသည်။
- ၁၀။ ကောဇာ(၁၃၄၉)ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လဆန်း(၈)ရက်၊ (၂-၈-၅၇) တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးခိုင်သာထွန်း၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးသာအေးတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ် မီးလောင်သည်။
- ၁၁။ ကောဇာ(၁၃၅၀)ခုနှစ်၊ ဒုတိယတန်ခူးလဆန်း(၈)ရက်၊ (၂၃-၄-၅၈)စနေနေ့တွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးခိုင်သာထွန်း၊ ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးသာအေးတို့လက်ထက်၊ ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ်မီးလောင်သည်။
- ၁၂။ ကောဇာ (၁၃၅၅)ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆန်း(၈)ရက်၊ (၂၉-၇-၅၄)ကြာသပတေးနေ့တွင် (မဝတ)မြို့နယ် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဦးမင်းစံရှင် လက်ထက်တွင် ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ်မီးလောင်ရာ ဈေးနှင့်တကွ အိမ်ရာပေါင်းများစွာ လောင်ကျွမ်း လေသည်။
- ၁၃။ ကောဇာ(၁၃၅၅)ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လဆုတ်(၁၀)ရက်၊ (၉-၁၁-၁၉၅၄)ခု အင်္ဂါနေ့ တွင် (မဝတ)မြို့နယ် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဦးမင်းစံရှင် လက်ထက်တွင် ဦး.....အိမ်မှစ၍ တောင်ရပ်မီးလောင်ရာ ဈေးနှင့်တကွ အိမ်ရာပေါင်း များစွာ လောင်ကျွမ်းလေသည်။
- ၁၄။ ၁၃၅၆ ခုနှစ်၊ တပို့တွဲလဆန်း(၉)ရက်၊ (၈-၂-၅၅)ဗုဒ္ဓဟူးနေ့၊ ညဉ့် တောင်ရပ်မီးလောင်

၍ အိမ်(၃၀)ကျွမ်းသည်။

ထို့ကြောင့် မီးဘေးသည် လူသားတို့အတွက် အလွန်ကြောက်စရာကောင်းသော ရန်သူ တစ်ပါးဖြစ်လေသည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဘေးမဟုတ်၊ မိသားစုတစ်ခု၏ ဘေးမဟုတ်၊ မီး လောင်ကျွမ်းမှုကြောင့် လူပေါင်းမြောက်မြားစွာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မိသားစုပေါင်း မြောက်မြား စွာတို့ကိုလည်းကောင်း အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ပစ္စည်းမဲ့ဘဝသို့ ရောက်စေတတ်လေသည်။

သို့အတွက်ကြောင့် လူသားတို့သည် ယဉ်ကျေးသော လူ့အဆင့်အတန်းသို့ရောက်လာ သောအခါ ရပ်ရွာထူထောင်မှု၊ မြို့ပြထူထောင်မှု၊ တိုင်းနိုင်ငံထူထောင်မှု ပြုကြလျက် စုဝေးနေထိုင် သော လေ့ကို ပြုလာကြရသောကြောင့် မီးဘေးအန္တရာယ်မှာ ပို၍ကြောက်စရာကောင်းလာလေ သည်။

ယင်းသို့ကြောက်စရာကောင်းသော မီးဘေးအန္တရာယ်မှာ တောမီးကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ် သည်။ ဖျော်လျှော့မီးကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်သည်။ တိုက်မီးကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်သည်။ မည်သို့ ပင်ဖြစ်စေ မီးဘေးဆိုလျှင် ကြောက်စရာ အလွန်ကောင်းလေရာကား မီးသတ်တပ်ဖွဲ့ဟူသော ဝေါဟာရတစ်ခုဖြင့် လူများ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းလျက် မီးမလောင်ခင်ကြိုတင်ကာကွယ်ရန် သတိပေး ဆော်ပြခြင်း၊ မီးလောင်လာခဲ့သော် မီးသတ်ရန် ကတ်ပြား၊ ရေအိုးတို့ကို အသင့်ပြင်ထားစေခြင်း၊ မီးငြိမ်းသတ်ပုံ ငြိမ်းသတ်နည်းတို့ကို တင်ပြပို့ချခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ထားကြ ရလေသည်။

ရခိုင်ပြည်ရှင် ဘုရင်မင်းလက်ထက်က မြောက်ဦးမြို့တော်တွင် လူများအပြင် တိရစ္ဆာန် တို့ကိုလည်း မီးသတ်တပ်ဖွဲ့စည်းပြီး သင်ကြားထားကြောင်းကို ပေါ်တူဂီခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီး မန်နရစ်၏မြောက်ဦးမြို့တော်သို့ ဘုရင့်ညွှန်သည်တော်အဖြစ်ဖြင့် ရောက်ရှိနေစဉ် မီးအတွေ့အကြုံ တစ်ခုကို ဤသို့ တွေ့ရလေသည်။

တစ်နေ့သောအခါ (၉)နာရီတွင် မြို့တော်၏ နှိုင်းကျီဘက်ရပ်တွင် ဆောက်လုပ်ထားသော ဘုရားရှိခိုးကျောင်းထဲ၌ ဘုရားဝတ်ပြုရန် ချဉ်းကပ်ရင်းနှင့် အဖွင့်ဓမ္မတေးသံကို စတင်သီဆို စဉ် မီး-မီး-မီး ဟူသော အော်သံကို ကြားလိုက်ရသဖြင့် ဘုရားဝတ်ပြုခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းလိုက် ကာ ဝတ်ရုံတော်များကို လုံခြုံရသည့်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းထားလိုက်ရလေသည်။

သို့ရာတွင် လေမှာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းဘက်သို့ တိုက်ခတ်ခြင်းမရှိသည့်ပြင် မကြာမီပင် မီးသတ်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပေါ်ထွက်ရောက်လာကြပြီး မီးလောင်သောအိမ်များကို ဝိုင်းဝန်းကာ နင်းခြေ ဖျက်ဆီးလိုက်ကြသောကြောင့် ဘုရားကျောင်းမှာ မီးဘေးမှ လွတ်မြောက်ခဲ့ရလေသည်ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

ယင်းကြောင့် မီးဘေးအန္တရာယ်ကို ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း၊ လောင်လာခဲ့သော် စုပေါင်း၍ ဝိုင်းဝန်းငြိမ်းသတ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ကြမှ အိုးအိမ် စည်းစိမ် အသက်တို့ကို ကာကွယ်နိုင်လေသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သို့မဟုတ်ပါက မီးဘေးအန္တရာယ်ကို မကာကွယ်နိုင်သည့်ပြင် မီးဘေးအန္တရာယ်မှာ ပိုမိုကြီးမားလာပြီး လူသားတို့၏ အိုးအိမ် စည်းစိမ်အသက်တို့ကို ဖျက်ဆီးပစ်တတ်လေသည်။ မြောက်ဦးခေတ်၏ မီးမှတ်တမ်းကို ကြည့်လျှင် ဘုရင်နှင့်ပြည်သူ စိတ်တူကိုယ်မျှ ကြည်ဖြူကြသော သက္ကရာဇ်တစ်ထောင်ပြည့်ထိ ကာလမှာ မီးဘေးအန္တရာယ်ကို မတွေ့ရဘဲ ၁၀၁၉ ခုနှစ်မှစ၍ ခဏခဏ မီးလောင်ကျွမ်းသည်တို့ကို တွေ့ရလေသည်။

သို့ကြောင့် မီးဘေးအန္တရာယ်အသွယ်သွယ်တို့မှ ကင်းဝေးစေလိုလျှင် အလွှာအသီးသီးရှိ လူတိုင်းလူတိုင်း ဗုဒ္ဓဟောကြားသော ‘မေတ္တာ’ လူတိုင်းကို မုန်းစိတ်မထား ရိုးသားသော ချစ်ခင်တရားထားခြင်း၊ ‘ကရုဏာ’ ဆင်းရဲရောက်သူတို့ကိုမြင်တိုင်း ဝမ်းမြောက်ရွှင်ပျသော စိတ်ထားရှိခြင်း၊ ‘ဥပေက္ခာ’ ရန်သူဟူသမျှတို့ကို အပြစ်မရှု ခွင့်လွှတ်မှုပြုနိုင်ခြင်း ဟူသော မြင့်မြတ်သော လူသားတို့ ကျင့်စဉ်တရား ဤလေးပါးတို့ကို လက်ကိုင်ထားကြပါကုန်ဟု တိုက်တွန်းလိုက်ရလေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဖလောင်း ဟူသည်မှာ ပေါ်တူဂီလူမျိုးကို ရခိုင်တို့က ဖလောင်းလူမျိုးဟု ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ယင်းခေတ်က ရခိုင်ရေတပ်တွင် ဖလောင်း(ပေါ်တူဂီ) လူမျိုးတို့အား ရခိုင်ဘုရင်က စစ်မှုထမ်းခွင့်ပြုထားသဖြင့် ဝင်ရောက်အမှုထမ်းနေကြသူများ အများအပြား ရှိနေလေသည်။

အဖြူဈေးဟူသည်မှာ ရခိုင်ဘုရင်မင်းနှင့် မင်းညီမင်းသား မိသားစုများအတွက် သီးသန့်ချပေးထားသော နန်းတွင်းဈေးကို ဆိုသည်ဟု သိရပါသည်။

ဂ(ခ)ပေတစ်ချပ်ထွက်ပျောက်သွားသဖြင့် ဘုရင်ခေတ် မီးမှတ်တမ်းကို ဤမျှသာ ဖော်ပြနိုင်လေသည်။ သုတေသီများ ရှာဖွေ၍ ဆက်လက်တင်ပြနိုင်ပါစေဟု မေတ္တာပြုပါသည်။

မဟာပညာကျော်

မှီငြမ်းပြုကျမ်းစာများ

- ၁။ ရခိုင်ရာဇဝင်ကျမ်းများ
- ၂။ မြောက်ဦးမြို့ ယတြာကျမ်း
- ၃။ မန်နရစ်မှတ်တမ်း
- ၄။ ထွန်းရွှေခိုင်၏ ရခိုင်မြို့တော်ဟောင်းများ
- ၅။ မြောက်ဦးမြို့၏ ဘုရင်ခေတ်နှင့် ပြည်ထောင်စုခေတ် မီးမှတ်တမ်း။

လက်ယာမင်းနှင့်ကို ဘယ်သူ့နားတင်ပါလိမ့်

ပုဂံရာဇဝင်ကို တုတ်ထမ်းပြောရသည်ဟု အဆိုရှိ၏။ ရခိုင်ရာဇဝင်၌လည်း ယင်းသဘောမျိုး ငြင်းခုံကြမည့် အချက်များ တွေ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် သက္ကရာဇ်ကွဲလွဲသည့်ကိစ္စ၌ မေးခွန်းထုတ်သင့်သော အချက်များကိုတွေ့ရပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၌လည်း လက်ယာမင်းနှင့်ပတ်သက်သော ပညာရှင်တို့ အဆိုအမိန့် ကွဲလွဲကြပုံကို တင်ပြလိုပါသည်။ ရာဇဝင်လေ့လာစာ လူငယ်တစ်ဦး၏ သိလိုစိတ်ကို ကျောင်းသားသဘောဖြင့် တင်ပြခြင်းဖြစ်၍ ပညာရှင်လူကြီးတို့၏ အဖြေကို မျှော်လင့်တောင့်တပါသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင်တွင် လေးမြို့ခေတ်၏ ပထမဆုံးမြို့တော် ပဏ္ဍိတ မင်းဘီလူးသည် မိဖုရားစောစစ် နှင့် မိုးစံစဉ် အမတ်ကြီး သင်္ခါယာ ပုန်စားသောကြောင့် သက္ကရာဇ် ၄၇၀၊ အေဒီ ၁၀၆၈ တွင် ကွယ်လွန်သည်ဟု ဖော်ပြသည်။ ထိုအခါ မင်းဘီလူး၏ သားတော် မင်းရဲဘယနှင့် စောပေါက်ညိုတို့သည် ပုဂံပြည်သို့ ပြေးဝင်ခဲ့ကြသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကြောင့်ပင်လျှင်....

ရှေးဟောင်း ရခိုင်မြန်မာရာဇဝင်နှင့် ယနေ့ခေတ်သစ် သုတေသီတို့ကြား၌ သက္ကရာဇ်အရှုပ်တော်ပုံတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာရလေသည်။ ရှေးဟောင်း ရခိုင်မြန်မာ ရာဇဝင်အဆိုအရ မင်းရဲဘယတို့ ခိုလှုံသော အချိန်တွင် ပုဂံ၌ ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်နေသည်ဟု ဖော်ပြကြ၏။ သို့သော် ခေတ်သစ်သုတေသီတို့၏ အဆို၌ကား အနော်ရထာမင်းသာ နန်းတက်နေသည်ဟု ဖော်ပြပါရှိလေရာ မည်သည့်သက္ကရာဇ်က အမှန်ဟု မဝေခွဲတတ် ဖြစ်ရပါသည်။

ခေတ်ဟောင်းရာဇဝင်ကြီးများအဆို

ရခိုင်ရာဇဝင်အဆို

ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်းဆရာတော်ဘုရား ပြုစုသော ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်နှင့် ဆရာမဲရာဇဝင်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

တို့၌ ဆိုသည်ကား မင်းရဲဘယသည် အမတ်သင်္ခါယာပုန်စား၍ ပုဂံသို့ ခိုလှုံကြောင်းနှင့် ယင်းအချိန် သည် ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်(၄)နှစ်အကြာ သက္ကရာဇ် (၄၃၀)အေဒီ ၁၀၆၈ ခုနှင့် ကြိုကြောင်း ဖော်ပြကြလေ၏။ မင်းရဲဘယ ပုဂံ၌ နှစ်ပေါင်း (၃၅)နှစ် ခိုလှုံနေပြီးမှ (နမတော် စောပေါက်ပုဂံ နှင့် ထိမ်းမြားပေးခဲ့ရသော သားတော် လက်ယာမင်းနန်းအား အလောင်းစည်သူမင်းသည် သက္ကရာဇ် ၄၆၅၊ အေဒီ -၁၁၀၃ ခုတွင် နန်းတင်ပေးလာသည်ဟု ရေးသည်။

မြန်မာရာဇဝင်အဆို

မြန်မာရာဇဝင်များဖြစ်သော ဦးကုလား ရာဇဝင်နှင့် မှန်နန်းရာဇဝင်တို့၌ ပုဂံမင်းဆက်ကို ဖော်ပြကြသောအခါ ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်သက္ကရာဇ်ကို (၄၂၅)ခုနှင့် (၄၂၆)ခုဟု နှစ်မျိုး နှစ်စားဖော်ပြကြပေသည်။ သို့သော် တစ်နှစ်သာကွာခြား၍ (၄၂၆)အေဒီ -၁၀၆၄ ဟု ယူနိုင်ပေ သည်။ ဤသက္ကရာဇ်သည် ရခိုင်ရာဇဝင်တို့၌ ဖော်ပြကြသော ကျန်စစ်သားမင်းနန်းတက်သက္က ရာဇ် (၄၂၆)၊ အေဒီ ၁၀၆၄နှင့် တူညီနေကြလေသည်။

ထို့ပြင် မှန်နန်းရာဇဝင်၌လည်း လက်ယာမင်းနန်းအား အလောင်းစည်သူမင်း နန်းတင်ပေး လာပုံကို အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားရှိပြန်ရာ ရခိုင်ရာဇဝင်တို့၌ ဖော်ပြချက်နှင့် ကိုက်ညီနေပြန် သည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် ရှေးဟောင်းရခိုင်နှင့် မြန်မာတို့၏ ရာဇဝင်ဖော်ပြချက်နှင့် သက္ကရာဇ်တင်ပြ မှုတို့ တူညီနေကြပေရာ တစ်ဦး၏အဆိုအား တစ်ဦးကထောက်ခံနေသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။

ရခိုင်ချောင်း

ထို့ပြင် ရခိုင်တို့၌ ရှေးကျသော ချောင်းဟု ယူဆရသော သက္ကရာဇ်(၈၂၀)၊ အေဒီ -၄၅၈ ခုတွင် စာဆို ဘဒ္ဒမင်းညို ရေးစပ်သော မင်းသမီးချောင်း၌ မင်းရဲဘယအကြောင်းကို ဤသို့ဖွဲ့ဆိုထားပေသည်။

“မင်းရဲဘယ၊ ပေါက်ညိုမြနှင့်၊ ကြွခရွှေပြည်၊ ဆယ်နှစ်ပြည်တွင်၊ မြင်သည့်သည်ချာ၊ ရွှေဂူသာနှင့်၊ လက်ယာမင်းနန်း၊ မင်းရိုးမွန်လျှင်၊ တဖန်လည်းကောင်း၊ အလောင်းစည်သူ၊ မေသား မူလှိုင်း”

ဟူ၍ ချောင်းကလည်း ရခိုင်မြန်မာရာဇဝင် ဖော်ပြချက်တို့အား ထောက်ခံနေပြန်သည်။

မြန်မာချောင်း

၁၇၅၂ ခုနှစ်တွင် စပ်ဆိုသော မြန်မာချောင်းဆရာကြီး ဦးမျှော်၏ ပလိပ်စား ချောင်း၌လည်း “စောလူးစံမြောက်၊ နှစ်ဆယ့်မြောက်တွင်၊ မြောက်မြောက်ခြားခြား၊ မင်းကြားမချပ်၊ နှစ်နှစ် လပ်သော်”

ဟု စပ်ဆိုထားရာ ရှေးဟောင်း ရခိုင်မြန်မာရာဇဝင်တို့၌ ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်ဖော် ပြုမှုကို မြန်မာချောင်းကလည်း ထောက်ခံနေပြန်သည်။

ဤသို့ဆိုလျှင် ရှေးဟောင်း ရခိုင်မြန်မာ ရာဇဝင်နှင့် ချောင်းတို့၏ အဆိုကို ထောက်ရှု၍ မင်းရဲဘယ ပုဂံ၌ခိုလှုံသော သက္ကရာဇ် ၄၀၀၊ အေဒီ ၁၀၆၄ သည် ကျန်စစ်သားမင်းနန်းတက်ချိန်နှင့် သာ ကိုက်ညီပေ၏။

ထို့ပြင် လက်ယာမင်းနန်းအား ကူညီရန် နန်းတင်ပေးသူမှာလည်း အလောင်းစည်သူမင်း သာဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပေသည်။ သို့သော် ခေတ်သစ်သမိုင်းသုတေသီတို့၏ ဖော်ပြမှုကို လေ့လာ ကြည့်သော် တခြားစီဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခေတ်သစ် သုတေသီအဆို

မြန်မာ အဆို

မြန်မာတို့၏ ခေတ်သမိုင်း သုတေသီကြီးဖြစ်သော ဒေါက်တာသန်းထွန်းရေးသော မြန်မာ ရာဇဝင်စာတမ်းအမှတ်(၁)တွင် ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်သက္ကရာဇ်ကို ဦးဖျော်စပ်ဆိုသော ပလိပ်ချောင်းပါအတိုင်း ၄၂၆၊ အေဒီ (၁၀၆၄)ဟု ဖော်ပြသော်လည်း ထိုသက္ကရာဇ်အား ဇာတာတော် ပုံ ရာဇဝင်အရ ၄၄၆ (အေဒီ ၁၀၈၄)ဟု အတည်ပြုထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထိုသို့အတည်ပြုလိုက်လျှင် ဦးဖျော်၏ချောင်း၊ ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်လည်း မှန်နန်းရာဇဝင်နှင့် ရခိုင်ရာဇဝင်အစောင်စောင်တို့၌ ဖော်ပြသော ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်သက္ကရာဇ်ကို မှားသည်ဟု ဆိုလိုရာ ရောက်ပေသည်။ သို့ဆိုလျှင် လက်ယာမင်းနန်းသည်လည်း အလောင်းစည်သူ၏ အကူအညီနှင့် နန်းတက်ခြင်းမဟုတ်၊ ကျန်စစ်သား၏ အကူအညီနှင့် နန်းတက်ခြင်းသာဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ (အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လက်ယာမင်းနန်းသည် သက္ကရာဇ် ၄၆၅၊ အေဒီ ၁၁၀၃ ခုတွင် ရခိုင်၌ နန်းတက်လာသည်ဟု သမိုင်းသုတေသီပညာရှင်အားလုံးက တူညီစွာ လက်ခံကြ၍ဖြစ်သည်။) သို့ဆိုလျှင် ရခိုင်မင်းသမီး ချောင်း၏ ဖော်ပြမှုသည်လည်း မှားယွင်းသည်ဟု ယူဆရပါတော့မည်လော။

နိုင်ငံခြားသုတေသီ အဆို

ထို့ပြင် နိုင်ငံခြားသမိုင်းသုတေသီ မစ္စတာဟာဗေ ရေးသော မြန်မာရာဇဝင်စာအုပ်၌ အလောင်းစည်သူမင်းသည် မိမိထံခိုလှုံခစားနေသူ လက်ယာမင်းနန်းအား နန်းတင်ပေးကြောင်း ဖော်ပြထားပေသည်။ သို့သော် ယင်းစာအုပ်နောက်ဆက်တွဲ၌ ဖော်ပြသော သက္ကရာဇ်ဇယားတွင် ကား အလောင်းစည်သူမင်း နန်းတက်သက္ကရာဇ်သည် ၄၇၄၊ (အေဒီ ၁၁၁၂)ခုဟု ဖော်ပြထားပြန်ရာ ဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ တင်ပြချက်နှင့် တူညီနေပြန်၏။

ထိုသက္ကရာဇ်သည် လက်ယာမင်းနန် နန်းတက်သော သက္ကရာဇ် ၄၆၅ (အေဒီ ၁၁၀၃) ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် အလောင်းစည်သူမင်း နန်းမတက်မီ(၉)နှစ် အလိုတွင်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဆရာကြီး ဟာဗေ ပုဂံမင်းဆက်ဇယားအတိုင်း ယူလိုက်လျှင် လက်ယာမင်းနန်အား ကျန်စစ်သားမင်းသာ နန်းတင်ပေးလာရပေလိမ့်မည်။ ဆရာကြီး၏ ရေးသားချက်တွင် ရာဇဝင်စာကိုယ်၌ကား လက်ယာမင်းနန်အား ကူညီသူမှာ အလောင်းစည်သူဖြစ်ပြီး နောက်ဆက်တွဲ သက္ကရာဇ်မှာ ကျန်စစ်သားမင်းဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ဆရာကြီး ရေးသားချက်သည် ရှေ့နှင့်နောက် မကိုက်ညီဖြစ်သွားပေလိမ့်မည်။

ရခိုင်အဆို

ရခိုင်ခေတ်သစ် သမိုင်းသုတေသီ ဦးအောင်သာဦး ရေးသော ရခိုင်မင်းဆက် ရာဇဝင်မှတ်တမ်း(လက်ရေးမူ)၌ လက်ယာမင်းနန်နှင့် ပတ်သက်၍ ပုဂံမင်းဆက်ကို ရေးရာ၌လည်း ကျန်စစ်သားမင်း နန်းတက်သက္ကရာဇ်ကို ၄၄၆ (အေဒီ ၁၀၈၄)ခုဟု ဖော်ပြထားရာ ဒေါက်တာသန်းထွန်းနှင့် မစ္စတာ ဟာဗေတို့၏ သက္ကရာဇ်တင်ပြချက်နှင့် တူညီနေပြန်သည်။

ထို့ပြင် မင်းရဲဘယ ခိုလှုံသောမင်းမှာ အနှော်ရထာမင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် လက်ယာမင်းနန်အား ကူညီ၍ နန်းတင်ပေးသူမှာ ကျန်စစ်သားမင်းဖြစ်ကြောင်း ၎င်းမှတ်တမ်း၌ အတိအလင်း ဖော်ပြထားပေသည်။ ဤသို့ ဖော်ပြခြင်းသည် ဆရာကြီးတည်းဖြတ် ထုတ်ဝေသော ရခိုင်မင်းသမီး ချောင်း အပိုဒ်(၁၆)နှင့် လက်ယာမင်းနန်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ပြထားချက်တို့နှင့် လုံးဝကွဲလွဲသွားသည်ကို နှိုင်းယှဉ်တွေ့ရှိရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာကြီး၏ ရေးသားချက်တို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ရှေ့နောက် မကိုက်ညီဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုရပါတော့မည်။

ဤသို့ ခေတ်သစ် သမိုင်းသုတေသီ အသီးသီးတို့ တင်ပြချက်များကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သောအခါ အချင်းချင်းကွဲလွဲကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ကွဲလွဲကြပုံကို စာရှုသူတို့ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်အောင် အောက်ပါဇယားနှစ်ခုဖြင့် အချုပ်သဘော တင်ပြအပ်ပါသည်။

တစ်ဖက်ပါဇယားနှစ်ခုကို လေ့လာကြည့်လျှင် လက်ယာမင်းနန်၏ နန်းတက်သက္ကရာဇ်၌ တူညီနေကြ၍ ကျန်စစ်သားမင်း၏ နန်းတက်သက္ကရာဇ်၌ကား ကွဲလွဲနေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုကွဲလွဲချက်ကြောင့်ပင် လက်ယာမင်းနန်းအား နန်းတင်ပေးလာသူမှာလည်း ကွဲလွဲသွားရတော့သည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ခေတ်သစ် သမိုင်းသုတေသီ ဆရာကြီးများ၏ အဆိုကို လေ့လာ၍လည်းကောင်း၊ ခေတ်ဟောင်း ရခိုင်မြန်မာ ချောင်းများနှင့် ရာဇဝင် အစောင်စောင်တို့၏ ယူဆချက်ကို နှိုင်းယှဉ်ဖတ်ရှုမိ၍လည်းကောင်း ရခိုင်ဘုရင် လက်ယာမင်းနန်အား ကူညီသော မင်းမှာ ‘ကျန်စစ်သားလော၊ အလောင်းစည်သူလော’ဟူသော ဝေခွဲမရသည့် ပြဿနာတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဖော်ထောက်အဆိုထား တစ်ဆင့်အဆိုထား တစ်ဆင့်အဆိုထား

စဉ်	မင်းအမည်	ဦးကုလား	မှန်နန်း	တောင်ကျောင်း	မေညီ	ဦးပျော်	မှတ်ချက်
၁။	အနော်ရထာ	၃၆၄	၃၇၉	၃၇၉	၃၇၉	၃၇၉	
၂။	စောလှမင်း	၃၉၇	၄၂၁	၄၂၁	၄၂၁	၄၂၁	
၃။	ကျန်စစ်သား	၄၂၅	၄၂၆	၄၂၆	၄၂၆	၄၂၆	
၄။	အလောင်းစည်သူ	၄၅၁	၄၅၄	၄၅၄	၄၅၄	၄၅၄	
၅။	လက်ယာမင်းနန်	၄၆၅	၄၆၅	၄၆၅	၄၆၅	၄၆၅	

ဖော်ထောက်အဆိုထား တစ်ဆင့်အဆိုထား တစ်ဆင့်အဆိုထား

စဉ်	မင်းအမည်	ခေါက်တာသန်းထွန်း	ဟာဗေ	ဦးအောင်သိန်း	မှတ်ချက်
၁။	အနော်ရထာ	၄၁၆ (၁၀၄၄)	၄၁၆ (၁၀၄၄)	၄၁၆ (၁၀၄၄)	
၂။	စောလှမင်း	၄၃၉ (၁၀၇၇)	၄၃၉ (၁၀၇၇)	၄၃၉ (၁၀၇၇)	
၃။	ကျန်စစ်သား	၄၄၆ (၁၀၈၄)	၄၄၆ (၁၀၈၄)	၄၄၆ (၁၀၈၄)	
၄။	အလောင်းစည်သူ	၄၇၄ (၁၁၁၂)	၄၇၄ (၁၁၁၂)	၄၇၄ (၁၁၁၂)	
၅။	လက်ယာမင်းနန်	၄၆၅ (၁၀၈၄)	၄၆၅ (၁၀၈၄)	၄၆၅ (၁၀၈၄)	

ဤပြဿနာကို ပညာရှင်သုတေသီကြီးများ ဝေဖန်တွေးဆ ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ကြလိမ့်မည်ဟူသော မျှော်လင့်ချက်ဖြင့် ဤသက္ကရာဇ် အရှုပ်တော်ပုံကို တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

အောင်မြင်ကျော်(စစ်တွေကောလိပ်)

ကိုးကားချက်

- ၁။ ငမည်းရာဇဝင်(ငမည်း)
- ၂။ မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး(ဦးကုလား)
- ၃။ မြန်မာရာဇဝင်စာတမ်းအမှတ်(၁) ဒေါက်တာသန်းထွန်း)
- ၄။ မှန်နန်းရာဇဝင် အတွဲ(၁)
- ၅။ ရခိုင်မင်းသမီး ချောင်း (ဘဒ္ဒမင်းညို)
- ၆။ ရခိုင်မင်းဆက် ရာဇဝင်မှတ်တမ်း(ဦးအောင်သာဦး)
- ၇။ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း(ဦးစန္ဒမာလာ လင်္ကာရ)
- ၈။ HISTORY OF BURMA (HARVEY)

ဝေသာလီခေတ်မှ ထူးခြားသည့်ဆင်ယင်မှုတစ်ခု

ကျွန်ုပ်တို့ ရခိုင်သမိုင်းတွင် ဝေသာလီခေတ်သည်ကား အလွန်တရာမှ လှပခန့်ညား ဆန်းပြားကြီးကျယ်တင့်တယ် ထည်ဝါခဲ့ပါပေ၏။ ရခိုင်တို့သည် ကမ္ဘာနိုင်ငံတို့ဖြင့် စတင်ဆက်သွယ် ခဲ့သော ခေတ်ကြီးဟုလည်း ဆိုရပေမည်။ ဤကဲ့သို့ ဝေသာလီခေတ်ကြီးသည်ကား (အေဒီ ၄၀၀ မှ အေဒီ ၈၀၀) ရှည်ကြာခဲ့သည်ဟု သမိုင်းသုတေသီများက ခံယူထားကြသည်။ လူမျိုး ပေါင်းစုံ ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်သွယ်တိုးတက်လာသဖြင့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှု ဘက်တွင်လည်း အဆင့်အတန်းမြင့်မားကြီးကျယ်လာကြသည်မှာ ယုံမှားစဖွယ်မရှိပါချေ။

ယင်းခေတ် ရခိုင်ဝေသာလီသားတို့သည်ကား ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေးများကို ကောင်းမွန်စွာ အသုံးပြုတတ်ကြပြီး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာတွင် အဓိက ပစ္စည်းကျသော ရွှေဒင်္ဂါး၊ ငွေဒင်္ဂါးများ ကိုပင် တိုးတက်ထည်ဝါစွာ ပြုလုပ်အသုံးပြုနိုင်ခဲ့ကြကြောင်းကို တွေ့ရှိထားသော အထောက်အထား တို့အပေါ် အခြေခံပြီး ခိုင်မာစွာ ပြောဆိုနိုင်၏။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုဘက်တွင်လည်း ရွှေ၊ ငွေကြေး နှင့် ကျောက်မျက်ရတနာတို့အား ဝတ်ဆင်အသုံးပြုခဲ့ကြသည်မှာ ဝေသာလီတူးဖော်မှုမှ သက်သေ ပင်ဖြစ်သည်။

ဝေသာလီတို့၏ လက်ကောက်၊ မောင်းကွပ်၊ ဘယက်၊ ခြေကျင်း၊ ဘောင်းထုပ်၊ စလွယ်၊ ခါးကြိုး၊ နားထောင်း၊ နားဆွဲ၊ နားကွင်း၊ နားပန်၊ လက်စွပ်တို့အား ဆန်းပြားစွာ ပြုလုပ်ဖန်တီး ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြကြောင်း တွေ့ရှိရ၏။ ဤကဲ့သို့ ကြီးကျယ်ဆန်းပြား ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့ခဲ့ကြသည့် ဝေသာလီသားတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့အား တစ်ပိုင်းတစ်စအားဖြင့် အခြေခံကာ လေ့လာလို ပါက ယနေ့တိုင် ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်နေရသေးသည့် ရခိုင်မဟာမြတ်မုနိ ဘုရားကုန်းမြေတစ်ပိုက် မှ ကျောက်ရုပ်တုကြီးများပင် ဖြစ်ကြပေသည်။

ရခိုင် မဟာမြတ်မုနိ ကုန်းမြေတစ်ပိုက်တွင်ကား ယခုတင်ပြမည့် ကျောက်ရုပ်ပေါင်း

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

(၂၈)ရပ်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသေးသည်။ မဟာမြတ်မုနိ ဘုရားကုန်းတော် ပရဝဏ်အတွင်း၌ကား ယခုအချိန်ထိ (၂၃)ရပ်ကို တွေ့ရှိထိန်းသိမ်းထားပြီး ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်လည်း တွေ့နိုင်မည်ဟု ထင်ရ၏။

နောက်ထပ် ကျန်အရပ်များကား မဟာမြတ်မုနိဘုရား ကုန်းတော်အရှေ့ဘက် တစ်မိုင်ခန့် အကွာတွင် အုပ်ပုံတောင်ဟု ခေါ်သည့်တောင်ခြေအောက်၌ စုစုပေါင်း ရပ်တုကြီး(၅)ရပ်ကို တွေ့ရှိရသေးသည်။ ယင်းတို့၏ တန်များနှင့် လက်ရာတို့မှာ မဟာမြတ်မုနိဘုရား ကုန်းတော်မှ ကျောက်ရုပ်တုကြီးများနှင့် တထေရာတည်း ချွတ်စွပ်တူနေကြသည်။

ဤအချက်များကြောင့် စဉ်းစားတွေးတောစရာတစ်ခုပေါ်ပေါက်လာ၏။ ဤကျောက်ရုပ်တု ကြီးများအား မဟာမြတ်မုနိဘုရားကုန်းတော်မှ အုပ်ပုံတောင်ခြေသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြသလော၊ သို့မဟုတ် ဤတောင်ခြေမှ ထုဆစ်ကာ မဟာမြတ်မုနိဘုရားကုန်းတော်ဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းစိုက် ထူခဲ့ကြသလော၊ ဤအချက်ကိုကား သုတေသီများသည် လျစ်လျူရှုမထားကြဘဲ အဓိကလေ့လာ ကြရပေမည်။ မဟာမြတ်မုနိရုံ ကျောက်ရုပ်တုများကိုကား ရှေးဟောင်းသုတေသနမှ အဆောက် အအုံများ ဆောက်လုပ်ကာ ထိန်းသိမ်းထားရှိမှုကြောင့် လုံခြုံသွားပြီဖြစ်၏။

အုပ်ပုံတောင် တောင်ခြေရှိ ကျောက်ရုပ်တုကြီးမှာ မသမာသည့် ကိုယ်ကျိုးရှာ သိုက်ဆရာ များ၏ လက်ချက်ကြောင့် ကျိုးပြတ်ပိုင်းကာ တချို့တစ်ဝက် ကြေမှုသွားပြီးဖြစ်သည်။ စုစုပေါင်း ငါးရပ်ရှိရာ ယခုအခါ အုပ်ပုံတောင်ပေါ်သို့ လာရောက်၍ အောင်သစ္စာတောကျောင်းဟု အမည်ရှိ သော ဘုန်းကြီးကျောင်းတိုက် တစ်ခုရှိ၏။

ယင်းကျောင်းမှ ဒကာတစ်ဦးသည် ကျောက်ရုပ်တုကြီး သုံးခုအား နဂိုဟန်ပန်အနေ အထားကို မလေ့လာဘဲ ယခုခေတ် ခေတ်ပေါ်နတ်ရုပ်သဘောအဖြစ် ဖန်တီးပြောင်းလဲကာ ‘ဘိုးဘိုးကြီး’ နတ်ရုပ်ဟု အမည်တပ်၍ ပြုလုပ်ထားသည်ကို ရောက်ဖူးသူတိုင်း တွေ့မြင်ကြရပေ လိမ့်မည်။ ‘ဘိုးဘိုးကြီး’ နတ်ဆိုသည့်အမည်မှာ ရခိုင်တွင် မရှိသည့် နတ်အမည်တစ်ခုသာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ရှေးဟောင်းရုပ်တုများ၊ သမိုင်းရုပ်ကြွင်းများအား ပြန်လည်ပြုပြင်မွမ်းမံလိုပါက သမိုင်းလေ့လာလိုက်စားသူ သုတေသီများနှင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနနှင့်လည်း ကောင်း ဆက်သွယ်မေးမြန်းပြုလုပ်သင့်ကြပေသည်။ အုပ်ပုံတောင်ခြေရှိ ကန်ကျောက်ရုပ်တုကြီး နှစ်ခုမှာ ကိန္နရာရုပ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ ခါးအထက်မှာမူကား အမြင့် ၃၁လက်မ၊ အနံ ၂၀ လက်မနှင့်ဒုအထူ ၇ လက်မသာကျန်တော့သည်။ မျက်နှာပုံနေသည့် ကိန္နရာရုပ်မှာမူကား အမြင့် ၃၅ လက်မ၊ အနံ ၂၅ လက်မ၊ ဒုအထူ ၇လက်မ ကျန်ရှိသေးသည်။ မဟာမြတ်မုနိဘုရားကုန်း တော်မှ ကျောက်ရုပ်တုများကိုကား အလွယ်တကူ သွားရောက်လေ့လာနိုင်၍ မဖော်ပြတော့ပါ။

မဟာမြတ်မုနိဘုရား ကုန်းတော်တစ်ဝိုက်မှ ဤကျောက်ရုပ်တုကြီးများအား (အေဒီ - ၄၀၀)စု ပတ်ဝန်းကျင်ဟု သမိုင်းသုတေသီသမိုင်းပညာရှင်တို့က ခန့်မှန်းထားကြသဖြင့် ဝေသာလီ

ခေတ်ဦး လက်ရာများဟုယူဆကြသည်။ အပိုရုပ်ထုအားလုံးတို့ကိုကား တစ်ခေတ်တည်းတစ်ချိန် တည်းတွင် ထုဆစ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ကြပေလိမ့်မည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ရုပ်တုတို့တွင် တူညီနေကြသည့် အချက်ပေါင်းများစွာ ပါရှိကြ၏။ ထုံးနှောင်ထားသည့် ဆံတုံးတို့မှာ ဦးထိပ်တည့်တည့်တွင် သုံးပတ်ရစ်ချွေပြီး ထုံးနှောင်ထားကြ၏။ တချို့အရုပ်တို့တွင် ဆံမြိတ်ကလေးဘေးတွင် ခွေးခြူးချထားသည်မှအပ ကျန်ဆံထုံးများအားလုံး တူညီနေကြခြင်း၊ ဝတ်ဆင်ထားကြသည့် လက်ကောက်၊ မောင်းကွပ်၊ ဘယက်များအားလုံးတူညီ နေကြခြင်း၊ ဦးခေါင်းနဖူး၌ ပတ်ထားသည့် နဖူးစည်တို့မှာ တမာ ၅-လက်၊ တမာ ၃-တူညီနေ ကြခြင်း၊ လက်ဖြင့်သာ အရေအတွက် ကွာခြားပြီး တူညီနေကြသည်။

ခြေကျင်းများကိုကား တချို့အရုပ်များ၌ ဆင်မြန်းထားကြ၏။ အလွန်တရာ ကြီးမားခန့်ညား လှသည့် စက်နားထောင်းကြီးများကို အရုပ်တိုင်း၌ ဆင်မြန်းထားကြ၏။ စလွယ်ဆင်မြန်းထားသော ရုပ်ထုတို့၌သာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး မတူညီကြချေ။ ဤသည်မှာကား သူတို့၏ ရာထူးအဆင့်ဌာနအလိုက် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသည့်အလျောက် ဆင်မြန်းရသည့်သဘောပင် ဖြစ်ကြပါလိမ့်မည်။

ဤရုပ်ထုများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများတွင် ထူးခြားချက် တစ်ခုအား ရှာကြံသုတေသန ပြုချက်အပေါ်မူတည်ပြီး အကျွန်ုပ်အမြင်အရ တင်ပြခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။ အကျွန်ုပ်နှင့် အကျွန်ုပ်၏ဆရာ ပဏ္ဍိတ်ဦးဦးသာထွန်းတို့သည် ဤရုပ်တုများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုအပေါ် စိတ်ဝင်စားပြီး အကြိမ် ကြိမ် သွားရောက်လေ့လာ မှတ်သားခဲ့ဖူးပါသည်။ ဆရာကြီးက ဤရုပ်တုများ၏ လျှို့ဝှက်ချက် များကို ထောက်ပြခဲ့သည့် ကျေးဇူးတရားကြောင့်ပင်ဖြစ်သည်။

ဤရုပ်တုများ၏ နားအဖျားပိုင်းအထက်တို့တွင် အပေါက်များ ဖောက်ပြီး စိန်တုံးမြတုံး နှင့် တခြား ရတနာတုံးများအား သိကာဝတ်ဆင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတွင် မကသေး၊ ရွှေစူးများပြု လုပ်ပြီး ကျောက်မျက်ရတနာများ သိကုံးကာ နားအထက်သို့ ကော့ထောင်ပြီး ဝတ်ဆင်ခဲ့ကြ သေးသည်။

ယင်းကို တချို့သုတေသီတို့က ဦးချိုဟု ဆိုကြသည်။ အသုရာနတ်များမှအပ ကျန်အရုပ် တို့တွင်ကား ချွန်မြနေသည့် ဦးခေါင်းနှောက်ပိုင်း အချွန်တို့မှာ နားထက်မှ ဖောက်ပြီး ဝတ်ဆင် သော ဖော်ပြပါ အဆင်တန်ဆာမျိုးသာ ဖြစ်တန်ဖွယ်ရာသည်။ ကျောက်ရုပ်များပေါ်၌ အနုစိတ်ထု ဆစ်သော အခါတို့တွင် တစ်ခါတစ်ခါ ပုံဖော်ရန်အတွက် အလွန်ခဲယဉ်းပေသည်ဟု ကျောက်ဆစ် ပညာရှင်တို့က ပြောဆိုခဲ့ဖူးပါသည်။ ဤကဲ့သို့အခါများ၌ မိမိတို့ဖော်ပြလိုသည့် အရာများကို ကောက်ကြောင်းများ၊ အတုံးကလေးများအဖြစ်သာ ဖော်ပြထားကြခြင်းဖြစ်၏။

ဤသို့ ဝေသာလီခေတ်မှ ထူးခြားသည့် ဆင်ယင်မှုတစ်ခုအား ဤတစ်ခုတည်းသော သက်သေကို ထပ်၍ သက်သေပြနိုင်စရာ နေရာတစ်ခု ရှိသေး၏။ ရခိုင်အိန္ဒိယနယ်စပ် မြို့လူမျိုး

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

တို့၏ ငှာနေပေတည်း။ (အေဒီ ၇၆၉)ခုနှစ်တွင် ဝေသာလီမိဖုရားကြီး၏ အထင်မှားမှုကြောင့် မိမိတိုင်းပြည်မှ တိမ်းရှောင်ကာ ထွက်ခွာသွားခဲ့ရရှာသည့် မေမေယျ မဟာပညာရှိကြီးတို့၏ အုပ်စုပင်ဖြစ်သည်။

သူတို့အုပ်စုကား ကစ္ဆပနဒီမြစ်ဖျား၊ ယခု အိန္ဒိယပြည်အတွင်းသို့ အခြေချနေထိုင်ကာ မြို့ရွာနယ်မြေ သတ်မှတ်တည်ထောင်ခဲ့ကြပေသည်။ သူတို့သည်ကား ဝေသာလီနေပြည်တော် အပေါ်၌ ကျေးဇူးသစ္စာမဖောက်ဖျက်ပါဘဲ ပြန်လည်ရှင်းလင်းတင်ပြ ထုချေခွင့် မရှိဘဲ ယိုးမှားစွာ တစ်ဖက်သတ် စွပ်စွဲခံကြရရှာသဖြင့် မိမိတို့၏ အမှန်တရားကို ဝမ်းထဲ၌သာ မြို့ထားတော့မည်ဟု ဆိုကာ မြို့လူမျိုးဟုပင် ခေါ်ဆိုနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

မြို့လူမျိုးတို့ကား ရိုးရာအစဉ်အလာအပေါ် အလွန်ရိုသေစောင့်ထိန်းကြပေ၏။ ထို့အတွက် ကြောင့် မိမိတို့၏ ဗီဇ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ခညဝတီနှောင်းခေတ်နှင့် ဝေသာလီခေတ်မှ အစပြုကာ ဝတ်ဆင်လာကြသည့် ရိုးရာဝတ်ဆင်မှုတို့အား ယခုတိုင်ပြောင်းလဲပစ်ပယ်မှု မပြုလုပ်ကြချေ။ ထို့အတွက်ကြောင့် ဖော်ပြပါ မဟာမြတ်မုနိဘုရားကုန်းတော်တစ်ဝိုက်မှ ဝေသာလီခေတ် ကျောက် ဆစ်ရုပ်တုများ၏ ဆင်ယင်ထုံးပွဲမှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသည် ယခုထက်တိုင် မြို့လူမျိုးတို့၏အပေါ် ၌ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ အလွန်တရာမှ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှသည့် နားတောင်းကြီးများ နားဖျား အထက်တွင် ဖောက်ထွင်းပြီး ကျောက်တုံးများ၊ ရွှေတုံးများ၊ ငွေတုံးများကို ယနေ့အထိ သိဝတ် နေကြသေးသည်။ နားအထက်၌ ချွန်မြသည့် ရွှေစူးများ၊ ငွေစူးများသော်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာနေ များအပေါ် အခြေခံပြီး ၎င်းစူးများတွင် ရတနာများသီကာ ဝတ်ဆင်နေကြပေသည်။ မရိုးနိုင်သော လက်ကောက်၊ မောင်းကွပ်၊ လက်စွပ်တို့လည်း ဝတ်ဆင်ထားတုန်းရှိသေး၏။ ထို့အတွက်ကြောင့် မပျောက်ကွယ်သေးသည့် ရခိုင်ဝေသာလီခေတ် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတစ်ခုကို သက်သေတစ်ရပ် အဖြစ် တင်ပြရခြင်းဖြစ်သည်။

အလွန်တရာမှ လျှမ်းတောက် ကျော်ကြားခဲ့သည့် ရခိုင်တို့၏ နှောင်းအရိပ် ဝေသာလီခေတ် ကြီးမှ ရှာကြံရရှိသည့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတွင် အပိုင်းအစငယ် တစ်ခုအား လေ့လာတင်ပြခြင်းဖြစ် သည်။ ဤကဲ့သို့ ဝေသာလီခေတ်ကြီးတွင်သာမက တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်လုဖြစ်နေကြသည့် ရခိုင်တို့၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ခေတ်အလိုက် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့အား လေ့လာဖော်ထုတ် သုတေသနပြုကြရာ၌ အစွန်းပိုင်းငယ် အစတစ်ခုအဖြစ် အထောက်အကူပြုနိုင်စေရန် ရည်သန်ပြီး ဤဆောင်းပါးအား ရေးသားလိုက်ရပါသတည်း။

သူမြတ်(မဟာအောင်မြေ)

ဤဆောင်းပါးအား ကျေးဇူးရှင်ဆရာကြီး ဦးဦးသာထွန်း ရခိုင်မြန်မာပဏ္ဍိတ်နှင့် ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ တွင်းဆင်းသုတေသနပြုချက်များကို အခြေခံ၍ ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ရခိုင်လူမျိုးနှင့် အရက်ပြဿနာ

ကျွန်တော်၏ ဘဝတစ်လျှောက်တွင် ဇာတိ ရခိုင်မြေတွင် နေခဲ့ရသည့်အချိန်ထက် မြန်မာပြည်အနှံ့နေထိုင်ခဲ့ရသည့် နှစ်ကာလက ပို၍များပါသည်။ ရောက်လေရာ အရပ်ရပ်တွင် မိမိကို ရခိုင်လူမျိုးဟု သိလိုက်သည်နှင့် လူကြီးလူကောင်းများ၊ ဆရာသမားများ၊ မိတ်သဟာများက ပြောလေ့ရှိကြသည်မှာ

‘ရခိုင်ဆိုတာ မြန်မာပြည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အစောဆုံးထွန်းကားခဲ့တဲ့ လူမျိုးပဲ၊ ယဉ်ကျေးမှုလဲ အစောဆုံးပဲ’

‘ရခိုင်တွေ သိပ်ဉာဏ်ကောင်းကြတယ်’

‘ရခိုင်တွေထဲမှာ ပညာတတ်၊ သူဌေး သူကြွယ်တွေ သိပ်ပေါ့တယ်’

‘ရခိုင်ကို အချိုးကျူးချင်ဆုံးက အမျိုးကို စောင့်ထိန်းတတ်တဲ့ စိတ်ဓာတ်ကြောင့်ပဲ’

‘မြန်မာပြည် အနောက်ဘက်ကမ်းခြေမှာ ရခိုင်လူမျိုးမဟုတ်ဘဲ အခြားလူမျိုးတစ်မျိုးသာ ဆို မြန်မာပြည်သမိုင်းဟာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံဖြစ်သွားမှာ သေချာတယ်’

စသည် စသည်ဖြင့် ဖြစ်သည်။

ဤစကားများကို ကြားရသည့်အခါတိုင်း ကျွန်တော်မှာ ရိုးတွင်းခြင်ဆီထိမျှ ပီတိဖြစ်ရ ဂုဏ်ယူရပါသည်။ သို့သော်....

‘ရခိုင်တွေ သိပ်အရက်သောက်တတ်တာပဲ’

ဟူသော စကားမှတ်ချက်ကိုလည်း မကြာမကြာ အပြောခံရတတ်ပြန်ပါသည်။ ထိုသော အခါများ၌ကား ရှက်စိတ်၊ မခံချင်စိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်ရကာ ဝေးရာသို့ ထွက်ပြေးသွားချင်သလို ခြေမခိုင်လက်မခိုင် လဲပြိုသွားချင်သလို ဖြစ်ရသည်။ ပြောသူက နှိမ်ချလို၍ မဟုတ်ဘဲ သာမန်စကားအဖြစ် ပြောသည်ပင် ဖြစ်သော်လည်း အောင့်သက်သက် ဖြစ်ရသည်။ ငြင်း၍မရအောင် ဟုတ်သင့်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သလောက် ဟုတ်နေသည်ဆိုတော့ မတတ်နိုင်။

ဘယ်လူမျိုးတွေလည်း သောက်ကြတာပဲ၊ ဘယ်လူမျိုးတွေဆို ဘိန်းစားတွေအများကြီးပဲ ဘာညာဖြင့် ရှက်ရမ်းရမ်းပြီး သူတစ်ပါးကိုပြန်၍ လက်ညှိုးထိုးချေပခြင်းမှာ လမ်းမှန်မဟုတ်၊ တရားနှင့်မညီ။ ရခိုင်လူမျိုးတစ်ဦးအဖို့ ရခိုင်နှင့်အရက်ပြဿနာသည် မည်မျှအတိုင်းအတာသို့ ဆိုးရွားနေပြီကို မစဉ်းစားဘဲ မနေနိုင်ဖြစ်ရပါသည်။ ဘယ်သူမပြု မိမိမူသာ မဟုတ်ပါလား။

မရောက်တာကြာပြီဖြစ်သော ဇာတိမြို့သို့ ယခုနှစ် (၁၉၉၄) နွေရာသီက ရောက်ရှိသွားရာ ကျွန်တော်နှင့် သက်တူရွယ်တူ ကျွန်တော့်ထက်ပင် ငယ်သူအချို့သည် မျက်နှာများ မို့အစ်ရောင် အမ်းလျက် ‘အတ်’ နာကျနေကြသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် တုန်လှုပ်အံ့သြမိပါသည်။ အနေအစားပြေ လည်လို့ အသောက်စွဲနေပုံရပြီး အချို့လည်း အကြောင်းကြောင်းကြောင့် အဆင်မပြေမှုကို ရမယ်ရှာလျက် အရက်ကို ဖိသောက်ရင်း ယစ်ထုပ်(ယစ်ဖွယ်) ဖြစ်နေကြပုံရသည်။

‘အသက် ၄၀ ပြည့်မှ လူ့ဘဝ စသည်’ ဟူသော စကားအတိုင်းသာဆိုပါက ကိုယ့်ကိုကိုယ် ဘဝပင်မစရသေး။ နုပျိုသော အချိန်အရွယ် မကုန်သေးဟု ထင်နေမိရာမှ ထိုသူငယ်ချင်းအချို့ ကို အိုမင်းရင့်ရော်စွာ တွေ့လိုက်ရသဖြင့် အလွန်စိတ်မကောင်းဖြစ်ရပါသည်။

အာဖရိက တောကြီးမျက်မည်းထဲမှ လူသက်တမ်း အလွန်တိုသည့် နိမ့်ပါးသော လူမျိုး နွယ်စု (Tribe) တချို့ကို သွားသတ်ရမိသည်။ မိမိတို့ (Tribe) တို့၏ အဆင့်သို့ ရွှေ့လျှော့နိမ့် ကျလာနေပြီလား။

အရက်၏ ဆိုးကျိုးကို ဘာသာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ တရားဥပဒေရေး စသည့် ရှုထောင့်အဖုံဖုံက ထောက်ပြ၍ မဆိုးနိုင်ပါ။ ခေတ်အဆက်ဆက်က အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်များက ရေးသားထုတ်ဖော်ခဲ့ဖူးပေါင်း များလှပါပြီ။ အားလုံးလည်း သိကြပြီးဖြစ် သဖြင့် ကျွန်တော့်အနေဖြင့် မဖော်ပြလိုတော့ပါ။ သို့သော် အနည်းငယ်ဆွေးနွေးလိုသည်မှာ ရခိုင် ရယ်လို့မဟုတ်၊ လူမျိုးတိုင်း၏ လူမှုရေးနယ်ပယ်တွင် အရက်ကို မရှိမဖြစ်သော အဆင်တန်ဆာ တစ်ခုအဖြစ်လက်ခံယူဆနေကြသည်ကို ဖျောက်ဖျက်သင့်ဖို့ပင်ဖြစ်သည်။

‘အရက်မပါ မပြီး’ ဟူသော စိတ်ဓာတ်ကို တော်လှန်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မိတ်ဖွဲ့လိုလျှင် လည်း အရက်နှင့် ဂုဏ်ပြုလိုလျှင်လည်း အရက်နှင့် ၊ အခက်အခဲဖြေရှင်းလိုလျှင်လည်း အရက်ဆိုင် တွင်၊ ပျော်လို့သောက်၊ စိတ်ညစ်လို့သောက်၊ ပျင်းလို့သောက် ဘာဖြစ်ဖြစ် အရက်ပါရသည်။ အရက် မသောက်တတ်လျှင် လူပေါင်းမဆံ့၊ လူတောမတိုး ဆိုချင်ကြသည်။ ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်မှု သဘောတရားနှင့်ဆိုလျှင် လုံးဝအဓိပ္ပာယ်မရှိပါချေ။

‘ပျော်၍သောက်သည်’ ဆိုသော ဆင်ခြေကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာကြည့်ပါ။ ‘ပျော်ခြင်း’ ဟူသော လူ့ခံစားချက်နှင့် ‘အရက်သောက်ခြင်း’ ဟူသော လူ့အပြုအမူသည် တစ်ခုကြောင့် တစ်ခု ဖြစ်ရသည်ဟူသော အကြောင်းနှင့် အကျိုး လုံးဝမဟုတ်ပါချေ။ လူသားတစ်ဦးသည်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ကိစ္စတစ်ရပ်အဆင်ပြေ၍ အလိုဆန္ဒနှင့် ကိုက်ညီ၍ ပျော်လျှင်ပြီးမည်၊ ရယ်မည်၊ ရွှင်မည် ဟူသော မျက်နှာအသွင်အပြင်များ ဖော်ပြမည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် သိချင်းဆိုမည်၊ အော်ဟစ်မြူးတူးမည်၊ ကခုန် ရွှင်မြူးမည်ဟူသော အပြုအမူ အသွင်အပြင်များ ပြုလုပ်မည်။

ယင်းတို့သာလျှင် ပျော်သည်ဟူသော ခံစားချက်(အကြောင်း)မှ တိုက်ရိုက်ဖြစ်သည့် လူ့ သဘာဝမှန် တုံ့ပြန်ချက်(အကျိုး)ဖြစ်ပေသည်။ ဤသည်ကို လူတွေက နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ‘အရက်သောက်ခြင်း’ကို မလိုအပ်ဘဲ ထပ်ဖြည့်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ အရက်မသောက်တတ်သူ မပျော်ဘူးလားဟု ပြန်တွေးကြည့်ပါ။ တကယ်ပျော်တာမှာ အရက်ပါဖို့မလိုပါ။

ငွေရှိ၍သောက်သူ၊ တတ်နိုင်၍ သောက်သူတို့ စဉ်းစားဖို့ရန်မှာ ကိုယ်အပင်ပန်းခံ၍ ရှာထားသော ငွေသည် ကိုယ့်အသည်းကို ဖွဲ့ခြွေဖို့လား၊ ကိုယ့်ကျန်းမာရေးကို ဖျက်ဆီးဖို့ ကိုယ့် အသက်ကို သတ်ဖို့ငွေ အဖြစ်ခံမည်လား၊ ကိုယ့်သားမယား၊ ဆွေမျိုးဥာတကာ ဒုက္ခရောက်၊ အရက်တက်ဖြစ်စေမည့် အရက်သောက်ဖို့ငွေကို ဘာလို့သင်ရှာနေပါမည်နည်း။

ဆင်းရဲပင်ပန်း၍ အရက်သောက်နေသူအဖို့ သူ့အရက်အတွက် ပေးချေခဲ့ရသောငွေများကို သာ စုထားပြီး အကျိုးရှိမည့် တစ်နေရာ၌ သုံးနိုင်ခဲ့လျှင် သူ့အမှန်မဆင်းရဲကြောင်း တွက်ချက် သိရှိနိုင်ပါသည်။ အရက်မူးယစ်၍ ကျဆင်းရသော ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် စာလိုက်လျှင် သင်ဆင်းရဲတာက ဘာမျှမပြောပလောက်ပါ။

ဝမ်းနည်း၍ စိတ်ထိခိုက်၍ အရက်သောက်မိရာမှ ပို၍ဝမ်းနည်းစိတ်ထိခိုက်ဖွယ် အခြေ အနေသို့ ရောက်သွားရတာချည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဝမ်းနည်းစိတ်ကို ဖြေဖျောက်ဖို့ ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်း ကားသော ရခိုင်ပြည်မှာ ဘုရားကျောင်းကန်တို့ ပေါများလှပါသည်။

ဆင်ခြင်တုံတရားသည်သာ အရက်စွဲခြင်းကို ဖျက်နိုင်သည့် လက်နက်အမှန်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖန် အရက်စွဲနေသူအပေါ် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ပြုမူဆက်ဆံပုံသည်လည်း အစွန်းနှစ်ဖက် မရောက်ဖို့ လိုပေသည်။ တစ်သမတ်တည်းပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်း၊ ချီးနှိမ်ခြင်း၊ ပစ်ပယ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဘဝကို အဆိုးစွန်သို့ တွန်းပို့ဖျက်ဆီးပစ်ရာ ရောက်နိုင်သလို တစ်ဖက်တွင်လည်း ပြုပြင်ပေးရာ မရောက်သော ခွင့်လွှတ်သည်ခံမှု၊ မြှောက်ထိုးပင့်ကော်မှုတို့ကြောင့် မဆိုးသင့်ဘဲ ပိုဆိုးသွားရသူ များလည်း ရှိပေသည်။

‘အရက်ကလေးတစ်ခု သောက်တတ်တာကလွဲရင် သူက လူတော်ပါ’ဟူသော အပြော မျိုး မကြာခဏကြားရတတ်သည်။ ထိုအခါများတွင် ကျွန်တော်ပို၍ ခံပြင်းမိသည်။ တော်သည်ဆို သော သူများသည် အရက်ကို အလွန်အကျွံမသောက်မိဖို့ ပိုပြီး မဆင်ခြင်သင့်ပေဘူးလား၊ တော်လို့ပဲ အရက်သောက်တတ်သယောင်၊ အရက်ကလေးတထွေထွေနှင့် အလုပ်လုပ်နေနိုင်သည် ပင် ဂုဏ်ယူချင်သယောင် ဟိတ်လုပ်ချင်ကြသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ကလည်း သူတို့အပေါ် အတော် အတန် အပြစ်ကိုပင် ခွင့်လွှတ်သည်ခံတတ်ကြတော့ ပိုဆိုးသည်။

လက်တွေ့လောကတွင် အမှန်ပင် လူသာမန်ထက် ဉာဏ်ရည်ပိုမြင့်သောသူ အချို့သည် အရက်ကို အလွန်အကျွံသောက်တတ်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ သူတို့သည် ကိုယ်နှင့်ထိုက်တန်သော ရာထူးရာခံ သို့မဟုတ် ချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို မရောက်ရဘဲ ဘဝဆုံးခန်းတိုင် ရောက်သွားတတ်ကြသည်။ ကိုယ့်လူမျိုးအတွက် မည်မျှနစ်နာပါသနည်း။ ရခိုင်သားလူတော်တွေကို အရက်က ပိုပြီး ဝါးမျိုလို့ ချို့ပုံရသည်။ ဤအရက်ဟူသော မိစ္ဆာကောင်သည် ရခိုင်သားကောင်း၊ ရခိုင်ညွန့်ဖူးတို့ကို အာသာပြင်းပြင်းခံတွင်းတွေလှပါတကား။

နိုင်ငံတိုင်း လူမျိုးတိုင်းမှာ အရက်ပြဿနာရှိကြသည်။ သူတို့ဆီတွင် အရက်စွဲရောဂါကို မူးယစ်ဆေးဝါး ဆေးလိပ်အန္တရာယ်တို့နှင့် တန်းတူထားကာ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများက တစ်နိုင်ခိုင်ချင်းရော နိုင်ငံအများ စုပေါင်း၍ပါ အလေးအနက်ထား၍ တိုက်ဖျက်နေကြသည်။ နိုင်ငံအလိုက် အဖွဲ့အချို့ကို ဖော်ပြရလျှင်.....

- အမေရိကန်ပြည်၌ “National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism”
- ရုရှားပြည်၌ “State Research Centre of Addiction”
- အင်္ဂလန်တွင် “Society for the Study of Addiction to Alcohol and Other Drugs” နှင့် “Alcohol Education and Research Council”
- မက္ကဆီကိုတွင် Iberoamerican Association for the study of Alcohol and Drug problems ”
- ကနေဒါတွင် “Addiction Research Foundation ”
- တောင်အာဖရိကနိုင်ငံတွင် “National Council of Drug and Alcohol Abuse စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။

၎င်း အသင်းအဖွဲ့များသည် မိမိတို့၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ၊ သုတေသနပြုချက်များကို နိုင်ငံတကာ ညီလာခံများ ပြုလုပ်ကျင်းပကာ ဆွေးနွေးတင်ပြအကြံပြုကြသည်။ အသိပညာ၊ အတတ်ပညာများဖလှယ်ကြသည်။ စာစောင်ဂျာနယ်များ ထုတ်ဝေကြသည်။ ဘွဲ့လွန်သင်တန်းများဖွင့်လှစ်ပေးသည်။

၎င်းတို့၏ သုတေသနပြုချက်တို့တွင် အရက်သာမန်သောက်ခြင်းနှင့် အလွန်အကျွံသောက်ခြင်းတို့ကို ဒီဂရီပမာဏ သတ်မှတ်ကြသည်။ အရက်သောက်လျှင် ဘာကြောင့်မူးယစ်သည်။ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ မည်သို့သက်ရောက်သည်။ ဘာကြောင့် အရက်ကို စွဲလမ်းရသည်။ အသက်အရွယ် ဗီဇ၊ လိင်၊ ပညာအရည်အချင်း၊ ဝင်ငွေ၊ မိဘမျိုးရိုးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်တို့အလိုက် အရက်စွဲမှုအခြေအနေတို့ကို သုတေသနစစ်တမ်းများ ကောက်ယူကြသည်။ အရက်စွဲရောဂါကို ကုသသည့်နည်းစနစ်နှင့် ဆေးဝါးများအပေါ် အကျိုးအပြစ်တွေ့ရှိချက်များကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကြသည်။

အရက်ဖြတ်သူအပေါ် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရန် နည်းလမ်းများကို ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်းနှင့်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဆရာဝန်၊ သူနာပြုတို့ သိရှိနိုင်ရန် ဖြန့်ဝေကြသည်။ အရက်နှင့် ရာဇဝတ်မှုများ ဆက်နွယ်ပုံ၊ အရက်ကြောင့် ထိခိုက်ရသော အိမ်ထောင်ရေး၊ သားသမီးတို့ စိတ်ဓာတ်ခံစားမှုတို့ကို ဆန်းစစ် ပြကြသည်။ ဘာသာရပ်အစုံမှ ရှုထောင့်အဖုံဖုံက သုတေသနပြုလျက် ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ ရခိုင်လူမျိုးများကော ဘာလုပ်သင့်ပါသနည်း။ ဘာလုပ်နိုင်ပါသနည်း။ ဘာ လုပ်ကြပါမည်နည်း။

ဆင်မှာလည်းဆင်အထွာ၊ ဆိတ်မှာလည်း ဆိတ်အထွာ ဆိုသလို ကိုယ့်အတိုင်းအတာ နှင့် ကိုယ်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်များ ရှိပါသည်။

၁၉၉၃-ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ရခိုင်ပြည်နယ် စစ်တွေမြို့၌ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအခြေခံပညာ ကျောင်းသားအားကစားပွဲတော်ကြီးကို မကြုံစဖူး ထူးကဲစွာ ကျင်းပခဲ့စဉ်က ပွဲတော်ရက်အတွင်း အရက်၊ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ကြဖို့ လှုံ့ဆော်ဆိုင်းဘုတ်များ ထောင်ခဲ့သည်ကို ရုပ်မြင်သံကြား၌ တွေ့လိုက်ရသည်။

ကျွန်တော်သည် တာဝန်ရှိသူများကို အထူးကျေးဇူးတင်မိသည်။ ချီးကျူးမိသည်။ ငြိမ်ဝပ် ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့၏ ရန်သူသည် မိမိတို့ ရခိုင်ပြည်နယ်အဖို့ အရက်ကလွဲ၍ မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အမူးသမားတစ်ဦးကြောင့် ပွဲတော်ကြီး ဂုဏ်ပျက်သွားနိုင် သည် မဟုတ်ပါလား။ ဤသို့ လှုံ့ဆော်ချက် အောင်မြင်ကြောင်းလည်း သိရ၍ ဝမ်းသာရသည်။ ပင်ကိုစရိုက် လိမ္မာယဉ်ကျေးသော လူမျိုးအဖို့ မအောင်မြင်ဖွယ် မရှိပါ။

ဤသည်ကို နမူနာယူခါ အခါကြီး ရက်ကြီးများ၊ ပွဲတော်ရက်များတွင် အရက်မသောက် ရ ရက်၊ အရက်မသောက်ရအချိန်၊ အရက်မသောက်ရ နေရာများ ကန့်သတ်ပေးသည့် အလေ့ အကျင့်တစ်ရပ် ဖော်ထုတ်လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အရက်သေစာ ရှောင်ကြဉ်ရေးအသင်း၊ အရက် ဖြတ်သူများအသင်း စသည်ဖြင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်း လူမှုရေးအသင်းများ ထူထောင်ပြီး လူထုလှုပ် ရှားမှုအသွင်ဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်ကြ၏။ ဖြစ်နိုင်လျှင် 'ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး အသင်း' များက လုပ်ငန်းတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်ကာ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပေးနိုင်လျှင် များစွာ ထိရောက်နိုင် မည်ဟု ထင်မိပါသည်။

အရက်၏အန္တရာယ်ကို အမျိုးသားအန္တရာယ်အဖြစ် သိမြင်လာအောင် ဟောပြောပွဲ၊ ပန်းချီ ပိုစတာ၊ ကာတွန်း၊ ဝတ္ထုဆောင်းပါး၊ ကဗျာ စသည့်ပြိုင်ပွဲပြပွဲများ ၊ ပြဇာတ်နှင့် စင်တင်တေးဂီတ ပွဲများ ကျင်းပပေးနိုင်ပါသည်။

ဟောပြောပွဲများ ပြုလုပ်ကြ၍ ဆရာဝန်များ၊ လူမှုဝန်ထမ်းဌာနမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ တရားသူကြီး၊ ဥပဒေအရာရှိနှင့် ရဲအရာရှိများ စသည့်ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ဟောပြောချက်များသာမက အရက် သမားဘဝမှ လွတ်မြောက်လာသူများ၊ အရက်ကြောင့် ကွယ်လွန်သွားရသူ၏ ကျန်ရစ်သော မိသားစုများကပါ ကိုယ်တွေ့ခံစားချက်များကို ရင်ဖွင့်ဆွေးနွေးမှုများကို ရဲရဲဝံ့ဝံ့ပြုလုပ်လျှင် အရက်

၏ ဆိုးကျိုးကို ပိုမိုသိမြင်လာစေနိုင်ပေမည်။

ငွေကြေးချို့တဲ့သော အရက်စွဲ ရောဂါသည်များကို အရက်ဖြတ်ပေးရန်နှင့် အရက်ဖြတ်ပြီး နောက် ပြန်လည် ထူထောင်ပေးရန် လိုအပ်သော ရန်ပုံငွေကို ကျခံတာဝန်ယူပေးမည့် အသင်း အဖွဲ့နှင့် တစ်ဦးချင်းစေတနာရှင်များ ပေါ်ပေါက်အောင်လည်း စည်းရုံးဖော်ထုတ်သင့်သည်။ ထူးမြတ် သော ခေတ်သစ်အလှတစ်မျိုး ပေါ်ထွန်းလာပေမည်။ ဘဝကို ကယ်ဆယ်သော အလှူဖြစ်သည့် အပြင် အမျိုးချစ်စိတ်နှင့် ဝိသာနုရက္ခိတတရားကိုလည်း ပိုမိုထွန်းကားစေနိုင်ပေမည်။

အရက်အလွန်အကျွံသောက်သူများကို လျှော့သောက်ရန်၊ ထိုမှလုံးဝ အရက်ပြတ်သွားရန် စည်းရုံးရေးနည်းလမ်းများ ကျင့်သုံးပေးနိုင်သည်။ (တရားဥပဒေ လမ်းကြောင်းကလည်း အရက် ပုန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် နှိမ်နင်းရမည်) အရက်ဆိုင်များကို ကျောင်းနှင့် မနီးစေရေး၊ ငယ်ရွယ်သူများကို အရက်နှင့် မနီးစေရေး ကြပ်မတ်ရမည်။ အရက်ကြိုက်တတ်သူများကို အခါ ကြီးရက်ကြီးများ၌ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်စေရန် လူကြီးသူမနှင့် မိတ်သဟာများက ပံ့ပိုးကူညီပေး ကြရမည်။

ဤနည်းများသည် ကျွန်တော်တို့ လုပ်နိုင်သော ထိရောက်သည့် လူထုနည်း အချို့ပင်တည်း။

ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်၊ အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ စသည့်ကပ်ဘေး ဆိုးကြီးများကို အကြီးအကျယ် နှိမ်နင်းနေရချိန်၌ မိမိတို့ ရခိုင်လူမျိုးများအဖို့ အခြားအန္တရာယ်များ သည် အရက်နှင့် စာလျှင် အခြေအနေမဆိုးလှပါ။ အရက်တိုက်ဖျက်ရေးကို ယနေ့ကစ၍ အရှိန် မြှင့်လုပ်ဆောင်မည်ဆိုလျှင်ပင် နောက်ကျလှနေပါပြီ။ အရက်ကို ဇက်သတ်နိုင်ပြီဆိုသည့်အခါ၌ မည်သည့်အန္တရာယ်ကိုမဆို အလွယ်တကူတားဆီး ကာကွယ်နိုင်မည်သာဖြစ်ကြောင်း ရေးသား တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

ိုးမရင်သွီး

ကျွန်တော်မှတ်စုထဲမှ မြောက်ဦးမြို့

အမှာစာ

ကျွန်တော်သည် စာလုံးပေါင်းတတ်ကတည်းကပင် စာဖတ်သော အလုပ်ကို ရွက်လွှင့်ခဲ့ပါ၏။ တွေ့သမျှသော ဗဟုသုတတွေကိုလည်း မှတ်ကူးထားခဲ့ပါ၏။

ထိုအထဲတွင် နှစ်ပတ်၊ ဝေသာလီ၊ မြောက်ဦး၊ ကံသုံးဆင့်၊ ကျောက်ပန်းတောင်း၊ မြိတ်၊ တောင်ငူ၊ စမ္မဝင်၊ နေရည်ရာပဉ္စာ၊ ပရိနိ၊ လောင်းကြက်၊ မြောက်ဦး စသော မင်းနေပြည်တော်တွေ အကြောင်းများလည်း ပါဝင်နေပါသည်။ ၎င်းမှ မြောက်ဦးမြို့အကြောင်းကို လူသားတစ်ဦး၏ ပကတိမှတ်စုတစ်ခုအနေဖြင့် တင်ပြချင်ပါသည်။

မှတ်စု၏အများစုမှာ ကလေးဘဝကပင် ကူးထားသောကြောင့် မှား၊ ကျ၊ မှတ်မရသည်များလည်း ရှိပါသည်။ အထူးအသိမကောင်းသဖြင့် ပျက်စီးနေသည်လည်း ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုတင်ပြရာတွင် တကယ်လို့ အမှား၊ အလို၊ အပိုတွေရှိခဲ့ပါငြားအံ့၊ ပညာရှင်သူတော်များ ပြင်၊ ဖြည့်၊ နှုတ်လျက် ဖတ်ရှုကြပါရန် ဦးစွာတောင်းပန်အပ်ပါသည်။

၁။ မြောက်ဦးအောင်လံ(သို့) ရကွပူရ

ရကွပူရ၊ ခေမမြို့ကြီး
တိုင်းလုံးတီးကို၊ ပြီးစီးခန့်ရှည်
ရွှေနန်းတည်၍၊ အောင်စည်ညံ့ညံ့
ဘိသိက်ခံကာ ကျော်သံသတင်း
သောင်းခန်းချင်းမျှ၊ မြင်းလည်းသိန္နဝ၊

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

နာဂဆန္ဒနိ၊ ရန်မာန်ပယ်လှည့်၊
 ခြင်္သေ့ကေသရီ၊ အောင်နီအောင်ဖြူ
 ပမ္မရူကို၊ ကြည်ဖြူနှစ်သက်
 နတ်တို့ဆက်ကာ၊ ဘုန်းကြက်သရေ၊
 ဂျိုးနွယ်စွယ်၏....။
 (မိပန်းရံ၊ အေဒီ ၁၇ ရာစု)

၂။ **မြောက်ဦးမြို့တော်တည်နေရာ**
 ကစ္ဆပနဒီ၊ ဤသည်ညာမ္မန်
 ယဉ်တန်တတက်၊ ပင်လယ်ထွက်မှ
 နှစ်ဘက်ကမ်းပြို၊ ဖျားရေမှိုဝယ်
 ရှေ့ဆီဖြူဟာ အာကာမှိုခိုင်း
 တောင်ပြိုင်ပြိုင်၌ ဆိုင်းဆိုင်းမထိုင်
 ‘ရခိုင်ညွန့်ဖူး’ မွန်းကြယ်မြူးသို့
 မြောက်ဦးရွှေနန်း၊ တည်လတ်ထွန်းသည်
 ဤကျွန်းဇေယျ၊ ထူးတည်လေး.....။
 (မောက်တော်ချောင်း-၁)

၃။ **(၇၇၆-၇၉၂)ကြားမှ မြောက်ဦးမြို့**
 ဝေသာလီနန်း၊ ကိန်းခန်းသိုက်ဓာတ်
 ကုန်လတ်သော်ကား၊ စွန့်သွားပြည်ရွာ
 ပြောင်းလဲခွာ၍၊ ဦးစွာကြံမောက်။
 နိမိတ်ထောက်လျက်၊ မြောက်ဦးမြို့တည်
 စံမြဲသည်နှင့်.....။ (ရခိုင်ရာဇဝင်ခေါ်ချပ်)
 (မောက်တော်ချောင်း-၁၄)

၄။ **မြောက်ဦးမြို့ရာကို မင်းစောမွန် ရှာဖွေခြင်း**
 မြို့ကောင်းရာကို ရှာသည်မူကား
 လေးဆူဟူးရား သိကြားစက်ပင်
 ဗေဒင်ရှင်တို့ ရှေ့တင်ကြပ်တည်း

စနည်းနှင့်တိတ် နိမိတ်နာခို
 အကျိုးမျှော်ထွေ စုံရှာဖွေသော်
 ကမ်းခြေနှစ်တွဲ လူခပဲတို့
 နတ်ညစ်သီး သမီးယောက်မ
 ငါးသဲကြ၍ ချီချခေါ်ထူး
 ယုံကယူးလျှင် 'မြောက်ဦးဝသဲ'
 ဖန်တလဲတည့် ခေါ်ဆဲစဉ်တွင်
 ပျောက်ခဲ့ကျင်သော် ထိုတွင်ချိန်တောက်
 ရှုလမြောက်က ချေတောက်သံကြား
 ကျားကားလန့်ရှောင်၊ ကြောင်မူပြေးထွက်
 ကြွက်ကားလိုက်တွေ၊ မြွေကိုဖားနိုင်
 တရင်းဆိုင်လျက် 'ရခိုင်ညွန့်ဖူး
 ရွှေမြောက်ဦး'ကို၊ နတ်မူးညွန့်ပြ
 နန်းရာရသည်၊ ဘုမ္မိနတ်သံထူးတည့်လေး။
 (မောက်တော်ချောင်း-၂၆)

၅။ မင်းစောမွန်တည်သော မြောက်ဦးမြို့တည်

- သက္ကရာဇ်၊ လ၊ နေ့၊ ရက်
- (က) ရေတွက်သက္ကရာဇ် ခုနှစ်ရာကိုးဆယ်
 စွန်းဝယ်နှစ်ဖော် လတော်သတင်း
 လျှိုဝင်းထွန်းညီ ရဝီနေတွက်
 ဆန်းတစ်ရက်ဝယ် ကန်လင်-ကန်စန်း
 မြို့နှင့်နန်းကို ကိန်းခန်းစင်စစ်
 တည်ဘုံလစ်၍။ (မောက်တော်ချောင်း-၃၁)
- (ခ) ဘုန်းကြယ်ညွန့်သန်၊ မင်းစောမွန်သည်
 အမှန်မပျက်၊ မြို့လောင်းကြက်ကို
 ကနက်စိုက်ထောက် အုပ်စိုးမြောက်သော်
 ထွန်းတောက်နန်းမ ဥက္ကံသဉ္စ
 စိုးတနှစ်နှစ် နေသည်ဖြစ်၍
 တလှစ်ယင်းက သိကြားပြသား

မိုးဝရောင်ရှူး၊ သော်တာမြူးသို့
'မြောက်ဦး'မည်သာ အောင်ချက်ချာကို
တည်လာပြုလစ် သက္ကရာဇ်ကား
ဒွေးဖြစ်နေငါ သက္ကသာတည်း။ ။

(ရာဇဝင်လင်္ကာ ယဉ်ကျေးမှု စာ-၄၈)

(ဂ) ချည်ပြည်တွင် ရေကြည်မြမြ
ချမ်းအေးလှသား ကစ္ဆပနဒီ
မိုင်းရီရီလျှင် မြစ်ဆီလကျာ
ရှေ့မျက်နှာဝယ် ပြည်သာမဏ္ဍိုင်
ချက်ခရိုင်ဟု 'ရခိုင်ညွန့်ဖူး
မြို့မြောက်ဦး'တွင် ၊ တည်ထူးသမုတ်
တီထွင်ခတ်လျက် တည်လုပ်သည့်နှစ်
သက္ကရာဇ်မူ ရာစုနစ်ခု
ကိုးဆယ်ပြုသား နှစ်ခုစွန်းတွင်
ထီးနန်းကစ ကြံငှန်းချလျက်
မင်းလှစောမွန် အုပ်စိုးစံ၏။

(ဝါးကျောင်းပဏ္ဍိတ်-လင်္ကာ-၄၉)

(ဃ) သက္ကရာဇ်(၇၉၂)ခု၊ တော်သလင်းလဆန်း(၁)ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ ကန်လင် ကန်စန်း
နှင့်မြောက်ဦးမြို့ကို တည်လေသည်။

(ညောင်တီအရေးတော်ပုံ၊ စာ ၃၅)

၆။ အသက်နှင့်တည်သော မြောက်ဦးမြို့

(က) ပွင့်သည့်ထီးဖြူ ဆက်ကာထူလျက်
နေမှုနှစ်နှစ် ကျိုးမဖြစ်သော်
တလှစ်ယင်းက သိကြားပြသား
မိုးဝရောင်မြူး သောက်ကြယ်ရှူးသို့
'မြောက်ဦး'မည်သာ မြို့အောင်ချာကို
တည်ကာစဉ်ဆက် သေမည်ဖြစ်လည်း
မြေးမြစ်စဉ်ဆက် ညွန့်ဖူးတက်လျက်
မပျက်ပွားစည် ရှည်လက်မည်ကို

မြင်သည်အမှန် အဆုံးခံသည်
သောင်းခွန်မဏ္ဍိုင်၊ ရခိုင်သာထောင့်
သာယာစွာလေ သာစွာလေ
ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

(သာစွာလေလင်္ကာ)

- (ခ) ခန္ဓာကိုယ်သက် မငဲ့ကွက်တည်း
အုပ်ကြက်များစွာ ဝေနေယျာတို့
ကရုဏာရွှေ့ဘဏ် ကျင့်မှုဟန်ကို
ဖန်ဖန်စိတ်တွင်း မင်းမင်းတကာ
ဝံ့ခွဲစွာကား အခါစန်းလင်
သိလျက်နှင့်သာ နှစ်ကောဇာမူ
ခုနှစ်ရာကိုးဆယ် စွန်းဝယ်နှစ်ခု
ရတုဝံသံ ကန်တော်သလင်း
လမင်းဆန်းသက် တစ်ရက်မှန်လှ
သူရစွဒီဝါ လျှံဖြာလင်းထိန်
တနင်္ဂနွေနေ့ မရွှေ့ကန်လင်
နံနက်အခါ ရတနာလှိုလန်း
ရွှေ့နန်းကိုးမြို့ အစိုစိုကို
မင်းတို့ဗွယ်ရာ ကျယ်ရာခင်းကျင်း
တည်ထိုလျှင်းသည်၊ နန်းခင်းမြို့ရွာ စသည်တည်း။
(ရာဇဝင်လင်္ကာ-ပေ၊ ဂါ၊ ချပ်)

- (ဂ) မင်းစောမွန်ကား၊ နိဗ္ဗာန်ယာဉ်နု
ပွင့်လှလည်းစစ် ကိုးနှင့်တစ်တွင်
စင်စစ်မမှာ၊ ငါးပါးလျှံကြီး
စွန့်ပြီးခွဲစွာ ခန္ဓာတော်သက်
ရှည်အံ့လျက်တည်း ကျိန်းစက်ပြိုင်ခိုင်း
ပြည်နှင့်နှိုင်း၍ ထားတိုင်းစာနာ
နောင်လာရှည်လျား မျိုးလေးပါးတို့
စီးပွားကိုသာ ဝါကြိုက်ပါ၏
ဝါသာအသေ ဆုံးပါစေဟု

လေးထွေလေးပါး နတ်ဘုရားတို့
 ပြည်ကားထောင်ပွား မင်းကားသက်တို့
 မြင်တိုင်းဆို၏ ကိုယ့်ကိုမချစ်
 မင်းကောင်းဖြစ်ဖြင့် အသစ်ရွှေပြည်
 ထီးနန်းတည်သည်- ရှစ်မည်ရံသူယူတဲ့လေး။
 (မောက်တော်ချောင်း၊ ၃၀)

(ဃ) သက္ကရာဇ် ၇၉၂ ခု၊ တော်သလင်းလဆန်း တိတိပေါ်တစ်ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့ဝယ် မြို့တည်သော် မင်း ကြာသပတေးသားဖြစ်သောကြောင့် မိန်းလင်ကန်စန်းနှင့် မြို့တည်မှု မင်းကား အသက်ရှည်အံ့၊ မြို့ကား အသက်သုံးနှစ်တွင် ပျက်လတ္တံ့။ ကန်လင်ကန်စန်းနှင့် မြို့တည်မှု မင်းအသက်သုံးနှစ်သာရှည်အံ့။ မြို့အသက်ကား တစ်ရာကျန်းရအံ့’ ဟူ၍ ဟူးရားတတ်တို့ လျှောက်လေသော် ‘ဦးအသက်သော်ကား တိုပါစေ၊ မြို့အသက်ရှည်သဖြင့် နောင်သားနောင်လာ ဝါဇာသားမြေးအစဉ်အဆက် ပြည်တိုင်းကားတို့သည် ကြီးပွားထွန်းလင်း ရှည်ပါစေ’ ဟူ၍ ဆိုတော်မူပြီး ကန်လင်ကန်စန်း၌ မြို့နှင့် နန်းကို တစ်ပြိုင်နက် သက္ကရာဇ် (၇၉၂)ခုတွင် တည်တော်မူလေသည်။
 (တောင်ကျောင်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ ဒု၊ စာ၊ ၉၊ ၁၀)

၇။ မြောက်ဦးမြို့သက် ဆက်ကတ်ကြသော်

(က) ခုနစ်ရာကိုးဆယ် စွန်းဝယ်နှစ်ဖော်
 လတော်သတင်း လျှိုဝင်းထွန်းညီး
 ထွက်ပြီးနေတက် ဆန်းတစ်ရက်၌
 မြောက်ဦးမြို့သာ တည်ခြင်းရာကား
 ‘တောင်ညိုကုက္ကား’ နှစ်ပါးကူညီ
 ဘုမ္မိနက်သံ မြေကြန်သင့်ရာ
 ယင်းသည်မှာလည်း အကာအင်းသီး
 ထားတို့ပြီးမှ တည်ထမြို့နန်း
 ကန်စန်းကန်လင်၊ တစ်ထောင်သက်ကို
 မပျက်ကော်ရော် ဆက်ကတ်သော်ကား
 အရာထောင်သောင်း ကျိန်းခန်းအောင်၏။

(မြို့တည်ဗိသုကာကျမ်း၊ ယတြာကျမ်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စာ၊ ၄၉)
 (ခ) ၎င်းမြောက်ဦးမြို့ကို အရပ်မျက်နှာမှ ခပ်သိမ်းသော ရန်သူတို့သည် မနှိမ်နင်းနိုင်စိမ့်

သောဌာ နတ်ကြီးရှစ်ရပ်ကိုလည်း တည်ပေး၏။ မျက်မှောင်တော်စေတီ စသော ဘုရားငါးဆူတို့ကိုလည်း ကောင်းမွန်စွာ စီရင်၍ တည်တော်မူလေသည်။ နံစန်းသင့်အောင် ထိုထိုသော အရပ်တို့၌ အကာကြီး အကာငယ် တစ်ထောင်တို့ကိုလည်း ကောင်းစွာ စီရင်၍ထားပေး၏။ ထိုသို့ ပြုပြင်စီရင်၍ထားသောကြောင့် မြောက်ဦးမြို့ကို တရာကျိန်းထား၍တည်သော်လည်း မြို့သက်ဆက်လက်သည် ရှိသော်ကား အနှစ်တစ်ထောင်၊ အနှစ်တစ်သောင်းလျှင်လည်း စည်ပင်သာယာအံ့ဟူ၍ နတ်မျက်စိအမြင်ကို ရသော ဟူးရားတတ် ပညာရှိတို့သည် ဆိုခဲ့ကုန်၏။

(တောင်ကျောင်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း-ဒု၊ စာ၊ ၁၀)

၈။ မြောက်ဦးမြို့ဟု ခေါ်ရခြင်း

(က)လောင်းကြက်မြို့မှ မြောက်ဘက်စူးစူးတွင် ရှိသောကြောင့် ‘မြောက်ဦး’ဟု ခေါ်သည်။ (အချို့ဆရာတို့အလို)

(ခ) ရက္ခတ်ဘီလူးတို့ နေထိုင်ခဲ့ရာ ရက္ခပူရတွင် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်၌ ‘မြောက်ဦး’ဟု တွင်သည်။ တွင်သောစကားမှာကား ဘုရားဒေသစာရီ ကြွချီတော်မူစဉ် ထိုအရပ်၌ ဘီလူးနှိပ်စက်သောကြောင့် လူသူမရှိရကား မျောက်လင်သေ(မုဆိုးမ)နှင့် ဥဒေါင်းဖိုတို့ သင့်မြတ်ကြ၍ ချောင်းဝအစပ်မှာ အသစ်ပြု၍ ဝပ်လေ၏။ ပေါက်လတ်သောခါ ချောင်းတစ်ဖက်တစ်ချက်တွင် နေထိုင်ကြသော မိန်းမနှစ်ဦးတို့ ကောက်ယူမွေးစားကြသည်။ ကြီးမြင့်လာသောအခါ ၎င်းတို့အရပ်ကို အစွဲပြု၍ ‘မယ်ဝသဲ၊ မယ်မြောက်ဦး’ ဟု။ (ရာဇဝင်ပေမူ-ကု၊ ချပ်၊ ကျောဘက်)

(ဂ)သက္ကရာဇ်ကောဇာ (၇၉၂)တွင် မင်းစောမွန် နံတော်၊ ကြာသပတေးသား တည်တော်မူသောအခါ ကျမ်းအလိုစာတောင်း ဆိုသည်မှာ မြောက်ဦးမြို့ဟူသော အရာသည် ရှေးက မျောက်နှင့် ဒေါင်းမတို့ အိမ်ထောင်ဖက်၍ ဤမြို့ရာ၌ နေကြလေသော် ဒေါင်းဥကို မျောက်ယူ၍ ဘုရားသခင်သို့ လှူသောကြောင့် (မိပန်းရံလျှောက်ထံ၊ ညေဝတီအရေးတော်ပုံ၊ စာ၊ ၁၂၈)

(ဃ)မြို့ကိုတည်တော်မူသောအခါ တောင်ညိုတောင်၊ ကုက္ကားတောင်နှစ်လုံးကို တူးမြိုညှိနှိုင်းသည့်ကာလ ရှေ့ဒေါင်းဥကို မျောက်စောင်၍နေသည်ကို တွေ့သောကြောင့် မြို့၏အမည်ကို ‘မြောက်ဦးမြို့’ဟူ၍ အမည်သညာ သမုတ်တော်မူလေသည်။

(တောင်ကျောင်း၊ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း-ဒု၊ စာ၊ ၁၀)

(င) မြောက်ဦးခေတ် ပေမူတစ်ခုဖြစ်သော ရခိုင်လှီးတော်ပဒေသာ (ဟိတောပဒေသာ)ကျမ်း၌ ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်ကစွည်းမထေရ်က မြောက်ဦးကို ‘ရက္ခဥတ္တရနာမတေ(ရက္ခဥတ္တ)ဟု ရေးခဲ့ပါသည်။(တင်ပြသူမှတ်စု)

၉။မြောက်ဦးနတ်(၁၀)ရပ်

- ၁။ နန်းရာကုန်းရပ်သူ ဂမုန်းဖြူ
- ၂။ ဝသဲရပ်သူ စံကြွဖြူ
- ၃။ ဘားဘူတောင်ရပ်သူ စကားဖြူ
- ၄။ လက်ကောက်ဈေးရပ်သူ ညှာစိမ်းဖြူ
- ၅။ ဆင်ချဆိပ်ရပ်သူ ဝါဂွမ်းဖြူ
- ၆။ ကျောက်ရစ်ကေရပ်သူ ခေါင်ရန်းဖြူ
- ၇။ ပြင်ဈေးရပ်သူ ရှုရှားဖြူ
- ၈။ ဘုရားပေါ်ရပ်သူ ကြာပန်းဖြူ
- ၉။ တောင်ခွပ်ရပ်သူ အဲနဖြူ

(မှတ်ချက်။ ။ ခေါင်းစီး၌ ၁၀ရပ်ဟု ရေးမှတ်ထားသော်လည်း စာရင်းတွင် ၉ရပ်သာ ကျွန်တော်ရေးမှတ်ထားမိပါ၏။ ကျွန်တော်၏ အမှားသာဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သို့သော် တောင်ကျောင်း ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ ဒု၊ စာ၊ ၁၀)၌ကား နတ်ရှစ်ရပ်ဟုသာ တွေ့ရပါသည်။ သုတေသီများ ရှာဖွေဆန်းစစ်ကြပါဦး)

၁၀။ မြောက်ဦးအရန်မြို့ငယ်(၁၀)မြို့

- အရှေ့မှစ၍ လကျာရစ် ၁။ ရန်အောင်(ရန်နောင်)မြို့ ၂။ သံလျင်မြို့ ၃။ မြတောင်မြို့ ၄။ ကုလားမြို့ ၅။ သာယာမြို့ ၆။ တလက်တောင်မြို့ ၇။ ပိန္နဲမြို့ ၈။ နတ်တောင်မြို့ ၉။ သျှမ်းတောင်မြို့ ၁၀။ အင်ကြင်းမြို့ ၁၁။ ကျားခတ်တောင်မြို့။
- တောင်ကျောင်း ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ၊ ဒု၊ စာ၊ ၄၆)

၁၁။ ကျုံးကြီး (၁၉)ကျုံး

- အရှေ့ဘက်တွင် ၁။ မညင်းတောကျုံး၊ ၂။ ကျွဲကင်းထိန်ကျုံး၊ ၃။ မကျားကျုံး၊ ၄။ ခါးကျုံးသမကျုံး၊ ၅။ ဘဝကျုံးကျုံး၊ ၆။ ဘုန်းကြီးဒုံးကျုံး၊ ၇။ ကျားကိုက်သမကျုံး၊ ၈။ ကြာခေါင်းလောင်းကျုံး၊ ၉။ ပုဆိုးဖွပ်ကျုံး၊ ၁၀။ ဆင်ကျုံး၊ ၁၁။ ပုဏ္ဏားမြောင်ကျုံး
 - အနောက်ဘက်တွင် ၁။ သဘာဝကျုံးနှင့် ဒီရေတောများ၊
 - တောင်ဘက်တွင် ၁။ ကျွဲသေအင်းကျုံး၊ ၂။ လက်ဆည်ကန်ကျုံး၊ ၃။ အနုမကျုံး၊ ၄။ ကသပကျုံး၊
 - မြောက်ဘက်တွင် ၁။ ဝါးလုံးပြန်ကျုံး၊ ၂။ ကာချေကျုံး၊ ၃။ အိုင်ဝန်းကျုံး
- (တင်ပြသူ စုဆောင်းထားခြင်းမျှသာဖြစ်ပါသည်)

၁၂။ ချောင်းကြီး(၂၆)ချောင်း

၁။ တန်ချောင်း၊ ၂။ ကျောက်ရစ်ကေချောင်း၊ ၃။ ကတ္တီပါချောင်း၊ ၄။ ဝက်ပုပ်ချောင်း၊
 ၅။ ပမွှေးချောင်း၊ ၆။ ဝလှုပ်ချောင်း၊ ၇။ ငစရိုင်းချောင်း၊ ၈။ ကြေးတန်စီချောင်း၊ ၉။ မင်းရပ်ချောင်း၊
 ၁၀။ စပါးတုံချောင်း၊ ၁၁။ ငရုပ်တောင်ချောင်း၊ ၁၂။ တောင်ပုတ်ချောင်း၊ ၁၃။ သစ်တိန်ချောင်း၊
 ၁၄။ ငရွှေချောင်း၊ ၁၅။ ခြေရာချောင်း၊ ၁၆။ လမူးကိုင်းချောင်း၊ ၁၇။ လုပ်ပံချောင်း၊ ၁၈။ တုံးချောင်း၊
 ၁၉။ ပန်းနောက်ချောင်း၊ ၂၀။ ကြာကန်ချောင်း၊ ၂၁။ ပေါက်ပင်ချောင်း၊ ၂၂။ အိုးချောင်း၊ ၂၃။
 မူလေးချောင်း၊ ၂၄။ ဈေးချောင်း၊ ၂၅။ ကြောင်ချောင်း၊ ၂၆။ သင်းတုတ်ချောင်း၊
 ဤချောင်းတို့ကို တည်သောအခါ သိကြားမရွှေ ဆည်ခွဲသည်ဟူ၏။
 (တောင်ကျောင်း ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း၊ ဒု၊ စာ၊ ၄၈)

၁၃။ ခံတပ်များ

အရှေ့ဘက်၌ ၁။ ကြောင်လည်တုံခံတပ်၊
 အနောက်ဘက်၌ ၁။ ငွေတောင်ခံတပ်၊ ၂။ အောင်မင်္ဂလာခံတပ်၊ ၃။ ပိန္နဲချောင်းစားခံတပ်၊
 တောင်ဘက်၌ ၁။ မြဲတောင်ခံတပ်၊ ၂။ လေသာတောင်ခံတပ်၊
 မြောက်ဘက်၌ ၁။ ခြင်ကိုက်ခံတပ်၊ ၂။ အမြင့်တောင်ခံတပ်၊ ၃။ ရဲလှခံတပ်၊
 (စာရေးသူ စုပေါင်းထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်)

၁၄။ တံတိုင်းများ

မြောက်ဘက်၌ ၁။ ကံသုံးဆင့်တံတိုင်း၊ ၂။ မင်္ဂလာတံတိုင်း၊ ၃။ ခြင်ကိုက်တံတိုင်း၊
 (စာရေးသူ စုပေါင်းထားခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်)

၁၅။ တံခါးများ

အရှေ့ဘက်၌ ၁။ ကွမ်းဈေးတံခါး၊
 အနောက်ဘက်၌ ၁။ မောက်တော်တံခါး၊
 တောင်ဘက်၌ ၁။ ကျခတ်တံခါး၊ ၂။ ရွှေပေါက်ပင်တံခါး၊ ၃။ လက်ဆည်ကန်တံခါး၊
 မြောက်ဘက်၌ ၁။ ရဲလှတံခါး၊
 (ဤမျှသာ တင်ပြနိုင်ပါသေး၏)

၁၆။ ကျိုကြီးများ

ရှေးအခါက ၄၁ ကျိုရှိခဲ့သည်ဆို၏။ ယခုအခါ ရှေးဟောင်းသူတေသနဌာနက ၁၄ ကျိုကို

သာ ခြေရာကောက်မိကြပါသေးသည်။ ၎င်းမှာ ၁၃ ကျိမှာ.....

- ၁။ သေလာတောင် ကျိတော်ကြီး (မြို့တောင်ဘက် သေလာတောင်တစ်လျှောက်)
- ၂။ ပုဏ္ဏားမြောင်းကျိတော်(မြို့အရှေ့ဘက် ပုဏ္ဏားမြောင်းဘေး)
- ၃။ မျှော်တော်မူကျိတော်(မြို့အရှေ့ဘက် မျှော်တော်မူတောင်ထိပ်)
- ၄။ ဝင်မနားကျိတော်ကြီး(မြို့အရှေ့ဘက် ဝန်းတီးနတ်တောင်နှင့် နိဗ္ဗူဇာကြား)
- ၅။ တဘက်ဆည်ကျိတော်ကြီး(သျှစ်သောင်းဘုရား ရှေ့ကပြင်)
- ၆။ တဘက်ဆည်ကျိတော်ငယ်(၎င်းကျိအနီး)
- ၇။ ရဲလှကျိတော်ကြီး(မြို့မြောက်ဘက် ရဲလှတံခါးအနီး)
- ၈။ ရွှေပျော့ကျိတော်ကြီး (ဘားဘူစာရကုန်း၊ မြို့အနောက်မြောက်ဘက်)
- ၉။ ရိတံခါးကျိတော်ကြီး (မြို့အနောက်မြောက်ယွန်းယွန်း)
- ၁၀။ ရိတန်းခါးကျိတော်ငယ်
- ၁၁။ မှောက်တော်ကျိတော်ကြီး (မှောက်တော်တံခါးအနီး)
- ၁၂။ ကြောင်လည်တုံကျိတော်ကြီး(ပိပင်ကုန်းရွာအနောက်ဘက်)
(ကြောင်လည်တုံခံတပ်အနီး)
- ၁၃။ ကျက်ပိတ်ကျိတော်ကြီး(မြို့တောင်ဘက် မောလိပ်ကန်တော်အနီး)

၁၇။ စပါးရောင်းခဲရာ ဌာနရှစ်ခု

- ၁။ ကစ္ဆပနဒီမြို့တော်ကျောက်တော်၌တစ်ခု
- ၂။ လက်ဝဲကမ်းယံ တန်ခိုးကျွန်း၌တစ်ခု
- ၃။ စပါးထား၌တစ်ခု
- ၄။ ဝါဘို၌တစ်ခု
- ၅။ ယခုပေါက်တောမြို့နယ် တပ်မော်အနီး၌တစ်ခု
- ၆။ မင်းဂံ၌ တစ်ခု
- ၇။ ဈေးကြီးတံခါး(ဝါဈေး၊ စပါးဆိပ်)၌တစ်ခု
- ၈။ ဒိုင်းကျိကမ်း၌ တစ်ခု(နံပါတ် ၇နှင့် ၈ကို ဖော်ပြလို၍ မြောက်ဦးနှင့် မဆိုင်သော အခြားဌာနများကိုလည်း ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။
နောက်ဆက်လက်ဖော်ပြပါဦးမည်။

မင်းသုမင်း

ထူးခြားသော ရခိုင်ကျောက်စာများ

ရခိုင်ကျောက်စာများကား အလွန်ထူးခြားသည်။ အလှူမှတ်တမ်းစာနှင့် ကျိန်စာချည်း မဟုတ်၊ အမျိုးပေါင်းစုံလင်များပြားလှသည်။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းစာ၊ လယ်မြေတရားစီရင်ဆုံးဖြတ် စာ၊ မဟာမိတ်အဖြစ် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုသောစာ၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကို ဖော်ပြသောစာ၊ ဆုတောင်းစာ စသည်တို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုဆောင်းပါးတွင် ရခိုင်ပြည်အတွင်း ယနေ့ထိ တွေ့ရှိရသမျှသော ကမ္ဘာ့ကျောက်စာအားလုံးကို တစ်ခါတည်း အမျိုးအစားခွဲခြားပြီး တင်ပြရန် မရည်ရွယ်ပါ။ ယင်းကိစ္စမှာ လွယ်ကူသော အရာမျိုးမဟုတ်ပါ။ ခေါင်းစဉ်အလိုက် ခွဲခြားပြီး ခေါင်း စဉ်နှင့်သင့်လျော်သော ကမ္ဘာ့ကျောက်စာမျိုးတို့ကိုသာ မြည်းစမ်းသည့် သဘောမျိုး တင်ပြသွား မည်ဖြစ်ပါသည်။

အလှူမှတ်တမ်းစာ

မြောက်ဦးမြို့နယ် လောင်းကြက်တောင်မော်ကျေးရွာရှိ လောင်းကြက်တောင်မော် ကျောက်စာမှာ အသဒိဿဒါန အလှူမှတ်တမ်းကြီး တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပထမဘုရင်ခေတ် ဆဋ္ဌမမြောက်မင်း ကောလိယ(အေဒီ ၁၁၁၈-၁၁၂၂)သည် ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၄၈၀ ခုနှစ်တွင် ဤကျောက်စာကို ရေးထိုးခဲ့သည်။ သဘာဝကျောက်တောင်ကြီးတစ်ခုလုံးတွင် ကျောက်စာရေး ထိုးခြင်း (Rock Inscripton) မျိုးဖြစ်သည်။

ကျောက်လွှာကွာကျသွားသည့်တိုင် အတွင်းမှ ကျန်နေခဲ့သော ကျောက်သားတွင် စာလုံး များ ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းမရှိဘဲ ထင်းကျန်နေခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ကျောက်စာတစ်ခုလုံး ကို ဝါကျတစ်မျိုးတည်းဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ‘ဆင်တစ်ခုမကြွင်း ငါလူ၏။ ငါနှင့်တူသူ လူတွင်မရှိ’ ‘မြင်းတစ်ခုမကြွင်း ငါလူ၏။ ငါနှင့်တူသူလူတွင်မရှိ’ ‘ကြီးနှင့်တစ်ခုမကြွင်း

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ငါ့လူ၏၊ ငါနှင့်တူသူ လူတွင်မရှိ’ စသည်ဖြင့် လောကတွင် ရှိရှိသမျှ မြင်မြင်သမျှသော အရာခပ်သိမ်း တို့ကို စွန့်ကြဲလှူဒါန်းသွားကြောင်း ရေးထိုးထားသော အလှူမှတ်တမ်းကြီးတစ်ခုဖြစ်သည်။

အလားတူ မြောက်ဦးမြို့နယ် မဟာထီးကျေးရွာရှိ ကျောက်မိကျောင်းစာမှာလည်း အလှူ မှတ်တမ်းကြီးတစ်ခုဖြစ်သည်။ မိကျောင်းသဏ္ဍာန် သဘာဝကျောက်ဆောင်တစ်ခုလုံးတွင် ကျောက်စာရေးထိုးထားခြင်းဖြစ်၍ ကျောက်မိကျောင်းစာဟု တွင်သည်။ (Rock Inscrip-tion) မျိုးဖြစ်သည်။

ဤကျောက်စာကို လောင်းကြက်ခေတ် မင်းထီး(အေဒီ ၁၂၈၃-၁၃၈၉)လက်ထက် ကောလိယ ဆရာ နိရမ္မန်ဆိုသူ ရေးထိုးခဲ့သည်။ ကျောက်စာ၏ ပထမစာကြောင်းတွင် ဆရာနိရမ္မန် တည်၏ဟူ၍ ရေးထိုးပါရှိသည်။ ဆရာနိရမ္မန်သည် မင်းကောလိယကဲ့သို့ လောက၌ မြင်မြင်သမျှ ရှိရှိသမျှသော သက်ရှိသက်မဲ့ ဟူသမျှတို့ကို အသဒိသဒါနအဖြစ် လှူဒါန်းခဲ့ကြောင်း ရေးထိုးထား သည်။ ကျောက်စာကြောင်းရေ (၄)တွင် ‘ဦးကိုယ်ကိုလည်း ငါတမာဘုရား၏ ကျွန်တည်းဟူ၍’ ဟူ၍ မိမိကိုယ်ကို မိမိငါတမာဘုရားရှင်၏ ကျွန်အဖြစ် လှူဒါန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

ကျိန်စာ

ကျိန်စာနှင့်ပတ်သက်၍ မြောက်ဦးမြို့ ဇုံဒေဝတောင်ခံတပ်ဘုရားမှ ရရှိသော ဇုံဒေဝလင်္ကျာ ပျံချီကျောက်စာ(ယခုမြောက်ဦးရှေးဟောင်း သုတေသနပြုတိုက်)မိဖုရားကြီး သျှင်ထွေ အလယ် ဓေတီ ကျောက်စာ(ယခုမြောက်ဦးရှေးဟောင်းသုတေသနပြုတိုက်) နှစ်ချပ်တို့မှာ အလွန်ထူးခြား လှသည်။

ဇုံဒေဝလင်္ကျာပျံချီကျောက်စာကို ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ဇုံဒေဝလင်္ကျာပျံချီ စစ်သူကြီး ရေးထိုးလှူဒါန်းခဲ့သည်။ သူရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ၏ စာကြောင်းရေ (၁၅)မှ (၃၀)ထိတွင် သူ၏အလှူကို ဖျက်ဆီးသူတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ကျိန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

- ၁၅။ သင်္ချိုကို ဖျက်သောသူသည် ၊ ဖြစ်
- ၁၆။ ဖန် တမလွန်၌လည်း ကြီးလှစွာသော ကိုးဆယ့်ခြောက်ပါးသောအနာ
- ၁၇။ ဘေးရှစ်ပါး၊ ဒိန်ဆယ်ပါး တို့သည် ကိုယ်ကစ၍ သားမြေးမြစ်တိကြွ
- ၁၈။ တံတိုင်အောင် ဖုန်းစားခွက်လက်ဆွဲ၍ ပျက်စီးပြုန်းတီး ကြေမ့သည်ဖြစ်
- ၁၉။ စေသတည်း၊ သံသရာ၌လည်း သိန်းစိုးကာလသုတ်ရော ရှဝမ
- ၂၀။ ဟာ ရောရု၊ သင်ခတ၊ မဟာသင်ခတ၊ မဟာတာပန်န
- ၂၁။ အဝိစိတည်းဟူသော ငရဲကြီးရှစ်ထပ်၊ ငရဲငယ် တရော့ခြောက်ထပ်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

- ၂၂။ တို့၌ကျ၍ ငရဲမီးလျှံ တပြောင်ပြောင်လောင်လျက် မရေတွ
- ၂၃။ ကံနိုင်သော ကမ္ဘာတို့၌ ဘုရားဖြစ်၍ ထိုသို့ဖြစ်သော ရှင်ချစ်
- ၂၄။ တို့ကို ဖူးရမည်ထား၊ ဘုရားဖြစ်၏ဟူသော စကားကိုမျှ မ
- ၂၅။ ကြားရသည် ဖြစ်စေသတည်း၊ ငရဲမှ လွတ်လျှင်လည်း တိရစ္ဆာန် အသုရ
- ၂၆။ ကယ် ပြိတ္တာ၌ ကမ္ဘာများစွာ ဖြစ်လေစေသတည်း၊ လူဖြစ်လျှ
- ၂၇။ င်လည်း လူဖော်မဝင် ပန်းနုပန်းမ
- (ယောက်ျားလျှာ၊ မိန်းမလျှာ)အစရှိသော
- နူးခြင်း၊ ရူးခြင်း၊ ကျခြင်း၊ ဆွ
- ၂၈။ နိုးခြင်း၊ ကန်းခြင်း၊ နားပင်းခြင်း၊ တွန့်ခြင်း
- အနာတို့သည် ရောက်
- ၂၉။ စေသတည်း၊ ရခွဲသမျှတို့သည် ကမ္ဘာများ
- လှစွာသော မရေတွက်နိုင်အောင်
- ၃၀။ ခံရသည်ဖြစ်စေသတည်း၊ မင်းနိဿိကချိန်စာ
- တွင် ပါသမျှအတိုင်းလည်း ရောက်လေစေ။ ။

မိဖုရားကြီးသျှင်ထွေမှာ ဒုတိယမြောက်ဦးခေတ် သတ္တမမြောက်မင်းခမောင်း(အေဒီ ၁၆၁၂-၁၆၂၂)၏ မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်သည်။ ရတနာပုံစေတီတော်ကြီး၏ ဒီယံကာမကြီးလည်းဖြစ်သည်။ ပိဋကတ်သုံးပုံကို အာဂုဏ်ဆောင်သူဖြစ်၍ ဓမ္မဒေဝီဟုလည်း အမည်တွင်သည်။ ရုပ်ဆင်းသဏ္ဍာန်လှပသည့်တိုင် စိတ်ရင်းဖြူစင်လှသူဖြစ်၍လည်း လောကဒေဝီဟု အမည်တွင်သေးသည်။ သူ၏ကောင်းမှုတော် အလယ်စေတီ ကျောက်စာကြောင်းရေ (၁၇)မှ (၄၁)ထိတွင် သာသနာ့ငါးထောင်ပတ်လုံး တည်စေရန် ရည်ရွယ်လှူဒါန်းထားသော ပစ္စည်းတို့ကို ဖျက်ဆီးသူတို့အား အောက်ပါအတိုင်း ကျိန်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

- ၁၇။ ဤဝတ္ထုတို့ကို အကြင်မတရားသောမင်း၊ အိမ်ရှေ့အမတ်စစ်သူကြီး
- ၁၈။ သား စစ်တတ်စစ်ချီစသော သူတို့သည် ဖျက်ဆီးသည် ဆိုသော် သိန်းစိုး၊
- ကာလသုတ်၊ သင်္ခတ၊ စူဠ ရောရဝ
- ၁၉။ မဟောရောရဝ၊ စူဠတာပန္န၊ မဟာတာပန္န၊ အဝိစိ ဤငရဲနှင့်သော ငရဲငယ် ဘာဖင်
- ပုတ်ငရဲ၊ ပြာပူငရဲ၊ ခွေးအစာ
- ၂၀။ ပေးသောငရဲ၊ ကျောက်ယန္တရားဖြင့်ပြီးသောငရဲ၊ သန်လျက်စားဖြင့် ကြိန်းပြင်းသော
- ငရဲ၊ လက်ပန်တော ငရဲ သားဖျင်ငရဲ ငရဲ
- ၂၁။ သစ်ငုတ်ချမ်လှစွာသော သီတာငရဲ၊ သံချောင်းအတိပြည့်သောငရဲ၊ တောင်ဖြင့်ကြိတ်
- သောငရဲ၊ ဥသဒရေငရဲ၊ နေရသိက္ခ

- ၂၂။ ရဲ့ ယမလောဟိတငဲ့ စသော ငရဲငယ်သုံးရာနှစ်ဆယ်သော ငရဲနှင့် လောဟာဘုံ၊
ဘိန်ငရဲတို့၌လည်း သေလေစေသော၊
- ၂၃။နှုတ်ခမ်းပြတ်သောပြိတ္တာ၊ ဖင်ပုတ်မစင်ကို စားသောပြိတ္တာ လူ့
- ၂၄။ ကောင်ဆင်ကောင် အညစ်အကြေးကို စားသောပြိတ္တာ အပ်နှံဘားရှိခံတွင်းဟိသော
ပြိတ္တာရေ
- ၂၅။ သို့တဆိပ်ဖိတ်သော ပြိတ္တာ၊ ဓားသွားဓားကဲ့သို့ လက်သည်းက မိမိ၏အသားကို
အလိုလိုစားသော
- ၂၆။ ပြိတ္တာတောင်ရှိ လောက်ကိုယ်ဟိလျက် ကိုယ်ထက်၌ လေဟိသော ပြိတ္တာ၊ ရံခါ
ဆင်းရဲ ရံခါချမ်းသာပြီး သော ပြိ
- ၂၇။ တာသည် ပြိတ္တာတို့ကို အစိုးရလျက် ကောင်းသောအရပ်တွင် နေကြ၍
စက်ဆုပ်ဖွယ် အတိဖြစ်၍
- ၂၈။ မစားရတတ်သော ပြိတ္တာ အပ်အတိအမွေး
သောက်သောပြိတ္တာ၊ ခြေတဘက်သာဟိသော ပြိတ္တာ
ခြေများသောပြိတ္တာ
- ၂၉။ လက်တစ်ဘက်သာဟိသောပြိတ္တာ၊ လက်များသောပြိတ္တာ၊
မျက်စိမဟိသောပြိတ္တာ၊ မျက်စိများသော ပြိတ္တာ ခံ
- ၃၀။ တွင်းမှ မီးရှူးကဲ့သို့ထွက်သော ပြိတ္တာ၊ အအူအိုးတည်ဟိသော
ပြိတ္တာသည် အဖြစ်တို့ကိုလည်း
- ၃၁။ ရလေစေသော အတ္တဒတ္တပရဒန္တုမ္ပိကျန္တိ
သင်္ချီကံပရေတတ္တောတထာ
- ၃၂။ ကိမိလိကာ ဟူသော ဂါထာနှင့်ညီစွာ ငရဲ
၌ကျပြီးမှ ထိုမှကျလေပြီးသော င
- ၃၃။ ရံပြိတ္တာအဖြစ်မှ လွတ်လျှင်လည်း ဆနုဂုတ္တိ
ရောဂါ ကိုးဆယ့်ခြောက်ပါးသောအနာ အပေါင်း ပ
- ၃၄။ ဥဝိသတိ ဘယာနှစ်ဆယ့်ငါးပါးသောဘေး
ဒါန်အပေါင်း သောဠသဥပတ္တဝေါ တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါး
- ၃၅။ သော ဥပတ်အပေါင်း၊ ဒွတ္တိသံကမ္မကရဏာ သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော
ကြမ္မာအပေါင်း မင်းတကာတို့
- ၃၆။ တိုက်စရာသော သစ္စာအပေါင်းသူမကောင်းတို့
စွပ်စွဲဆဲစရာသော ဗျာပါ အပေါင်းတို့သည် ရော

- ၃၇။ ကံလေစေသော ကျွန်းကြီးလေးကျွန်း၊ ကျွန်းငယ်နှစ်ထောင်၌ စောင့်သော
နတ်ဘီလူးမြစ်ကြီးငါးစင်း၊ မြစ်
- ၃၈။ ငယ်ငါးရာ၌ စောင့်သောနတ်နဂါး၊ ဟေမဝန္တာမြင့်မိုရ်
သတ္တရဘန်တောင်၌ စောင့်သောနတ်
- ၃၉။ ဘီလူး နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် ဗြဟ္မာတစ်ဆယ့်ခြောက်
ဘုံ၌နေသော ဗြဟ္မာတို့သည်လည်း သ
- ၄၀။ တံစေသော သဲနှင့်အမျှ လာလတ္တံ့သော ဘုရားမြတ်
တို့ ချွတ်သော်လည်း မကျွတ်စေသတည်း မ
- ၄၁။ င်းတကာတို့ ကျိန်စရာသော အကျိန်မျိုးတို့သည်
လည်း ရောက်လေစေသတည်း။

အမိန့်တော် ပြန်တမ်းစာ

အမိန့်တော် ပြန်တမ်း ကျောက်စာတစ်ချပ်ကို မြောက်ဦးမြို့ အရှေ့ဘက်မှ အိမ်ရာတစ်ခုတွင် စတင်တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယခု ဤကျောက်စာကို ရှစ်သောင်းဘုရား သိမ်တော်ကြီးအတွင်း၌ စိုက်ထူထားရှိသည်။ ကျောက်စာ၏အပေါ်ပိုင်းတွင် ဘုရင်သည် သီဟသူနပလ္လင်ပေါ်မှ အမိန့်တော် မှတ်နေဟန် ထွင်းထုထားပြီး အောက်တွင် အမိန့်တော်ပြန်တမ်းကို ရေးထိုးထားသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အပေါ်မှထွင်းထုထားသော ရုပ်ကြွမှာ ဤအမိန့်ပြန်တမ်း၏ ဘုရင်တံဆိပ်တော်ဖြစ်ပြီး အောက်တွင် ရေးထိုးထားသော ကျောက်စာမှာ ဘုရင်၏ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းပင် ဖြစ်သည်။

ကျောက်စာ၏ ပထမနှင့် ဒုတိယစာကြောင်းတွင် -

သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု တပို့တွဲလဆန်း ငါးရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ဟူ၍ ပါရှိသည်။ ဒုတိယမြောက်ဦးခေတ် ပဉ္စမမြောက်မင်းဖြစ်သော မင်းဘာကြီး၏သား မင်းဖလောင်းသည် သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု ဝါဆိုလဆန်း ခြောက်ရက်တနင်္ဂနွေနေ့ နတ်ရွာကြွပြီး ယင်းနေ့တွင်ပင် သားတော်အိမ်ရှေ့မင်း သတိုးဓမ္မရာဇာ (မင်းရာဇာကြီး) နန်းတက်ခဲ့သည်။ သို့နှင့် ဤကျောက်စာသည် မင်းရာဇာကြီးနှင့်သာ ပတ်သက်မည်ဟု ယူဆပါသည်။ အမိန့်တော်ပြန်တမ်းအစုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

- ၁။ သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု တပို့တွဲလဆန်း ငါး
- ၂။ ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နဂါးပတိ ရွှေနန်းရှင် မိန့်တော်
- ၃။ မူသော ဝါဆိုလတွင် အလိုတော်ပြည့်မည်
- ၄။ ဟူ၍ ဆိုသည်မှန်သောကြောင့် ပုဏ္ဏားမဏိဓောက်
- ၅။ ကိုကင်းပြင်ရွာတွင် ဟိန္ဒူသောရောမောနောအ

- ၆။ ဝင် ၅ သျှည်း ၃ ပဝါ လူတော်ပြုသည်
လယ်ကိုကား သားစဉ်မြေးဆက်
- ၇။ စားစေဟူ၍ ကံပေးထားသည် ရှေ့တော်ခံ ငရူးအား ငရဲကု
- ၈။ နှစ်ယောက်အသံချသည်၊ သံကျသံပေါက် ထင်မြင်အ
- ၉။ တောင်းအမှတ် မယူပေး၏။

အမိန့်တော်ပြန်တမ်း၏ အဓိပ္ပာယ်အပြည့်အစုံမှာ ပုဏ္ဏားမဏိဓောက်၏ ဗေဒင်ဟောကိန်း အတိုင်း ဘုရင်မင်းရာဇကြီးသည် ဝါဆိုလတွင် မင်းဖြစ်လာ၍ သက္ကရာဇ် ၉၅၅ ခု တပို့တွဲလဆန်း ငါးရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ပုဏ္ဏားကြီးအား လယ်ငါးသျှည်းသုံး ပဝါကို သားစဉ်မြေးဆက်ပေးလှူလိုက် သည်။ ဤရာဇသံကို ရှေ့တော်ခံငရူးအားနှင့် ငရဲကုနှစ်ဦးတို့က ပုဏ္ဏားမဏိဓောက်ထံ ရာဇသံ ချမှတ်ကြရသည်။ ဤရာဇသံကို ဘုရင်ထံမှသယ်ဆောင်လာခြင်း ပုဏ္ဏားမဏိဓောက်အား ကွက် ကွက်ကွင်းကွင်း ထင်မြင်သဘောပေါက် နားလည်အောင် ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပုဏ္ဏား မဏိဓောက်ထံမှ ငရူးအားနှင့် ငရဲကုတို့က မည်သည့် တံစိုးလက်ဆောင် ငွေကြေးကိုမျှ မတောင်း မယစေရန် ပေးသနားတော်မူလိုက်သည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။

လယ်မြေတရား စီရင်ဆုံးဖြတ်စာ

လယ်မြေတရားစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မြောက်ဦးမြို့နယ် ပေါင်းဒွတ်ကျေးရွာ အနီး ကုလားတန်စားစေတီ၌ တွေ့ရှိသော သက္ကရာဇ် ၁၀ ရာစုနှစ်ထိုး ကျောက်စာ(ယခု မြောက်ဦးရှေးဟောင်း သုတေသနပြုတိုက်)မြောက်ဦးမြို့ သရက်အုပ်ဘုရားစေတီ၌ တွေ့ရှိသော သက္ကရာဇ် ၉၆၇ ခုနှစ်ထိုး ကျောက်စာ(ယခုမြောက်ဦးရှေးဟောင်း သုတေသနပြုတိုက်) ရခိုင် ပြည်နယ် ရသေ့တောင်မြို့နယ် ကူတောင်ကျေးရွာ၏ အရှေ့တောင်ထောင့် တစ်မိုင်အကွာ ချရား ပင်ကုန်း(ခေါ်) သက်နက်ကုန်းရှိ စေတီမှတွေ့ရှိသော သက္ကရာဇ် ၉၀၅ ခုနှစ်ထိုး ကျောက်စာ (ယခု ကူတောင်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း)တို့မှာ ထင်ရှားသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် စာရှုသူတို့ လေ့လာနိုင်ရန် ကူတောင်ကျေးရွာ သက်နက်ကုန်းစေတီမှ တွေ့ရှိရသော ကျောက်စာကိုသာ တင်ပြပါမည်။

- မျက်နှာဘက်
- ၁။ သက္ကရာဇ် ၉၀၅ ...စ်
 - ၂။ လဆန်း သီတင်းကျွတ် တနင်္ဂနွေနေ့ အမင်းမင်း
 - ၃။ တို့၏ မှန်ကင်းမကိုဋ်ဖြစ်တော်မူသော
 - ၄။ သာသနာပြုဒါယိကာ၊ သာသနာဒါယဒ၊ သာသနာနု
 - ၅။ ဝဟ သာသနာကရဖြစ်တော်မူသော တရားမင်းမြတ်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

- ၆။ ဆရာတော် မဟာဝိနည်းမိဂ္ဂိရေတော်တွင် ဆင်ကဲ
- ၇။ ()င်ဆရာ ရွှေကျောင်း သောမခန္တီနှင့် မုစဲသင်္ဂ
- ၈။ ဇာလှဖြူနှင့် တရားဆိုကြသည်၊ မုစဲသင်္ဂဇကကား
- ၉။ ငါ့ရှင်ရွှေကျောင်းသည် ကျောင်းကျပေးရိုးဟူ၍ဆို
- ၁၀။ လတ်သည် မင်းပြောင်ကဲမဆရာ ငါ့ရှင် ရွှေကျောင်းကကား
- ၁၁။ သင်္ဂဇာအဆက်ဆက်တို့ကသည် ကျောင်းကျပေးရိုး
- ၁၂။ ပိုင်းရိုးမရှိဟူ၍ ဆိုလတ်သည်၊ သက်သေလည်းမူ
- ၁၃။ စည်းလူထွက်သူကောင်းကြီး ငနမြတ်၊ မုစည်းလူ
- ၁၄။ ထွက်မြို့ကျောင်းစား လှဖြူသည်၊ သူတို့သည် ငါ
- ၁၅။ တို့စားသောခါ အပိုင်လည်းမပြု အကျလည်း
- ၁၆။ မတောင်းဖူး၊ မုစဲလူထွက်မြို့ကျောင်းစား သ
- ၁၇။ ကံသေဆိုသောခါ၊ မုစဲ သင်္ချေလတ်

ကျောဘက်

- ၁။လ
- ၂။ ဘုံမ၊.....င်အခါ
- ၃။ ငှဆောင်မကိုင့်ဟူ၍လည်
- ၄။ ဆိုသည်။ ဆင်ခြေနှင့်
- ၅။ သေယောက်ပေါက်
- ၆။ သောကြောင့် သည်ကောင်းမူ
- ၇။ သင်္ချေသည် သူ့သက်သေဆို
- ၈။ သောစကားကို အာမခံ၍ဆို
- ၉။ သောကြောင့်လည်း ကျောင်းရှေ့.....
- ၁၀။ ပြောစကားနှင့်ကဆင်ခြေ
- ၁၁။ သေမဆိုသောကြောင့်....
- ၁၂။ ပြောင်ကဲမဆရာသင်က ငါ့ရှင်ရွှေ
- ၁၃။ ကျောင်း သေမခန္တီကို အအော
- ၁၄။ င်းပေးတော်ပြုသည်၊ မင်းသံအောင်ကျော
- ၁၅။ င်းတံတိုင်းသိုင်.....
- ၁၆။
- ၁၇။

မဟာမိတ်အဖြစ် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုသော ကျောက်စာ

မြောက်ဦးမြို့အရှေ့ဘက် ပုရိန်အဆုံးတောင်ခြေရင်းတွင် မဟာမိတ်အဖြစ် ကျန်းသစ္စာကျိန်ဆိုသော ကျောက်စာတစ်ချပ်ကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယင်းကျောက်စာကို ယခုအခါ မြောက်ဦးမြို့ရှေးဟောင်းသုတေသနပြုတိုက်တွင် ခင်းကျင်းပြသထားသည်။ ကျောက်စာမူရင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

မျက်နှာဘက်

- ၁။ သကြယ်.....
- ၂။ ရာ ရခိုင်ကြားမင်းကြီးသည် မြမြန်စွာသော ဂတိကိုဆို
- ၃။ သတည်း။ ထို ငါဆိုအပ်သော သစ္စာစကားကား ငါအသက်တစ်ချောင်း
- ၄။ အရှင် အသက်တစ်ချောင်းရှိသရွေ့ ငါအစ်ကို ရာဇဓိရာဇ်.....
- ၅။ ရှိ သေကြောင်း ငါအကြံပျက်ကြောင်း။ ငါမကြံ

ဝဲဘက်

- ၁။ တပါးပါးသော ပြည်ထောင်ချင်းမင်းတို့သည်
- ၂။ ရာဇဓိရာဇ်ကို သေကြောင်းကြံပါစေ ပျက်ကြောင်းကြံပါစေ
- ၃။ တိုက်တွန်းသောစကား ဆိုလာပါသော်လည်း မနာတန်ဆိုစကား
- ၄။ မြင်တိုင်း အကြွင်းအကျန်မဲ့ ငါပြန်အံ့ ပြည်ထဲဥပါတ်.....
- ၅။ စံမပေး။ ကူရိုးကြံအံ့ ပြည်စွန်ပြည်နား အနီးအကွတ်နေသော.....
- ၆။ စိစစ်၍ လွှတ်ကြအံ့ ဤသို့ ငါပြန်လတ်၍ဆိုသော.....
- ၇။ တပါးပါးမျှ မချွတ်စေ မယွင်းစေ အကယ်၍ ချွတ်ယွင်းသော် (သွေး)
- ၈။ ပွက်ပွက်အန်၍ သေလို၏။ မြေကြီးချို၍ သေလို၏
- ၉။
- ၁၀။
- ၁၁။
- ၁၂။

ကျောက်စာကြောင်းရေတစ်တွင် သက္ကရာဇ်ဟူ၍ ပါသော်လည်း ခုနှစ်သက္ကရာဇ်မှာ ပျက်ပြယ်သွားပြီဖြစ်၍ မည်သည့်ခုနှစ်တွင် ဤကျောက်စာကို ရေးထိုးခဲ့မည်ကို မသိရှိနိုင်ပေ။ သို့နှင့် မည်သည့်ခုနှစ်တွင် မဟာမိတ်ဖွဲ့ကတိသစ္စာ ကျိန်ဆိုခဲ့ကြသည်ကို အတိအကျ ပြောဆိုရန် ခဲယဉ်းလှသည်။

ကျောက်စာကြောင်းရေနှစ်တွင် ရခိုင်မင်းကြီးဟူ၍ တွေ့ရသည်။ ရခိုင်မင်းတရားကြီး

ဆိုသော စကားမှာလည်း မင်း၏အမည် မဟုတ်၍ ရခိုင်ဘုရင် မည်သူမည်ဝါ ဟူ၍ သိရှိရန် ခဲယဉ်းလှသည်။

ကျောက်စာကြောင်းရေလေး(မျက်နှာဘက်)နှင့် ကျောက်စာကြောင်းရေ နှစ်(ဝဲဘက်) တို့တွင် ရာဇာဓိရာဇ်ဆိုသောအမည်ကို တွေ့ရသည်။ ရာဇာဓိရာဇ်မှာ ပဲခူး ဟံသာဝတီဘုရင် ဘီအီး(၇၄၅-၇၈၂)လောဟု ယူဆနိုင်သည်။ ဟုတ်မဟုတ်ကို သုတေသနပြုရန် လိုအပ်ပါမည်။

ဦးနိုင်ပန်းလှ၏ ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်း(၁၉၇၇-ခု၊ ဦးငြိမ်းစာပေ၊ ပထမအကြိမ် (စာမျက်နှာ ၂၇၄-၂၇၅)တွင် အဝမ်းခေါင်သည် ရခိုင်မြို့ကို လုပ်ကြံသဖြင့် ရခိုင်စားသည် ဖင်မြို့ သို့ ထွက်ပြေးသွားကြောင်း၊ ရခိုင်စားသား နရမိတ်လှသည် သံတွဲတွင် မနေခံ၍ ပုသိမ်၌ရှိသော ရာဇာဓိရာဇ်ထံ သွားရောက်ခစား အကူအညီတောင်းကြောင်း၊ ရာဇာဓိရာဇ်သည် တပ်နှစ်တပ်ဖွဲ့ စည်းပြီး ရခိုင်မြို့ကို ချီကာ ရခိုင်မြို့ကို စောင့်ရသော ဘုရင်မင်းခေါင်၏ သမက်တော် ကာမဏီ နှင့် သမီးတော် စောပြည့်ချမ်းသာနှင့်တကွ တပ်မင်းဗိုလ်ပါ သူရဲသုံးသောင်းခန့်တို့အား လက်ရ ဖမ်းဆီးရမိကြောင်း ရေးသားထားသည်။

ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်ကြီး အဋ္ဌမတွဲ(စာမျက်နှာည ၈၆-၈၇)တွင် ရခိုင်မင်းနှင့် မဟာ မိတ်ပြုပုံ၌ သက္ကရာဇ် ၈၁၆-ခုနှစ်တွင် အင်းဝမင်းဆက် နရပတိ(ထူပါရုံဒါယိကာ)(ဘီအီး ၈၀၄- ၈၃၀)နှင့် ရခိုင်ဘုရင် နရနအလီခင် (ဘီအီး ၇၉၅-၈၂၁)တို့ နွယ်ချိုဖိုးခေါင်တောင်၌ မဟာမိတ်ဖွဲ့ ခဲ့ကြကြောင်းဆိုထားသည်။

ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်း ဆရာတော် ဦးစန္ဒမာလာလင်္ကာရရေး ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း ပဉ္စမ တွဲ (စာမျက်နှာ ၂-၄)တွင် အဝမ်းခေါင်သည် ရခိုင်လောင်းကြက်မြို့ကို စစ်ချီသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၇၆၈ ခုနှစ်တွင် မင်းစောမွန်သည် အနောက်သူရတန်ပြည်သို့ ထွက်ပြေးသွားကြောင်း၊ လောဝဲကြက် မြို့ကို ကလေးမြို့စား နော်ရထာနှင့် စောပြည့်ချမ်းသာတို့ကို ပေးသနားခဲ့ကြောင်း၊ မင်းစောမွန်နှင့် အဘတူညီဖြစ်သော သံတွဲမြို့စား မင်းခရီ(အလီခင်)သည် ပဲခူးမင်း ရာဇာဓိရာဇ်ထံစစ်ပန်ခဲ့ကြောင်း၊ ရာဇာဓိရာဇ်က သံရှင်စား အမတ်ဒိန်ကို အင်းဝနိုင်ဟူသော အမည်ပေးပြီး ဗိုလ်မှူး ခန့်လျက်၊ စစ်သည် ငါးသောင်းနှင့် မင်းခရီကို နန်းတင်ရန် စေလိုက်ကြောင်း၊ လောင်းကြက်ကျလျှင် မင်းခရီကို နန်းတင်၍ နော်ရထာနှင့် မိဖုရားရွှေပြည်ချမ်းသာတို့ကို ဖမ်းယူပြီးလျှင် မောင်ခွင်ဆို သော တလိုင်းအမတ်ကို သက္ကရာဇ် ၇၆၉-တွင် အစောင့်ထားခဲ့ကြောင်း ရေးသားထားသည်။

ဦးနိုင်ပန်းလှ၏အဆိုအရ ရခိုင်စားသား နရမိတ်လှ(မင်းစောမွန်) သည် ရာဇာဓိရာဇ်ထံ သွားရောက်ခစား စစ်ကူတောင်းသည်ဟု ဆိုထားသည်။ နရမိတ်လှ(မင်းစောမွန်)မှာ လောဝဲကြက် မြို့ကို အဝမ်းခေါင်လာရောက်တိုက်ခိုက်စဉ်မှစ၍ လောဝဲကြက်မြို့ကို ပြန်လည်သိမ်းပိုက်နိုင်သော အချိန်ထိ အနှစ်နှစ်ဆယ်ကျော်တိုင်တိုင် သူရတန်ပြည်၌ တိမ်းရှောင်နေခဲ့သည်။ သို့နှင့် နရမိတ်လှ (မင်းစောမွန်)သည် ရာဇာဓိရာဇ်ထံ စစ်ပန်ခဲ့သည်ဆိုသော အချက်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဦးကုလား၏ မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးအဆို အင်းဝမင်းဆက်နရပတိ(ထူပါရုံအိယိကာ)နှင့် ဘုရင်နရနုအလီခင်တို့ မဟာမိတ်ဖွဲ့ကြခြင်းမှာလည်း ကျောက်စာတွင် ရာဇာဓိရာဇ်ဆိုသော အမည်က ထင်ရှားစွာပါနေ၍ ဤအကြောင်းနှင့်လည်း ဤကျောက်စာမှာ သက်ဆိုင်မည်မထင်ပေ။

ရမ်းဗြဲတောင်ကျောင်း ဆရာတော်၏အဆိုအရ မင်းစောမွန်၏ညီမင်းခရီ အလီခင်သည် ရာဇာဓိရာဇ် သွားရောက်စစ်ပန်ခဲ့သည်ဆိုသော အချက်မှာလည်း ကျောက်စာတွင် ရခိုင်တရားမင်းကြီးဟူသော အသုံးအနှုန်းကို တွေ့ရသဖြင့် ထိုစဉ်က မင်းခရီအလီခင်မှာ ဘုရင်မဖြစ်သေး၍ စဉ်းစားရခက်လှသည်။

ဤမည်သော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဤကျောက်စာဖြင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့ကြသော မင်းနှစ်ပါး တို့က အဘယ်သူတို့ဖြစ်မည်ကို ဆက်လက်သုတေသနပြုရပေဦးမည်။

မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကို ဖော်ပြသော ကျောက်စာ

ရှစ်သောင်းဘုရား လှေကားထိပ်တွင် ဝေသာလီမြို့တော်ဟောင်းမှ ဘုရင်မင်းဗာကြီး ပြောင်းရွှေ့စိုက်ထူထားခဲ့သော လေးမျက်နှာရှိ ကျောက်စာတိုင်ကြီးတစ်တိုင်ရှိသည်။ ရှစ်သောင်းဘုရားတွင် စိုက်ထူထား၍ ရှစ်သောင်းဘုရားကျောက်စာဟု ခေါ်တွင်သည်။ ဤကျောက်စာကို ရေးထိုးခဲ့သူမှာ ဝေသာလီခေတ်မှ အနန္တစန္ဒမင်းဖြစ်သည်။ ဤကျောက်စာတွင် ရခိုင်ပြည်၏ မင်းဆက်ပေါင်းများစွာ (ရာဇဝင်အကျဉ်းချုပ်)တို့ကို စာကြောင်းရေ အနည်းငယ်မျှဖြင့် ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်များစွာ လောက်ကစ၍ အေဒီ (၇၂၉)လောက်အထိ ရေးထိုးဖော်ပြထားသည်။

မြောက်ဦးမြို့ ကလုံတောင်ဘုရား ကျောက်စာ၏ အစပိုင်းတွင်လည်း နမောတဿတိ မြောက်ဥမြို့နို့က လွန်လီပြီးသောအခါ စောမွန်အစဟိသော ၁၁ ဆက်သော မင်းတို့၏ အဆုံးနို့က ဖြစ်သော ဘဝရှင်မင်းပင်၏ သားတော်ကြီးဖြစ်သော ဘုရင်မင်းတိက္ခာ၏သားတော်အလတ်ဖြစ်သော စသည်ဖြင့် မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကို ဖော်ကျူး၍ ရေးထိုးထားသည်။ ဤကျောက်စာမှာ ယခုအခါ မြောက်ဦးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသနပြုတိုက်တွင် ခင်းကျင်းပြသထားသည်။

ဆုတောင်းစာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဂါယာ၌ စိုက်ထူထားရသော လောင်ကြက် ဘုရင်မင်းထီးလက်ထက် ရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာ၏ အဆုံးသတ်တွင် အရိမတ်တေဗုရသ္မိလက်ထက်လျှင် ရဟန္တာဆုလိုသတေး ဟူ၍ရေးထိုးထားသည်။

ရခိုင်ကျောက်စာများကား အလွန်ထူးခြားများပြားလွန်းလှသည်။ ရေးသားသော အက္ခရာအနေဖြင့်လည်း နှစ်မျိုးနှစ်စား တွေ့ရသည်။ အစောဆုံးစာများကို အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်းသုံး ဗြဟ္မအက္ခရာ၊ သက္ကတဘာသာဖြင့်တစ်မျိုး၊ ပါဠိဘာသာဖြင့်တစ်မျိုး နှစ်မျိုးတွေ့ရသည်။ ယင်းစာ

မျိုးကို ညောင်တီခေတ်နှင့် ဝေသာလီခေတ်များတွင် အများအပြားတွေ့နိုင်သည်။ လေးမြို့ခေတ် နှင့်မြောက်ဦးခေတ်တို့တွင် ယခုခေတ်သုံး မြန်မာအက္ခရာများကို ပါဠိဖြင့်တစ်မျိုး၊ စကားပြေဖြင့် တစ်မျိုး၊ ကာရန်နဘေထပ်ပြီး လင်္ကာဖြင့်တစ်မျိုး အမျိုးမျိုးတွေ့ရသည်။ ဤကျောက်စာများကို စုဆောင်းဖတ်ရှုမှတ်တမ်းတင်ပြီး ရခိုင်ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ကျမ်းတစ်စောင်ပြုစုသင့်လှပြီ။

တက်ထွန်းနီ(မြောက်ဦး)
(၈-၆-၉၄)

ကလောင်ပေါက်စ၏ အပျိုးသားစာပီအပြင်

အေးဆောင်းပါးအစမှာ ကလောင်ပေါက်စ အကျွန်လေးဝတ်ခိုင်ကျော်၏ စမ်းတမ်းဝါးအစ ကလောင်ခရီးကို တစ်သျှေ တင်ပြလားချင်ပါရေ။ ‘ကိုယ့်ကို ကိုယ်ဖော်၊ မသူတော်’ သဘောမျိုးအ အရိပ်အမြှောက်ပါခကော၊ ကလောင်ပေါက်စ၏ ‘မပြည့်ရီအိုး’ က ထွက်လာရေ အားနည်းချက် အသံသျှေရာလို့ မေတ္တာထားဖျာ ခွင့်ရွတ်ကတ်ပါဖိ။

အကျွန်ရေ အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝကပင် စာစရိုးပါရေ။ မြို့နယ်နံရံကပ်တိမှာ နီရာရဖို့ ဆုရဖို့ ကြိုးပမ်းကလောင်သွီးဖျာ ကလောင်လမ်းကြောင်းကို ဘေးက စောင်မလမ်းညွှန်ပီး ဖို့လူ မဟိရေခါ အကျွန်ကဗျာ၊ အကျွန်စာတိက ပုံစံမခိုင်။ ဗရခရာ မှုန်ဝါးဗနာ မပိပြင်ခပါ။ ယင်း ပိုင် ကဗျာပုံစံ၊ ဟန်ရိုတိ အခြံအမြစ်မခိုင် အယိမ်းအယိုင်နန့် လှမ်းလာရစွာက အင်တန်ကြာလီခပါ ရေ။ ကဗျာနယ်ထဲ ဝင်ခါစက ဆိုကေ ကိုယ်ရိုးရေ ကဗျာတိကို အခေါက်ခေါက်အခါခါ ပြန်ဖတ် ပနာ အဟုတ်ကြီးထင် စိတ်ကြီးဝင်လို့ ကြည့်နူးဝမ်းသာဖြစ်ခရ ဖူးစွာတိက အခါပေါင်းများစွာပါ။

စာဖတ်၊ စာရိုးများလာခါ ဝေါဟာရကြွယ်၊ ကလောင်သွက်လာစွာကတော့ မှုန်ပါရေ။ ယေဒါ လေသော့ ရီကူးမကျွမ်းရေလူ သမုဒ္ဒရာကို အလျားစုန်လိုက်ကူးရေနန့်ပင် တူနီစွာကို နောက်ဆယ် စုနှစ်တစ်စုလောက်ကြာလီခါမှ သိမြင်လာမိပါရေ။ အယင်းအယင် ဆယ်နှစ်ကျော်ကာလက ရှိုးစပ် ထားရေ ကဗျာသျှေတိ အဂုခါ ပြန်ဖတ်ကြည့်ကေ တစ်ချိန်က အထင်ကြီးကြီးနန့် ကိုယ့်ကိုကို အဟုတ်ထင်ခစွာတိကို ခရုက်ရုက်ဖြစ်မိပါရေထော။ ရယ်စရာ ကဗျာတိဖိုင် မြင်လာပါရေထော။

အမှန်ဆိုကေတော့ခါ ရှက်စရာ ရယ်စရာမဟုတ်။ ဂုဏ်ယူစရာပင်ကောင်းဖို့သီး။ ဇာ အတွက် ဆိုကေ အရူးမဟင်းခူးလို့ ကူဖော်လောင်ဖက်မပါဘဲ အနှစ် တစ်ဆယ်ကျော်ကာလ ကလောင်လက်ကမဖြတ် ကဗျာအရူးထနိုင်ခလို့ရာ အေခိုခါ အကျွန်ကဗျာသျှေ တစ်ပုဒ်စ၊ နှစ်ပုဒ်စ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အမျိုးသားရင်ခွင်ထဲ ရောက်လာနိုင်စွာလို့ ယုံကြည်မိပါရေ။

အခုထိ အကျွန်ုပ်တို့ကား ထူပျစ် ပြင်ကျယ်ရေ စာဂဏန်း၊ စာမြိုင်ကြီးထဲကို တွားဝင်နီရတုန်း အဆင့်တိပါသိယဉ်။ စာပိမြိုင်ထဲမှာ ထိုင်တတ်သျှ အဆင့်က တွားတတ်သျှ အဆင့်တော့ ရောက်လာနိုင်ပါယာယ။ ကိုယ်အလိုတိရာ လိုချင်ရာ ရောက်နိုင်ရနိုင်ဖို့ တွားလို့တွားလို့ မရောက် အရောက် လှမ်းတတ်လာပါဗျာယ။ နောက်ခါ ပြိုင်းပေါက်လာဖို့ မတ်တတ်ရပ်လို့ အခြံခိုင်ခိုင် လမ်းလျှောက်လားနိုင်ဖို့အတွက် အများကြီး အချိန်ယူကြီးစားရပါဖို့သိ။

ကလောင်လမ်းကြောင်းကား နိုင်လွန်ကတ္တရာလမ်းမျိုးဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါရေ။ အဖုအထစ်၊ အချိုင့် အမောက်၊ အစောက်အချွန်၊ အကောက်အလိမ်တိနန့် ဆူးပြောင့်တော့ပျစ် နွယ်ရစ်ချိုထူတတ်ပါ ရေ။ နီပူပြင်းပြ၊ ဗုန်သဲလေ့ ထတတ်ပါရေ။ တစ်ခါတစ်ခါ မှာတော့ခါ ရီကြိုင်ချမ်းမြေ ဝမ်းအလှနန့် ပန်းနုရွှေလေ့ နမ်းရတတ်ပါယဉ်။ ကလောင်လမ်းကား အစအဆုံး စင်းလုံးချော မပြစ်နိုင်ရေ အတွက် လူတိုင်းလေ့ ကဗျာဆရာ၊ စာရိုးဆရာ ဖြစ်မလာနိုင်ကတ်စွာ ထင်ပါယဉ်။ ကျောင်းနီခါ က စာရူးပိရူး ရှိုးဖော်ရှိုးဘက်တိ ဂနီခါ ကိုယ့်ဘေးဝဲယာမှာ ဇာသူပါလာလေလို့ တစ်ချက်ပြန်ဗျာ ကြည့်ပါကေ တစ်ယောက်သျှလေ့ ပါမလာပါယာ။ စာပိရသနန့် အားမပြည့်နိုင်။ ဝမ်းမဝ ခါးမလှနိုင်။ ကဗျာတစ်ပုဒ် ရီလုံပြုတ်နန့် ထမင်းမခြံနိုင်လို့ အကြောင်းပြန်ကတ်ပါရေ။

ဟိပါဘတ်စိ

အကျွန်ုပ်တို့မှာတော့ခါ အခုထိ ရူးလို့ ကောင်းနီတုန်းပါသိ။ အမျိုးသားစာပိ အနာဂတ်ရေး အတွက် ရူးဖို့လူလည်း အမှန်ပင်လိုအပ်တေလို့ ထင်မြင်ယုံကြည်ထားပါရေ။

အကျွန်ရေ အနှစ်နှစ်ဆယ်ကျော်ကာလထိ ကလောင်လမ်းမှာ စမ်းတဝါးဝါးနန့် လျှောက်လှမ်းလာရပြီးခါမှ လက်ဦးဆရာကောင်းတစ်ယောက်နှင့် ဆုံဖြစ်ကြုံကြိုက်ရပါရေ။ အကျွန် နှစ် မှုန်ဝါးဝါးမျက်စိအမြင်ကို ကြည့်လင်အောင် ဖန်တီးဗနာ ကလောင်လမ်းကြောင်းကို စောင်မ လမ်းကြောင်း ထိန်းကျောင်းပိခရေ ပုဂ္ဂိုလ်က ဆရာကြီး ဦးဗသိန်း (မောင်ဗသိန်း)ပင် ဖြစ်ပါရေ။

လက်ထောက်မြို့နယ်ပညာရေးမှူးဘဝဖြင့် ပေါက်တောမြို့သို့ ဆရာရောက်တေခါ ကျွန်တော်က မူလတန်းပြဆရာဘဝ။ ဌာနတစ်ခုတည်းဖြစ်လို့ နီးစပ်မှုလေ့ရပါရေ။ ဆရာကလေ့ သွင့် စာပိလိုက်စားရေ ကိုယ့်မျိုးသားသျှတိကို စေတနာပြည့်ပြည့်၊ ခံယူချက်တည့်တည့်နှင့် အမြဲတမ်း အားကူလမ်းပြပီးတတ်တေအတွက် အကျွန်ုပ်မှာ ပိုပြီးကေ အားတက်စရာဖြစ်ခရပါရေ။ ဆရာ၏ ရင့်ကျက်တည့်ငြိမ်မှု၊ ရိုးသားပွင့်လင်းမှု၊ ဖော်ရွှေလှိုက်လှိုက်မှုကြောင့် အကျွန်မှာ မရွံ့ မကြောက် မတိုးမတွန့် ရင်းရင်းနှီးနှီး ပြောဝံ့ဆိုဝံ့ဟိပါရေ။ အကျွန်ရူးစပ်ထားရေ ကဗျာတိကို ဆရာ့ကိုပြပါရေ။ ယင်းအချိန်က အကျွန်ကဗျာတိမှာ ခေတ်စမ်းဟန် ကရားငါးပါး ကဗျာမျိုးရာများ ခပါရေ။ ယင်းခါက အကျွန် ဘဝရေ ကာရန်လွတ် ခေတ်စမ်းရီစုန်မှာ ပက်လက်မှောက်ခံမျိုးပါနီချိန် ဖြစ်ပါရေ။

ယင်းကာလက အကျွန်ုပ်တို့စပ်ခရေ ကဗျာတစ်ပုဒ်၏တစ်ပိုင်းတစ်စကို အချက်ကျလို့ ရှိပြ
ခွင့်ပြုပါ။

ပန်းခရေ

တိုမှာ.....တိုမှာ

ကြွေလွှာပွင့်ခြောက်

ပင်အိုအောက်မှာ

ပြန်ကျနေတာ ခရေပါလား။

* * * * *

ပန်းဟုတ်ပါတယ်

ခရေခရေ

လေအခြေမှာ

မြေလွှာအခင်း...ကြွေဆင်းနွမ်းလျ

* * * * *

အခုပိုင် ကဗျာမျိုးတိုကို ဆရာ့ကိုပြရေခါ အပြစ်မပြောပါ။ ကဗျာတစ်ပုဒ်၏ဖွဲ့စည်းပုံ၊
စပ်ဟန်၊ ကာရန်၊ အသံအမျိုးမျိုးတိုကို ယှဉ်ပြပါရေ။ ဆက်ကြိုးစားဖို့ အားပေးပါရေ။ ပြီးကေ
ရခိုင်ကဗျာသျှောက်တို တစ်ချက်သျှောက်စမ်းစပ်ကြည့်ဗလင့်လို့ ကိုယ့်ဘက်သို့ အသာသျှေ့ ဆွဲဗျာ
လမ်းပြောင်းယူလိုက်ပါရေ။ ရခိုင်တေးကဗျာတိုရေ နားထောင်လို့ သာသောင့် သာယာဖြစ်ကြောင်း၊
နို့စို့သျှော့ဝမှာ ယိုင်းစင်ထက်က နားထောင်ခရေရေ အမိ၏သားခြင်းသံတိုကို အခုတိုင်ပင်မိနိုင်
ကတ်ဖို့ မဟုတ်ကြောင်း၊ ရခိုင်ကဗျာတိုက အင်္ဂလိပ်ကဗျာအဖျားဆွတ်ကာရန်ယူပုံတိုနန့်
တူစွာလေ့တိုကြောင်း၊ ရခိုင်ကဗျာစပ်ဟန်ရေ အဆင့်မနိမ့်ကြောင်း နန့်ပင် ယှဉ်လင်းပြောပြပါရေ။
မပျင်းမရိ မညောင်းမညာ စိတ်ရှည်လက်ရှည် ရှင်းပြခရေအတွက် အကျွန်ုပ်မှာ ပြောင်းလဲသစ်လွင်ရေ
စိတ်အားစိတ်မာန်တိတက်ဗျာ ဗဟုသုတတို အများကြီး ရလားပါရေ။ ဆရာ့ကိုယ်တိုင် အကျွန်ုပ်
စာအုပ်ထဲမှာ ရခိုင်ကဗျာနှစ်ပုဒ် ရှိပီးဗနာ ကာရန်ယူပုံ၊ အသံအနိမ့် အမြင့်တိုကို ရှင်းလင်းထောက်
ပြပါရေ။ ဆရာ့ရှိုးပီးရေ ကဗျာနှစ်ပုဒ်က အခုထိ အကျွန်ုပ်ကဗျာ မှတ်တမ်းစာအုပ်ထဲမှာ လက်ရာ
မပျက်တိသိယင့်။ ယင်းကဗျာ နှစ်ပုဒ်က ‘မူဟင်း ခူးစောင်လားကတ်မေ’ ကဗျာနန့် ‘လက်ပံခိုင်’
ကဗျာရို့ ဖြစ်ပါရေ။ လက်ပံခိုင်ကဗျာဆိုကေ ကောင်းနာသာပါ ရေ။ အဖွဲ့လေ့ လှပါရေ။ ဒေကဗျာကို
အကျွန်ုပ်ရို့ ပေါက်တောမြို့နယ် တောင်ရင်းကျွန်းသားရိုး စာဆိုတစ်ဦးက စပ်ဆိုခစွာ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း
ခန့်မှန်းကတ်ပါရေ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လက်ပံခိုင်

လက်ပံခိုင်

လက်ပံခိုင်မှာ ဇရက်သျှေရိစ္ဆတ်
အတောင်ဖျားကို ပြုန်းပြုန်းခတ်လို့
သီးတံကို ချီ
ပွင့်တံခွီချ
လက်ပံခိုင်မှာ
မ,ကို ယလေ မ ကို ယ။ ။

ယင်းပိုင် ရခိုင်ကဗျာတိနန္ဒ စိတ်ပြောင်းပစ်တေခါ အကျွန်ုပ်ကဗျာ ရီစီးကြောင်းလေ့သော ပြောင်းလို့ပြောင်းလို့ လာပါရေ။ အဂ္ဂုဆိုပါကေ ရခိုင်ဝေါဟာရ စစ်စစ်သျှေတိနန္ဒ ရခိုင်ဟန်၊ ရခိုင် အသံပီသရေ ကဗျာသျှေတိကို ရှိဖွဲ့သိကုံးနိုင်ဖို့ အားပွီးနီပါဗျာယ်။ စိတ်ဓာတ်ကလေးသွင့် ယင်း လမ်းကြောင်းဘက်သို့ အားသန်လာဗျာယ်လို့ ကိုယ့်ကို ယုံကြည်မိလာပါရေ။ အဂ္ဂုပိုင် လမ်းကြောင်း ဖြည့်ပီးဖို့လူနန်း၊ လမ်းကြောင်းမှန်ရှာဖို့လူတိ ရခိုင်မာ အများကြီး လိုအပ်ပါရေ။

အဂ္ဂုရေ အကျွန်ရို့ ရခိုင်စာပီသမားသျှေတိအတွက် နည်းစံနမူနာယူဖို့ စံပြရခိုင်ကဗျာ၊ ရခိုင်စာပီဆိုလို့ ကောင်းနည်းပါးနီသိရေ ထင်ပါရေ။ အကျွန်ရို့ပိုင်ထိုင်တတ်သျှေ၊ တွားတတ် သျှေ၊ ကဗျာသမား၊ စာသမားတိကို သျှိုင်ခိုင်ကတတ်လာယောင်၊ စည်းကျ ဝါးကျတွဲခေါ်သင်ပြပီး ဖို့ ဆရာကြီးသမားကြီးရို့ နောက်ထပ်အများကြီး လိုအပ်နီပါသိယင့်။

အကျွန်ရို့ပိုင် အညွှောက်ပြုထွက်စ ရခိုင်စာပီသမားသျှေတိ လျှောက်လှမ်းဖို့အတွက် လမ်းကြောင်းတစ်ကြောင်း ထွင်ဖို့နန္ဒ အကျွန်ရို့တိ စုစည်းရပ်တည်ခွင့်ရအောင် စုရပ်စာရင်ပြင် တစ်နီရာ ဖန်တီးဖို့ သတ္တရင့် ရခိုင်စာပီသမားကြီးရို့ ကြိုးပမ်းသင့်ကြောင်း အကျွန်အမြင်ကို ထင်ပြလိုပါရေ။

သန့်ယှင်းကြည်လင်ရေ စာပီရင်ပြင်ထက်မှာ အကျွန်ရို့ကလောင်ပေါက်စသျှေတစ်ခု သျှိုင်ခိုင်က ကလို့ ဖြေဖျော်ရကေ ဇာလောက်ထိ ပျော်ဖို့ကောင်းပါဖို့လဲချင့်။
'အသူကကေ လှပါရေ...အဘုသျှေကကေ သျှိုင်ခိုင်လှပါရေ' လို့။

ညိုသန်(စစ်တွေ)ကို နောင်အေး(အနောက်) ကလိတိုက်စွာလား

ရခိုင်ညွန့်ဖူး အမှတ်(၂)ပါ နောင်အေး (အနောက်)၏ဆောင်းပါးတိကို ဖတ်လိုက်ရရေခါ ကဗျာဆရာ စစ်တွေညိုသန်ကို စာရွှီးဆရာ နောင်အေး(အနောက်)က ကလိသျှေတိုက်လိုက်စွာ လားဂု လို့အကျွန်တွေးနီမိပါရေ။ ယင်းဆောင်းပါးမှာ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက်အားမနာ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

တမ်း သဘောမျိုး ရင်းရင်းနှီးနှီး ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းနန့် မိမိအရိုးခံဆန္ဒကို ဝေဖန်တင်ပြထောက်ပြ ထားစွာကို တွိရပါရေ။

ဆရာ နောင်အေးက ဆရာညိုသန့်ကို ဇာပိုင် ဝေဖန်ထောက်ပြထားလေ့ဆိုပါကေ...

‘စစ်တွေ ညိုသန့်၏ ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့သော အတတ်ပညာဖြင့် ပေါင်းစပ်၍ ယခုထက် ထွေပြားကျယ်ဝန်းသော အကြောင်းအရာများကို စစ်မှန်ရိုးသားသော ခံစားမှုဖြင့် ရေးဖွဲ့ထားသည့် ကဗျာများ၊ အသစ်အသစ်သော ရခိုင်ကဗျာစစ်စစ်များကို ထွေးပိုက်ခံစားချင်နေသည်ကတော့ ကျွန်တော်တို့၏ မပြယ်သော ချင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်’ ဆိုပြီးကေ ရွှီးသားတင်ပြလာပါရေ။

ဆရာညိုသန့်၏ ကဗျာလက်ရာတို့ကို လူတိုင်းကြိုက်ကတ်ပါရေ။ စစ်တွေညိုသန့်က နှုတ်ဖျားလေ့ သွက်၊ ကလောင်သွားလေ့ ထက်သူအဖြစ်နန့် လူသိများပါရေ။ ရခိုင်ပြည်သူ့အချစ် တော် ကဗျာဆရာတစ်ယောက်ဆိုကေ မှားဖို့မဟုတ်ပါ။ ယင်းပိုင် နာမည်ကြီး ကဗျာဆရာ တစ်ယောက်ကိုမှ ဆရာနောင်အေးက ဇာဖြစ်လို့ ကလိသျှေတိုက်လိုက်စွာပါလေ။

ဆရာနောင်အေးမှာ တိုက်ကေတော့ခါ တချို့က ယားအားကြီးလို့ မျက်ရည်ထွက်ပနာ ဝိုတတ်ပါရေ။ တချို့မှာ မခံမရပ်နိုင်လို့ ကလိတိုက်သူကို ဆဲလိုက်၊ ဆိုလိုက်၊ တိုးလိုက်၊ ကန်လိုက်၊ ကျောက်လိုက် နှင့် အယားမခံ လွတ်ယောင် ရုန်းတတ်ပါရေ။ ဆရာညိုသန့်ကား ဇာပိုင်သျှောင် တို့ပြန်မေ မဆိုနိုင်ပါယာ။

မျက်ရည်ထွက်ပျာ တွန့်လို့ လိမ်လို့ ခံနိုင်ဖို့လား။

ဆိုအောင်ရာ ရယ်နီလိဖို့လား။ မဟုတ်ဘဲ-

ကလိသျှေတိုက်သူ လက်က ရုန်းထွက်နိုင်ယောင် ဇာနည်း၊ ဇာဟန်၊ ဇာပုံစံနန့် ကြံဖို့လဲ။ ဆရာနောင်အေးကို ပြန်ပြီးကေရာ ကလိသျှေတိုက်ဖို့လား။

တကယ်လို့ရာ ဆရာညိုသန့်ရေ ကလိသျှေတိုက်လို့ လုံးဝမယားတတ်သူဆိုကေ ဆရာ နောင်အေး၏ လှုပ်ယှားအားထုတ်မှုလေ့သော့ ရယ်ဖွယ်ရာဖြစ်ပါလိမ့်မေ။

ကလိမတိုက်ဘဲ လိုက်ယားနိန်သူ

နောင်အေး၏ ညိုသန့်ကဗျာဝေဖန်ချက် စစ်တမ်းမှာ ဇာပိုင်ရွှီးထားပါသိလေ ဆိုပါကေ ‘တချို့သော ကဗျာသမားများကတော့ ရခိုင်ဝေါဟာရများကို ရခိုင်သမျှ ထည့်သွင်းအသုံးပြုကာ မိမိတို့၏ကဗျာကို ရခိုင်လေမိအောင် ရခိုင်ဟန်ပေါက်အောင် ကြိုးစားစမ်းသပ်ရေးဖွဲ့နေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။’

‘သို့သော် ကဗျာအတတ်ပညာ ချို့တဲ့အားနည်းမှုကြောင့် သူတို့ခမျာမှာ ထင်သလောက် မှန်းသလောက် ခရီးမပေါက်နိုင်ရှာကြပါ’

ယင်းပိုင် ရွှီးသားဝေဖန်ပြထားပါရေ။ ယေခါ အကျွန်ုပ်မှာ သူ့စကားကြောင့် ကလိတိုက်မခံ

ရာဘဲ လိုက်ယားနီသူ ဖြစ်လာပါရေ။

အကြောင်းကား ရခိုင်မဂ္ဂဇင်း အမှတ်(၁၄)မှာ ပါရေ အကျွန်ုပ်တို့ကဏ္ဍက ရခိုင်ပေါ်တာရ အခေါ် စကားတစ်လုံးမှားယွင်းချက် ကိစ္စကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါရေ။ အကျွန်ုပ်၏ ‘ရခိုင်ဒေသ မိုးဦးကျ’ ရေ ရခိုင်ဒေသ၏ မိုးသီးကျ လီသီးကျ သဘာဝမြင်ကွင်း တစ်ကွက်သျှကို ရခိုင်ပေါ်တာရအသုံး နှင့် ရှိထားစွာပါ။ ယင်းယွင်းမှာ ဝေါဟာရတစ်လုံးအသုံးမှားဗနာ ပါလားခပါရေ။

ယင်းမှားယွင်းချက်ကို ဆရာစစ်တွေ သိန်းနောင်ဘက်က စာနုအကြောင်းကြားလိုက်ခါ မှ သတိထားဆင်ခြင်မိလီပါရေ။ ယေခါကား လက်လွန် ခြံလွန် အပေါက်ကျွန်နီပါဗျာယ်။

သူ့စာထဲမှာ ရခိုင်ပေါ်တာရ၌ ယောက်ဖခွီးခေါ် မဟုတ်ကြောင်း ဝက်သားခြောက်ပေါင်ရာ ခေါ်ကြောင်း ယှင်းပြထားပါရေ။ ငှက်တကောင်၏ ရခိုင်အခေါ်ကို ကျွန်းသားဖြစ်ယွင်းနှင့် သုံးမှားပါ လားစွာ အကျွန်ုပ်တို့က ပုဒ်ပြတ်တန်ဖိုး လျော့လီရပါဗျာယ်။

X X X X X

မြစိမ်းမြိုင်မြိုင် တောဂနိုင်းက

ယောက်ဖခွီးခေါ် ငှက်မိုးပျော်လည်း

ကြင်ဖော်နှမ၊ တမ်းဗျာယ်တ လို့

X X X X X

ရွာမှာ အကျွန်ုပ်ရို့ ကျောင်းနီစက အကျွန်ုပ်ရို့ အထက်က အကြီးတိ သင်ခကတ်တေ ‘ယောက်ဖခွီးခေါ် အောင်ကျော်လဲထမ်း’ ဆိုရေ စာစကားက အကျွန်ုပ်ရို့တိ ဦးနှောက်မှာ စွဲထင်း ဗနာ နားယိုင်နီခပါရေ။ ယေပြီးကေ ဒေငှက်မျိုးက အကျွန်ုပ်တို့ဇာတိရွာ တောင်ညိုတောင်မှာ ယင်းခါ က ကောင်းပေါခပါရေ။ (အဂုကား တောင်တိုးလို့ ငှက်မျိုးပြုန်းလီပါဗျာယ်။)

မိုးသီးကျရောက်ကေ ထိုပျံ ဒေပျံနှင့် တစ်တောင်လုံး ညံအောင် မြည်တတ်တေ ငှက်မျိုး ပါ။ သူ့မြည်သံကြားကေ အကျွန်ုပ်ရို့အသျှေတိလည်း သူ့အသံကိုလိုက်တုဗျာယ် အော်မြည်ကတ်ခ ပါရေ။

ယင်းအချိန်အခါပ အကျွန်ုပ်ရို့ရွာမှာ ဦးကောင်းစံအောင်နှင့် ဒေါ်မသာလှတို့လင်မယား ဟိခပါ ရေ။ အဂု အကျွန်ုပ်ရို့နှင့် ရွယ်တူသားအောင်စောဖြူလို့ ကျန်လိုက်ပါရေ။ (သိဆိုးလားပြီးရေ လူကြီး မိဘတိ အကြောင်းကို နာမေတပ်လို့ ဆက်စပ်တင်ပြရဖို့ဖြစ်လို့ ကွယ်လွန်သူတိကို အကြိမ်ကြိမ် ကန်တော့ပါယဉ်။) အကျွန်ုပ်ရို့ငယ်ခါ ကျောင်းက ဆင်းကေအေ ငှက်မြည်သံကြားစွာနှင့် အောင်စော ဖြူကို နပ်ယောင်ကား တတ်ပနာ။ ‘ဝက်သားခြောက်ကောင်...ကောင်းစံအောင် နူးထောင်’ တချို့က အော်ပါရေ။ တချို့က ‘ယောက်ဖခွီးခေါ် ...မသာလှချီးပျော်’ လို့ ဆိုကတ်ပါ ရေ။ ယေကေ အောင်စောဖြူမှာ မာန်တက်လို့ သတ်ဖို့လိုက်၊ အကျွန်ုပ်ရို့ ကလေ့သျှေတစ်စုက ထွက်ဗျာယ်ပြီးနှင့် မိဒရိုက် ဘဒရိုက် လိုက်အော်ဆိုပျော်ဖူးခလီပါရေ။

အသွေချာက ကိုယ့်ကျွန်းသဘာဝသွေတိုကို ပြန်ခံစားမိလို့ ဒေကဗျာ ရွှီးဖြစ်လာပါရေ။ ‘ဝက်သားခြောက်ကောင်’ နှင့် ‘ယောက်ဖခွီးခေါ်’ မှာ အကျွန်ုပ်စိတ်အာရုံထဲသို့ ‘ယောက်ဖခွီးခေါ်’ က မတရားအနိုင်ရ ယူဝင်လာပါရေ။ ‘ဝက်သားခြောက်ကောင်’ ဝေါဟာရက လုံးဝစိတ်အာရုံထဲ မရောက်လာစွာ စစ်တွေ သိန်းနောင်ဘက်က စာမဖတ်မိခင် အချိန်ထိပင် ဖြစ်ပါရေ။ သူ့စာကို ဖတ်ရမိရေခါကား ကိုယ့်အမှားကို တွက်စားမကျီဖြစ်ရလိပါရေ။

ကဗျာဖွဲ့ရေဆိုစွာလဲ ခံစားမှုအာရုံ (ဈာန်)ဝင်စားထက် သန်ချိန်ခါမျိုးမှရာ ရွှီးစပ်ကုံးဖွဲ့လို့ ရနိုင်စွာပါကို။ စိတ်အာရုံကို အားခါမဖျစ်ညှစ်ထုတ်ယူလို့ မရနိုင်ပါ။ ယင်းပိုင် ခံစားမှုအာရုံကို စုစည်းရွှီးဖွဲ့လိုက်တော့ ရခိုင်ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ကိုယ့်အသိဉာဏ် အတွေးအခေါ်၊ ပတ်ဝန်းကျင် အသိအမြင် ဗဟုသုတတိန်နဲ့ ဆက်စပ်ပနာ ပြန်သုံးသပ်ဆန်းစစ်ဖို့ အကျွန်ုပ်မှာ တာဝန်တစ်ရပ် လစ်ဟင်းမကျီ ဖြစ်ပါရေ။ ‘ဝက်သားခြောက်ကောင်’ (ဝါ) ‘ဝက်သားခြောက်ပေါင်’ ရွှီးရဖို့ တက်စား ‘ယောက်ဖခွီးခေါ်’ လို့ လုပ်လိုက်စွာမှာ အကျွန်ုပ်ကဗျာရေ ရခိုင်ဒေယောသွေနှုန်း ရခိုင်တိုက်ပုံ ဝတ်ထားရေ ရခိုင်သားသွေအချင်းချင်း ‘အင်းပေါ့’၊ ‘ဒါပေါ့’၊ ‘တော်တော်လောက်’၊ ‘နီးနီးလေးပါ’ လို့ ဆိုပြောနိန်ကတ်စွာမျိုးနုနုမခြား ဖြစ်ခလိရပါဖျာယ်။

ယေဇု ကိုယ့်စာပီ၊ ကိုယ့်စကား၊ ဝေါဟာရ၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ကိုယ့်ယိုင်ကျေးမှုတိုကို ဖော် ထုတ်ထိန်းသိမ်း ရွှီးသားကတ်တေခါ အမှားအယွင်း လုံးဝကင်းယောင် အထပ်ထပ်အခါခါ စီး စစ်လေ့လာပြီးမှ တင်ပြသင့်ကြောင်းကို လက်တို့ခံစားချက် သင်ခန်းစာနှင့်အတူ အများလူရိုကို လေ့ သတ်သွင်းတင်ပြချင်လို့ ဖြစ်ပါရေ။

အနာဂတ် အမျိုးသားရေးတာဝန်

နိဂုံးအနိန်နဲ့ ရခိုင်စာပီ၊ ရခိုင်စကား၊ ရခိုင်ဝေါဟာရတို မဆုံးရှုံး မပပျောက်ရအောင် ထိန်းသိမ်းဖော်ထုတ်ကတ်ရဖို့ တာဝန်ရေ ရခိုင်အမျိုးသားတိုင်း၏ တာဝန်ဖြစ်စွာကို ထပ်လောင်း ပြောချင်ပါရေ။

ယင်းပိုင် ထိန်းသိမ်းရဖို့စွာမှာ ရခိုင်စာပီသမား ကလောင်သျှင်ရို့၏ တာဝန်ရေ အကြီးမား ဆုံးဖြစ်ဖို့လို့ ယူဆမိပါရေ။

ရခိုင်စာပီ၊ ရခိုင်ဝေါဟာရ၊ ရခိုင်ယဉ်ကျေးမှု ခရီးလမ်းကြောင်း ဖြောင့်တန်းပေါ်လွင်ဖို့ အခွန်ရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲဖို့ အမျိုးသားကောင်းအားလုံးသူက မျက်မြီမပြတ် သတိမလစ်ဘဲ မြတ်မြတ်နိုးနိုး စုစည်းဖော်ထုတ်ထိန်းသိမ်းကတ်မှရာ အမျိုးသီလ၊ နှစ်ဌာနကို အပြည့်အဝ စောင့် စွမ်းနိုင်ရေ ‘ရကျွင်’ ပီသပါဖို့ကား။

လေးစား မြတ်နိုးစရာဖြစ်တော့ ကိုယ့်ဘာသာစကား စာပီတိုကို မမှားမယွင်း မတိမ်းမစောင်း မပျောက်မပျက်ရယောင် ကိုယ်စိတာဝန်သိသိ သစ္စာဟိဟိ တိတိကျကျ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ဖော်ထုတ်မှတ်တမ်းတင်ကတ်ပါမှ အကျွန်ရို၏ အမျိုးသား အနာဂတ်စာပီရေ
အစဉ်ထာဝရ ဝင်းဝါတောက်ပလင်းလက်နိုင်ပါလိမေ။ ဗုဒ္ဓဝင်လင်္ကာပါ စာသားအတိုင်း....

‘ကျွန်းတွင်ဇမ္ဗူ လူတွင် ရက္ခိုင်
ကြိုင်ဘိသတင်း၊ ကင်းဘိအပြစ်
ချစ်သည်အမျိုး၊ ကြီးသည့်လုံ့လ
မြတ်စာဂနှင့်၊ နှစ်ဝနတ်လူ
ချစ်ကြည်ဖြူသည်
နိမ္မူဆုတောင်း ပြည့်အံ့တည်း’ ဟူ၍ အမှန်ဆိုနိုင်ပါလိမေတကား။

လေးဝတီ ခိုင်ကျော်

သူတို့ ဤသို့ လှကြသည်

‘ကလိယိုပါထရာ၏နာခေါင်းသည် အနည်းငယ်ပို၍ ချွန်ခွဲပါလျှင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းသည် တစ်နည်းတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲသွားပေလိမ့်မည်’ ဟူ၍ အဆိုတစ်ခု ရှိပါသည်။ ကလိယိုပါထရာသည် ကမ္ဘာ့သမိုင်းနှင့်ယှဉ်၍ လှခဲ့ဖူးပါသည်။

စပါတာမြို့မှ ဟယ်လင်မင်းသမီးသည် ဂရိနှင့် ထရိုင်တို့အကြား ဆယ်နှစ်ကြာ ထရိုင်ဂျန် စစ်ပွဲကြီးဖြစ်ပေါ်လာရအောင် လှခဲ့ဖူးပါသည်။

သီတာမင်းသမီးသည် ငြာဗီဒီယန်နှင့် အာရိယန်တို့ လူမျိုးစုစစ်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲရလောက်အောင် လှခဲ့ဖူးပါသည်။

ဥမ္မာဒန္တီသည် မင်းဆရာ ပုဏ္ဏားတို့ ပညာရှိ အသိယိုယွင်း၍ သိဝိရာဇ်မင်းကြီး ရာဇက္ကန္တေ ပျက်ရသည်အထိ လှခဲ့ဖူးပါသည်။

ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် အမျိုးသမီးတို့၏ အလှသည် စာဆိုတို့၏ စိတ်ကူးကျက်စားရာ နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးတို့၏ အလှသည် စာဆိုတို့၏ အာရုံကို နှိုးဆော်ပေးပါ သည်။ အနုပညာအာရုံနိုးကြားထက်မြက်လာသော စာဆိုတို့သည် အမျိုးသမီးတို့၏ အလှကို ရှုန်းပြက်စိုလက်သော စကားလုံးတို့ဖြင့် သိကျူးကြပြန်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် များစွာသော အမျိုးသမီး တို့၏ အလှဘွဲ့တို့သည် အနုပညာပြောင်မြောက်သော လက်ရာများအဖြစ် ခေတ်အဆက်ဆက် တင်ရှိထင်ရှားခဲ့ကြပါသည်။

စာဆိုပညာရှိတို့၏ စာဖွဲ့ခံ အမျိုးသမီးများအနက် ရခိုင်စာပေလောကမှ အမျိုးသမီးနှစ်ဦး အကြောင်းကို ပြောလိုပါသည်။ သူတို့ မည်ရွေးမည်မျှ လှပကြပါသနည်း။ သူတို့၏ အလှကို ရခိုင်စာဆိုတို့က မည်သို့မည်ပုံ ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြပါသနည်း။

ထိုအမျိုးသမီးနှစ်ဦးတို့မှာ ပဒုမ္မဝဒီ (ပဒုမ္မဝတီ)နှင့် ဒွေးမယ်နော် တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ပဒုမ္မဝတီသည် (ဥပုလဝဏ်အလောင်း ပဒုမ္မဝတီသာခြင်းကောင်း)မှ အဓိကဇာတ်ဆောင် ဖြစ်ပါသည်။ ဒွေးမယ်နော်သည် (ဒွေးမယ်နော် သာခြင်းသစ်)မှ အဓိက ဇာတ်ဆောင်ဖြစ်ပါသည်။ ပဒုမ္မဝတီသာခြင်းကို တန်းခိုးဆရာထွန်း ရေးဖွဲ့ပါသည်။ ဒွေးမယ်နော်သာခြင်းသည် ဆရာ အောင်ထွန်း (ကင်းဆိပ်ရွာ)၏ လက်ရာဖြစ်ပါသည်။

ဒွေးမယ်နော် သာခြင်းသစ်အုပ်သည် အစအဆုံးပြည့်စုံပါသော်လည်း ပုံနှိပ်မှတ်တမ်းနှင့် စာပြီးသက္ကရာဇ်တို့ကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။ စာအုပ်၏ နောက်ဆုံးစာရွက်တွင် ကြော်ငြာစာအုပ် စာရင်းတစ်ခုပါရှိပါသည်။ ထိုစာရင်းတွင် ဥဒိန္နရတု(ရေးသူအမည်မပါ) စာအုပ်ကိုလည်း ထည့်သွင်း ထားပါသည်။ ဥဒိန္နရတု (တန်းခိုးဆရာထွန်းရေး)၏ စာပြီးသက္ကရာဇ်မှာ (ဟိုင်းဆင်တစ်စုံ၊ ကျား ဂဠုန်တို့ ဆိုသည့်ခုနှစ်)ဟု ဆိုသဖြင့် ၁၂၈၈ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒွေးမယ်နော်သာခြင်းသစ် ၏ စာပြီးသက္ကရာဇ်သည် ၁၂၈၈ ထက် နောက်ကျဖွယ်မရှိဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

တန်းခိုးဆရာထွန်းနှင့် ဆရာအောင်ထွန်းတို့သည် ခေတ်ပြိုင် စာဆိုများဖြစ်ကြပါသည်။ တန်းခိုးဆရာထွန်း ရေးဖွဲ့ခဲ့သော သာခြင်း ၃၂ ပုဒ်ရှိသည်ဟု ခင်စောနှစ် (မြန်မာစာဌာန) ဆိုသူက ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ဖြင့် ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဆရာအောင်ထွန်း၏ လက်ရာမည်မျှရှိသည်ကိုမူ ယခုထိ မဖော်ထုတ်နိုင်ကြသေးပါ။ ဆောင်းပါးရေးသူ တွေ့ရှိထားသော ဆရာအောင်ထွန်း၏ လက်ရာများမှာ (၁) ဒွေးမယ်နော် သာခြင်းသစ်၊ (၂)အလောင်းတော် ဖောင်မျှော နာရဒ သာခြင်းသစ်၊ (၃) အလောင်းတော် ဆန္ဒနိဆင်မင်း သာခြင်းသစ်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ နောက်ထပ် မည်ရွေးမည်မျှရှိပြီးမည်ကိုမူ မခန့်မှန်းသာပါ။ သိရှိသူများက ဖော်ထုတ်ပေးကြရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဤခေတ်ပြိုင် စာဆိုနှစ်ဦး၏ လက်ရာများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်ခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူး တစ်စုံတစ်ရာ ရှိနိုင်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ စာဆိုနှစ်ဦး၏ လက်ရာအားလုံးကို မလေ့လာနိုင် မိ ဤဆောင်းပါးတွင် အမျိုးသမီးနှစ်ဦး၏ အလှဘွဲ့ကို စာဆိုနှစ်ဦးတို့က အသီးသီးမည်ကဲ့သို့ စာပန်းချီခြယ်သထားကြောင်း နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

၁။ ပဒုမ္မဝတီ၏အလှ (မူရင်းစာလုံးပေါင်းအတိုင်း)

သလုံးမြင်းခေါင်း၊ ဖော့ဖယောင်းသို့၊ လက်ချောင်းလက်တံ၊ ကြာရိုးဟန်ယောင်၊ ပါးတံပါး ရစ်၊ လွန်ပြေပြစ်လျက်၊ ကျစ်လျစ်မွေ့သိမ်၊ သျှတ္တရဟု၊ ကျမ်းပြည့်၍၊ ကာယိန္တေ၊ လှမျိုးမေမှာ၊ တိုရှေ့ကြိုဆူ၊ ညိုမဖြူဘဲ၊ ပါးထူကြီးငယ်၊ ခြောက်သွယ်အပြစ်၊ မြူမတင်လေ၊ မျှင်မသန်းကေ၊ စွမ်းမညစ်ဘဲ၊ ရိုးဆစ်မထင်၊ ပြစ်မတင်ကေ၊ ရှေ့ရင်ဖြူးဖြူး၊ ပန်းငိုပူးလေ၊ ပဒိုပူးသို့၊ အထူးအဆန်း၊ ရှုမခမ်းကေ၊ နှုတ်ခမ်းနီတျာ၊ လျှာပါးပါးနှင့်၊ စကားသာကေ၊ သွားမှာပုလဲ၊ ဖြူဖွေးဖွေးကေ၊ မကျမသိတ်၊ စိန်ရတီလို၊ ညိုမြိတ်မြိတ်နှင့်၊ လိုင်မိတ်တိုရှယ်၊ ဆိုဖွယ်မရှိ၊ ငါးအင်္ဂါလေ၊ ညီညာ ညွတ်ကေ၊ နတ်ဇာတ်မှာ ၊ မျက်စိလှည့်၊ မျက်ဖြူနည်းလို့၊ မျက်မည်းနီနှင့်၊ မစိမဝန်း၊ လှတင့်တယ်

လော၊ မေမျက်ခမ်းမှာ၊ သန်းကာပတ်ဝိုက်၊ လှပြုံးချိုကော၊ မျက်ညိုရစ်နှင့် ၊ လျှပ်စစ်ပြက်ယောင်၊
ခပ်မျက်တောင်နှင့်၊ မျက်မှောင်ကျေငြား၊ ဆေးပန်းချီနှင့်၊ ရေးချိုထားသို့၊ ချောမောတင့်တယ်။ ။
နတ်မတူလော၊ လူမမျှအောင်၊ လှတော့သည်လော။ ။

လှတော့သည်လော၊ နတ်ပြည်ထက်ရပ်၊ ကုသိုလ်ကုန်၍၊ ဘုံကြိုးပြတ်ကော၊ မိုးနတ်သမီး၊
လူတို့ဣဒေ၊ ကြာပန်းလယ်မှာ၊ သန္ဓေမှီးကော၊ စံသီးရူပ၊ လှထက်လှလို့၊ မိန်းမဥက္ကဋ်၊ မြတ်ထက်
မြတ်ကော၊ ညီညွတ်အင်္ဂါ၊ သာထက်သာလို့ ၊ ရွှေကြာကိုယ်နဲ့၊ ပျံထက်ပျံကော၊ နူးညံ့သားရေ၊
ချောညက်ပေ၍၊ အရွယ်မရင့်၊ တင့်ထက်တင့်လို့၊ မြင့်မြတ်အသရေ၊ တည်ထက်တည်ကော၊ အနေ
အထိုင်၊ ယဉ်ထက်ယဉ်လို့၊ ကိုယ်ပိုင်သဏ္ဍာန်၊ ဟန်ထက်ဟန်ကော....

လေ့လာချက်

၁။(က) တိုရေကြုံချ၊ ညိုမဖြူဘဲ၊ ပါးထူကြီးငယ်

ဤအဖွဲ့သည် ဆရာထွန်း၏ ဘာသာစကားနိုင်နင်းကျွမ်းကျင်မှုကို ထင်ရှားစွာပြနေသော
အဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ပဒုမ္မဝတီ၏အသားအရေနှင့် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ မတူ၊ မရှည်၊ မဆူ၊ မညို၊ မဖြူ
မပါး၊ မထူ၊ မကြီး၊ မငယ်ရှိကြောင်း ဖွဲ့ဆိုချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့သော အငြင်းပွားများ ရရှိလာ
စေရန်အတွက် အငြင်းစကားလုံး(မ) တစ်လုံးတည်းကို ကြိယာဆယ်လုံးထဲသို့ အသီးသီးပြုစာ
သက်ရောက်အောင် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ဆရာထွန်း၏
ကျွမ်းကျင်မှုကြောင့် အလွန်ပြေပြစ်လှပသောအဖွဲ့ဖြစ်လာရပါသည်။ အလှကို အပိုအလိုမရှိ အလွန်
ကျစ်လျစ်အားကောင်းစွာ ဖော်ပြနိုင်သောအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ထိုမျှမကသေးပါ။ (မ)၏တစ်ဖက်
တစ်ချက်တွင် ကြိယာငါးလုံးစီ အညီအမျှ နေရာပေးဖွဲ့ဆိုထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။
ဤသို့အထူးဂရုပြုအားထုတ်ဖွဲ့စပ်ထားခြင်းကြောင့် အလေးအပေါ့ညီညွတ်မျှတသော အဖွဲ့တစ်ဖက်ကို
အောင်မြင်စွာ ရရှိလာပါသည်။

ဖွဲ့စွဲစပ်ဆိုသော အကြောင်းအရာ၏ သွက်လက်လျင်မြန်မှု(သို့မဟုတ်) ဖြည်းဆေးညင်သာ
မှုကို ကာရန်ယူပုံ၊ အသံအမြတ်အတောက်တို့ဖြင့် ထင်ဟပ်ပံ့ပိုးပေးနိုင်သကဲ့သို့ ပဒုမ္မဝတီ၏အလှ
ညီညွတ်ပြေပြစ်မှုကို စကားလုံးအထားအသိုဖြင့် ထင်ဟပ်ပံ့ပိုးပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အကြောင်းအရာနှင့် ပုံသဏ္ဍာန် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော အဖွဲ့မွန်တစ်ဖက်ဖြစ်ပါသည်။

၁။(ခ) လိုင်မိတ်တိုရှယ်၊ ဆိုဖွယ်မရှိ

လိုင်(လည်)နှင့် မိတ်(မေးစေ့)တို့ မတူမရှည်ရှိသည့် အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် (တိုရေ
ကြုံချ...)ဖွဲ့စွဲပုံနှင့် မတူရအောင် ပရိယာယ်သုံးပြုထားပါသည်။ တူသောအဓိပ္ပာယ်ဆိုလိုချက်ကို
ကွဲပြားသော ဝေါဟာရဖြင့် ပြောတတ်ခြင်းမှာလည်း ဘာသာစကား ကျွမ်းကျင်ကြွယ်ဝမှု လက္ခဏာ

တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအဖွဲ့၌ (ဆိုဖွယ်မရှိ) ဟူသော ပုဒ်၏ဩဇာသက်ရောက်မှု နယ်ပယ်နှစ်ခု ရှိသည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ဤပုဒ်သည် (တိုရှည်) ဟူသော ကြိယာနှစ်လုံးသို့ သွားရောက်ပြီး (တိုခြင်းရှည်ခြင်းမရှိ) ဟူသော သာမန်အနက် ရရှိလာစေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သိမြင် လွယ်သော အကြောင်းအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ စာလုံးဖြင့် ဖော်ပြထားသော ကွယ်ဝှက် အနက်များ ရရှိလာအောင် ဩဇာသက်ရောက်စေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့နောက်အပိုင်းများ ကို ခြုံငုံဖတ်ရှုနာကြားရခြင်းဖြင့် (ဆိုဖွယ်မရှိ) ဟူသည်မှာ (ပြောစရာမရှိအောင် လှပသည်။ အပြစ် တစ်စုံတစ်ခုမျှ ထောက်ပြစရာမရှိ။) စသည်ဖြင့် ဖတ်သူနာသူ၏ ခံစားနိုင်စွမ်း အနည်းအများပေါ် မူတည်၍ ချဲ့ထွင်ယူနိုင်သော ကွယ်ဝှက်အနက်များကို ရရှိခံစားလာစေနိုင်ပါသည်။ ဝေါဟာရ တစ်လုံး၏အင်အားကို အပြည့်အဝ အသုံးပြုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် ပဒုမ္မဝတီ၏ အလှကို သိမ်မွေ့နက်ရှိုင်းစွာ ခံစားလာစေနိုင်အောင် စွမ်းဆောင် ပေးပါသည်။

၁။(ဂ) မြူမတင်လေ၊ မျှင်မသန်းကေ၊ စွမ်းမညစ်ဘဲ

(မြူမတင်)ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အတွေ့ရများပါသည်။ (မျှင်မသန်း)ကမူ ဝေါဟာရ အသစ်ဖြစ်ပါသည်။ ဆရာထွန်း၏ ဆန်းသစ်တီထွင်မှု ဖြစ်ပါသည်။ တစ်မြူမတင်၊ တစ်မျှင်မသန်း ဟု ဆိုခြင်းသည် ဥသံသန်စင်ခြင်း၊ ခြွင်းချက်မရှိ အစွမ်းကုန် အပြစ်ကင်းခြင်း အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းသုံးဝေါဟာရဖြင့် အတိဿယဝုတ္တိ အလင်္ကာအဖွဲ့ဖြစ်ပါသည်။ ပဒုမ္မဝတီ၏ ယေဘုယျ အလှကို ဒီဂရီအမြင့်ဆုံးသို့ မြှင့်တင်ပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁။(ဃ) လျှာပါးပါးနှင့် စကားသာကေ

(လျှာပါးပါး) ဟူသော ဝေါဟာရသည် တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ပကတိ ပါးလွှာခြင်းကို ဖော်ဆောင်ပါသည်။ သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် အပြောတတ်ခြင်း၊ စကားကြွယ်ခြင်းကိုလည်း ဖော် ဆောင်ပါသည်။ (စကားသာ)ဟူသော ဝေါဟာရသည် လှပထက်မြက်သော အသုံးထူးတစ်ခုဖြစ် ပါသည်။ အသံသာခြင်းနှင့် အပြောတတ်ခြင်း ဟူသော အရည်အသွေးနှစ်ရပ်လုံးကို ကိုယ်စားပြု ပါသည်။ ဝေါဟာရတစ်လုံးတည်းဖြင့် အနက်နှစ်ခုကို ဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။

ပဒုမ္မဝတီသည် ရုပ်လက္ခဏာသာ လှသည်မဟုတ်ပါ။ အပြောလည်း လှသော အမျိုးသမီး ဖြစ်ပါသည်။

၁။(င) မေမျက်ခမ်းမှာ၊ သန်းကာပတ်ဝိုက်၊ လှပြုံးချိုကေ၊ မျက်ညိုရစ်

အပြစ် တင်စားဖွဲ့ဆိုလိုက်ခြင်းကြောင့် ချစ်စဖွယ်ဖြစ်လာရပါသည်။ နောက်မှကပ်လိုက်

လာသော (လျှပ်စစ်ပျက် (ပြက်ယောင်၊ ခပ်မျက်တောင်)ကို (လှပျိုးချို)နှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် မျက်လုံး၏အလှသည် သိမ်မွေ့စွာ ကြွတက်လာရပါသည်။ စာဆိုသည် အလှတစ်ပါးကို လက်ကုန် နှိုက် ဖော်ထုတ်ထား ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပဒုမ္မဝတီ၏ မျက်လုံးတို့သည် သောက်ရှူးကြယ်ပမာ စူးရှတောက်ပနေကြသည် မဟုတ်ပါ။ ချစ်စပွယ် ပြုံးချိုပြနေသော မျက်လုံးများ ဖြစ်ပါသည်။

၁။(စ) လှထက်လှ၊ မြတ်ထက်မြတ်၊ သာထက်သာ၊ ပျံ့ထက်ပျံ့၊ တင့်ထက်တင့်၊ တည်ထက်တည်၊ ယဉ်ထက်ယဉ်

စသောလုံးထပ်ကြိယာတို့သည် သာယာပြေပြစ်သော အသံစီး ဆင်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်လာစေပါ သည်။ နူးညံ့ချိုမြသော သောတအာရုံကိုလည်း ဖန်တီးပေးပါသည်။

နှိုင်းယှဉ်သမျှတို့ထက် ကြီးမြတ်သာလွန်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း မြဲမြံစွာ ဆောင်ပါ သည်။ ထပ်တလဲလဲ ဆင့်ကာဆင့်ကာ ပြောဆိုခြင်းဖြင့် မိမိ(စာဆို)၏ အဆိုပြုချက်အပေါ် ဖတ်သူ နာသူ၏ ယုံကြည်သက်ဝင်မှုကို တစ်ရစ်ချင်း၊ တစ်ရစ်ချင်း ခိုင်မြဲလာစေနိုင်သော စွမ်းအင်ကို ရရှိ စေပါသည်။

သဒ္ဒါလင်္ကာနှင့် အတ္ထာလင်္ကာရ နှစ်မျိုးလုံး ပြည့်စုံသော အသုံးထူးများ ဖြစ်ကြပါသည်။

၁။(ဆ) ညို၊ ဖြူ၊ ညစ်၊ နီကျာ၊ ပုလဲ၊ ဖွေး၊ မည်း

ဝေါဟာရတို့ဖြင့် အရောင်အဆင်း၏ လှပမှုကို ဖွဲ့ဆိုပါသည်။

ပျံ့...ဝေါဟာရဖြင့် အနံ့၏ လှပမှုကို ဖွဲ့ဆိုပါသည်။

ပဒုမ္မဝတီသည် ဘက်စုံအလှတို့ဖြင့် ပြည့်ဝသူဖြစ်ပါသည်။

၁။(ဇ) အင်္ဂါကြီးငယ်တို့အား ဤသို့စီစဉ် ဖော်ပြထားပါသည်။

သလုံးမြင်းခေါင်း၊ လက်ချောင်းလက်တံ၊ ပါးတံပါးရစ်၊ ရွှေရင်၊ နှုတ်ခမ်း၊ လျှာ၊ သွား၊ လည်၊ မေးစွေ၊ မျက်စိ၊ မျက်ခမ်း၊ မျက်ရစ်၊ မျက်တောင်၊ မျက်မှောင်.....

ရင်လည်၊ မေးစွေ အင်္ဂါသုံးခုမှအပ ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများကို အောက်မှ အထက်သို့ အစီအစဉ်တကျ ဖွဲ့ဆိုထားကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

(ရွှေရင်ဖြူးဖြူး) ဟူသောအသုံးတွင် (ဖြူး)ကို မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်က အဓိပ္ပာယ် သုံးမျိုးပေးပါသည်။ (၁)ဖြောင့်စင်းသော၊ အခက်အခဲမရှိသော ချောပြေသော၊ (၂)တဖြောင့်တည်း မြင့်မားသော၊ (၃) ပြေပြစ်ချောမောသော တို့ဖြစ်ပါသည်။ ညီညာပြန့်ပြူးမှု အနက်ယူ၍ မသင့်လျော် ပါ။ ပြေပြစ်ချောမောခြင်း၊ သန့်စင်ချောမွတ်ခြင်း အနက်ယူမှသာ ဆီလျော်လှပမည်ဖြစ်ပါသည်။

စာဆိုသည် 'မျက်လုံး' ၏ အလှကို အထူးဂရုပြုဟန် ရှိပါသည်။ မျက်လုံးနှင့် ပတ်သက်၍
ဝေါဟာရငါးမျိုးဖြင့် အနုစိတ်ခြယ်မှုန်းထားချက်က ထင်ရှားပါသည်။

**၁။(ဈ) စာဆိုသည် မိမိ၏လက်ရာကို အသံ၏ အလှဖြင့်လည်း
အားဖြည့်ထားကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။**

(ရိုးဆစ်မထင်၊ ပြစ်မမြင်)၊(စကားသာကော၊ သွားမှာပုလဲ)၊ (လိုင်မိတ်တိုရှေ့ ဆိုဖွယ်မရှိ)၊
(လျှပ်စစ်ပျက်ယောင်၊ ခပ်မျက်တောင်နှင့် မျက်မှောင်ကျေငြား)၊ (ဆေးပန်းချီနှင့် ရေးချီထား)၊
(ဘုံကြီးပြင်ကော၊ မိုးနတ်သမီး)စသော အဖွဲ့တို့သည် နှစ်လုံးထပ်ကာရန် (နဘော)၏ အင်အားကို
အသုံးပြုလျက် အသံ၏အလှပေါ်လွင်အောင် အားထုတ်ထားပါသည်။

ပဒုမ္မဝတီ၏ ရှိရင်းစွဲ ပကတိအလှသည် ဆရာထွန်း၏ကဗျာအတတ်ပညာ ယာဉ်ပျံကို
စီးနင်းကာ ဖတ်သူနာသူတို့၏ စိတ်မျက်စိထဲတွင် လူးလာပျံဝဲလျက်ရှိပါသည်။

ဤသည်တို့မှ တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ ပဒုမ္မဝတီအလှဘွဲ့လေ့လာချက်များဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဒွေးမယ်နော်၏အလှ (မူရင်းစာလုံးပေါင်းအတိုင်း)

ဒွေးမယ်နော်မှာ၊ ရုပ်ငါထူးဆန်း၊ သားအရေတို့၊ ရှုဖွယ်ကောင်းကော၊ ဖယောင်းပန်းသို့
နှုတ်ခမ်းတွေးနီ၊ တာသံဆီသို့ ၊ လက်ခြံဖြိုးလှ၊ ပါးနှာတံတို့၊ ဟန်ပန်ကြွလို့၊ မျက်စိမျက်ဝန်း၊
ပတ္တမြားရောင်လေ၊ ပြောင်ပြောင်ထွန်းကော၊ လှလှလှလှလှ၊ သူ့မျက်နှာကို ၊ မြင်စွာအခိုက်၊ တွေ့မြင်
သူလေ၊ လူအများမှာ၊ သွားမဖြစ်ဘဲ၊ ငဲစိုက်နေကျင်၊ သားမြတ်ရင်တို့၊ အင်္ဂါပြည့်ဖြိုး၊ အသားရောင်
တို့၊ နေရောင်ထိုးသို့၊ အရိုးအဆစ်၊ လှပအင်မှာ၊ ဆင်နှာမောင်းယောင်၊ ပျောင်းပျော့လစ်လို့၊ အထစ်
မရှိ၊ ဖယောင်းတိုင်ကို ၊ ကိုင်ကာထိသို့၊ သီရိအသရေ၊ လှမျိုးကြွယ်ကော၊ ဘယ်ပုံနှင့်မျှ၊ သူ့ရုပ်ဟန်ကို
အမှန်တိုင်းကော၊ နှိုင်းမရအောင်၊ ဖောဋ္ဌဗွေရုံ၊ ဆန်းကြယ်ပုံလေ၊ ထိရုံနှင့်မော၊ ယောက်ျားဟူကော၊
လူအများမှာ၊ သေသွားလောက်ယောင်၊ အတွေ့ဆောင်ကော၊ ကွင်းရှောင်မလွတ်၊ နတ်ပျိုမယ်မှာ၊
မြေညှို့ကပ်သို့၊ ထူးမြတ်ဂုဏ်တိတ်၊ တွေ့မြင်သူလေ၊ လူအများကော၊ ယောက်ျားစိတ်ကို ၊ ဆွဲချိတ်
ငင်ဟန်၊ လွန်ပြင်းထန်၍၊ ဈာန်ဝင်ရသေ့၊ မိမိဈာန်ကို ၊ ပြန်ကဝဲလို့၊ နေမြဲတောမှာ၊ မနေသာဘဲ၊
ဖြစ်ရာအချက်၊ ရသေ့ဖြူတို့၊ လူလျှင်ထွက်လို့၊ အရှက်အကြောက်၊ သူ့တွက်တာလေ၊ ကွယ်ကာဗုံး
ဗျာ၊ အားလုံးပျောက်လို့၊ နောက်လွဲမရ၊ ဒွေးမယ်နော်ကို ၊ တွေ့ပါလတ်ကော၊ ဝဋ်ဒုက္ခတည်း။

လေ့လာချက်

၂။(က) သားအရေတို့၊ ရှုဖွယ်ကောင်းကော၊ ဖယောင်းပန်းသို့

ဖယောင်းပန်း(ဖယောင်းလက်တံ) နိမိတ်ပုံသည် အရောင်အသွေး စိုပြည်လှပမှုနှင့် အထိ

အတွေ့ချောမွေ့ညီသက်မှု အဓိပ္ပာယ်နှစ်ခုကို ဆောင်ပါသည်။ အမြင်အာရုံနှင့် အတွေ့အာရုံနှစ်ခုလုံးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်ပါသည်။ ကျစ်လျစ်ထက်မြက်သော တင်စားချက်ဖြစ်ပါသည်။
ဒွေးမယ်နော်သည် ပန်းနုသွေး အဆင်းဖြင့် ဝင်းပညာဖြစ်ပါသည်။

၂။(ခ) တွေ့မြင်သူလေး၊ လူအများမှာ ၊ သွားမဖြစ်ဘဲ၊ ငဲစိုက်နေကျင်

အလှူ၏ဆွဲဆောင်မှု အားကောင်းလွန်းသည့် စွမ်းရည်ကို ဖွဲ့ဆိုချက်ဖြစ်ပါသည်။ အလှူ၏ ဝန်းကျင်၌သာ တရစ်ဝဲဝဲဖြစ်နေရခြင်းဟူသော ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုပင် ပရိယာယ်ငါးမျိုးပြု၍ (ကွင်းရှောင်မလွတ်၊ မြေညှို့ကပ်၊ ဆွဲချိတ်ဝင်၊ ပြန်ကာဝဲ၊ နောက်လှဲမရ) ဝေါဟာရအသွယ်သွယ်ဖြင့် ဝေဆာစွာ သုံးပြုထားပါသည်။

ဒွေးမယ်နော် ပိုင်ဆိုင်သော အလှူသည် မိမိ၏ ကိုယ်ပေါ်၌သာ ဝပ်နေသော အလှူငြိမ်မဟုတ်ပါ။ ပတ်ဝန်းကျင်သို့ စွမ်းအင်တရိုက်ရိုက်ထုတ်လွှတ်နေသော ရှင်သန်သည့် အလှူဖြစ်ပါသည်။

၂။(ဂ) အသားရောင်တို့၊ နေရောင်ထိုးသို့

ဆရာအောင်ထွန်း၏ ရဲဝံ့လှသော တင်စားပွဲဆိုမှု ဖြစ်ပါသည်။ အသားအရေ၏ နိမိတ်ပုံအဖြစ် နေရောင်ကို သုံးစွဲမှုမှာ ထူးခြားဆန်းကြယ်လှပါသည်။ နေရောင်၏အဓိပ္ပာယ်ကို စူးရှခြင်းခြင်းအနက်မယူသင့်ပါ။ စိုပြည်တောက်ပ ရွှန်းလက်ခြင်းအနက်ကိုသာ ယူသင့်ပါသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်လည်း အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူနိုင်ပါသေးသည်။ ဒွေးမယ်နော်၏ အသားအရေတို့သည် မိုးသောက်ဦးနေခြင်းပျန်းပက်သဖြင့် တောက်လက်ရွှန်းစိုသော အသွေးအရောင်ဖြင့် အမြင်အာရုံကို ဆွဲဆောင်ပိုက်ကျုံးနေဟန် ရှိနေပါလိမ့်မည်။

၂။(ဃ) လှမျိုးကြွယ်ကေ၊ ဘယ်ပုံနှင့် မျှ-နှိုင်းမရအောင်

စာဆို၏ အရေးအဖွဲ့ ပါးနပ်လိမ္မာမှုနှင့် အတွေးကျယ်ဝန်းထိရောက်မှုကို ဤအဖွဲ့တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏အလှကို တစ်ခုချင်း နှိုင်းယှဉ်ဖွဲ့ဆိုပြနေပါက ရှည်လျားကျယ်ဝန်းနေမည်ကို ရှောင်လွှဲလိုတန်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် (နှိုင်းဆိုပြစရာမရှိ) ဟူ၍ တစ်ခွန်းတည်းဆိုလိုက်ပါသည်။ (အရေးလိမ္မာမှုဖြစ်ပါသည်။)

ထို့ပြင် ထိုထိုဤဤတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်တင်စားနိုင်သော အခြားအမျိုးသမီးအားလုံးတို့ထက် (ဒွေးမယ်နော်) ပို၍လှပသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆောင်လာပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် အားလုံးအပေါ်တွင် အနိုင်ယူပြီးဖြစ်သွားပါတော့သည်။ (အတွေးထိရောက်မှုဖြစ်ပါသည်။)

ဆရာအောင်ထွန်း၏ (နှိုင်းမရအောင်)ဟူသော ဤအသုံးအနှုန်းသည် တန်ခိုးဆရာထွန်း၏ (လှထက်လှ)စသော အသုံးတို့ထက် စကားအရာ၌သာသည်ဟု ဆိုလိုက်ချင်ပါသည်။

၂။(င) ပါးနုတ်တို့၊ ဟန်ပန်ကြွ

စာဆိုသည် ပါးနှင့် နှာတံတို့ကို အမျိုးသမီး၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများအဖြစ် မယူပါ။ ပါးသည်ပင် လှပသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးဖြစ်လေဟန်၊ နှာတံသည်ပင် လှပသော အမျိုးသမီး တစ်ဦး ဖြစ်လေဟန် ခံစားဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ သာမန်ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်သော (ဟန်ပန်ကြွ)သည် ဆရာအောင်ထွန်း၏ အတတ်ပညာဖြင့် လှပအားကောင်းသော နိမိတ်ပုံတစ်ခု ဖြစ်လာရပါသည်။ ပါးနှင့် နှာတံတို့သည် မိမိတို့၏ အလှကိုယ်စီဖြင့် သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာရပါသည်။

၂။(စ) ဆရာအောင်ထွန်းသည် ဒွေးမယ်နော်၏ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ဤသို့ စီစဉ်ဖွဲ့ဆိုပါသည်။

အသားအရေ (နူးညံ့မှု)၊ နှုတ်ခမ်း၊ လက်၊ ခြေ၊ ပါး၊ နှာတံ၊ မျက်စ၊ မျက်ဝန်း၊ မျက်နှာ၊ ရင်အသား(အရောင်)

အထက်မှအောက်(သို့မဟုတ်) အောက်မှအထက်၊ အစီအစဉ်တကျမဟုတ်ကြောင်း သိနိုင် ပါသည်။ အစီအစဉ်၏ ညီညွတ်လှပမှုကို လျစ်လျူရှုထားပါသည်။

၂။(ဆ) စာဆိုသည် ဒွေးမယ်နော်၏အလှကိုဖွဲ့ဆိုရာတွင်

ပကတိရုပ်လက္ခဏာ၏အလှကို တင်စားဖော်ထုတ် ဖွဲ့ဆိုမှုနည်းပါသည်။ အလှကိုမြင်တွေ့ နေရသူ (ဆန့်ကျင်ဘက်လိင်)တို့၌ ဖြစ် ပေါ်နေသော ခံစားမှုကိုသာ အထူးပြုဖော်ကျူးပါသည်။ (သွားမဖြစ်ဘဲ၊ ငဲ့စိုက်နေကျင်)၊ (ဖယောင်းတိုင်ကို ကိုင်ကာထိသို့)၊ (သေသွားလောက် ယောင်)၊ (မြွေညှို့ကပ်)၊ (ဆွဲချိတ်ငင်ဟန်၊ လွန်ပြင်းထန်)၊(ပြန်ကာဝဲ)၊ (မနေသာ)၊ (လူလျှင်ထွက်)၊ (အရှက်အကြောက်..အားလုံးပျောက်)၊(နောက်လှဲမရ)၊ (ဝဋ်ဒုက္ခ)တို့သည် အလှကို မြင်ရသူ၏ခံစား မှုပြု အသုံးများဖြစ်ပါသည်။ ဆရာအောင်ထွန်း၏ ဝေါဟာရကြွယ်ဝမှုကို သတိပြုဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။

၂။(ဇ) ဈာန်ဝင်ရသေ့ လူလျှင်ထွက်လို

ဤစာဖွဲ့၌ စာဆို၏အလွန်ထူးခြားသော စိတ်ကူးအတွေးတစ်ခုကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မတူ သောကာလနှစ်ခုကို တစ်ခုတည်းအသွင် ထပ်တူပြုထားသောအတွေး၏ကူးသန်းပျံ့ဝံ့မှုဖြစ်ပါသည်။ ဒွေးမယ်နော်၏အလှသည် ဈာန်ပျံ့ရသေ့များပင် (မြင်လျှင်) ဈာန်လျှောသွားနိုင်သည့် တရားမွေ့၌မွေ့လျော်သော ရသေ့ရဟန်းများပင်(မြင်လျှင်)လူဝတ်လဲသွားနိုင်သည့် အလှဖြစ်ကြောင်း အဓိကဆိုလိုရင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုဆိုလိုရင်းကို စာဆိုသည် ကာလရွှေ့ပြောင်းယူလျက် ရသေ့ရဟန်း များသည် ဒွေးမယ်နော်အား (ယခုပင်မြင်တွေ့ရ၍) ဈာန်လျှောသွားရသည့်ဟန်၊ ယခုပင် လူဝတ် လဲသွားရသည့်ဟန်မျိုး ဖွဲ့ဆိုထားပါသည်။ ‘မြင်နိုင်စွမ်း’အခြေအနေကို ‘ဖြစ်နေသည့် အသွင်’

ထပ်တူပြု ဖန်တီးယူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤအဖွဲ့မျိုးနှင့်ဆင်တူသော မြန်မာဂန္ထဝင် ကဗျာတစ်ပုဒ်မှာ (ဆိတ်စာငယ်လေ မှတ်တမဲ့) ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဗျာနှင့် ပတ်သက်၍ ဝင်းဇေက သူ၏မြကန်သာစာအုပ်တွင် ‘ဆိတ်စာငယ်လေ မှတ်တမဲ့ ကဗျာသည် ပကတိဘဝနှင့် စိတ်ကူးဘဝတို့၏ နယ်စပ်ကို တင်ပြသည်။ ကဗျာဖတ်သူ အဖို့မှာ ပကတိဘဝတွင်ရော စိတ်ကူးဘဝတွင်ပါ တစ်ပြိုင်တည်း နေခွင့်ရသည်။ ဤကဗျာဖတ်သူ သည် ပကတိဘဝနှင့် စိတ်ကူးဘဝစပ်သည့် နယ်၏အရသာ၊ ထပ်သည့်နယ်၏ အရသာကို ခံစားခွင့်ရသည်’ ဟူ၍ သုံးသပ်ထားပါသည်။

ဆရာအောင်ထွန်း၏ ဒွေးမယ်နော်အဖွဲ့သည် ‘ဖြစ်နိုင်စွမ်း’ နှင့် ‘ဖြစ်နေမှု’ အခြေအနေကို ထပ်တူပြုခြင်း၊ အဝေးနှင့် အနီးကာလနှစ်ခုကို ဆွဲယူပေါင်းစပ်၍ တစ်သားတည်း ထင်ယောင် အောင် ဖန်တီးဖွဲ့ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စာဆို၏ မြင်တတ်မှု၊ ခံစားယူတတ်မှုနှင့် ရေးဖွဲ့တင်ပြတတ်မှုတို့ကို ချီးကျူးဖွယ်ဖြစ် ပါသည်။

၂။(ဈ) ဆရာအောင်ထွန်းသည် ဒွေးမယ်နော်၏အလှကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင်

ဖတ်သူနာသူတို့အား ဒွေးမယ်နော်၏အလှကို တိုက်ရိုက်မြင်တွေ့ခွင့်မပြုပါ။ အလှကို မြင်တွေ့နေရသည်တို့မှ တစ်ဆင့် သာလျှင် ဖတ်သူနာသူကို တွေးဆခန့်မှန်းယူရအောင် ဖန်တီးဖွဲ့ဆိုပါသည်။

ဒွေးမယ်နော်အား မြင်နေတွေ့နေရသူများမှာ မိမိသွားလိုရာသို့ ‘သွားမဖြစ်ဘဲ၊ ငဲစိုက်နေ’ မိကြသော ခရီးသွားများဖြစ်ပါသည်။ ဒွေးမယ်နော်၏ ‘မြေညှို့ကပ်’ခြင်းခံရကာ တရစ်ဝဲဝဲ ဖြစ်နေ ကြသော ယောက်ျားသားများ ဖြစ်ပါသည်။ ‘နေမြဲတောမှာ၊ မနေသာဘဲ’ ဈာန်လျှောကြရသော လူဝတ်လဲလာရသော ရသေ့များဖြစ်ပါသည်။ ‘အရှက်အကြောက်၊ အားလုံးပျောက်’ သွားရသော ပူရိသများဖြစ်ပါသည်။

ထိုသူတို့၏ မျက်စိမှတစ်ဆင့် ရင်မှတစ်ဆင့်သာလျှင် ဖတ်သူ နာသူတို့သည် ဒွေးမယ်နော် ၏ ပုံရိပ်ကို မြင်တွေ့ကြရပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒွေးမယ်နော်သည် စာဆိုပြောပြသမျှ အတိုင်းအတာ တစ်ခုတွင်သာ ရပ်တန့်မနေဘဲ ဖတ်သူနာသူ၏ ခံစားနိုင်စွမ်းအလိုက် တစ်မျိုးတစ်ဘာသာစီ လှပ၊ လှုပ်ရှား၊ တက်ကြွနေလိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသည်တို့မှာ ဆရာအောင်ထွန်း၏ ဒွေးမယ်နော်အလှဘွဲ့ လေ့လာချက်များဖြစ်ပါသည်။

၃။ လက်ရာနှစ်ခုအား နှိုင်းယှဉ်ချက်

စာဆိုနှစ်ဦးတို့၏လက်ရာများကို ခြုံငုံနှိုင်းယှဉ် ကောက်ချက်ဆွဲကြည့်ပါမည်။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

၁။ တန်ခိုးဆရာထွန်းသည် အရောင်အသွေးတို့၏ အလှဖြင့် တန်ဆာဆင် ဖွဲ့ဆိုသည်။
ဆရာအောင်ထွန်းသည် အရောင်အသွေးတို့ကို သာမန်မျှသာ ဖွဲ့ဆိုသည်။

၂။ ဆရာထွန်းသည် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို အစီအစဉ်တကျ ဖွဲ့ဆိုသည်။
ဆရာအောင်ထွန်းသည် အစီအစဉ်ကို ဂရုမထား၊ ယေဘုယျသာဖွဲ့ဆိုသည်။

၃။ ဆရာထွန်းသည် ဖတ်သူနာသူတို့က ပကတိအလှကို မြင်သာအောင် တိုက်ရိုက်
သရုပ်ဖော်ဖွဲ့ဆိုသည်။

ဆရာအောင်ထွန်းသည် ဖတ်သူနာသူတို့အား အလှကို တိုက်ရိုက်မမြင်တွေ့စေရ၊
အလှကို မြင်တွေ့နေရသူ၏စိစားချက်ကို အမိအရ ဆုပ်ကိုင်ဖော်ကျူးခြင်းဖြင့် သွယ်ဝိုက်
ဖွဲ့ဆိုသည်။

(ဤသို့ဖွဲ့ဆိုမှုကြောင့် ဆရာအောင်ထွန်းသည် အချက် ၁နှင့် ၂ တို့တွင် အားနည်းသွားရ
သည်ဟု ယူဆပါသည်။)

၄။ ဆရာထွန်းသည် အသံသာမှုကိုပါ အလေးထားသည်။

ဆရာအောင်ထွန်းသည် အကြောင်းအရာကိုသာ ဦးစားပေးသည်။

၅။ ဆရာထွန်းသည် ပဒုမ္မဝတီ၏အလှကို စကားလုံး(ဝေါဟာရ)၏ စွမ်းအားဖြင့် ဖော်ကျူး
သည်။ ဆရာအောင်ထွန်းသည် ဇွေးမယ်နော်၏အလှကို အတွေး၏ စွမ်းအားဖြင့်
ဖော်ကျူးသည်။

၆။ ဆရာထွန်း၏အလှဘွဲ့သည် အေးချမ်းတည်ငြိမ်သော သန္တရသကို ပေးသည်။

ဆရာအောင်ထွန်း၏ အလှဘွဲ့သည် မြတ်နိုးနှစ်သက်ဖွယ်သော သိင်္ဂီရ ရသကို
ပေးသည်။

၇။ ဆရာထွန်း၏အဖွဲ့သည် သွက်လက်ဖျတ်လတ်သည်။

ဆရာအောင်ထွန်း၏ အဖွဲ့သည် တည်ငြိမ်လေးနက်သည်။

စာဆိုနှစ်ဦး၏လက်ရာများသည် ဤသို့ ကွဲပြားချက်များ ရှိနေသည်ဟု ယူဆပါသည်။

သို့စေကာမူ ရခိုင်စာပေနန်းပလ္လင်ထက်၌မူကား ပဒုမ္မဝတီသည် မိမိ၏အလှအားဖြင့် တင့်တယ်မြဲ
ရှိမည်သာဖြစ်ပြီး ဇွေးမယ်နော်သည်လည်း မိမိ၏ကြက်သရေအားဖြင့် ဝင့်ထည်နေမည်သာဖြစ်
ပါသည်။

နောင်အေး(အနောက်)

စာညွှန်း:

- ၁။ တန်ခိုးဆရာထွန်း။ ဥပ္ပလဝဏ်အလောင်း ပဒုမ္မဝတီ သာခြင်းကောင်း။
စစ်တွေ၊ ပြည်သူ့မေတ္တာ တိုးတက်ရေး စာအုပ်ဆိုင်။
- ၂။ ဆရာအောင်ထွန်း။ ဒွေးမယ်နော် သာခြင်းသစ်။
စစ်တွေ၊ ပြည်သူ့မေတ္တာ တိုးတက်ရေးစာအုပ်ဆိုင်။
- ၃။ ခင်စောနှစ်(မြန်မာစာဌာန)။ သာခြင်း ဆရာတန်ခိုးဆရာထွန်း၏ သာခြင်းတစ်ပုဒ်။
ရခိုင်ပြည်နယ်စာစောင်၊ စစ်တွေ၊ ၁၉၇၇၊ မတ်။
- ၄။ ဝင်းဖေ။ မြကန်သာ၊ ရန်ကုန်၊ ဂုဏ်ထူးစာပေ၊ ၁၉၈၄။

စာပေအဖွဲ့အစည်းများ

ကလောင်စုံ

ဤကဏ္ဍတွင်

- နတ်သမီးသိုက်စာ
- ဗျာဓိသိုက်ကျောက်ရိုး
- သိုက်တက်လက်ရိုး သိုက်စာလင်္ကာ
- သိုက်တက်လက်ရိုး လျှောက်စာ

အဂ္ဂိဇ္ဈယုသရာဇာဏ်ကို ပြောကြားသော သမီး လျှောက်ချက်

မာမယုလီ၊ မာမယုပစ်ခ၊ အဘာလာကော၊ ပျားခွတ်ခ၊ အဘာဝါအဘာ ဆုံခွတ်လားလီ
ယက်၊ အမင်ဝါအမင် ဆုံပြောင်းလားလီယက်၊ ဆုံဝါဆုံပါးထောင်းလီယက်၊ စပါးဝါ စပါးကြက်ရှေ
စားလီယက်၊ ကြက်ရှေဝါ၊ ကြက်ရှေစွန်ပုတ်သုတ်လီယက်၊ စွန်ပုတ်ဝါ စွန်ပုတ်သစ်ခေါင်းဝင်လီ
ယက်၊ သစ်ခေါင်းဝါ သစ်ခေါင်းမီးတိုက်ပစ်လီယက်၊ မီးဝါ မီးရီဆွတ်ပစ်လီယက်၊ ရီဝါ၊ ရီဆင်ပြောင်
ကြီးသောက်လီယက်၊ ဆင်ပြောင်ဝါ၊ ဆင်ပြောင်တောင်စည်ယောင်လီယက်၊ တောင်စည်ဝါ၊
တောင်စည်နွင်းစိုက်လီယက်၊ နွင်းဝါ နွင်းသင်းကန်းဆိုးလီယက်၊ သက်န်းဝါ၊ သင်းကန်း
မောင်ရှင်ဝတ်လီယက်၊ မောင်ရှင်ဝါ မောင်ရှင် ပန်းဆွတ်လီယက်၊ ပန်းဝါ ပန်းဘုရားတင်လီယက်၊
ဘုရားဝါ၊ ဘုရားနိဗ္ဗာန်ဝင်လီယက်။ ။

နတ်သမီးသို့ကံစာ

ဪလဲ၊ ဘဝိတာလေ၊ လက်တွေ့ရာ၊ အိမ်ကြီးရာလဲတဆောင် ရှုန်းရှုန်းပြောင်သည်၊
ဆောင်ဝင်တန်းပျင်း၊ ဝဲလင်းခေါင်ဆိုက်၊ နဂါးရစ်ဆင်ဝင်၊ ပြောထက်တင်သည်၊ မောင်ရှင်ပျော်ပါး၊
သလွန်ကောင်းသည် ပြတင်းဝက၊ မောင်စိတ်တူသည်၊ အဖြူနွဲ့နွဲ့၊ မောင်လွန်းစာကို၊ မျှော်နှင့်ကြည့်
သော်၊ ရောက်ပျာရောက်ပျာ၊ တစာစာသည်၊ လာပျာထွတ်ထွတ်၊ အိမ်ဘားနီးဝန်းကျင်၊ မကျည်း
ပင်က၊ ငှက်တောက်ကျာသည်၊ ကြင်းတတ်လို့၊ အသူဘက်သို့၊ မပြတ်ငှက်ကယ်၊ ကြင်းသံကို
ကြားတတ်သည်လည်း၊ တရက်သော်လည်း၊ လာပါနီးနီး၊ ဂြုတ်တန်ချိုးသည်၊ ကြည့်စိုးမျက်နှာ၊

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

မောင်မယ့်ကော၊ လမ်းဝမှာလေ၊ နှစ်ရက်သော်လည်း၊ လာပါနိုးနိုး၊ ဂြုတ်တန်ချိုးလို့၊ ကြည့်ခိုး မျက်နှာ၊ မောင်မယ့်ကော တန်းပျင်းမှာလေ၊ ကနွဲ့ကညာ၊ ငှက်ကဝါသည်၊ မြည်လာမစဲ၊ အိမ်တော်ဦး မှာ၊ တညီညီနှင့် ဘမ်းခိဘမ်းခိ၊ ကဝါငှက်ကို အရပီလို့၊ ဖမ်းလို့ရကော၊ ကဝါငှက်ကို ၊ ဇာပြုမေလေ၊ ဖမ်းလို့ရကော နှုတ်သီးဖျားမှာ ရွှေချမေလေ။ အတောင်ဖျားမှာ ရွှေချမေ၊ ခြိုင်နှင့်လှောင်ကော၊ လက်ဆောင်နှမ မောင်တော်ရောက်ကော၊ ဆက်ကပ်မေလေ။ ကဝါနွဲ့နှောင်း၊ ငှက်နှစ်ကောင်ကို ၊ လက်ဆောင်ဆက်မည်၊ တမ်းလေသည်ကား၊ အခေါင်းထီးထီး၊ အမြီးကားကား၊ ကဝါကြီးကို ဘမ်းမရ၍၊ လှလည်း သာဘွယ်၊ ကဝါငယ်သည်၊ ထွန်းမယ် တောက်တောက်၊ လှမ်းကာ ယူ မြောက်၊ လက်တွင်လဲရောက်လျှင်၊ ကြည့်ရက်ညီညာ ငှက်လိမ္မာသည်၊ ကဝါညိုမြ၊ တြင်းဆိုသော်၊ အလှကျော်သည်၊ မောင်တော်ဇာလို့၊ ကြာလီရေလေ။ ကြီးကားဆရာ ငယ်ခါခင်ပွန်း၊ မြတ်မဟာ လေ ထေရ်ကျော်ကျောင်းမှာ၊ အရိုးယေချောင်းသာ ဆွေခင်ပွန်းကို စာသင်ထားလို့ နမောကခ အရင်းစ၍ သင်ထတုံပြီး သင်ပုန်းကြီးနှင့် သုံးဆယ့်သုံးလုံး သုံးသင်ပုန်းကို တလုံးမကျန် မြတ် မဟာသည် ထေရ်ကျော်ကျောင်းမှာ နေတိုင်းပြန်လို့ ဇာတ်ကျမ်းသဒ္ဒါ လိမ္မာစွာသည် ညဝါသဝေ မြောက် ရှမ်းကာလီးကောက်လျက် ညရောက်ဆိုသည် ပုဂ္ဂိုလ်ထေရ်မြတ် ဝါဆိုကျောင်းမှာ နေတိုင်း ရွတ်လို့ ကြားခသည်ကား ရာသက်ဝေသည် ငယ်မျောက်သားလည်း မဟုတ်ဘဲလည်း အလွန်တထူး ချစ်သူဆွေမောင် မြတ်မဟာလေ ထေရ်ကျော်ကျောင်းမှာ နေတိုင်းထောင်လို့ ပန်းကောင်းတောင်နှယ် ပုံလိမ့်မယ်လေ မယ့်သစ္စာရည် မေတ္တာမောင်သား မှာလိုက်မည်ကား မောင့်ဆောင်းပါးလည်း ရေး၍ထားသည် စကားဖြစ်မည် မေတ္တာဝေသည် အဆွေလှမောင် လျှမ်း စာစောင်ကို မှာမည်ကားတို့လေ။

အမောက်ကားကား ပင်လယ်နားမှာ ဓဋ္ဌရဋ္ဌ နဂါးအမျိုးထိန်ထိန်ကြီးသည် တန်ခိုးအလွန် တွန့်လိမ့်မည် ဖြားလည်းပြည့်ပြည့် ဝုံးပုံးပြည့်မှာ လိပ်ကေပုလု ငတောင်သူသည် ပြင်ဖြူကိုသန်း ညွှန်ပြန်ပြန်နှင့် ကျီးကန်းအစာ ခံလိမ့်မည်။ နှာခေါင်းထောင်ထောင် စွယ်ငေါင်းငေါင်းနှင့် ဆင်ပြောင် ရှေ့က ဆီးလိမ့်မည်။ ခြင်္သေ့ဟောက်လည်း မကြောက်နှင့် ဆင်ပြောင်ဟီးလည်း မညီးနှင့် နဂါးကြီး လည်း မစိုးကဲ့ အေစာရီ တာပသီလည်း ဇော်ဂျီတပည့် တွေ့မရောင်ကော အောင်ကောင်း၏လေ စွန်ရဲတက်ခေါင် တပြည်ကျွန်းမှာ လွမ်းသူမောင်ကား တောင်ကိုလက်ညှိုးရည်၍ထိုးသော် လက်ညှိုး ရွယ်ရာ ပေါက်လိမ့်မည်။ တရံတထူး နှမထံမှာ မရောက်ဘူးသည် ရွက်ကူးပန်းတန် ကြက်ကျော် တွန်သည် သည်ယံညှို့မှာ ရွှံ့ဆင်ဆောင်သည် ခေါင်စကြွစ မိန်းမဆောင်ဝယ် ဆယ်တောင်လုံးကို ဝင်းလို့ပြောင်ကော အဖြူဝင်လစ် မောင်တော်ရောက်ကော တောရောက်ကော ညိုကို ပျောက်မည်ကား သို့လေ အရှေ့မှာလဲ လောင်းတစ်စင်း အနောက်မှာလည်း လောင်းတစ်စင်း လောင်းသမားပိန်းပေါင် ယာတောင်ထက်က မိုးပန်းကြိုးယောင် ခမောင်းပွင့်နုနု ဒန်းပွင့်ထိိ ခိုင်ရွှိနုမ လက်တံကောင်းကော ယိုးချောင်းက ပြေသီးလေ ပိန်းဟင်းလေ အချိန်တန်ကြာဖိအိမ်သား

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ဟပ်လတ်တေ ပရစ်ပျင်ပျင် ဆူးကိုတွင် စည်ပင်လာဘို့ ယိုးချောင်းထဲမှာ မြို့တမြို့ ကျီးချေ နှစ်ကောင် ခြံ့မှာလှောင် တစ်ကောင် မြည်က ချိုင့်ထဲက သက္ကလပ်ကေအင်္ကျီ^၁ ကြာပန်းရို့ မြရှိချမ်းသာ ကန်ပေါင်ရင်းမှာ ရိခပ်လာခါ ဒန်းသီးဆွတ်ခ ကန်ပေါင်က စျီးလက်ကောက်ဝယ်ခ စျီးတန်းက မှာလိုက်တေသူ ရမ်းချောင်က မုဆိုးမချည်ပေါင် ခုနှစ်ထောင် ကျိုးလျှင်ကကျိုး မကျိုးလျှင် မိုဗန်းကို ထိုးလိမ့်မည်။

(ဤစာမူကို ဆရာဦးဗသိန်းထံမှပို့ပေးသော မင်ကူး ဗလာစာအုပ် လက်ရေးမူမှ ၁၁-၁၀-၉၄ အင်္ဂါနံတွင် ကူးယူရရှိပါသည်။)

ဗျာဓိသိုက် ကျောက်ရိုး

မှတ်လော့ပြည်သူ၊ အိုလူများတို့၊ ဖြစ်လတ္တံ့သည်ကား၊ လူကားငါးပါး၊ ကျားကား(၉)ခု၊ တခုတိုင်ပင်ပြုလတ္တံ့။ ဤသို့မှာကား ဘုရားဗျာဓိ၊ နှုတ်တံဆိပ်ကို မှတ်လင့်ကုန်လော့ ဟေလူများ တို့။ ကိုးရော့ကိုးဆယ်၊ အလယ်သက္ကရာဇ် နှစ်အလွန်၊ တောင်မှတ်သက္ကရာဇ် ဖြစ်သည့်နှစ်တွင် ဆင်မတန်သား၊ ဆင်ကျားကုန်းမဲး၊ ဤဆင်မဲးကား၊ မြို့ထဲအလိုဝင်လတ္တံ့၊ ကျားမကြီးအိမ်၊ လက်စောင်အလိုတက်လတ္တံ့၊ သုတ်သုတ်လင်လျာ ရှာလတ္တံ့၊ လင်ရှာမရ၊ အိမ်ကျွန်ယောက်ကျား၊ ငွားသားကို ရလတ္တံ့၊ မြောက်ဦးမြို့ပျက်ခါနီးလတ်သော်၊ ဘီးလူးတစ်ယောက်၊ မြေကပေါက်၍၊ ဟောက်ဟောက်အကယ်ရယ်လတ္တံ့၊ ဟာရိတန်းညှက်လည်လတ္တံ့၊ အိမ်ကြီးအထဲ ရွှေပုလဲလည်း ပေါ်လတ္တံ့၊ နို့သီးပိန်ပျက်၊ နို့မထွက်ဘဲနို့ခွက်တည်ထား ရွှေတောင်နားတွင်၊ နဂါးနေမှတ်ပြုလတ္တံ့၊ မုဆိုးမသား၊ နေနဂါးလည်း ဖြစ်လတ္တံ့၊ သည်ကားမချွတ်စကား။ ခန္ဓာပျက်ပျိုခြောက်၍၊ မှန်ကို စင်စိုက်၊ ၇-နှစ်တွင်ဖြစ်လတ္တံ့၊ ထိုနဂါးတွင်၊ ကျားနှင့် ဂဠု၊ နှစ်ပါးစုံ၍ ယိုလတ္တံ့၊ ကျားကားကျားနှင့် တွင်အံ့သည်ကား၊ ဂဠုမင်း၊ ဂဠုသည်ပြေး၊ ကျားကားအိပ်ရာမေ့၊ ဂဠုတောင်ထိမ်၊ ဖျားနားလတ္တံ့၊ နန်းတော်သုံးဆယ်၊ အကယ်စင်စစ်၊ မေ့ရာဇ်လျှင်ဖြစ်လတ္တံ့၊ ကင်းပွန်းချိုကို၊ အာရုံထိုခါတိုးလတ္တံ့၊ မတက်မူကား ဖရိုဖရဲ၊ ကင်းပွန်းကြသို့ဖြစ်လိမ့်မည်။ မချွတ်ရာမှန်လင့်ကုန်လော့။ အိုလူများတို့၊ ဆန္ဒအမျိုး၊ သုံးဆက်စိုးလည်း၊ အကျိုးပြည်ရွာမရှိပါ။ ကုန်းမဲးကုန်းဖြူ၊ အတူတူသာ ဖြစ်လတ္တံ့၊ ထိုဂဠုကား၊ မကတ်စား၊ ဂဠုကြီးမောင်း၊ ကျီးခေောင်းတွင်၊ ဂူကျောင်းဘုရား၊ ထက်တော်ထား ကျင့် မတတ်ငြားသော်၊ အခေါင်အဖျား၊ မင်းတရား၊ မတတ်ငြားသောမဖြစ်စား၊ ကျင့်တတ်မူကား ပဉ္စသီလည်း၊ အညီသတင်း၊ မြဲပါစေ၊ မင်းကျင့်တရား၊ ထိုဆယ်ပါးကို ၊ မမှားအတူမြဲပါစေ၊ မှတ်လင့်ကုန်လော့ အိုလူများတို့ အစွန်းခြောက်ခု၊ တရုရု၊ မြောက်ခုထက်တွင် ကြားရမည်။ ၇-ခုနှစ်တွင် မြင်ရမည်။ ၈-ခုထက်တွင် လက်နက်မိုးနှယ် ရွာလိမ့်မည်။ အိမ်လွယ်လွယ် အိ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အငယ်နှင့်၊ သူ့ရဲ့ထောင်သောင်းမြောက်လိမ့်မည်။ တောင်သို့ကြည့်လည်း၊ တောင်သို့ဟင်းလင်း
 ဂဏန်းတွင်းသို့၊ မြောက်သို့ကြည့်လည်း မြောက်သို့ ဟင်းလင်း ဂဏန်းတွင်းသို့ မတွင်ရိုသေ၊
 လမ်းရိုးအလိုတွင်လတ္တံ့။ ဦးခေါင်းချွတ်ဒေါက်၊ ခေါက်ယာခေါက်၊ ငမောက်ရွာတွင် ရှင်းလတ္တံ့။
 တောင်မှာကြည့်လည်း မေ့မျက်ရည်၊ မြောက်မှာကြည့်လည်း မေ့မျက်ရည်၊ သွားအံ့သည်ကား၊
 အနောက်မြေ၊ ဆံပင်ဖားရား၊ သထုံသာ၊ ကုလားအက္ခရာ သင်တို့ရွာကို ဖျက်လတ္တံ့၊ ကုလား
 ပုဖွန် တုတ်ကိုလွန်၊ အိမ်ကျွန်မပျက် ရွာမပျက်၊ အိမ်ကျွန်ပျက်သော် ရွာထက်ညက်က ပျက်လတ်
 မည်။ မှတ်လင့်ကုန်လော့ အိုလူများတို့၊ ဂဠုန်နာမ်ထက်၊ အမာနက်လည်း မယွင်းထိုခါ ပေါက်လတ္တံ့။
 ဂဠုန်နွား၊ ယမုံနာမှာ ပစ်လတ္တံ့။ မှတ်လင့်ကုန်လော့ အိုလူများတို့၊ မုဆိုးမသာ၊ နေနဂါး၊ တန်ခိုး
 ရှင်ရှင်၊ မီးအသွင်သို့ပေါက်လတ္တံ့။ ရွာသားပြည်သူ ဆာပူများစွာ ချမ်းသာမရ စိတ်ဒုက္ခလျှင်
 များလတ္တံ့။ ဆိတ်နားကမ်းပြင် လူချင်ဖတ်ဖတ်၊ ရင်ထုခတ်၍ ၊ နတ်နှင့်ဘုရား ထိုအများကို
 ဆေးလတ္တံ့။ မှတ်လင့်ကုန်လော့ အိုလူများတို့၊ ကြွက်များအုံ၍ စားလတ္တံ့။ ဒွါရဝတီ အညီချောင်း
 ရင်း၊ ကြာပင်ရင်းတွင်၊ ဆင်ကားတကောင်၊ နှာမောင်းထောင်၊ ဆင်ကိုချောင်းသည်၊ ကျားနှစ်
 ကောင် ကျားကို ချောင်းသည်၊ ခြင်္သေ့သုံးကောင် နောက်ကမျှောင် နှစ်ကောင် ခြင်္သေ့ အမြီးလှုပ်
 ကာ၊ မတောက်သာသူလည်း သူ့ဘာသာ၊ မှတ်လင့်ပြည်သူ အိုလူများတို့၊ ဆင်မဲ ဆင်ဖြူ
 ဖြစ်လတ်မူကား၊ ဆင်ဖြူအမြီးပြတ်လတ္တံ့၊ ထန်းပင်အရင်း ထန်းခေါင်အညောက် ပေါက်လတ္တံ့။
 ပြောင်းပြန်လည်းကောင်း၊ ပြန်၍ထောင်းသည်၊ ကောက်ရောင်းမုံသန်း၊ တလောင်ပွန်း၊
 ဆဒ္ဒန်မျိုးတွင်း ကြွက်ဘိုးကေရာဇာ၊ နဂါးပန်းထား၊ ဂဠုန်ကျားလည်း၊ ဆဒ္ဒန်အိုက၊ ဇီးချောင်းအနား၊
 လက်ျာနားတွင်၊ တင်လိမ့်မည်လား၊ တင်မဖျား၊ ဆဒ္ဒန်မျိုးသည်၊ တန်ခိုးအလွန်သန်လတ္တံ့၊ အရိုး
 မပျက် ဆက်ဆက်မင်းစင်၊ ရာဇဝင်ဟု ခံလတ္တံ့၊ စက်ဆုပ်ဘနန်း၊ မက်သည်မိမ္မ မက်ဘိနမ်း၊
 စကားအဝန်း၊ ဖောက်ဖီးပန်း၊ သုံးဆက်အပ၊ အစည်မထွန်း ဖြစ်လိမ့်မည်ကား၊ အညွန့်ညွန့်၊
 ရှစ်ခုထက်တွင် ကြွက်နက်သွားပြ၊ ကျီးမဲကအာ၊ ခြင်္သေ့စာလဲဖြစ်လတ္တံ့၊ ညွန့်ကိုညွန့်တောင်း၊
 ပန်းချာခေါင်းကို၊ နောက်ကထား၊ မြောက်ကရှမ်းအိုး၊ ဖျားရေချိုး၊ ပျားအိုးတွဲလွဲ၊ လည်တွင်ဆွဲ၊
 အသာချောင်း၍ အသေထောင်းမည်၊ ကြံသည်သိလျက်၊ မှတ်ကုန်လင့်လော၊ အိုလူအများတို့၊
 ရှစ်ခုထက်က၊ ကဆုန်လတွင် ၊ ဖွေးနှင့်ပြာ၊ သတ်ကြမည်ကား၊ လူတကာသတ်ကြမည်လည်း၊
 သုံးနှစ်လုံးလုံး၊ ပျက်လိမ့်မည်ကား၊ ပြည်ပတ်ကုန်း၊ ပြန်လိမ့်မည်ကား၊ သီတင်းသုံး၊ မှတ်လင့်ကုန်
 လော၊ အိုလူများတို့၊ အစွန်းလေးခု၊ ရောင်လတ်မည်၊ အရှေ့ကော်၊ အမှန်သီးသီး၊ စွန်ပြောက်ကြီး
 လည်း၊ နန်းထဲအလိုဝင်လတ္တံ့၊ ဗျတ္တတောင်တွင်၊ ခြင်္သေ့နေမှတ်ပြုလတ္တံ့၊ ထိုခြင်္သေ့ကား မကြာ
 များများ၊ တနှစ်သားလျှင် ဖြစ်လတ္တံ့၊ လူများတကာ၊ ချမ်းသာမရ ဖြစ်လတ္တံ့၊ ငတ်မွတ်ရိရူး
 လူများသေပျောက်၊ ဆင်းရဲရောက်သည်များလတ္တံ့၊ ပြည်သူတကြောင်း ဝလိမ္မည်၊ ဝဇီဟူ၍ ဝမ်း
 မသာလင့်၊ အိုလူများတို့ ထားပေရိက္ခာ၊ သိုထားပါ၊ ရွှေဖလားနှင့်၊ စပါးစုချင်းဖလတ္တံ့၊ အစွန်းသည်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

၇-ခု ရွေ့လေကုန်မင်း၊ ...ဩလူများတို့ ဆေးတားမနိုင် ရခိုင်ပြည်လုံး၊ ရွာတိုင်းသုံးသည် ဖြစ်လတ္တံ့၊
သူခိုးတန္ဓများလတ္တံ့၊ လုယက်ဖျက်ဆီး၊ ပြုန်းတီးရွာစွန် ကြီးလတ္တံ့၊ ဟာဟာ သိကြား နတ်အများ
ကို တိုင်ပင်လတ္တံ့၊ ရတနာသုံးပါး ကိုးစများသော် လွတ်လိမ့်မည်ကား၊ သူတော်သာ၊ သီတင်းသီလ
မြပါစေ၊ အလှူဝတ်ကို၊ မပြတ်နှလုံး၊ သွင်းနိုင်စေ၊ ...မှတ်လင့်ကုန်လော့၊ ဩလူများတို့ ၊ ပါပအဆုံး၊
သောမအပါး၊ ထိုအကြားတွင်၊ လူများသေပျောက်များလတ္တံ့။

(ဤစာမူကို ဆရာ ဦးဗသိန်းထံမှ ပေးပို့ရရှိသော လက်ရေးမင်ကူးမှု ဗလာစာအုပ်မှ
(၁၁-၁၀-၉၄)အင်္ဂါနေ့ နံနက်(၇)နာရီအချိန်တွင် ကူးယူရရှိပါသည်။)

သိုက်တက်လက်ရုံး သိုက်စာလက်

နမောတဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဇေယျတုသဗ္ဗမင်္ဂလံ။

၁။ သြလူများတို့၊ ရွှေ့နားခံခံ၊ ကောင်းစံထင်ရှား၊ နတ်သိကြားလျှင်၊ စောင်းညှင်းငြိမ့်သာ၊ တီးမှုတ်ရှာသည်။ သို့ပါလေလေ၊ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ...သာစွလေ။

၂။ အထက်ကြိုရွာ ၀တီ သာက ၊ ဒေဝီသိကြား၊ လောင်းနတ်သားကို၊ ဘုရားသာသနာ၊ လျှိုဝါပြောင်ပြောင် မီးတန်ဆောင်သို့၊ အရောင်ညိုလင်း၊ ပွင့်လင်းကြိုင်စွာ၊ လူတကာတို့၊ လေ့လာသော်လေ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ...သာစွလေ။

၃။ တထောင်ညာဏ်မြင်၊ နတ်ရှင်သိကြား၊ ကြည့်လတ်ငြား၍၊ ဘုရားသာသနာ၊ ရောင်ဝါညိုသန်း၊ ပန်းနှယ်နှင်းလိမ့်၊ စိတ်ဝမ်းဖြူစင်၊ ကြည်လင်မင်းကောင်း၊ ဘုရားလောင်းကို၊ အကြောင်းရှု၍ နာပျော်လှည့်သည်၊ မှန်ပေဇဉ်လေသာစွလေ၊ ရခိုင်သာလေ...သားစွလေ။

၄။ သိကြားရှုမြော်၊ မျှော်လေခဏ ကိုယ်တိုင်ကြွ၍၊ သည်မှလည်ခါ၊ အဘယ်ရွာ၌ ဖြစ်ပါလိပြား၊ အိုနတ်သားဟု၊ သိကြားဆိုခါ၊ လောင်းပွင့်လျှာကို မေးလှာတည့်တည့်၊ မှန်ပေဇဉ်လေသာစွလေ၊ ရခိုင်သာလေ...သားစွလေ။

၅။ သိကြားမေးလှာ၊ သမ္ဘာရင့်ညောင်း၊ လွှဲပြောင်းသာသာ၊ တုသိတာကို၊ တက်သွားပါမည် ကြံသည်တကြောင်း၊ စံသည်ကြောင်းနှင့်၊ သျှင်ဘုန်းဉာဏ်ပွင့်၊ ဥက္ကန်လျှင်ကောင်းလေ၊ ရခိုင်သားလေ...သာစွလေ။

၆။ ပွင့်လောင်းညွန့်လျှင် လျှောက်တင်လတ်ငြား၊ သျှင်သိကြားက၊ ထင်ရှားသံချို၊ ဆိုတုံလက်ငြား အိုနတ်သား၊ ဘုရားမြတ်စွာ သာသနာက၊ မှောင်ခွာဖယ်ပျောက်၊ ဝင်းဝင်းတောက်အောင်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

မရှောင်သာချေ၊ ထိုသွားလေဟု၊ လှူပြည်သို့လျှင်၊ စေလွှတ်ကျင်သည်၊ ဆောင်မြင်သိကြား၊ နတ်ရွာ
သွားလေသာစွာလေ၊ ရခိုင်သားလေ....သာစွာလေ။

၇။ လှူပြည်ချည်းကပ်၊ လျှင်စွာလွတ်သည်။ ညွတ်ရှင်ပွင့်လောင်း ထိုမင်းကောင်းကား၊
ဖြစ်ဟောင်းသဘင်၊ ရခိုင်တွင်၌၊ နတ်သျှင်သူရိယ ဖြစ်ခဲ့လာ၏။ ယင်းကလွဲခွာ၊ ဝတ်ံသာ၌၊
ဖြစ်လှာသည်တည့်၊ စံပျော်၏လေ သာစွာလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၈။ ဒေဝီစန္ဒသူရိယလည်း၊ နတ်ကလွဲခါ၊ မရွှီမာဒေသ၊ ထိုပြည်မ၌၊ များလျကုဇေ၊ ရွှေငွေ
ဖျင်းညီ၊ သူဌေးကြီးဟု၊ လှူပြီးလွှဲခါ၊ ရခိုင်မာ၌၊ သာယာထူးဆန်း၊ နောက်ကျွန်းစွန်းဝယ်၊ ပွင့်ထွန်း
သာသနာ၊ ယိုးချောင်းရွာ၌ ဖြစ်ကြ၏ လေသာစွာလေ၊ ရခိုင်သားလေ....သာစွာလေ။

၁၀။ ပွင့်လျာရင့်ညောင်း၊ ထိုမင်းလောင်းကား၊ ဖြစ်တောင်းသံသာ၊ ရှေ့ဘုန်းပါ၍၊ လှူအိန်း
ဆက်ဆက်၊ ရှေ့ကျိုးဆက်ကြောင့်၊ အသက်အရွယ် ကြီးငယ်စွာဖြစ်၊ စင်စစ်ထွန်းပြောင်၊
တန်ဆောင်ဆန်းတက်၊ ဆယ့်ငါးရက်ဝယ်၊ နတ်စက်လှံပျံ၊ ရောင်လျှံပြီးပြန်၊ စိန်သံလျက်နှင့်၊
ပြီးပြန်လှံပျံ၊ တန်စာဝတ်စား၊ ပတ္တမြားရှင်၊ အားအင်ထန်ပြင်၊ ယင်းသည့်မြင်းကို ၊ လောင်းမင်း
လက်မှာ၊ သိကြားလာထည့်၊ မှန်ပေဇော်လေသာစွာလေ....ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၁။ သိကြားနှင်းလာ၊ ကြိုင်စွာပွင့်မျိုး၊ နတ်ပုဆိုးကို ၊ ဝတ်ရိုးဝတ်ကာ၊ နတ်ပေးလှာ၍၊
သာယာ၏လေ သာစွာလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၂။ နတ်ပွဲဝင်ကာ၊ ညီညာသောင်းလဲ၊ ဗိုလ်ပုံပွဲဝယ်၊ ရဲရဲရောင်လျှံ၊ လှံပျံနတ်စက်၊ ဓားသံ
လျက်ကို ၊ စွဲလက်ကိုင်ကာ၊ သာယာစောင်းညှင်း၊ ပျံသည်မြင်းထက်၊ လောင်းမင်းစီးကာ၊ နန်း
တက်လာ၍၊ သာယာစွာလေ သာစွာလေ....ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၃။ ရွှေနန်းတက်ခါ၊ ရတနာမြေမိုး၊ မြေပြင်ပြီးမျှ၊ ပြီးပြီးရွာသည်၊ သာယာစွာလေ သာစွာ
လေ...ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၄။ ရွှေနန်းတော်တွင် ရွှေဖျင်လည်းထိုး၊ ရွှေမိုးလေးလေ သာစွာလေ....ရခိုင်သားလေ
သာစွာလေ။

၁၅။ ဆယ်ပါးဓမ္မာ၊ စောင့်နိုင်စွာသည် လှူရွာခန့်ကား မင်းတရားကို၊ သိကြားဝိသကြံ၊
အစုံအပ်နှင်း၊ ဇမ္ဗူညှင်းမှာ၊ သီတင်းကျော်၎င်း၊ လှိုင်ပေတည့်လေသာစွာလေ...ရခိုင်သားလေသာစွာလေ။

၁၆။ ဆန္ဒနိဆင်ဖြူကြီး ညီးညီးရောင်ထင် ရွှေပလ္လင်တွင် တင်လတ်မည်တည့် သာယာဇော်
လေ သာစွာလေ...ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၇။ မောင်းဆွဲတော်မှာ သာရှင်ကြီးကျယ် ဤမြေည့်ညောင်း နတ်ထားမောင်ကို နတ်ပေါင်း
ထိုခါ နှင်းလာပေတည့် မှန်ပေ၏လေ သာစွာလေ...ရခိုင်သားလေ သာစွာလေ။

၁၈။ မိုးကြိုးကန်တွင် ယခင်နဂါး ရောက်လှာငြား၍ တိုင်းကားပြည်ရွာ သာစည်ဝပြော
သင်္ဘောလှေကြီး အပြီးပြီးလျှင် သမီးကညာ ရတနာဆင် များဖျင်ရွှေငွေ၊ ဥစ္စာထွေဖြင့်၊ ဆန်ရေ

စပါး၊ မယားပြည့်နက် ပုတ်ရိုင်စားမနိုင်သည် ရခိုင်သာယောင့် သာယာသောလေ သာစွလေ သာစွလေ။

၁၉။ နန်းကြီးသုံးဆောင် ရွှေရောင်ညီးညီး ရွှေထီးငါးဆောင် ပြုံးပြုံးပြောင်မျှ တထောင်မှူး မတ် ရိုသေညွတ်၍ ဘုံထွတ်ရတနာ နန်းသိင်္ဂီတွင် စံပါသောလေ သာစွလေ။

၂၀။ ဆင်ဖြူသခင် ရွှေနန်းရှင်သည် နတ်ရှင်စောလောင်း ထိုမင်းကောင်းကား ဖြစ်တောင်း များစွာ လှူဒါနပေး၍ ဟိအကျိုးကြောင့် တန်ခိုးတေဇာ အာဏာထန်ပြင်း မင်းထက်မင်းတူ ဖြစ်လျှင် ပေတည့် မှန်ပေ၏လေ သာစွလေ ...ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

၂၁။ ရွှေနန်းအသွင် ပြည်လုံးကြင်သည်၊ နတ်ရှင်သီဟ၊ ထိုမင်းကြီး၏၊ မိဘနေရာ ချက်မြုပ် ရွာ၌၊ ရွှေသာလှိုမောင်၊ မတင်းတောင်မျှ၊ ရွှေကျောင်းဝိဟာ၊ ရွှေသာတင်းကျမ်း၊ ရွှေတိမ္မိမ်းမျှ၊ ရွှေစန်းကြည်ဖြူ ဆောင်တော်မူ၍ ရွှေဂူရောင်လျှမ်း၊ ရွှေတိမ္မိမ်းမျှ၊ ရွှေနန်းအတွင်း ဝင်းဝင်းလှို ပြောင်၊ ရွှေဂူဆောင်တွင်၊ အခေါင်ထွတ်ထား၊ ရှင်တော်ပွားကို၊ တည်ထားပေသည်၊ သာယာဇဉ် လေ၊ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

၂၂။ ရွှေဂူသခင်၊ ရွှေခြင်္သေ့မင်း၊ ထိုသျှင်ရင်း၍၊ ခပင်းပြည်သူ၊ ကျွန်းဇမ္ဗူဝယ်၊ ပြောထူအံ့ကြဲ မနိုင်သောလေ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

၂၃။ ဩော်လဲပြည်သူ၊ ဩော်လူများတို့ ၊ ဩော်လဲသူကောင်း၊ သူမြတ်လောင်းတို့၊ နောင်နှောင်လတ်သော်၊ တောင်ကျော် သက္ကရာဇ်၊ အစဖြစ်မည်၊ ကြံစည်ကောင်းငြား၊ မင်းတရားဟု ဆယ်ပါးဓမ္မ၊ ရံခါမမေ့၊ စေ့စေ့လျှင် တနေ့မကျန်၊ မြဲမြန်မြောင့်မင်း၊ သီတင်းဖြူစင် ရဟန်းသင်သို့ တိုင်းခွင်လေးလွန်၊ နောက်ရပ်စွန်ဝယ်၊ ရေပိထိုခါ အတိုးလာ၍၊ ရှိလာပေသည်၊ မှန်ပေဇဉ်လေ၊ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

၂၄။ ဩော်လဲပြည်သူ၊ ဩော်လူမြတ်တို့ ဘုရားသာသနာ၊ ထိုခါလှိုညီး၊ နေလမီးသို့၊ ကျင့်ပြီး ဓမ္မ၊ မြဲစွာသီတင်း၊ စောင့်လတ္တံ့ ပေးအံ့အလှူ၊ ဆုယူချမ်းသာ၊ နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်၊ စံပျော်လွန်သည်၊ မင်းမွန်အလောင်း၊ ဖြစ်လေသောလေ သာစွလေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

၂၅။ ရွှေနန်းသခင်၊ နတ်ရှင်စောလောင်း ထိုမင်းကောင်းကား၊ နောက်နှောင်လတ်လေ၊ မြေးမြစ်ဖြစ်၍၊ အနွယ်ခြောက်ဆယ်၊ အကယ်ငါးနှစ်၊ သက်တော်ဖြစ်၍၊ စင်စစ်တုတ်မှန်၊ နတ်ယန် သကြား၊ စေလွှတ်ငြား၍၊ နတ်သားဝိသကြို၊ ငါတို့ကုန်သည်၊ အကုန်လူတို့ ချမ်းသာဖို့လေ၊ သာစွ လေ၊ ရခိုင်သားလေ သာစွလေ။

(ဤစာမူကို ဆရာဗသိန်းထံမှ ပေးပို့သော ဗလာစာအုပ်လက်ရေးမူ မင်ကူးမှ (၈-၁၀-၉၄) စနိန်မွန်လွဲ(၂)နာရီအချိန်တွင် ကူးယူရရှိပါသည်။)

သိုက်တက်လက်ရုံး လျှောက်စာ

သာစေမြို့ ရွှေစန်းရှင် ဒေသရာဇာမင်း မေးသောကြောင့် သိုက်တက်လက်ရုံး လျှောက်ထားသော မဟာမုနိခေါင်းတော် သမိုင်းစာ။

သရေကုန်မြို့ အနောက်ဘက်က သမင်ချောင်းဟူ၍ ရှိသည်။ သမင်ချောင်းဝ တောင်ဘက်က ပန်းထိန်ဖော်ကုန်းဟူ၍ ရှိသည်။ ပန်းထိန်ဖော်ကုန်း အရှေ့ဘက်စောင်းစောင်းတွင် စေတီတစ်ခုရှိသည်။ စေတီအရှေ့ဘက်က ရေကန်တစ်ခုရှိသည်။ ရေကန်မြောက်ဘက်က သိမ်တော်ရာနှင့် ကျောက်စာတိုင်ရှိသည်။ ပန်းထိန်ဖော်ကုန်းနှင့် သရေကုန်းမြို့မြောက်ဘက်က သမင်ဇာတော ခညဝတီဆရာတော်၏ ကျောင်းရာရှိသည်။ ၎င်းမြို့တွင် ကံရာဇာဇယ နန်းစံဖူးလေသည်။ ဝက်သထိုးတောင်မြောက်ဘက်က သီရိပဗ္ဗတတောင်ရှိသည်။ တာပေါင်းသုံးတိုင်ကွာသည်။ သီရိပဗ္ဗတတောင်နှင့် သိဂုံတ္တရတောင် တာပေါင်းသုံးတိုင်ကွာသည်။

သိဂုံတ္တရတောင်၏ အကြောင်း။

၎င်းတောင်သည် တောင်သုံးဆင့်ရှိသည်။ ခြင်္သေ့မင်းပါးစပ်နှင့်တူသောကြောင့် သီဟရာဇာတောင်ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ ကြေးဟင်းဇားအနားက ကပ်ပုံဆောင်မယွင်းတူသောကြောင့် ကျောက်ပန်းတောင်းဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။ နာမည်အရင်းကား ခညဝတီတောင်ဟူ၍ ဘုရားဗျာဒိတ်ရှိသည်။ ကံသုံးဆင့်မြို့ကို ခညဝတီမြို့ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်း၌စန္ဒသူရိယမင်းနန်းတော်မြောက်ဘက်က ရွှေဦးအိုင်တောင် ဟူ၍ရှိသည်။

ရွှေဦးအိုင်တောင်နှင့် နန်းတော်သည် တာပေါင်းနှစ်တိုင်ကွာသည်။ ရွှေဦးအိုင်တောင်တွင် စန္ဒသူရိယမင်းသည် မဟာမြတ်မုနိ ဘုရားကို သွန်းလုပ်ပြီးလျှင် ဝက်သထိုးတောင်၌

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ထားလေသည်။ ကံသုံးဆင့်မြို့နှင့် လက်သုံးဆယ်မြို့၊ ဤနှစ်မြို့သည် တာပေါင်းငါးတိုင် ကွာသည်။ လက်သုံးဆယ်မြို့တွင် ကျေးမင်းနေဖူးသည်။ ဥဿလင်းမြို့နှင့် လက်သုံးဆယ်မြို့သည် တာပေါင်း ငါးတိုင်ကွာသည်။ ကဗ္ဗနဒေဝီမိဖုရားနေဖူးလေသည်။ လက်သုံးဆယ်မြို့ မြောက်ဘက်က ဗားကရာဆရာဘိတ်အောင်းတွင်းရှိသည်။ ကံသုံးဆင့်မြို့ အရှေ့ဘက်က နှစ်တိုင်ကွာ၊ ဘားမဲ့ဆရာ ဘိတ်အောင်းတွင် ရှိသည်။ ၎င်းအနားတွင် ရွှေဟင်းဇား တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းဟင်းဇားကို မည်သည့် အခါမဆို တီးလျှင် မိုးရွာသည်။ ၎င်းဟင်းဇားအနားတွင် စာရေး၍ ရှိသည်။ ၎င်းဟင်းဇားကို ဘားမဲ့ဆရာနှင့် ဘားကရာဆရာတို့ ထားလေသည်။

၎င်းအနားတွင် ယတြာအရပ်ရှိသည်။ ကံသုံးဆင့်မြို့ မြောက်ဘက်က မျက်လုံးတော်ဓာတ် ဓေတီရှိသည်။ ၎င်းဓေတီတည်သော တောင်အမည်ကား နန်းတော်ဦးတောင်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းဓေတီပုံသဏ္ဍာန်ကားချရာပွင့်နှင့်တူသည်။ နန်းတော်ဦးတောင်နားတွင် လူတစ်ရာတစ်ပါး ရုပ်ရှိသည်။ တောင်ရင်းနားတွင်လည်း ရေကန်ရှိသည်။ ၎င်းရေကန်ထောင့်မှာ နတ်သမီးရုပ်တစ် ရုပ်ကျစီရှိသည်။ ၎င်းနတ်ရုပ်များတွင် ကျောက်ထီးတစ်ဆောင်ရှိသည်။ ကျောက်ထီးအရိုးတွင် ကမည်းစာရေး၍ ရှိသည်။ ကျောက်ထီးအနားတွင် အလျားသုံးတောင့်တစ်ထွာ၊ အနံနှစ်တောင့် တစ်ထွာရှိသော ကျောက်ပျဉ်တစ်ခုရှိသည်။ ၎င်းကျောက်ပျဉ်ပေါ်တွင် စာရေး၍ရှိသည်။

နန်းတော်ဦးတောင်နှင့် စန္ဒသူရိယနန်းတော် တာပေါင်းနှစ်တိုင်ကွာသည်။ သာဇေမြို့နှင့် မဟာမုနိစက်သည် တာပေါင်းမြောက်တိုင်ကွာသည်။ သာဇေမြို့နှင့် သရေကုန်းမြို့သည် တာပေါင်း မြောက်တိုင်ကွာသည်။ ဝက်သထိုးတောင်နှင့် သရေကုန်းမြို့သည် တာပေါင်းသုံးတိုင် ကွာသည်။ ဝက်သထိုးတောင် အရှေ့ဘက်က နောင်ဖြူပင်သည် တာပေါင်းနှစ်တိုင်ကွာသည်။ နောင်ဖြူပင် အရှေ့တောင်ထောင့်က ဘုရားဓေတီသည် တာပေါင်းသုံးတိုင်ကွာသည်။ နန်းတော်ဦးတောင် အရှေ့ဘက်က ဆင်ဖြူရေကန်တစ်ကန်ရှိသည်။ ၎င်းရေကန်အလျား ၂၅လက်မ ပြိုင်လောင်းလှည့်သာ သည်။ ထိုရေကန်တွင် ဆင်ဖြူအခြေအရံနှင့် နေဖူးလေသည်။ ထိုရေကန်အရှေ့ဘက်က ကျုံးမြောင်းရှိသည်။ ၎င်းကျုံးမြောင်း တောင်ဘက်က စန္ဒသူရိယမင်း ဥယျာဉ်ဟင်းခြင်းရှိသည်။ ၎င်းဥယျာဉ်နား၌ မင်းကလကဟူ၍ရှိသည်။ ၎င်းဥယျာဉ်ထဲတွင် ကျောက်ရေကန်ရှိသည်။

နန်းတော်ဦးတောင် တောင်ဘက်က ခြေရာတော်ဘုရား ရုပ်တုတော်နှင့်တကွ ဂူကြီးသစ်၍ ရှိသည်။ ဂူကြီးအရှေ့ဘက်က စံကာ၊ ချရာ၊ ပုန်းညွှက်ပန်းပင်တောရှိသည်။ တရွှေချောင်းဖျား အဆုံးမှာ လင်းကဲကြိမ်ခွေဝတ် လူမျိုးများရှိသည်။ ၎င်းကလာလျှင် လေးမြို့မြစ်လက်ဝဲဘက်ကူး ချောင်း အဖျားဆုံး၌ ခူရွာရှိသည်။ ထိုခူရွာအနောက်ဘက်ကို တစ်ရက်လာလျှင် ညေဝတီမြို့အနား ကပ်လျက် နိုင်းနက်ရွာ ရွာတစ်ရွာရှိ၏။ ၎င်းရွာသို့ နေဝင်ချိန်တွင် ရောက်နိုင်၏။ ၎င်းက အနောက် မြောက်ထောင့်သို့ နှစ်ရက်သွားပြန်လျှင် တောင်ကြီးတစ်ရွာသို့ ရောက်၏။ ၎င်းတောင်ခါးစိုင်းကို ကျော်လျှင် ပြင်ကြီးသို့ကျ၏။ ထိုပြင်ကြီး၌ ချီးမွမ်းသာယာဖွယ်ရှိသော တောင်တစ်လုံးရှိ၏။ ဝက်ပါ

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ကဲ့သို့ ပတ်လျက် သုံးဆင့်တက်ရ၏။ ၎င်းသုံးဆင့်ကသာ လူတို့သည် ဘုရားကို ဖူးနိုင်၏။
လေးဆင့်မြောက်၌ ဘုရားရှိပါသည်။ လေးဆင့်သို့တက်လျှင် မိုးကြိုးပစ်သည်။ လူတို့မတက်နိုင်၊
အထက်ဆိုခဲ့သော နှိုင်းနက်ရွာက ဆင်းလာလျှင် ကုလားတန်မြစ်ကို တစ်ရက်နှင့်ရောက်နိုင်သည်။
၎င်းနှိုင်းနက်ရွာသည် ကျောက်ပန်းတောင်းကလွန်၍ မြောက်သို့ကျ၏။

(ဤဆောင်းပါးကို ဆရာဦးဗသိန်းထံမှ ပေးပို့သော ဗလာစာအုပ်မင်းကူးလက်ရေးမူ
မှ (၁၁-၁၀-၉၄)အင်္ဂါနေ့၊ ည (၇)နာရီတွင် ကူးယူရရှိပါသည်။)

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲကဏ္ဍ

ဤကဏ္ဍတွင်

မောင်စံဖော် (စာတည်းချုပ်) -
ဝတ္ထုတို

တာဝန်ခံ -

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲအတွက် ပြန်ကြားချက်မှတ်တမ်း

- အချစ်ဆိပ် - ခိုင်ဦး (ပထမဆု)
- တစ်ခါသုံး - ဂနိုင်းမောင် (ဒုတိယဆု)
- အဖတူသား မပြစ်စီချင်ရေအကြောင်း - ရွှေပန်းထိမ် ကိုစောဝင်း (တတိယဆု)

ဝတ္ထုတို

ဝတ္ထုတိုသည် ၁၉ရာစုအတွင်း၌ သီးခြားစာပေအမျိုးအစားတစ်ခုအဖြစ် ကမ္ဘာ့စာပေ လောကတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နေရာယူရပ်တည်လာခဲ့သည်ဟု စာပေသမိုင်းပညာရှင်တို့က ဆိုကြ ပါသည်။

စင်စစ် ဝတ္ထုဟူသည်မှာ အဖြစ်အပျက်ကို ခပ်တိုတို ဖော်ပြချက်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ‘ဖြစ်စဉ်ပြအတို’ များဖြစ်သဖြင့် လူ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ ပေါက်ဖွားလာခဲ့ကြသော ဒဏ္ဍာရီအမျိုး မျိုး၊ ပုံပြင်အမျိုးမျိုး တို့သည်လည်း ဝတ္ထုတိုများပင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ရခိုင်အေဒေစကား တွင်လည်း ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်များကို ဝတ္ထုဟုပင် ခေါ်ဆိုကြပါသည်။ သို့ရာတွင် ၁၉ရာစုအတွင်း၌ ပုံပြင်၊ ဒဏ္ဍာရီတို့နှင့် ခြားနားချက်ရှိသော ‘ဖြစ်စဉ်ပြအတို’ (၀ါ) ဝတ္ထုတိုများသည် ကမ္ဘာ့စာပေတွင် ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့သည်။

ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတိုသည် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ၁၉ ရာစုအလယ်ခန့်တွင် အထူးသဖြင့် ပြင်သစ် နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့၌ စတင်ကြီးထွားလာခဲ့၏။ ခေတ်သစ် ဝတ္ထုတို၏ လက်မွန် ဖန်တီးရှင်တစ် ဦးဖြစ်သော အမေရိကန် စာရေးဆရာကြီး အဂ္ဂီအယ်လင်ပိုး* သည် ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတို၏ ပုံပန်း သဏ္ဍာန်ကို စတင်သတ်မှတ်ခဲ့သူဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ရှေးဒဏ္ဍာရီ၊ ပုံပြင်များနှင့် ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတိုတို့၏ အဓိက ခြားနားချက်မှာ ဒဏ္ဍာရီများ၊ ပုံပြင်များ၌ လမ်းညွှန်ချက်၊ ဆုံးမချက်စသော ‘ဥပဒေ’တစ်ခုခုကို ဖော်ထုတ်ရန် တိကျသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိပြီးလျှင် ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတိုမှာမူ ထိုသဘောကို ရှောင်ရှားခြင်းဖြစ်ပေ သည်။

* အဂ္ဂီအယ်လင်ပိုး -Edgar Allan Poe (1809-49)

ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတို၏ ပဓာနတာဝန်မှာ စာဖတ်သူအား နှစ်သက်မှုပေးရန်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ စာဖတ်သူသည် ဥပဒေထုတ်ယူလိုပါလျှင်(ဝတ္ထုတွင် ပါဝင်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆခဲ့ ပါက) သူ့သဘောနှင့်သူ ထုတ်ယူရန် ဖြစ်ပေသည်။

ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတိုသည် နာရီဝက်၊ သို့မဟုတ် တစ်နာရီ၊ နှစ်နာရီ ခန့်အတွင်း ဖတ်ရှုပြီးစီးနိုင်သော ‘ဖြစ်စဉ်ပြ စကားပြေတို’ဖြစ်သည်။ တစ်ခုတည်းသော ထိရောက်မှု၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုသို့ ဦးတည်၍ဖြစ်ရပ်များကို စနစ်ပုံတွင် လိုအပ်သလောက်သာ ရွေးချယ်ကာ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် ဖွဲ့စည်းဖန်တီးချက်ဖြစ်သည်။ ဇာတ်လမ်းတွင် ပါဝင်သော ဇာတ်ကွက်တစ်ခုခုကို ဇာတ်လမ်းတစ်ခုလုံး ပျက်စီးမသွားစေဘဲ ထုတ်ပယ်ထား၍မရ။ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်စရိုက်၊ ဇာတ်ထွတ်၊ ဇာတ်သိမ်း၊ နောက်ခံဝန်းကျင် အားလုံးတို့သည် ပြီးပြည့်စုံစွာ သဘာဝတရားဖြစ်ရမည် စသည်ဖြင့် စာပေ အဘိဓာန်တို့တွင် ခေတ်သစ်ဝတ္ထုတို၏ ယေဘုယျလက္ခဏာကို ဖော်ပြကြပါသည်။

ဝတ္ထုတိုရေးသူလည်းဖြစ်၊ စာပေဝေဖန်ရေးသမားလည်း ဖြစ်သောအချို့စာရေးဆရာတို့က ဝတ္ထုတိုသည် နမူနာပြုသော၊ ကိုယ်စားပြုသောအရာဖြစ်ရမည်။ စက်ဝိုင်းကျဉ်းအတွင်းမှ လောကတစ်ခုဖြစ်သည်။ တစ်ခုတည်းသော စရိုက်၊ အဖြစ်အပျက်၊ စိတ်လှုပ်ရှားမှုအပေါ်တွင် စူးစိုက်၍ ညီညွတ်သော စိတ်ထိခိုက်မှု၊ ပြည့်ဝသော ခံစားမှုကိုပေးရန် ရေးဖွဲ့သည်။ ရေးဖွဲ့ရာ၌ သွေချော်ခြင်း၊ ထပ်ကျော့ခြင်းတို့ကို ရှောင်ရှားရမည် စသည်ဖြင့်လည်း ဝတ္ထုတို၏ လိုအပ်ချက်တို့ကို အဆိုပြုကြပါသည်။

ဝတ္ထုတိုတွင် ဝတ္ထုရှည်* ကဲ့သို့ ဇာတ်လမ်း၊ ဇာတ်ဆောင်စရိုက် ဇာတ်ကွက် စသည့်ဝတ္ထု၏ အင်္ဂါရပ်များပါလေ့ရှိသော်လည်း ဝတ္ထုတိုသည် ဝတ္ထုရှည်အသေးစားမဟုတ်။ ထိုထိုအင်္ဂါရပ်တို့သည်လည်း ဝတ္ထုတို၏ မရှိမဖြစ် အင်္ဂါရပ်များမဟုတ်။ အဖြစ်အပျက်တစ်ခု၊ဇာတ်ဆောင်စရိုက်တစ်ခု၊ စိတ်လှုပ်ရှားမှုတစ်ခု စသည်ဖြင့် တစ်ခုခုကို အလေးပေးရေးဖွဲ့၍ ဘဝဇာတ်ခုံပေါ်မှ ဘဝအကွက်တစ်ခုကို ရုတ်တရက်မီးမောင်းထိုးပြလိုက်ခြင်းဖြစ်သည် စသည်ဖြင့်လည်း အသိပေးကြပါသည်။

၁၉ ရာစု အတွင်းက ပြင်သစ်စာရေးဆရာ မိုပါဆွန်း**သည် ဝတ္ထုတို ပါရဂူတစ်ဦး ဖြစ်သည်ဟု စာပေလောကတွင် အသိအမှတ်ပြုကြပါသည်။ အင်္ဂလန်ပြည်မှ စာရေးဆရာ များစွာ တို့သည် သူ့ကို အတုယူ၍ ရေးသားကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ကမ္ဘာ့စာပေလောက၌ ၁၉ ရာစုနှင့် ၂၀ ရာစု ပထမပိုင်းတို့တွင် မဂ္ဂဇင်း၊ စာစောင်အမျိုးမျိုးပေါ်ပေါက်လာသည်နှင့်အမျှ ဝတ္ထုတိုများ ခေတ်စားထွန်းကားလာခဲ့သည်။ ပြောင်မြောက်သော ဝတ္ထုတိုရေးဆရာ များစွာတို့လည်း ပေါ်ပေါက်လာကြသည်။ ဝတ္ထုတို၏အကြောင်းအရာနှင့် ရေးဖွဲ့ပုံတို့လည်း များစွာ ထွေပြားလာခဲ့သည်။

* ဝတ္ထုရှည် - Novel
** မိုပါဆွန်း - Guy de Maupassant (1850-93)

ထို့ကြောင့် ဝတ္ထုတိုကို ဘောင်တစ်ခုခုဖြင့်သတ်မှတ်ဖော်ပြရန် ခဲယဉ်းသည်ဟု ဆိုပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဝတ္ထုတိုသည် တိုတောင်းကျစ်လျစ်သော စာပေတစ်ခုဖြစ်ပြီးလျှင် ဘဝတစ်ကွက်ကို မြင်လိုက်ရသဖြင့် ဘဝတစ်ခုလုံး၏အခြေပြကောက်ကြောင်းပုံ(အခြေပြပုံ)ကို ဖျတ်ခနဲ သိနားလည်လိုက်စေသော ခံစားမှုမျိုးကို စာဖတ်သူအား ပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် စာပေအမျိုးအစား တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုသင့်မည် ထင်ပါသတည်း။

ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲ

ရခိုင်သားကြီးစာပီက ကိုယ့်ဒေသစကား၊ ကိုယ့်ဒေသ အရေးအသား စနစ်တကျဖြစ်ဖို့ နှောင်းနှောင်းနင်းနင်းဖြစ်ဖို့ ရည်ရွယ်ချက်ထားပြီးကေ ရခိုင်စကားနုနဲ့ ရိုးသားထားရေ ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲ လုပ်ပါရေ။ ဝတ္ထုတိုတိုကိုလည်း အကျွန်ုပ်ပါးကို ပို့လိုက်ပါရေ။ ယင်းချင့်တိုကို အထက်က အများသုံး အရေးအသားနုနဲ့ ဖော်ပြရေ စံတို၊ နှုန်းတို နှင့် တိုင်းတာပနာ အတတ်နိုင်ဆုံး သမာသမတ်ဖြစ်အောင် ရှိချယ်ထားစွာဖြစ်ပါရေ။

ရခိုင်စကားသံဆိုစွာမှာလည်း ရခိုင်စကားသံရေ တပြေးညီအတူတူ မဟုတ်တေအတွက် နုနဲ့ စာအရိုးအသား အမျိုးမျိုးတို့ရပါရေ။ ယေကေလေ့ ရခိုင်သားကြီးစာပီက ထားယိုရေ မွန်မြတ်တေ ရည်ရွယ်ချက် ပြည့်မြောက်ဖို့အတွက် အခုပိုင်ပင် အချိန်အတန်ကြာကြာယူဗျာ ကြိုးစားဖို့ လိုလိမ့်မည်လို့ ထင်မိပါရေ။ ယင်းပိုင် ကြိုးစားစွာမှာ အကျွန်ုပ်ရို့ရေ ဇွဲဟိဖို့၊ သည်းညည်း ခံဗျာစိတ်ရှည်ရှည်ထားဖို့ အချင်းချင်းမေတ္တာစိတ်နှင့် အပြေအလည် တိုင်ပင်စီးစစ် ညှိနှိုင်း သတ်မှတ်ဖို့ လိုပါလိမ့်မေ။

မောင်စံဖော်
စာတည်းချုပ်

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲအတွက် ပြန်ကြားချက်

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲအား ပထမအကြိမ်အဖြစ် (၂၀၂၂-၂၀၂၃)ရက်ကို နောက်ဆုံး ထားသတ်မှတ်ပြီးကော၊ ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ် (၂၀၂၃-၂၀၂၄)ရက်ကို နောက်ဆုံးထားကောလဲ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် (၂၀၂၃-၂၀၂၄)ရက်ထိ ရောက်တိလာရေ ဝတ္ထုတို စာမူတို အားလုံးကို ပေါင်းဖျာယ ပထမအကြိမ်ပြိုင်ပွဲဝင် စာမူတိုအဖြစ် သတ်မှတ်လိုက်ရပါရေ။

ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲမှာ စုစုပေါင်း စာမူ(၄၅)ပုဒ်ရောက်တိရေ အထဲက ရခိုင်ရိုးရာ ပုံပြောဝတ္ထုစာမူ(၁၂)ပုဒ် ပါတိနီရေ အတွက် ဆုအဖြစ် ယှဉ်ပြိုင်ပွဲရိုချယ်ဖို့ အခက်အခဲတိပါရေ။

ယေဇုနန့် ရခိုင်ရိုးရာပုံပြောဝတ္ထု (၁၂)ပုဒ်ကို ချန်လှပ်ထားလိုက်ရပါရေ။ ယေကောလဲ ရခိုင်ရိုးရာ ပုံပြောဝတ္ထုတိုကို စုပေါင်းဖျာယ သီးခြားစာအုပ်တစ်အုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေဖို့ စီစဉ်လိုက်ပါ ရေ။ စာအုပ်ကို 'ရခိုင်ရိုးရာဝတ္ထုများ' လို့ နာမည်တပ်လိုက်ပါရေ။ ယင်းစာအုပ်မှာ ဖော်ပြခံရရေ စာမူသျှင်ကို ထိုက်သင့်ရေ စာမူပုဒ်ဖော်ဖို့ဖြစ်ပါရေ။ ရခိုင်ပြည်အနှံ့တိရေ ရခိုင်ရိုးရာဝတ္ထုတိုကို အကွဲရာ တင်နိုင်ဖို့အတွက် ဝါသနာအရဖြစ်စီ၊ အမျိုးသားရေအရဖြစ်စီ ပို့ပီးကပ်ဖို့ မေတ္တာရပ်ခံပါရေ။

ရခိုင်ရိုးရာ ပုံပြောဝတ္ထုတိုကို မိမိဒေသသုံး ရခိုင်ဝေါဟာရ စကားတိနန့်ရာ ပို့ပီးကပ်ဖို့ကို မေတ္တာရပ်ခံလိုက်ပါရေ။

အထက်က ဖော်ပြလားခရေ စာမူ(၄၅)ပုဒ်ထဲက ရခိုင်ရိုးရာပုံပြောဝတ္ထုစာမူ(၁၂)ပုဒ်ကို ပယ်လို့ ကျန်ဝတ္ထုတို (၃၃)ပုဒ်ထဲက ပြိုင်ပွဲဝင် စာမူဖိတ်ခေါ်စာနန့် မကိုက်ညီရေ လက်တိမြန်မာ အရွီးအသား အသုံးအနှုန်း(ရခိုင်ဝေါဟာရ၊ ရခိုင်ဘာသာစကားမဟုတ်တေအသုံးအနှုန်း)တိနန့် ရှီးထားရေ ဝတ္ထုတို(၅)ပုဒ် ပါဝင်နီပြန်ပါသိရေ။

ယင်းကြောင့် ရခိုင်ညွန့်ဖူးဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲစာမူ ဖိတ်ခေါ်ခြင်းနန့် ကိုက်ညီရေ ပြိုင်ပွဲဝင်ဝတ္ထုတို

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

စုစုပေါင်း (၂၈)ပုဒ်အထဲကရာ ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုဆုကို ရွေးချယ်လိုက်ရပါရေ။

ဒုတိယအကြိမ် ရခိုင်ညွန့်ဖူး ဝတ္ထုတိုပြိုင်ပွဲကိုလည်း ဆက်လက်ကျင်းပလားဖို့ ဖြစ်တေအတွက် ပြိုင်ပွဲဝင်ဝတ္ထုတိုစာမူကို (၁၀-၁၁-၉၅)ရက်နိကို နောက်ဆုံးထားဗျာယ် ဒေ ရခိုင်သားကြီးစာပီသို့ ပီးပို့ကြဖို့ကို အကြောင်းပြန်ကြားလိုက်ရပါရေ။

ပြိုင်ပွဲဆုရ ဝတ္ထုတိုတိုနန့် ပြိုင်ပွဲဝင် ဝတ္ထုတိုစာရင်း

၁။	အချစ်ဆိပ်	ခိုင်ဦး(ပထမဆု)
၂။	တစ်ခါသုံး	ဂနိုင်မောင်(မြောက်ဦး)(ဒုတိယဆု)
၃။	အဖတူသား မဖြစ်စီချင်ရေအကြောင်း	ရွှေပန်းထိမ်ကိုစောဝင်း(တတိယဆု)
၄။	လူ့မျိုးကွက်	ခိုင်စိုးလင်း(ကလောင်နီ)
၅။	မနွမ်းဘဲကြွေကျလားရေ ပန်းသွေ့တစ်ပွင့်	ညေဝတီ ခိုင်မင်း
၆။	တမာပွင့်ထဲက ပျားရည်တမုံသွေ့	ကျော်ခိုင်ကျော်
၇။	အားမကျလိခ ဗားကန့်က	ဘအေး(ကျောက်တော်)
၈။	သမိုင်းကပြောသောပုံပြင်	မောင်သိန်းခိုင်(စစ်တွေ)
၉။	နတ်မြစ်နောက်ကွယ်မှာ	ခိုင်ဇော်လင်း(မြေပုံ)
၁၀။	ဝါသနာ	မောင်နီခိုင်
၁၁။	စောရများ	ဖြူချော
၁၂။	ရခိုင်မင်းတစ်ပါး	နှင်းအေး(အထက ကျောင်းသူ)
၁၃။	ငါမသိနိုင်	ကျော်နု(ပြည်သူ့ရုံး)
၁၄။	အချစ်ဆုံးမုန်းသူ	အနုသွေ့(ရသေ့တောင်)
၁၅။	ပိုးဝါပိုင်ယောင်မင်းသမီး	ခိုင်ကျော်လင်း(တောင်ကုတ်)
၁၆။	ဒေတောင်ကို မောင်ကြီးဖြူမေ	ဘုမောင်လှ
၁၇။	မချစ်ကေလဲ အောင်ဗျာနမ်း	ခိုင်ထွေး
၁၈။	အောင်လံမလဲ့	ရဲဘော် ခိုင်ထူး
၁၉။	မိုးတိမ်ထဲက နတ်သမီး	ကျော်ဇောလှ
၂၀။	ကိုယ့်စပါး ကိုယ်မစားရဘဝ	တောကျွဲ(မြောက်ဦး)
၂၁။	စိန်ခေါ်ပိုက်လိုက်ယဉ်	နုနုထွေး(လေးတောင်)
၂၂။	အချစ်မပါရောဘဝ	အေးနုစိန်(မင်းပြား)
၂၃။	မောင်းမောင်သတ္တိ ဂုဗ္ဗသိ	ကျော့ရွှေမြ(အလက)
၂၄။	ရဲစားများများ မထားစီချင်	ရခိုင်လင်း

၂၅။ ဘုရားသူခိုး မောင်ရွှေရိုး	သိန်းထွန်းအောင်
၂၆။ ရခိုင်ပြည်ကို လွမ်းပါရေ	နှင်းနုဖြူ(ပေါက်တော)
၂၇။ အချစ်ဆုံးစိုင်းဒုန်းငှက်	ညီညီ
၂၈။ ဗမာမသျှေကို ချစ်မိလို့	ခိုင်အောင်

ဒေသသုံး ရခိုင်ဝေါဟာရမဟုတ်တော့ ဝတ္ထုစာရင်း

၁။ နွဲ့ရာဝတီမြစ်မှ ရေစီးသံများ	မောင်ပြုံး(သံတွဲ)
၂။ 'ဝါး'မာယာနောက်သားကောင်	စောပြည့်ညို(ဘူးသီးတောင်)
	ကာသိမ်ကရာဇ်မြေ
၃။ မင်းမပြုံးတော့ကိုယ်မုန်းမှာပေါ့	တက္ကသိုလ် ရွှေခိုင်ထွန်း
၄။ လက်တွဲညီညီ ရှေ့သို့ချီ	စစ်တွေ ယဉ်ယဉ်နု
၅။ တုံးဆိုရင်တိုက် ကျားဆိုရင်ကိုက်	အေးလှ(၅)

ရခိုင်ရိုးရာ ပုံပြောဝတ္ထု စာမူတိစာရင်း

၁။ သံကိုးမောင်း	ဘသိန်းတင်
၂။ နတ်ပြည်ကျဘုန်းကြီး	ရမ္မဝတီလှအောင်ရွှေ
၃။ နားပင်းအစဉ်	နတ်မြစ် မာဃ
၄။ ဗားပြုတ်ကေဝတ္ထု	ရမ္မာဝတီ လှအောင်ရွှေ
၅။ ကြိုးကိုးလံ၏စစ်ဗျူဟာ	မောင်ကျော်ဇော်ထွန်း
၆။ အဖိုးသျှင်ပြောခရေနက္ခတ်ပုံပြင်ဝတ္ထု	ဆရာချစ်(စစ်တွေ)
၇။ စာမသျှေဝတ္ထု	မခင်သီတာအေး(အထက-၃)စစ်တွေ
၈။ စာမသျှေဝတ္ထု	အေးအေးမူ(အထက-၃)စစ်တွေ
၉။ အဘာသမက်အထွေးသျှေ	လှလှစိန်(အထက-၃)စစ်တွေ
၁၀။ အဘာသမက်အထွေးသျှေ	အေးအေးဇိ(အထက-၃) စစ်တွေ
၁၁။ လိပ်ကမ္ဘာမဝတ္ထု	လှမိုး(စစ်တွေကောလိပ်)
၁၂။ မကောင်းဉာဏ်နန့် ဘေးဒဏ်	ဒေါ်ရွှေစိန်ဖြူ(ကန်လိပ်)

စွာတိဖြစ်ကပ်ပါရေ။
 အားလုံးအားလုံးသော ပြိုင်ပွဲဝင် စာမူတိရေ ကလောင်သစ် စာမူတိရာ ဖြစ်နိပါရေ။ ယေဇနန့်
 အဆင့်မြင့်ဝတ္ထုတိုတိ ပါဝင်စွာ မတို့တိရပါ။
 အဂုဆုရ ဖော်ပြထားရေ စာမူတိစွာလည်း ရောက်တိထားရေ ကလောင်သစ် စာမူတိထဲက

အကောင်းဆုံးတို့ကို ရွေးချယ်ထားစွာဖြစ်ပါရေ။

- * စာပီရေ လူမျိုး၏ဦးနှောက်
- * စာပီရေ လူမျိုး၏ နှလုံး
- * စာပီရေ လူမျိုး၏ သွေးကြောဖြစ်တေ။
- * နှုတ်တစ်ရာ စာတစ်ကြောင်း
- * စာပီမဟိက လူမျိုးမဟိနိုင်
- * စာပီမြင့်မှ လူမျိုးတင့်ဖို့
- * မိမိစာပီကို တိုးတက်မြင့်မားအောင်
- * စာပီ၊ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု အတွဲအကြုံတို့ကို အက္ခရာတင်ထားနိုင်အောင် အားလုံး အားလုံး ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ကပ်ပါမေ။

မှတ်တမ်းတာဝန်ခံ

မှတ်ချက်။ ။ ပြိုင်ပွဲဝင်စာမူသျှင်တိအားလုံးသို့ စာအုပ်လက်ဆောင်ပီးပို့ထားဟိရှိပါရေ။

အချစ်သိပ်

အချစ်ဆိုတာ ချိုမြိန်ရေ ပန်းသီးချေပိုင်လို့ လူတိစိတင်စားကတ်လေ့ ဟိပါရေ ယကေလေ့ ရံဖန်ရံခါမှာ အချစ်ဆိုတာ.....

(တစ်)

ပတ်ဝန်းကျင်ကို မျက်စိတစ်ချက် ချကြေ့လိုက်တေခါ ပင့်သက်ခိုးချသံ၊ စိတ်အီးလခဟန် တိကို မြင်တို့လိုက်ရရေ။ အပြုံးတစ်ချက် မသိမသာ ပြုံးရင်းပင် သူ့အတွက် နီရာပီးထားရေ ထိုင်ခုံမှာ ဟန်မပျက်ဝင်ထိုင်လိုက်မိရေ။ ဒေပိုင်ဖြစ်အောင် ဦးဘဦး ကြိုးစားခွာက နှစ်ပေါင်းတိ မနည်းပါဗျာယ်မနား။

‘ကြွရောက်လာကတ်တေ မိဘဆရာအသင်း ဥက္ကဋ္ဌကြီးနဲ့တကွ အမှုဆောင် ဆရာ ဆရာမတိ၊ ကျောင်းသားမိဘတိ၊ ပညာချွန်ဆုရ ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတိကို အဂုချိန်က စပြီးကေ မြို့နယ်ပညာရည်ချွန်ဆုပီးပွဲ စတင်ဖို့ဗျာယ် ဖြစ်ပါကြောင်း အယင်ဆုံးပြောချင်ပါရေ’ အစပြုလို့ အခမ်းအနားမူးသံက ထွက်ပေါ်လာပါဗျာယ်။ ဦးဘဦး မျက်လုံးတစ်ချက် ဝိုက်လိုက် တေအခါ ကိုယ့်ဘေး နှစ်ယောက်ကျော်လောက်မှာ ဒေါက်တာကျော်အောင်၊ ‘အေ့ ...ဒေသူ ဂုထိ ဝါနန်တစ်တန်းတည်း ပြိုင်လိုက်နိုင်တုန်းသိကာ ရှိဘက်ကျောင်းသားမိဘတိ ထိုင်နီရာမှာ လေ့ မြနှင်းဝေအနားမှာ ဆုယူရဖို့ သားသျှာထိုင်လို့ကောင်း ဟန်ကျနီကတ်တေကာဟေ၊ ဝါမှာတော့ကေ’

‘အဂုချိန်ကစပြီးကေ ကျွန်တော်ရဲ့ မြို့နယ်က ဂုဏ်သရေဟိ လူကြီးတစ်ယောက်ဖြစ်တေ အသင်းဥက္ကဋ္ဌကြီး ဦးဘဦးက အမှာစကားပြောကြားဖို့ ဖြစ်ပါရေ။ ဥက္ကဋ္ဌကြီးအမှာစကားပြောကြား ဖို့ ကြွရောက်ပါ’ ဆိုရေ အသံကြားလိုက်ရရေ။ ဦးဘဦး စင်မြင့်ထက်ကို လှမ်းတက်လိုက်တေ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ခန့်ညားရေး ဟန်ပန်၊ ဝဋ်ကြားရေး အသံတိန်န့် မှာစရာကိုမှာ၊ ပြောစရာကို ပြောပြီးရေး နောက်
 လက်ခတ်သံတိ ဝှန်လို့ကြားရရေး။ ကာလယန္တရား ပြောင်းလဲခွာလေ့ ကြာဗျာယ်မနား။ အရင်က
 ဆိုကေ ဒေမြို့ဒေရွာမှာ မောင်ဘဦးဆိုရေး ကလေးသွေ့တစ်ယောက်ကို လူမသိသူမသိပါရ။
 ဘဦးမိဘက ဆင်းရဲရေး။ တန်န့်လုပ်မှ တန်န့်စားရရေးဘဝ။ ဘဦးမှာက ဘဝမှာ မိဘကိုလည်း
 ကူညီ၊ ကိုယ့်ပညာရေးကိုလေ့ ကြိုးစားရင်း ရုန်းကန်နီရရေး လူတစ်ယောက်၊ မောင်ဘဦး အတန်း
 ပညာကိုးတန်းအရောက်မှာ အပြောင်းအလဲတစ်ခုကြိုလာရေး။ ဘဝမှာ အပြောင်းအလဲမဟိ
 ကေလေ့—။ဘဦး နှလုံးသားမှာ ပြောင်းလဲခွာ အပြောင်းအလဲရေး ဘဦးတစ်ဘဝလုံး ပြောင်းလဲ
 အောင် ဖြစ်လိခဗို့စွာကို မသိစွာအမှန်ပါ။ အရွယ်ရောက်လို့ နှလုံးသား ကစပ်တတ်တော့၊ လှုပ်ယှား
 တတ်တော့ အရွယ်မှာ ကလေးသွေ့တိကြား၊ ကျောင်းသားသွေ့တိကြား ရက်ပြတ်ကြားရစွာက
 မြန်းဝေ ဆိုရေး ကလေးသွေ့တစ်ယောက် အကြောင်း။ လှရေး၊ ဣန္ဒြေဟိရေး၊ မိဖချမ်းသာရေး
 ဘဝမှာ လိုအပ်စွာ ပြည့်စုံရေးအတွက်နန့် မြန်းဝေ အလှက ပိုလို့ ပေါ်လွင်နီရေး ဆိုရဖို့။ ချိုတဲ့ရေး
 ဘဦးကို ငဲ့ညှာရေး အတန်းဖော် မြန်းဝေက ခင်မင်မှု ပိုခရေပိုငါ၊ အတန်းတူတက်ယင်း ကူညီယင်း
 တို့မြင်ဖန်များလာ ယင်းပင် ဘဦးတစ်ယောက် မြန်းဝေကို အချစ်ကြီး ချစ်မိပါဗျာယ်။ ညှာတာ
 တတ်တော့ မြန်းဝေနန့် အချစ်ကြီးချစ်တော့ ဘဦးကြားမှာ အဆင့်အတန်းကွာရေးဆိုရေး လူပတ်
 ဝန်းကျင်က သတ်မှတ်ချက်အရ ပြဿနာပေါင်းစုံရင်ဆိုင်ရဗျာယ်။ ဇာလောက်ပင် အခက်အခဲတိ
 နန့် ရင်ဆိုင်ရစိ ဘဦး နှိုက်နှိုက်ကာကာ မြတ်မြတ်နိုးနိုးနန့် မြန်းဝေကို ချစ်ခရေး။ ဘဝမှာ
 တစ်သက်တစ်ခါ ပွင့်ခရေး အချစ်ပန်းကို မြန်းဝေအတွက် မလျော့ရေး အချစ်နန့် ဘဦးကို
 ချစ်တော့လို့ ဘဦး စွဲမမြဲယုံကြည် ခရေး မြန်းဝေ။ ဘဦးကို အပြုံးကြီးပြုံးလို့ သမီးနန့် မကြိုရအောင်
 ခွဲရေး မြန်းဝေ မိဖ။ မပြည့်စုံလို့ နှိမ်ခကတ်တော့ ပတ်ဝန်းကျင်ကို မိန့်ထားဗျာယ် မြန်းဝေနန့်
 ဘဦးသစွာအကြိမ်ကြိမ် တိုင်ပူးခလီ ရေး။ ဇာပင်ဖြစ်ဖြစ် ဘဦး ဘဝအားမာန်အတွက် မြန်းဝေရေး
 အားဆီးတစ်ပေါက် ဖြစ်ခလီပါရေး။

ဘဦး ဆယ်တန်းအောင်ရေစစ်၊ အဖနန့်အမိ ရှိဆင့်နောက်ဆင့် သီလခလို့ ဘဝမှန်တိုင်းကျ
 ရလီရေးအပြင် လိနီကြမ်းကပင် ဆင့်လို့လာရေး။ မြန်းဝေကို မိဖက ဆရာဝန်လောင်းတစ်ယောက်
 နန့် အိမ်ရာချထားဖို့ဗျာယ်ဆိုကာ။ ဘဦး ဇာပိုင်လုပ်ရဖို့လေး။ မြန်းဝေကို တွဲချင်ရေး။ ဘဦးဘဝ
 မှာ မိနန့်ဖ ဆုံးယုံးလို့ယူကျိုးမရ ဖြစ်နီစွာမှာ အရာထပ်လို့ မြန်းဝေကို ဆုံးယုံးရဖို့လား။ မိနန့်ဖ
 ကို မလှန်ဆန်နိုင်ရေး သင်္ခါရသဘောတရားကြောင့် ငါဆုံးယုံးလို့က်ရကေလေ့၊ မြန်းဝေကိုတော့
 ဆုံးယုံးမခံနိုင်၊ ငါယောကျ်ား၊ ရကို ရရဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ချလိုက်တော့။ မြန်းဝေလေ့
 ဘဦးပိုင်ရာ၊ အခက်အခဲကြားက ဘဦးနန့်လိုက်ဖို့ စာနန့် ဆက်သွယ်လာရေး။ ဘဦးစိတ်တိ
 မိုးထိမြင့်လားအောင် တက်ကြွလားခရေး။ မြန်းဝေ ချိန်းရေနေရာကို ဘဦးစိုက်စိုက်ရောက်ခပါ
 ရေး။ မျှော်လင့်ချက်နန့် ရောက်လာရေးလူကို ကြိုဆိုကတ်တေပင်က၊ ဘဦး ဘဝကို တစ်ချက်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

မိန့်လားခရရေ။ သတိရလာရေ အချိန်မာတော့ကာ သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်အိမ်မှာ ဘဦး အရာရာကို နားလည်လိုက်ပါရေ။ အချစ်ကြီးလို့ အမျက်ကြီးရေ မြန်းဝေ၊ ဝါဘဝပျက်အောင် လှည့်စားရေပိုင် တစ်နိန့်တစ်ရက် ဝဋ်လည်လိမ့်မေနှင့်ရ။

(နှစ်)

ယင်းခါကပင် မွိုးရပ်မြေက ပျောက်လားခရေ ဘဦး၊ ငွေရဖို့ အမျိုးမျိုးကြိုးစားယင်းပင် ဘဝမာလိုအပ်စွာတိ ဖြည့်ဆည်းခရေ။ လှမ်းမိုးခရေ ဝန်းကျင်ကို အနိုင်ပြုနိုင်ဖို့ အစစပြင်ဆင်ပြီးရေ နောက်မှာ ဘဦးဆိုရေ မဟိဆင်းရဲ လူမလေးစားရေဘဝက လူသျှင်လေးစားရေ ဦးဘဦးဘဝကို ရောက်လာဖျာယ်။ အစစပြည့်စုံကေလေ ဦးဘဦး ဘဝမှာ လိုအပ်နိစ္စ တစ်ခုဟိနိသိရေလို့ ပတ်ဝန်း ကျင်ကပါ ဘဦးကပါ လက်ခံထားကတ်တေ။ ဦးဘဦး လိုအပ်စွာ ဖြည့်ဖို့အတွက်ဆိုကေ အရင်ဆုံးအတွက်ပေါ်စွာက မြန်းဝေ။ မြန်းဝေမှာက ဒေါက်တာကျော်အောင် ဆိုရေ လက်တွဲဖော် နန့် သံယောဇဉ်တိတောင် ပွားစီးနီဗျာယ်ဆိုကာ အားမာန်တင်းလို့ ဦးဘဦး မြင့်စွာထက်မြင့်၊ သာစွာထက်သာအောင် လူတိုင်းထက် ကြိုးစားခပါရေ။ လူတိအမြင်မှာ ပြည့်စုံနီရေလို့ဆိုရေ လူတစ်ယောက်အဖြစ်နန့်၊ မပြည့်မစုံ မလုံခြုံရေပိုင် ခံစားမိရေ ဦးဘဦးတစ်ယောက်ကြိုဆိုတို့မြင် သိဖူးရေ မိန့်မတိထဲက မြန်းဝေနန့်တူရေလို့ စိတ်မှာထင်ရေ မြန်းဝေထက်သာရေလို့ ထင်ရေ မိန့်မတစ်ယောက်ကို ကိုယ့်ဘဝထဲ ဆွဲသွင်းယူလိုက်ကေ။ နာကျိုးရေလို့ မှတ်ကေလေ မိန့်လို့ မရရေ မိန့်မတစ်ယောက်ကြောင့် အိမ်ထောင်ဖက်ကိုတောင် မိန့်မထဲက မိန့်မတစ်ယောက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားရေ ဘဦးအတွက် အိမ်ထောင်ဖက်သက် တမ်း မရှည်ခ။

ပထမအိမ်ထောင်နန့် သားတစ်ယောက်ရပြီး မသာမယာ ကြိုးစားတည်ဆောက်နီချိန် သားကိုလေ့ ဆုံးရှုံးရလို့ ဘဦးရဲ့ ဇာတိမဆိုးခင် ပွဲသိမ်းလိုက်ကတ်တေ။ ငွေဟိကေ မိန်းမရိရေ လို့ မှတ်တေလူ၊ အရာတစ်ယောက် အားပြုဆွဲခေါ်လိုက်တေ။ လူကိုကြင်နာဖို့ စိတ်မကူး၊ ကိုယ့်ဆန္ဒတစ်ခုထဲနန့် ဘဝတစ်ခုတည်ဆောက်ချင်ရေလူ အရာလေ့ဇာတိခေါင်းကွဲပြန်ရေ။ တော်ဗျာယ်၊ အအီးအချမ်းနီဖို့ ဆုံးဖြတ်ယင်းပင် ဇာတိချက်ကြီ မွီးမြို့ကို ပြန်ရောက်လာရပါဗျာယ်။

ဦးဘဦး မြို့ကိုရောက်ဗျာယ်လို့ ကြားရရေခါကပင် မြန်းဝေ မျက်ခုံးခလှုပ်လှုပ်၊ တစ်ခုခု ဖြစ်လာဖို့လို့ အလိုလို ထင်နီရေ။ သံယောဇဉ်ဟိခရေ လူတစ်ယောက်အဖြစ် ခင်ခင်မင်မင်လေ့ နီချင်ပါယင့်။ နှစ်ပေါင်းနှစ်ဆယ်ကျော် ပျောက်နီပြီးကေ အဂ္ဂမှ နတ်ပြည်ကလာရေပိုင် ရောက်လာ ရေ သူဌေးဦးဘဦးကို တစ်မြို့လုံးကလေ့ စိတ်ဝင်တစားနန့် စခါကပင် ကိုဘဦးလုပ်ပုံက ယိုင်ယိုင် သျှေဆိုရဖို့က။ မြန်းဝေနန့် မဆိုဆိုအောင် မြန်းဝေလားရေ လာရေလမ်းမှာ နီရာတိမှာ ဟိနီတတ်တေ။

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

အစပထမကတော့ ကြံ့ဆံ့စွာရာလို့ ထင်မိရေ။ နောက်ပိုင်းမှာ ရက်ပြတ်တို့ရက်ပြတ်အသွေ့
ခါ စကားတိကိုပြန်ပြောနန့် သဘောတရားကို သိလာရရေ။ အယင်ကဟိခရေ သံယောဇဉ်တိ
တောင် ခန်းပါလတ်တေ။ မြှင်းဝေ အငယ်ခါက အမှန်ပင် ဘဦးကို ချစ်ခစွာပါ။ မြှင်းဝေ ဘဝ
တစ်ခုလုံးအတွက် စွန့်စားလို့ ကိုဘဦးနှောက်ကိုလိုက်ဖို့ ပျင်ခရေ။ အိမ်သားတိသိလားခရေ
အတွက် ကိုဘဦးလေ့ အသတ်အပုတ်ခံ၊ မြှင်းဝေလေ့ အရှက်ကွဲခရေ။

ကိုဘဦးနန့်ခွဲပြီး မြှင်းဝေကို ခုအိမ်သျှင် ကိုကျော်အောင်နန့် အိမ်ကပီးစားကတ်တေ။
နှလုံးသားက လက်မခံနိုင်ကေလေ့ မိဖမျက်နှာ ဆွေမျိုးဂုဏ်သိက္ခာကိုထောက်လို့ ကိုကျော်အောင်
ကို ပေါင်းသင်းခစွာ အေန်နိထိအောင်ဗျာယ်။ ကိုကျော်အောင်က ကိုဘဦးနန့် မြှင်းဝေအကြောင်း
ကို သိရေလူတစ်ယောက်ရာ။ ယကေလေ့ အကျွန်ပေါ်မှာ ဖခင်တစ်ယောက်ပိုင် ကြင်နာရေ။
အစ်ကိုကြီးတစ်ယောက်ပိုင် အားကိုးရရေ။ အကျွန်ဘဝအတွက် အရိပ်ကောင်းရေ အပင်ကြီး
တစ်ပင်ပါ။

အကျွန် ကိုကျော်အောင်ကို လေးစားမြတ်နိုးရေ။ အကျွန်ဘဝ အီးချမ်းသာယာလို့ သား
သမီးနန့်ဖြစ်နီခါမှ အကျွန်ကို ကကောင်းချစ်ပါရေဆိုရေ လူတစ်ယောက်အတွက် အကျွန်က
အရှက် သိက္ခာပျက်ရဖို့လား။ အကျွန်ပေါ်မှာ အိမ်သျှင်ကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်တေ ကိုကျော်
အောင် မသိအောင် လှည့်ဖျားလို့ ငယ်ချစ်ဆိုရေလူကို ငဲ့ညှာရဖို့လား။ ချစ်တေဆိုစွာတစ်ခုထဲနန့်
အပြစ်မဟိရေ ကိုကျော်အောင်၊ အကျွန်သားသမီးရို့ ဘဝပျက်လိရဖို့လား။

အကျွန် ဇာနည်းနန့်မဆို နိရာချင်းမဖနိုင်၊ ကိုဘဦးကလေ့ တွဲလိုက်တိုင်းပင် အကျွန်ကို
တစ်သက်မျှော်လင့်နီရေအကြောင်း၊ တစ်ဘဝလုံးပီးပြီး ချစ်ကြောင်း၊ သွေ့ငွေဗန်းပြပြီးကေတစ်မျိုး၊
အမျိုးမျိုးသိမ်းသွင်းနီရေ။ အကျွန် ဦးနှောက်တိဆူလို့ ရှူးချင်ဗျာယ်။ အယင်ဖြစ်ပြီးလို့ သက်သာနီ
ရေ နှလုံးရောဂါကလေ့ ပြန်ဖြစ်နီဗျာယ်ထင်ရေ။ ကိုကျော်အောင်လေ့ ရိပ်မိပုံရရေ။ တစ်ခုလေ့
မပြောကေလေ့ အကျွန်နားလည်နီပါရေ။ ယကေလေ့ အကျွန်တစ်ခုလေ့ မပြောဝံ့။ ပြောမထွက်
နိုင်ပါကား။

တစ်ခါတစ်ခါ လောကမှာ အကြောင်းအရာ အမှန်အမှားကို သိယပ်ပင် အကြောင်းအမျိုးမျိုး
ကို ထောက်လို့ လက်ဆုပ်လက်ကိုင်မပြနိုင်။ မပြဝံ့ဘဲ ဦးနှောက်ဖျက်ရဖို့ပိုင်။ အသဲနှလုံးတိကွဲ
ရဖို့ပိုင်၊ ဘဝတစ်ခုလုံး ပျက်လားဖို့အတွက် ခံစားရစွာတိ တိပါရေ။ အကျွန် ဇာတတ်နိုင်ပါဖို့လေ။

(သုံး)

လျှို့ဝှက်တေဆိုစွာ တစ်ခုကိုလေ့တာရှည်မခံနိုင်၊ တစ်နိန့်တစ်ရက်တော့ ပေါ်တတ်တေပိုင်၊
ဘဦးတစ်ယောက် အဖမ်းခံရပါဗျာယ်။ အကြောင်းက ဘိန်းဖြူမှု၊ အစိုးရအာဏာပိုင်ကလေ့ တစ်ခု
လေ့ ငြင်းလို့မရအောင် အပိုင်ချိုင်စွာဗျာယ်။ ဘဦး အဖမ်းခံရစွာနန့် တစ်မြို့လုံးက ကျက်ကျက်ရိုက်

လားခရေ။ ဘဦးကို စစ်ဆေးဖို့ တိုင်းရုံးကို ခေါ်လို့ ကားနဲ့အလားမှာ မြနင်းဝေရို့ အိမ်နားက ဖြတ်လားရဗျာယ်။ မြနင်းဝေရို့အိမ်ရှေ့မှာ မဏ္ဍပ်ထိုးဖို့ လူတိုက်ပြင်ဆင်လို့ ခုစုရုံးရုံးမြင်ရရေ။ မြနင်းဝေကို မြင်ရဖို့လားလို့ ကိုဘဦးတစ်ချက် မျောကြည့်မိရေ။ မမြင်ရေအဆုံး သိချင်ဇောနန့် ရဲသားတစ်ယောက်ကို ‘ဇာလုပ်နီကတ်စွာလေ။ ဒေါက်တာရို့အိမ်ရှိမှာ’လို့ မီးကြွေလိုက်တေခါ ဦးဘဦးခေါင်း မိုးကြိုးကျလိပါဗျာယ်။ ‘ဒေါက်တာအိမ်သျှင်မ သီလို့’လတ်။

တိုင်းရုံးရိုက် ရဲကားရပ်လို့ ‘ဦးဘဦး ဆင်းပါ’လို့ ဆိုရေခါ ဦးဘဦး ကျောက်ရပ်၊ လူတိုက်နန့် ထမ်းလို့ချဗျာယ် ဆရာဝန်ခေါ်လို့ ဆီးစစ်ကြည့်ရေခါ ရုတ်တရက် နှလုံးသွီးရပ်လို့ ဆုံးဗျာယ်လို့ ကောက်ချက်ထွက်ပါရေ။ သိဆုံးနီရေ ဦးဘဦး မျက်နှာမှာတော့ အပြုံးတစ်ခုနန့် ကျေနပ်ပြုံးလာ။ သရော်ပြုံးလာ။ ဦးဘဦးကလွဲလို့ တစ်ယောက်လေ့ မသိနိုင်ပါ။

ချိုမြိန်ရေအချစ်ဆိုစွာ တစ်ခါတစ်ရံမှာ အဆိပ်အတောက် ဖြစ်စိနိုင်ပါရေ။

ခိုင်ဦး

တစ်ခါသုံး

လမ်းမကြီးဘက်သို့ ရောက်စွာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် လက်နှစ်ဖက်က ဆွဲလာရေ အထုပ်အပိုး ကို ချလိုက်သည်။ မြင်းငါရီဆိပ်နဲ့ လှစ်နံ့ညွန့်အိမ်မှာ အနီးချေဖြစ်သည်။ လက်ကြားများလို့ ခရီး မတွင်စွာ ဖြစ်သည်။ လမ်းမကြီးထက်သို့ ရောက်ခါမှ လှစ်နံ့ညွန့်၏ စိုးရိမ်ကြီးရေ စိတ်မှာ သက်သာရာ ရလာ၏။ ဆင်အိုးလားဖို့စွာလောက်ကို အရေးတကြီးလို့ ဆိုကတ်ပါလိမ့်မည်။ ဆိုလည်းဆိုနိုင်ပါယင်း။ စိုးရိမ်စိတ်ရှိစွာရေ တစ်ခါတစ်လီကောင်းရေပိုင်း မဟုတ်စွာတိမှာလည်း စိုးရိမ်ကြီးလို့ မကောင်းလို့ မှတ်ယင်း။ ဖျောက်လို့မရစွာက ခက်တေ။ ဝမ်းတွင်းပါလို့ ဆိုရဖို့လား မသိ။ စာမေးပွဲစစ်ဖို့အတွက် ဒေနေခါ မရောက်လို့ကလည်း မဖြစ်။ ‘မြင်းငါရီမမှီလိုက်ကေ’ ဆိုရေ အသိနဲ့ ကြောင်းကြွစွာဖြစ်သည်။

‘ဤ...’ (ဘုရား) ဖရားတရားမလို့ မြင်းငါရီမထွက်သိ။ ကေန္တသင်္ဘောမရောက်သိမို့ဖြစ် ဖို့။ ဇာက ကားမှုတ်သံကို သင်္ဘောမှုတ်သံလို့ ကြားလိုက်တေလဲ မဆိုနိုင်၊ ဒုက္ခရာမလား’ လှစ်နံ့ ညွန့်စိတ်ထဲက ပြောမိသည်။

သင်္ဘော ဘုတ်ရောက်ဖျာယ်ဆိုက မြင်းငါရီမှာ လူပြည့်နီတတ်သည်။ မြင်ရသလောက် ဆိုကေ မြင်းငါရီထက်မှာ ဝန်ထုပ်နှစ်ထုပ်ရာ တို့သည်။ လူမပြည့်သိမ့်စွာ သေချာ၏။ အဂုမှ ရင်ခုန်သံ ပုံမှန်ဖြစ်လားကာ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလည်း သတိထားမိလာသည်။ ရာသီဥတုမှာ ဆောင်းကုန်ခါနီးလို့ထင်ယင်း မြောက်ပြန်လီ အကြွင်းအကျန်ချေက အသာချေတိုက်ခိုက်နီတုန်း ဝါကြန့်ကြန့်နီကလည်း မြင်ကွင်းတိုကို ဖျင်းစရာ ဖြစ်မိသည်။ စာထဲပီထဲမှာတော့ခါ လွမ်းစရာ အချိန်ဖြစ်ချင်ဖြစ်နိုင်သည်။

‘အူး’ ခနဲ အာမေခိုက်သံထွက်လောက်အောင်အထိ လီကြမ်းကြမ်းတစ်ချက် တိုက်လိုက်

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

သည်။ သဲမှုန်ပြာမှုန်တိက လှစိန်ညွန့်မျက်နှာကို သတ်လား၏။ ဆာခနဲ တွဲလိုက်သည်။ ကျောက်ပေါက်ခရာ ခုံနာလမ်းထက်က သစ်ရွက်ခြောက်တိမှာလည်း တခြွတ်ခြွတ်နဲ့ ငြီးလားသံ ပြုဖျာသံသရော်နိုင်၏။

မမှီဖို့ကြောက်လို့ အရင်ထွက်လာခါမှ မြင်းဂါရီထက်မှာ တညောင်းထိုင်နိုင်ရသည်။ နန်းရာ ကုန်း ဒုတိယထပ် ထမင်းဆိုင်တန်းနဲ့ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်တိက ခေတ်ပေါ်တေးချင်းသံတိကို နားဆူအောင် ကြားရသည်။ ယင်းဆိုင်တန်းဘက်ကို စိတ်မသက်သာစွာနဲ့ တစ်ချက်ကြည့်လိုက် သည်။ အရွက်ကြိုလို့ အစို့ထွက်ချင်နေရေ ငိုးပင်မှာ အတာသင်္ကြန်နိမိတ်ပုံကို ဖော်ပြနေပိုင်တိသည်။ ရင်ထဲမှာ မဖော်နိုင်သော ရသတစ်မျိုးဖြစ်မိသည်။ လမ်းမကြီးထက်မှာ စက်ဘီး၊ ဆိုက္ကား ကျိတ်ကျိတ်ထွီးဖျာသံ ဘဲလဲသံတစ်စုံစိန်နုနု သူထက်ငါယင် လူယက်နီကတ်စွာကို တွိရသည်။ သင်္ဘောရောက်စွာ သေချာ၏။ မြင်းဂါရီထွက်ရဖို့ဖျာသံအသိနဲ့စိတ် ရွှစ် ရွှစ်ဖြစ်မိပြန်သည်။ အများ မကြာ ဆင်အိုးဖက်သို့လားဖို့ ခရီးသည်များ ရောက်လာကတ်သည်။ မြင်းဂါရီနှစ်စီးမှာ စည်စည်ပင်ပင်ဖြစ်လာ၏။ ခရီးသည်များက ပြည့်ဖျာသံထင်ဂေလည်း ရဟန္တာမဟုတ်တေ လူသား တိမှာ ရောင့်ရဲခြင်းစိတ်မဟိနိုင်စွာ မေ့တာမလား။ လောကသားပီပီ ရလီလိုလီ ထပ်တင်ချင်သည်။ ခရီးသည်စောင့်တုန်း အများမကြာလိုက် ဆိုက္ကားတစ်စီး ရောက်လာသည်။ ဆိုက္ကားတက်မှာ ခိုက်(ခေတ်)မိ အဝတ်အစားနုနု ရောင်စုံခြယ်သထားရေ မိန့်မသျှောင်တစ်ယောက်ကိုပါ တွိရသည်။ ဆိုက္ကားသမားက ဝန်များကို တင်ပိုး၏။ မိန့်မချေမာ ဖွန်နုမြင်းဂါရီထက်သို့ လှမ်းတက်လိုက်သည်။ ဇာမှာ မြင်ဖူးလေ ဆိုရေအသိနဲ့ လှစိန်ညွန့် အလှပ စိုက်ကြည့်ပြီးမှ ဝမ်းပန်းတသာ နှုတ်ဆက်လိုက်သည်။

‘ပန်းသန္တာ...နှင့် ဟုတ်လားမဟုတ်လား ငါကြည့်နီစွာ ကြာဖျာသံ’
‘ယာ...လှစိန်ညွန့်၊ ငါ နင့်ကို မမြင်ယေ၊ ဆင်အိုးဘက် လားဖို့စွာလာ’
‘အေး ...ငါ့အသျှောင်ကို စာမေးပွဲစစ်ဖို့ လားစွာဒေ’

‘နင်က ကျောင်းဆရာမ လုပ်နီစွာလာ၊ ဇာဖြစ်လို့ ဒေးမတက်လဲဟေ၊ ယလောက် စာတော် စွာ နှမြူးကောင်းတမန်း’

ပန်းသန္တာစိတ်အတိုင်း ပြောပုံရသည်။ သူ့ကို ကြည့်ရစွာ အဂုမ္မ အတွေးပေါက်သည်။ စာမေးပွဲပြီးလို့ ပြန်လာစွာပို၊ လှစိန်ညွန့်လည်း ကျောင်းတက်ချင်သည်။ မတတ်နိုင်လို့ရာ။ အဖက အငြိမ်းစားကျောင်းဆရာ၊ အမိက မုန့်တီရောင်းလို့ ဇာပိုင် ကောလိပ်တက်နိုင်ဖို့လဲ။ မိသားစု လေးငါးယောက်ဖို့ စားရေးသောက်ရေးပင်ငါး အနိုင်နိုင်၊ ငါ့ဘဝအကြောင်းကို မသိလို့ဖြစ်ပါစိလို လှစိန်ညွန့် ဆုတောင်းမိသည်။ ပန်းသန္တာရုံမှာ အကြောင်းမဟုတ်၊ တင်းခင်း ဥယျိုအပြည့် တစ်နှစ် တစ်နှစ်မှာ ယူလို့မကုန်။ သမီးကလည်း တစ်ယောက်တည်း ရှိုးအကြောင်းတရား လို့ဆိုရဖို့။

‘မိန်းမမိန်းမရေဟေ၊ အသူကား မတက်ချင်ဘဲ ဟိဖို့လဲ၊ ခါးမခိုင်လို့ရာမလား’

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လှစိန်ညွန့် ရင်ထဲတိစွာပိုင် ပြောမိသည်။
 ‘ထားပါဟေ၊ လျှို့ဝှက်လျှို့ဝှက်ရေ’
 ပန်းသန္တာက ရယ်သံဖြင့် ပြော၏။
 ‘ထင်ချင်ပိုင်ထင်ဖို့၊ နှင် ရန်ကုန်သမဖြစ်လာလို့တိဖို့ စကားပြောလဲ ကျွမ်းကျင်လားရေ
 လှလဲ လှလာရေ’
 ‘မြှောက်မနီပါဂေဟေ၊ မုန့်တိတိုက်တာထဲ ပါလားလို့ရာမဟုတ်ကေ ကျွေးလိုက်ဖို့’
 အထက်တန်းအဆင့်ရောက်တေအထိ ထထုံအအနဲ့ တိုးချီ တိုးချီ၊ အချိန်အခါသည်
 အရာရာကို အံ့ဩဖို့ကောင်းလောက်အောင် ပြောင်းလဲပီးနိုင်ရေ မဟုတ်ပါလား။
 သူငယ်ချင်းနှစ်ယောက် ဖက်လှည့်တကင်း ပြောဆိုနီစွာကို သံပတ္တလားဆိုင်းသံက
 ဝင်ရောက်ဟန်တားလိုက်သည်။ ရှိဆင့်နောက်ဆင့် တေးခြင်းဆိုသံကို ကြားရသည်။ လူတိုင်း
 အာရုံကို ထိုဆိုင်းသံက ဖမ်းစားချုပ်ကိုင်နိုင်ဖို့စွာမှာမလွဲ။ ဂီတသံသည် နှလုံးသားကို ပျော့ပျောင်း
 အောင်ပြုတတ်၏။ ခံစားချက် လွယ်သူများသည် ဂီတကို အဖော်ပြုတတ်ကတ်တေပိုင် မြတ်နိုး
 တွယ်တာမှုလည်း ကြီးသည်။ လှစိန်ညွန့် ဆိုင်းသံထဲမှာ အတွေးနှစ်လား၏။
 ရှိုးက ရခိုင်ပြည်ကြီး သာယာခပုံကို စည်းချက်ညီညီနဲ့ အော်ဆိုနီသော အလှူခံ၏အသံမှာ
 အလှပကောင်းသည်။ မျက်မမြင် ဒုက္ခိတဖြစ်လို့ အဆွေးရုပ်ကို မမြင်နိုင်ဂေလေ့ အသံမှာ
 ဆွေးသံပါ၏။ စိုးလား လမ်းလာ လူတိထည့်ခရေ ဒေါ်တိကို မယားလို့ ထင်ရရေ အနားဂ
 မိန်းမက လောင်းပွန်းထဲက ယူဗျာယ် အိတ်ထဲကို ထည့်လိုက်သည်။
 ‘ယလောက်အိုနီဗျာယ်၊ ရှက်လဲမရှက်၊ အသံမြဲကြီးနဲ့ တေးခြင်းဆိုနီရေ အိပ် အိပ်ချင်လာ
 ယင့်၊ အနားက မိန့်မလည်း မယားတိဖို့၊ ဘလောက်မြီနန်း၊’ ပန်းသန္တာ၏ ပစ္စလက္ခတ် ပြောလိုက်
 တေစကားကို ကြားမှ လှစိန်ညွန့် ဂီတချာန်ချောကျလားသည်။ ပညာမဲ့သိ၊ အလှူခံစိတ်မယောက်
 ပတ်ရေ ပန်းသန္တာကို အထင်သေးဗျာယ် အမြင်ကတ်စိတ် ဝင်ချင်လာသည်။
 အသူကား အေပိုင်လုပ်ချင်ပါဖို့လဲ စိုင်းစားဖို့ ကောင်းသည်။ စက္ခုနှစ်ကွင်း အလင်းမထင်
 လို့ နိမမြင် ညမသိဂေလေ့ ဘဝကို အယှုံးမပီး ရုန်းကန်နီစွာကပင် ချီးကျူးစရာလို့ လှစိန်ညွန့်
 ထင်မိသည်။ သံယောဇဉ်၏ ကြီးမားသော အင်အားကို မသိလို့ရာ သူရို့၏ အချစ်ကို အပြစ်တင်စွာ
 ဖြစ်ဖို့၊ လောကမှာ အကြိုက်ချင်းမတူနိုင်။ အကြိုက်၏ စေစားရာကို အလိုလိုက်တတ်စွာက
 များရေမဟုတ်ပါလား အကြိုက်ပီးကေ အချစ်။ လှစိန်ညွန့် စိတ်ကူးနဲ့ပြောကြည့်စွာဖြစ်သည်။
 အချစ်နန့်ပတ်သက်လို့ သိတိနားလည်ခံစားဖူးစွာ မဟိသိမ့်ပါ။ ကြားဖူးနားဝဟိလို့ ယှင်းပြချင်ကေ
 လေ့ ရုပ်လုံးပေါ်အောင် မပြောပြတတ်။ သိနီရေပိုင် တို့ကေတစ်ခုရာ။ ကြာကေ ဦးနှောက်စားလား
 နိုင်ရေ။ စိတ်ကူးကို အားမမဖြစ်လိုက်သည်။
 ‘အို...အခင်၊ ယော်ဇာပိုင်လည်းချင့် လူခန္ဓာကို တက်လို့ပင် ထိုင်ဖို့၊ နောက်ဘက်က

ထိုင်ရာရှိယဉ်သားနဲ့၊ ယင်းမှာ ထိုင်ခိုဗလား’

လူနဲ့အသံမလိုက်။ မကျေမနပ်နှင့် ပြောနိမ့်နိမ့် လှစိန်ညွန့် အကဲခတ်မိသည်။ လူကြီးက လည်း အရှုံးမပီး။

‘မသွေ့အထုပ်လား၊ အလယ်ကို ဖယ်လိုက်ကေ ရရေမလားယေ၊ အခင် ဆောင်းမိုးရနီ လို့ရာ’

လူကြီးက စိတ်ဆိုးသံမပြဘဲ တောင်းပန်သံနှင့်ဆိုသည်။

‘ဆောင်းမိုးရစွာနဲ့ ရှိကထိုင်စွာ ဇာဆိုလို့လဲ။ မ မှာလည်း လူတစ်ယောက်လာဖို့သိမ့်’

မုသားပြောလိုက်တော့ ပန်းသန္တာကို ကြည့်ဖျာယ လှစိန်ညွန့် မျက်နှာပျက်လာသည်။

‘မသွေ့အစကပင် ယပိုင်ပြောဂေ ရစွာမလား။ လိမ်စွာဟန် မြင်းငါးရီထွက်ဖို့ယာ မသွေ့လူ အဂုတင်လည်း မလာသိလား’

လူကြီးက ရှက်ရယ်ရယ်ကာ ပြောလိုက်သည်။

‘အခင်ကို မလိမ် ဟော ဆိုင်မာ လက်ဖက်ရည် သောက်နိစွာလူယေ’

ပန်းသန္တာ၏ စပ်ပြုပြုအမူအရာနဲ့ လက်ညှိုးထိုးလို့ ပြဆိုက်မှာ ဆိုင်ထဲက လမျှီသွေ့အကြည့် နဲ့ ပက်ပင်းတိုးသည်။ မြင်းငါးရီနဲ့လက်ဖက်ရည်ဆိုမှာ နှစ်လံ၊ သုံးလံလောက်ရာ စီးလို့စကားသံ ကိုချောက်ချောက်ချေကြားနိုင်သည်။

လှစိန်ညွန့်မှာ ကြားက အားခိုးအားနာ ဖြစ်မိသည်။ ဆိုင်ထဲက လမျှီမှာ လှပစွာ ပြုံးပြသည်။

ပန်းသန္တာ၏ပိတ်အပြုံးကိုလည်း ဖမ်းတို့လိုက်သည်။ လှစိန်ညွန့် မမြင်ဝှန် ဆောင်နီလိုက် သည်။ ပန်းသန္တာ၏ ဇက်ရဲလက်ရဲရှိခြင်းကိုလည်း ဘဝင်မကျ ဖြစ်ရသည်။

‘ဟေ့...လှစိန်ညွန့် နင်ရိုမြို့မှာလည်း ဟောင်ကောင်မင်းသား ဒဇိုင်းပိုင် အနိတ်သွေ့တိ တိစွာမလားယေ။

လှစိန်ညွန့် မသိကွန် ဆောင်နီလိုက်ပြန်သည်။

‘အသားကပြု ဧဒိုင်ကကောင်းကောင်း၊ မျက်လုံး မျက်ခုံး နှာခေါင်း ပစပ်(ပါးစပ်) အားလုံး ပစ်သားမဟိ၊ ယင်းဘဲ ဇာမာကလဲ နာမယ်ကိုကားသိလား’

တစ်ခါသွေ့လေ့ မသိကျွမ်းပူးဘဲနဲ့ လူတစ်ယောက်ကို မိန့်မတန်မဆောင်ကူကြွေသိက္ခာမဟိ ချိုးမွမ်းခန်းထုတ်နီရေ။ လှစိန်ညွန့် ရှက်စိတ်နဲ့အဲသဖြစ်ပေါ်မိသည်။ သူ့အမိန်း(အမေး)ကိုလည်း ထုံးတိတိ ဖြေမိသည်။

‘ငါမသိ’

‘ယင်းလောက် မင်းသားတစ်ယောက် မြို့မှာတိစွာကို နင်က အိမ်ထဲက အိမ်ပြင်မထွက်ပဲ ကလမ(ကုလားမ)လုပ်နီရေဟိမေ’

ကိုယ်နုနုမဆိုဘဲ လှစိန်ညွန့် ပင်ပန်းမခံချင်၊ တစ်ခါသုံးအချစ်သမားလို့ ခေါ်နီကတ်တေ

မောင်လှဘုံအကြောင်းကို ချကြောင်း(ချီးကြောင်း)ကပင် သိပြီးသား။ တစ်ခါက လှစိန်ညွန့်ကို နတ်ကံနတ်ကွန်ဆောင်၍ စပူးသည်။

လပျို့စကားလိုက်ပြောခရေဆိုဖို့ရာနန်ရာ ထိုနိဘာဝေ နိခလို့ လက်လျှော့လားစွာလားမသိ။ ဇာပိုင်ပင်ဖြစ်ဖြစ် အချစ်စစ်မဟုတ်စွာမှာ ထင်ရှားနီဗျာယ်ကားယေ၊ တိုင်းပြည်မှာဟိရေ မိန့်မတိုင်း ကိုပါ ချစ်တေဆိုလို့ ရဖို့လား။ သစ်ငုတ်ကို ထပ်ပိန်ဝတ်ထားလည်း ကြိုက်ဖို့လူမျိုး။ အတည်တကျ လည်းမဟုတ်။ ကိုယ်မချစ်ကေ မိန့်ဗျာယ်။ ယင်းအတွက်နဲ့လည်း အချစ်ကို တစ်ခါသုံးထွင်ပြီး ချစ်တေလူလို့ ပြောနီကယ်မလား။

လူတစ်ယောက်ရေ ရက်ပြတ် အသာစီးကဈေး မရနိုင်ရေပိုင် အောက်ကကျစွာလည်း ဟိရေ။ မသိလို့လား သူဝါကြီးဆိုသည်ကို မြို့တစ်လက်ဝါးမှာ မသိလူအသူဟိဖို့လဲ။ နားမထောင်လို့ ရာဟိဖို့ သတင်းက မှီးပြီးသား။ ချောင်းဖျားတက်ပြီး ကေလိမ်မှရဖို့။ မိဘမျိုးရိုးတိကလည်း မြို့မှာဆို ဂေါင်အထဲကဖြစ်လို့ အိမ်ခနဲမကြား။ သားကလည်း တစ်ယောက်တည်း။ ပညာရေးက လည်း ကောင်းမှကောင်း ဆယ်တန်းတဘိုးဘိုးယျ။ လပ်ယား လပ်ယားနဲ့ ခြံထောက်လိသ လက်နီလား ဆိုရရေ။ ယင်းပိုင် လူမျက်စိစူးစရာ လူကိုမှ ပန်းသန္တာစိတ်ဝင်စားချင်သည်။

အကြောင်းယိုင်းပြဖို့ အချိန်နေရာမျိုးကလည်း မဟုတ်၊ ခက်တေ။ ဇာပိုင်လုပ်ရဖို့လဲ။ စိုင်းစားကြည့်ဖို့ အဖြေပင်မရသိမ့် မောင်လှဘုံ မြင်းဂါရီထက်ကို ရောက်နီဗျာယ်။ ကိုယ့်မိဘ လောက်ရှိသည့် လူကိုကြဲတဲကြော်တောင် လိမ်ပြီးကေ၊ ငစ်မီးသည်ပိုင် ပြောရေ ပန်းသန္တာ ကလည်း မောင်လှဘုံအတွက် သူ့အထုတ်ကို ဖယ်ဗျာယ် နီရာပီးလိုက်သည်။

လှစိန်ညွန့်စိတ်ထဲမှာ ပန်းသန္တာ ဝမ်းခေါက်ကို လိမ်ပိုက်ချင်သည်။ ကိုယ့်အတွက် စိုးရိမ် ရေစိတ် ပျောက်တေဟိသိမ့်ရေ။ သူငယ်ချင်းအတွက် စိုးရိမ်ရေစိတ်က ထပ်ရောက်လာသည်။ တစ်ခုလည်း မဆိုင်ပါကားလို့မိန့် (မေ့)ကြည့်၏ မရ၊ အကျင့်ဆိုးက နှိပ်စက်လာပြန်သည်။ သူများ အတွက်နဲ့ နီမရထိုင်မရဖြစ်ရသည်။

ပန်းသန္တာကား အပြုံးပင်မပျက်။ ပွစိပွစိနဲ့ စကားလက်ဆုံကျနီတုန်း။ ဝါအပူကား မဟုတ် လို့ လှစိန်ညွန့် စိတ်ကို အားမေ့ရုန်းကြည့်လိုက်သည်။ မြင်းဂါရီ ဇာအချိန်ထွက်လာရေဆိုစွာ ပင် မသိလိုက်။ လမ်းတစ်ပိုင်းပင် ရောက်နီဗျာယ်။ မသိမသာနဲ့ သူရို့ကို စောင်းကြည့်လိုက်သည်။

ရွှင်လန်းတက်ကြွနီသော အမူအရာကို တွိရသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာ တစ်စိနဲ့ အမြင် ကတိဖို့ကောင်းလောက်အောင် ရယ်သံကပါ ထွက်လာ၏။ အချစ်သည် အလှမြင်တိုင်းကို ကပ်ငြိ တတ်လို့လား။ မေတ္တာတရား အပြည့်အဝကား ပါဟိနိုင်ဖို့လား စိုင်းစားစရာဖြစ်သည်။ မတတ်နိုင် လှစိန်ညွန့် ခေါင်းယူတ်မခံချင်ဗျာယ်။ ပုန်အလူးလူးနဲ့ အခင်တစ်ယောက်နှုခေါင်းကို လက်ဝါးအုပ် ဗျာယ်။ သူရို့နှစ်ယောက်ကို ခြင်္သေ့လိုင်ပြန်ကြည့်နီသည်။

ဇာအကြောင်းဘင်မဆို ဒါအိုင်မထားတတ်တေ လှစိန်ညွန့် ပြောချင်စွာ ပစပ်ယားနီသည်။

ထိန်း၏။ ထိန်းကြော့မှ စကားတစ်ခွန်းကို မပြစ်မနီ ထွက်လိုက်ရသည်။
 ‘ပန်းသန္တာ၊ နင် ရန်ကုန်မှာ ကျောင်းတက်နီခါ တစ်ခါပျင် ထမင်းဆိုင်မှာ စားလာ’
 ပန်းသန္တာက ပြောလက်စ စကားကိုရပ်လို့ လှစိန်ညွန့်ကို ပြန်မိန်းသည်။
 ‘နင် ဇာပြောရေလည်း ငါနားမလည်လိုက်’
 ‘ဪ...နင် ရန်ကုန်မှာ တစ်ခါပျင်ထမင်း စားပူးခလားလို့ မိန်းစွာရာ’
 ‘အူး စုပ်ပိစုပ်ပက် တစ်ခါပျင်ကို တစ်ခါလဲမစား၊ ဇာလုပ်ဖို့လဲ၊ စိတ်ကြိုက်မဟုတ်ဘဲနဲ့
 မစားဘဲရာ နီပလိုက်မေ’
 လှစိန်ညွန့် သဘောကျကာ အလှအပ ပြုံးလိုက်သည်။ ယပြီးကေ ဆက်ပြော၏။
 ‘တစ်ခါပျင် တစ်ခါ သုံးတိဆိုစွာ အလကားရာ အမြင်ကောင်းလို့ လှချင်လှဖို့ အဖိုးနည်းရေ
 ပိုငါ တာရှည်လည်းမခံ မကောင်းပါဟေ’
 ဇာသဘောလည်း ဆိုရေပိုင် ပန်းသန္တာက လှစိန်ညွန့်မျက်နှာကို စိုက်ကြည့်နီ၏။

ဂနိုင်မောင်(မြောက်ဦး)

အပတူသား ပြစ်စီးချင်ရေ အကြောင်း

‘လူကို မကောင်း မကြံကောင်း

မကောင်းကို ပျင်

ကိုယ့်ရင်ထဲမှာ ပြီးလို့ဝင်’

ဆိုရေရှိ ရခိုင်လူကြီးသူမရှိ ပြောစကားကို အားမရဘိလို့ အမက ကျောင်းဆရာမဖြစ်သူ ခိုင်က ‘သားမောင်လုလင် နားမှာဆင်လော့’ အစပျိုးရေ လက်တစ်ပုဒ်ကို သားအတွက် သွန်သင် ဆုံးမဖို့ မတတ်အတတ် စိကုံးချိုးစပ် အဆုံးသတ်ပြီးနီတုန်း တပည့်မဖြစ်တေ ချစ်မယ်ခင်က ‘ဆရာမ’လို့ လှမ်းခေါ်လိုက်စွာနန့် ခိုင်ကလည်း ရခိုင်သူမတစ်ယောက်ဖြစ်တေအတွက် ကိုယ့်ထက်ငယ်ရေလူကို ထူးရေ ထုံးစံအတိုင်းဟူင်(ပိုင်)လို့ထူးပဏာလှမ်းမျှော်ကြည့်လိုက်မိပါရေ။

ချစ်မယ်ခင်ရေ မျက်စိမျက်နှာပျက်ပြီး ပြီးလာစွာဖြစ်လို့ ခိုင်ရင်မှာ ဒုန်းဒုန်းနန့်ပင် ခုန်မိရေ ‘အို ဘုရား ဘုရား သားဝေထွန်း တစ်ခုဖြစ်နီဗျာယ်လား မဟုတ်ဘဲနန့် သားနန့် သူရန်ဖြစ်လို့ တိုင်ဖို့လာစွာလား’ လို့လေသူနန့် သားဝေထွန်းက တစ်ကျောင်းတည်းနီ တစ်တန်းတည်း သင်လာကပ်တေ သူငယ်ချင်းတိဖြစ်လို့ တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက်ချစ်ကပ်ခင်ကပ်တေ။

တစ်ခါတလီသျှပင် စဖိသံလို့မကြားရေ ယေဇူးနန့် ရန်ဖြစ်ဖို့မဟုတ်၊ အကြောင်းတစ်ခုထူး ဗျာယ် ဆိုရေ စိတ်ကူးနန့် ခိုင်အိမ်ထက်က ပြီးဆင်းလိုက်မိရေ အောက်ကိုတောင် မရောက်နိုင်သိ၊ ချစ်မယ်ခင်က ကိုဝေထွန်းခြံမှာ စူးဝင်လို့ ပန်းပင်အောက်မှာ ငိုနီပါရေ ဆရာမလို့ပြောစွာနန့် ခိုင်က ပန်းပင်အောက်ကို ပြီးလားလိုက်တေ၊ သားဝေထွန်းက ချစ်မယ်ခင်ပြောရေပိုင် ဝိုစွာမဟုတ် ကေလေ့သွက် နှရောင်ရှုံ့ပဏာ မြိုကျိုးထောက်ကျိုးထောက် လာဖို့ပျင်နီလို့။

‘အို မထကေ့ နီဟန့်သိသား အမိလာရေကား’

ဆိုပြီး ခိုင်က သားကို ဟန့်တားလိုက်တေ။

‘ကောင်းကောင်းနာသိလား သား အစူးမည်သာ ဟိလိုက်သျှင့်’

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

လို့လည်း မီးပြီး သားခြံဖဝါးကို တယုတယ ကိုင်ကြည့်လိုက်တော။

‘အဟင့် ကျန်ဖို့မဟုတ်ပါအမိနဲ့၊ သားခြံဖဝါးစွာ အေစူးလေ’

ခိုင်ရေ သားပြရေစူးကို ကြည့်လိုက်တောအခါ အစီးကပင်ပိုင် အဖျားမျှစ်ပြီး ဟိန်သိလို့ သားခြံမှာ ကျိုးပဲ့မကျန်လိုက်မှန်း ထင်လိုက်မိရေ၊ ယေကလဲ့ စူးက လူတစ်ယောက် လုပ်ထားရေ စူးဖြစ်လို့ ကြက်သီးထလားမိရေ။

‘အို မအပ်မရာ အသုပင်လာပြီး ချစ်ခလေမသိကာ၊ သားအစူးက လူတစ်ယောက် ယောက် လုပ်ထားစွာရာ’

‘သားလုပ်ထားရေ စူးပါအမိနဲ့’

‘ဟင်...သားလုပ်ထားရေစူး ဟုတ်လား’

ခိုင်ရေ အံ့ဩတောင်မက မျက်လုံးပင် ပြူးလားပါရေ။

‘ဟုတ်တေ အမိနဲ့၊ သားရိုအပင်က ပန်းတိကို နိတိုင်း လူခိုးလို့သခိုးကို သိအောင်ဆိုပြီး ဝါးကို စူးချွန်ဗျာယ် ပန်းပင်အောက်က ထောင်ထားလိုက်တော၊ ချစ်မယ်ခင်က ပန်းဆွတ်ပီးပါ ကိုဝေထွန်းဆိုလို့ သူ့ကို ပန်းဆွတ်ပီးပြီး အပင်ထက်က ဆင်းလိုက်စွာနန့် စူးမာခြံကျမိရေအမိနဲ့’

‘အို အအောက်စစပ်ပင် လုပ်ခီကပ်တော၊ ကိုင်ကိုင် ပြောနီလို့ မပြီး သားအနာဖြစ်ကေ နုကွကျဖို့ ဆရာဝန်ပါးကို လားလိုက်ကပ်မေ မသျှ အိမ်စောင့်နီလိုက်နှမ်း၊ ဆရာမ ဝေထွန်းနန့် ဆီးခန့်လားလိုက်ဖို့’

လို့ ချစ်မယ်ခင်ကို အိမ်စောင့်မှာပြီး ခိုင်ရေ ခြံနာနီရရေ သားကို အသာချေကိုင်ပဏာ အိမ်ရှုတ်တို့(သို့)ယူလာရေ၊ သားက သျှစ်နှစ်အရွယ်ပင်ဆိုကေလဲ ဆီးခန့်က သင့်အောင်သျှစ်ပြီး ရေအတွက် ယင်းပိုင်ကိုင်လူလို့မဖြစ်။ တစ်ဘက်အိမ်က ဆိုက်ကားသည်ကို လှမ်းခေါ်လိုက်မိရေ အပြင်းပြင်းဆိုရဖို့ဆိုက်ကား အလုပ်အားနီလို့ ခေါ်လိုက်စွာနန့် ရောက်လာပြန်ရေ ပြောဖို့ ဆိုကေ။

ဆိုက်ကားက ဒေမြို့မှာပေါ့စွာမဟုတ်၊ တစ်မြို့လုံးပေါင်းမှ နှစ်လုံးရာဟိရေ ဒေနှစ်လုံးကို တောင် ထွန်းသိန်းနန့် ကိုကျော်ရိုက အငှားမကျကေနီ၊ ကျကေလုပ်ဖို့ ဆိုရေသဘောနန့် မြို့သူ မြို့သားအားလုံးအတွက် ငွီအကုန်အကျခံပဏာ ဝယ်ထားကပ်လို့ရာ မဟုတ်လား၊ ဆိုက်ကား ထက်မှာ ထိုင်လို့အနီကျပြီး ဆိုက်ကားကို နင်းလားရေအခါ ဆိုက်ကားသည်က တစ်ခါ စနည်း နာပြန်ရေ။

‘သူ့ခြံမှာ စူးဖာပိုင် ဝင်လားခရေလေသျှင်မမ’

‘အို၊ အဲ့ ဟိုင်း၊ ပြောဖို့လဲ ခက်တော၊ ပန်းပင်တိကို လူခိုးလို့လတ်၊ ဝါးခြမ်းကို စူးချွန်ပြီး ထောင်ထားလို့ ကိုယ့်စူး ကိုယ်နင်းမိဗျာယ်’

‘ဟင်...ဟုတ်လား၊ ဇာပိုင်ပင် အံ့ဖို့ကောင်းရေသျှင်မမ၊ မမအိမ်သျှင်လဲ အေပိုင် လူကို ခုတ်ထောင်လို့ သိလားခရေဆို’

‘အဲ ဟိုင် အဂုလဲ အဖနန့်တူလတ်မေ၊ အဖတူသားဖြစ်လတ်မယ်ကို ကြောင့်ကြနီရ သိရေဂှက်’

ဆိုက်ကားသည်က နားလည်လားပြီး ခေါင်းညိတ်လိုက်တေ၊ မွန်းတည့်နီရောက်က တောက်ပြောင်နီရေအတွက် ခိုင်ရင်ခွင်မှာ ဆိုက်ကားသည် ခေါင်းညိတ်အရိပ် ကျလာပြန်ရေ။ အမှန်နားလည်သဘောပေါက်လို့ ခေါင်းညိတ်စွာလား။ မတုတ်ပဲနန့် မောင့်ကို မုန်းလို့လား ဝေထွန်း အဖနန့် မတုတ်ချင်ပြောစွာမျိုးထင်ပြီး ခေါင်းညိတ်စွာလားကိုတော့ ခိုင်မသိ၊ ပြောဖို့ဆိုကေ ခိုင်ရေ မောင့်ကိုချစ်တေ၊ သနားရေ ကြင်နာယုယ ပြုစုစောင့်မတတ်ပါရေ၊ သားဝေထွန်းကိုမိမိပြီး (၈)လ သားအရွယ်မာ မောင့်ကို အချစ်စမ်းလိုက်၊ ပြောလိုက်နန့် ကစပ်ကြည့်နူးဖြစ်ခရေ၊ လွန်ခရေ(၈)နှစ် လောက်က အဖြစ်ကို အဂုထိ သက်ဟိထင်ရှားပိုင် မြင်ယောင်နီမိတုန်းပင်။

* * * *

‘ထော-ခိုင် လာလတ်ဟန့် သားချေ နိုးဗျာယ်ထင်ရေ ငိုသံကြားရေခိုင်’

သားကို ယိုင်းမာတင်သိပ်ထားပြီး ထမင်းချက်နီတုန်းမှာ သားငိုသံကြားလို့ မောင်က ခိုင်ကို ခေါ်လိုက်တေ၊ ခိုင်က ထမင်းအိုးအရည်ညှစ်နီရလို့ ယိုင်းကသားကို ယူဖို့မအား၊ အိမ်ရှိ မှာ မြက်ယှင်းနီရေ မောင့်ကိုရာ အာရုံတမ်းမိရေ။

‘ခိုင် ယူဖို့မအား သိကားမောင်၊ မောင်တစ်ချက်ယူထားလိုက်အုန်းပါလင့်’

‘အို အဲ့...အဲ့၊ မောင် လာရေခိုင်၊ မောင်လာရေ ခိုင်အလုပ် ခိုင်လုပ်လိုက်’

မောင်ရေ မြီမှန် ချွေးစိနီရေ မြီလက်ခန္ဓာကိုယ်ကို ရီစဉ်အိုးမှာ ပရုံးနရုံးဆီးခိုလိုက်မှန်း ခိုင်နားလည်လိုက်တေ၊ မကြာပါ မောင်ရေ သားကို ရွက်ပြီး ခိုင်ဟိရေ ထမင်းချက်ခန်းကို ရောက်လာလတ်တေ။

‘သားက ခိုင်နန့် တူဖို့လား မသိကာခိုင်’

‘ဇာဖြစ်လို့လဲမောင်၊ သား ခိုင်နန့်တူကေ မကောင်းလား၊ မောင်နန့်မတူလို့လား’

ခိုင်ရေ ထမင်းအိုးအရည်ညှစ်အပြီး ဆောင့်လို့ မီးခွင်မှာ နှပ်လိုက်စွာနန့် အပြုံးတစ်ဝက်နန့် ကြည့်ပြောလိုက်ချိန် မောင်ရေ သားနဖူးကို နမ်းယှိုက်နီပြန်ရေ။

‘သားက ငိုကေလဲ လူလာလို့ ပျာကေ ချက်ချင်းအငိုတိတ်ကေ ခိုင်၊ မောင်အသျှေခါလေ၊ မပိုလဲမပို၊ ငိုကေလဲ တဖျားနန့် မဆုံးအောင် ငိုရေလတ်၊ လူပျာလို့လဲ မရပါလတ်ခိုင်’

‘အင်းစ...အဂုလဲ မောင်နန့်တူကေတော့ ခိုင် ကျောင်းတက်ပျက်နီဖို့သိ’

ခိုင်ရေ အသျှေပိုင်ပြောပြနီရေ မောင့်မျက်နှာကို စစိတ်မမြဲကြည့်ပြီး ကစပ်တစ်ဝက်နန့် ပြုံးပြောလိုက်သောအခါ မောင်ရေ ခိုင်ကို ယုယပြန်သိရေ။

‘အိုး...မတူစိပါခိုင်၊ ခိုင်လဲ ကျောင်းတက်မပျက်စိပါ၊ သားက လိမ္မာဖို့၊ ခိုင်နန့်တူဖို့ နှမ်း သားသျှေနှမ်း ကိုင်ကိုင် မေမေနန့်လိုက်လိ’

မောင်ရေ သားကို ခိုင်းပေးမှာ ပိးပြီး သားပါခိုင်ပါ နမ်းလို့ မြက်ယှင်းဖို့ အိမ်ရိုက် ပြန်ထွက်လား ခရေ။

‘ဟိန်း...ခိုင် ပါလတ်၊ ကြည့်ခလိုက်အုန်း’

ခိုင်ကို မောင် ယင်းပိုင်လှမ်းလို့ခေါ်လိုက်ကော၊ ခိုင်မှာ မျက်လုံးပြူးပြီး ရင်ခုန်ရစွာကျိုးဖျာယံ၊ မောင်ကလည်း အသံကို ရောင်ရင်ကြီးခတ် ဟောခေါ်လိုက်လို့ ခိုင်မှာ မောင်ဟိရေ အိမ်ဘေးကို ကြောင်းကြမကင်း ပြီးဆင်းလိုက်ကော၊ မောင်ရေ တစ်နှစ်ကျော်အရွယ်ဟိရေ သားကို ရွက်လို့ မျက်စိမျက်နှာပျက်ပဏာ အိမ်နားဟိ အုန်းပင်ထက်ကို မော်ကြည့်နီပြန်ရေ။

‘ဇာဖြစ်ပြန်လဲ မောင်’

‘ကြည့်ပါလင့် ခိုင်အုန်းပင်မာ အုန်းသီးဟိသိယင့်လားလို့’

တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် တစ်ရက်နိဖြစ်တော၊ ထိုနိမကျခင်လပြည့်နိက ခိုင်ပါမောင် ပါ အိမ်နားဝန်းကျင် အပေါင်းအသင်းတိနန့် အိမ်မှာ မုန့်လုံးရိပေါ် လုပ်စားကပ်လို့ ပြောကပ် ဟောကပ် ပျော်ကပ် ခုန်ကပ်နန့် သိုင်ခေါင်ကျော် နှစ်နှာရိထိ မအိပ်ဖြစ်ကပ်၊ အိမ်အနီးအနား သက်ကြီးရွယ်အို အဘိုးအဘောင်ရို့ကလည်း တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နိဖြစ်လို့ ကျောင်းကန်ဘုရား လားကပ်၊ ကုသိုလ်အိန္ဒြေ ဥပုသ်သီတင်းစောင့်ကပ်နန့် အိမ်မှာ မအိပ်ဖြစ်ကပ်၊ တချို့ အပျိုလူပျို ဆိုကော ဝိစုပေါင်းကောက်ကပ်ပြီး ဝိုင်းဝန်းပဏာ ထမင်းချက်စားကပ် မုန့်ပဲ သရီလုပ်စားကပ်နန့် ရခိုင်သူရခိုင်သားရို့အဖို့ ယင်းနိစွာ အပျော်သက်သက် ရက်တစ်ရက် ဖြစ်နီရေ။

အထူးပြောဖို့ဆိုကော ၊ ဒေ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကို ‘သူခိုးလပြည့်’လို့ ခေါ်မှည့်ပြီး တချို့လူတိက သဲကပ်၊ ခိုးကပ်၊ ဝှက်ကပ်၊ နန့် ဒေလေ့တစ်ခုက ဖိုးဖိုးဇာကပင် ရလာရေ ဆိုးဝှိတစ်ခုလို့ ဆိုရပါဖို့။

‘အဲ ဝှက်တာမောင် ကုန်ဖျာယံ အုန်းသီးခုနစ်လုံး၊ ရင့်ခါဆွတ်ပြီး အလူအတမ်းလုပ်ဖို့ ကျောင်းတပည့်သျှော်တိနန့် ဝိုင်းပြီး မုန့်လုပ်စားဖို့လို့ မှတ်ထားစွာ’

ခိုင်ရေ နှမြောမဆိုး စိတ်နှလုံး မသာမယာဖြစ်ပြီး အုန်းပင်ထက်ကိုရာ ကြည့်ပြောနီမိပါရေ။

‘ခိုင်ကို မောင်ပြောရေ မဟုတ်လား၊ အုန်းသီးတိကို ဆွတ်ထားကော ကောင်းဖို့ကို ခိုင်က မဆွတ်ကဲ့ငြင်းလို့’

‘ခိုင်ကလဲ မရင့်သိလို့ မဆွတ်စီချင်ပါမောင်’

မောင်ရေ နှစ်တိုင်း ဒေလပြည့်ရို့မှာ ခိုးလိခိုးထဟိရေအတွက် ဆွတ်ထားဖို့ပြောကောလဲ့ ခိုင်က အုန်းသီးနန့်သိလို့ မဆွတ်စီရပြန်။

‘အင်း...မောင်အတွက် ပေါ်ဖျာယံခိုင်၊ ကိုင်ကိုင် သားကို တစ်ချက်ယူထားလိုက် မောင်လား လိမယ်’

မောင်ရေ ပြောနီယင်းပင် ထွက်လားဖို့ကန်ရေ မျက်နှာကလည်း ပြင်းပြီး၊ မာန်တက်နီရေ

အရပ်မျိုးဖြစ်လို့ မောင်ကို ခိုင်နားမလည်နိုင်။

‘ဇာလားဖို့လို့လဲ မောင်’

‘ဦးစောရပါးကို လားဖို့ခိုင်း၊ သူ မောင်ကို လမ်းမှာတို့တုန်းနောက်ကနီပြီး အလိုလိုပြုံးပြ
ရေ၊ အုန်းသီးကို ယင်းသူခိုး မခိုးမီးဖို့’

‘အို...မောင်၊ မောင်ရှူးနီဗျာယ်လား’

မောင် ယင်းပိုင် မီးကြည့်ဖို့ပြင်လိုက်စွာကို ခိုင်ရေ သားကို ရွက်ထားရာက တစ်ဘက်လက်
နန့် မနိုင်တနိုင် လှမ်းကိုင်ဆွဲထားလိုက်မိရေ။

‘အို ခိုင်ကလဲ မောင်ဇာတွက် ရှူးဖို့လဲ’

‘မောင်မရှူးကေ၊ ခိုင်ပြောရေစကားကို ကိုင်ပါ။ မောင်က သူခိုးရေလို့ အတတ်သိလို့လား’

‘ဟင့်အင်း၊ မသိလို့ မိန်းဖို့စွာခိုင်’

‘အဲ ယင်းတွက်ပြောစွာပါမောင်၊ မည်သူမည်ဝါ မသိဘဲနန့် သူ့ကို လားစွပ်စွဲလို့ မောင်ရာ
လွန်ရာကျဖို့၊ သူရန်ခံကေလဲ မောင်ခံရဖို့မဟုတ်က ဟုတ်က လားမိလို့က ဇာပိုင်သင့်တော်ဖို့လဲ
မောင်၊ ခိုးသူထက် ယိုးသူ ငရဲကြီးရေမဟုတ်လား၊ မောင်လဲ သိယင့်သားနန့်၊ အုန်းသီးခုနစ်လုံး
ဇာလောက်တန်ဖိုးတိစွာလဲ မဟုတ်ပါမောင်၊ နှမ်းပါမောင် လာပါ’

ခိုင်ရေ မောင်ကို တောင်းပန်အသနားခံပြီး အိမ်ထက်ကို ရောက်အောင် အတင်းအမေ
ဆွဲငင်ခေါ်ယူကေလဲ မောင်ရေ အုန်းပင်ကို နောက်ပြန်ကြည့်ပဏာ ‘တောက်’ တစ်ချက်ခေါက်
လိုက်ပြန်ရေ ပြီးကေ..

‘အင်း...ဒေတစ်ခါတော့ လွတ်လီခိုင် နောင်တစ်နှစ်ခါတော့ သူခိုးနန့် မောင် မြင်တတ်ရ
လိမ္မယ်’ လို့ သခိုးကို ပြီးရေ။

* * * *

‘သားသား မုန့်ကျားချင်နီ ပါပါ’

‘အို...ဟုတ်လား၊ သားသား မုန့်စားချင်လား၊ ယာယာယူ’

နောက်တစ်နှစ် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နီကိုပင် ရောက်လာလတ်တေ၊ မောင်ရေ အိမ်ရှိ
တန်းမှာ သားဝေထွန်းကို ထိန်းနီယင်းပင် သားက စကားမဝိတပိ ပူဆာနီလို့ မောင်က
အကျိုအိတ်က ပဲယိုထုပ်ကို ပီးနီရေ။

မောင် ယင်းပိုင်လုပ်နီစွာကို ဘဝင်မကျမိပြန်။

‘အို...သားကို အလိုလိုက်ပြီး၊ ရက်ပြတ်ကျိုး ပီးမနီဂဲပါလင့်မောင်၊ စားလို့ ဝမ်းပျက်နီကေ
ဒုက္ခ၊ ခိုင်ပါမောင်ပါ၊ ညဉ့်အိပ်မဖြောင့်ဖြစ်နီဖို့...’

‘အင်း...သိပါရေခိုင်း၊ သားဖျားတရဲ နာတရာ တစ်ခုခုဖြစ်ကေ ခိုင်ပါမောင်ပါ၊ ညဉ့်အိပ်ပျက်

တောင်မက ခိုင်လဲ ကျောင်းတက်ပျက်ဖို့ မောင်လဲ တစ်ခုလဲ မလားနိုင်ဖြစ်ဖို့ သားက မုန့်တစ်ချပ်
တောင်မကုန်သိခိုင်း၊ မောင်ဝှက်ထားလို့ ကျန်ရေအပိုင်းကို ပီးစွာ’

‘အို...ဟုတ်လား၊ ခိုင်က မုန့်သုံးချက်စလုံးကို ပီးလိုက်ဗျာယ် ထင်လို့ပါ’

‘အိုး...ကိုင် ခိုင်တစ်ခုပြောဖို့ဆို ဇာပြောချင်လေ၊ ပြောလေခိုင်’

မိုးထက် ထမင်းစားပြီး မောင်ရေ သားနုနုအိမ်ရှိ မန်းဇရီးပင်ရိပ် ခုံတန်းကို ထွက်လားဖို့
ပြင်ခါ ခိုင်ကမောင့်ကို ပြောစရာတစ်ခုဟာရေပြောထားဖိလို့ အစဖော်လိုက်ပြန်ရေ၊

‘ခိုင် ပြောချင်စွာ အခြားမဟုတ်ပါမောင်၊ ဒေန် တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်မနား၊ အုန်းသီးကို
ဆွတ်ထားလိုက်ကတ်ဖို့လားလို့’

မောင်က ခိုင်ပြောစကားကို လက်မခံချင်လို့ ခေါင်းခါလိုက်တော့၊ ပြီးကေ အကြင်နာအရိပ်နုနု
ခိုင်ကို ကြည့်ရေ။

‘မဆွတ်ကေ့ခိုင်၊ သူခိုးကို ဖမ်းဖို့လို့ မောင်ကြံထားရေ၊ အုန်းသီးမဟိကေ သူခိုးလာဖို့
မဟုတ်ထင်ရေ’

‘မောင်က ဇာကြံဖို့လို့လဲမောင်’

‘နောက်ခါ သိရလိမ့်မေခိုင်၊ မောင်ကြံစွာက အုန်းသီးကိုလဲ ရဖို့ သူခိုးကိုလဲ သိဖို့ မောင်မကျီ
နပ်ကေ ချက်ချင်းသီအောင်လုပ်လို့ရရေခိုင်၊ သတ်ပစ်လိုက်လို့ရရေ’

‘အို...မောင်ကလဲ ၊ လူကို မကောင်း မကြံကောင်း’

‘ဇာလေ၊ ခိုင်က မောင်သူခိုးမခိုးရအောင် ကြံစွာကို မကောင်းလို့ဆိုပြီး တန်ဆောင်မုန်း
တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် ဝပုတ်တိ ရက်ကြီးနီကြီးမှာ ဥပုသ်သီတင်းဆောက်တည်ဖို့စွာကို ထားလို့
ခိုးဝှက်ကတ်နုနုမကောင်းရေ ဝေခိုးမို့ကို အကောင်းလို့ ဆိုချင်နီဗျာယ်လားခိုင်’

‘ယင်းပိုင်လဲ မဟုတ်ပါမောင်၊ ယေကဲ့လဲ့ ရှိပဝေသဏီကပင် ဒေလ ဒေရက်ရောက်ကေ
ဒေလေ ဟိလာကတ်တော့၊ အုန်းသီးတစ်လုံး ကြက်တစ်ကောင်ခိုးမှုနုနု လူတစ်ယောက်ယောက်
နစ်နာလားဖို့ဆိုတော့၊ မောင်ရာ မကောင်းတွင်ဖို့ ပြီးကေ မောင်က ဒေပိုင်မခိုးရအောင် လုပ်လို့
ဒေနီကစ ထာဝရ ပျောက်လားဖို့စွာလဲ မဟုတ်ဘဲနုနုမောင်’

‘ခိုင်က ရှိပဝေသဏီကဆိုပြီး မကောင်းဆိုးမို့ကို လူအများတိ လက်ခံပဏာ ကျင့်သုံးနီ
ကပ်စွာကို တားမြစ်စွာရေ၊ အပြစ်လို့ပြောချင်ရေ သဘောလားခိုင်’

ခိုင်မှာ မောင့်ကို အနိုင်စီးပြောဖို့ စကားရှာမရ ဖြစ်နီရေ၊ ယင်းအချိန်မှာ တစ်ခါက ဦးဥတ္တမ
ပန်းမြို့မှာ အညောင်းပြီနေတုန်း မောင်ပြောရေစကားကို အတွက်ပေါ်လာပြန်ရေ။

ခိုင်ကို မောင်တစ်ခုပြောဖူးရေ၊ မောင်မမှတ်မိဗျာယ်လာသျှင် မောင်’

‘ပြောစမ်းခိုင်း၊ မောင်က ဇာပြောဖူးလို့’

‘ခိုင်ကို မောင်ကပြောရေ၊ ရာသီ ၁၂ လမှာ တန်ဆောင်မုန်းလစွာ အမြတ်ဆုံးလတ်ခိုင်း’

ကျမ်းမှာဆိုထားရေလေ၊ အေး ပြီးကေ သီတင်းတကာ သီတင်းမှာလဲသွက်၊ တန်ဆောင်မုန်း
လပြည့် သီတင်းစွာ အမြတ်ဆုံးလတ်ခိုင်း ဒေလပြည့်သီတင်းမှာ ဝပုဒ်သီလ ဆောက်တည်၊ ကုသိုလ်
ဒါန ပြုလုပ်နိုင်ကေ အကျိုးထူးကို ရရေလတ်ခိုင်း၊ မကောင်းမှုရာဆိုကေလဲ ပိုပြီး ငရဲကြီးရေလတ်
ခိုင်း ဘုရင်မင်းမြတ်တောင်မ ဒေလပြည့်သီတင်းမှာ သီလဆောက်တည်နိုင်ကေ မင်းရိုလုပ်ရိုးတာဝန်
ကို မလုပ်ဘဲ ရှောင်ကြည်ရေလို့ဆို’

မောင်မျက်နှာကို ခိုင်တစ်ချက်လှမ်းကြည့်လိုက်တေအခါ မောင်ရေ အတွက်ပေါ်လာရေ
ထင်ပါယဉ်၊ ပြုံးစိ ပြုံးစိလုပ်နိပြန်ရေ၊ ယေကေလဲ အရာ မသိကွန်ဆောင်ပြီး ဆက်ပြောဖို့ ခိုင်ကို
ပြင်းပြန်ရေ။

‘ကိုင်....ဆက်ပြောအုန်းသိစမ်း ခိုင်’

‘အခါတစ်ပါးမှာ ဘုရင်တစ်ပါးရေ၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် သီတင်းခိုဖြစ်လို့ ဝပုဒ်သီလ
ဆောက်တည်နိုင်ရေအချိန် မှူးမတ်ပြည်သူရိုက ဘုရင်ပိုင်နက်ထဲက အုန်းသီးနန့် သူခိုးတစ်ယောက်
ကို ဖမ်းရလို့ ဘုရင်နားတော်ကို လျှောက်တင်ရေလတ်ခိုင်း၊ ဘုရင်ကြီးက စီးပွားဖြစ်လာ၊ အပျော်
လားလို့ မီးပြန်းစီးစစ်တယ်အခါ သူခိုး ရာဇဝတ်ကောင်က အပျော်သဘောနန့် ခိုးမိပါကြောင်း
ဝန်ခံလျှောက်တင်လိုက်တေလတ်ခိုင်း၊ ဘုရင်ကြီးကလဲ နိကြီး ရက်ကြီးမှာ ဝပုတ်သီလဆောက်
တည်နေတုန်းဖြစ်လို့ အပြစ်မဝီးချင်စိတ်နန့် အုန်းသီးတစ်လုံးကို အကြောင်းမဟုတ်ဆိုပြီး ကြီးရေ
အမှုငယ်စီ၊ ငယ်ရေအမှု ပပျောက်စိဆိုရေသဘောနန့် လွတ်စိလို့ သူခိုးကို လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာ
ပီးလိုက်တေလတ်ခိုင်း၊ ယင်းအခါကစပြီး တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ရောက်တိုင်း အပျော်သဘောနန့်
သစ်သီးဖလံ၊ ပန်းမံ၊ ကြက်ငှက် ခိုးငှက်သူကို မှူးမတ်ပြည်သူတစ်ယောက်ယောက်က မြင်ကေလဲ
ဘုရင်ဖြစ်အင်မခတ်လို့ အပြစ်လဲမယူ တားလဲမတားဘဲ အဂုထက်တိုင် တည်လာရေလတ်ခိုင်
ဆိုပြီး မောင်ကပြောရေလေ၊ ပြီးကေ မောင်လဲ တစ်ခါခိုးဖူးရေဆို’လို့ လူဆိုး သူခိုးကို လှောင်ပြောင်
ပြီး သူခိုးလပြည့်လို့ မှည့်ခေါ်တတ်စွာလတ်ခိုင်’

‘အုံး...ဇာပိုင်ပင်ဆိုဆိုမောင်၊ အုန်းသီးကို ဆွတ်ထားလိုက်ကေ ကောင်းဖို့’

‘ဆွတ်ဖို့မလိုပါခိုင်း၊ အုန်းသီးလဲ နုသီရေမဟုတ်လာ၊ နီဝင်လို့ညစာပိုင်း လူသူအရိပ်အခြည်
မကောင်းမြင်ကေလို့ မောင်ညှိအိပ်ပျက်ခံပြီး စောင့်နီမယ်၊ ကိုင် ကိုင် သားကို ယူထားလိုက်ဟန့်၊
မောင်လားစရာတစ်ခု ဟိသီရေခိုင်’

မောင်ရေ သားသျှေကို ခိုင်ပါးအပ်ပြီး အိမ်ပြင်ထွက်လားခရေ၊ ခိုင်က မောင်အလုပ်များစွာ
ရာ အထင်နန့် ဘွယ်မယူလိုက်မိ။

x x x x

‘အိုလူရို ကူကတ်ပါချက် ကယ်ကတ်ပါချက်၊ မောင့်ကို ကယ်ကတ်ပါ’

ယင်းနိညပိုင်း လရောင်ပေါ်စ ၆-နာရီအချိန်မှာ မြို့မီးထွန်းလိုက်စွာနန့် ခိုင်ရေ အုန်းပင်ဘက်

ကို ချောင်းကြည့်လိုက်ကေ အုန်းပင်ထက်မှာရေ လူတစ်ယောက်ပိုင် မြင်လိုက်လို့ သူ့ခိုးလားမသိ ထင်ပြီး ဖမ်းနန်း ကြည့်နိမိရေ ယေခါ အုန်းပင်တစ်လက်မှာ တွဲလိတွဲလောင်းနန်း မောင်ရေဖြစ်နိရေ အတွက် ခိုင် ကြောက်အားတကြီး အော်တစ်ပြီး ဆင်းလာလိုက်တေ။

အိမ်အောက်ကို ရောက်စွာနန်း ပတ်ဝန်းကျင်က အိမ်နီးပါးချင်းလူတိအားလုံး ပြည့်ရှိကပ် တေ။ တချို့လူတိက လျှပ်စစ်ဌာနကို လားပြောဖို့ ခိုင်းစွာကို ကြားလိုက်ရရေ၊ တစ်ယောက်တစ်ရို က အိမ်မီးခလုတ်ကို ပိတ်ဖို့ပြောစွာကိုလည်း ကြားလိုက်မိရေ၊ တစ်ယောက်ချေလည်း အုန်းပင်ကို လက်မကိုက်နှိုင်းကပ်၊ အိမ်မီး ခလုတ်ကို ပိတ်လိုက်စွာနန်း တစ်ပြိုင်နက် မောင်ရေ အုန်းပင်က ပပျော့နုနစ် ကျဆင်းလာရေ၊ အပင်ခြေရင်းကို ရောက်စွာနန်း လူတိ ဝိုင်းပဏာ ကျီရောက်ဘာရောင် ပြောကပ်တေ။

မောင့်မှာ အသက်မဟိဗျာယ်၊ ဆရာဝန်ကပင် မတားနိုင်ဘဲ ခိုင်မှာ ဝမ်းနည်းအားငယ်ပဏာ ငိုကျိုးခရစ္စာကလွဲလို့ ဇာပိုင် တားနိုင်ပါဖို့လဲ၊ စစ်တွေတစ်မြို့လုံးကပင် မောင့်ကို အပြစ်ပြောကပ် တေ၊ အုန်းသီးတစ်လုံးတစ်မ အခိုးခံရစွာကို တွက်လို့ အေပိုင်ကြံ့စည်ရလာ ဆိုရေသဘော၊ မောင်က အုန်းသီးမခိုးရအောင်လို့ ခိုင်မသိခင် လျှပ်စစ်ကြိုးနန်း ဝါယာကြိုးနန်း အုန်းပင်ထက်မှာ ခုတ်ထောင်နီစွာရာ မဟုတ်လား။

‘ခိုင်လေ မောင့်ကို မုန်းလို့လဲ မဟုတ်ပါ။ ခိုင်ဘဝတစ်သက်မှာ မောင့်ကို မုန်းဖို့ မောင့်ကို မိပ်ဖို့ဆိုလို့ စိတ်ကူး တစ်မျှင်သျှတောင်ထားမရပါမောင်၊ မောင့်ကို မုန်းမိနိုင်ဖို့ ခိုင်မှာ စွမ်းအားမရှိ စွာ အမှန်ပါမောင်’

အစစရောတိုင်းမှာ မောင်စွာ ခိုင်အတွက် ခိုင်အဖို့လို့ ကျွေးမွီးသုတ်သင် ယုယကြင်ပြီး ပြုစုစောင့်မလာခရေ မောင့်စေတနာနန်း မေတ္တာတရားကို ခိုင်နားလည်ပါရေမောင်၊ မောင်က ခိုင် မုန်းစိတ်ပေါက်လာအောင် ခိုင်ကို တစ်ခုလဲ လုပ်ဖူးခစွာလဲ မဟိခမဟုတ်လား။

ခိုင်လေ...မောင်မဟိရေ နောက်ပိုင်း ကောင်းမကြာခင်မှာ တာဝန်နန်း ဒေပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့ ကို ပြောင်းလာရစွာ အဂုဆို မိုး ၅ နှစ်တောင်ပြည့်ဖို့ဗျာယ်မောင်၊ မောင်သိဆိုးတုန်း သုံးနှစ်အရွယ် ကျန်လိုက်တေ သားဝေထွန်းအောင် ၈-နှစ်ပြည့်လို့ ပထမတန်းကို ရောက်နီဗျာယ်မောင်။

ခိုင်လေ မောင့်ကို ဒေနိတိ မိန့်လို့မရသိစွာ အမှန်ပါ။ ယေရာလဲ သားဝေထွန်းကိုတော့ မောင်နန်း မတူစီချင်ပါ။ အေလောက်စွာမှာ သားဝေထွန်းက မောင့်ပိုင် ကိုယ်ထောင်စူး ကိုယ့်ခြံ မှာ ဝင်လို့ မောင်ပိုင်ဖြစ်လာဖို့လား၊ မောင့်အဖြစ်နန်း တူလာဖို့လားလို့ ခိုင်ဘဝမှာ ရင်တခုန်ခန်နန်း စိုးရိမ်ကြောင်းကြနီပါရေမောင်။

* * * *

‘ဒေက တန်ဖို့လား မမ’
ဆိုက်ကားသည် မီးလိုက်ခါမ ခိုင်မှာ မောင့်ကို တိုင်တည်နိရေ စိတ်အတွက်ခံရိပ်က

ရခိုင်သားကြီးစာပေ

ချက်ချင်းပျောက်ပကာ ဆရာဝန်အိမ်ကို လှမ်းကျော်ကြည့်လိုက်တော့၊ ဆရာဝန်အိမ် ဆီးခန်းမှာ သူနာက ယှဉ်းနီလို့ ခိုင်မှာ ပခတ်နခတ် ဆင်းလားပြီး သားဦးကို ပြကြည့်လိုက်တော့။

‘ဒဏ်ရာက မသိမသာရာတူမ ကြောင့်ကြဖို့မလိုဟုတ်လား။ အခုဆရာဆီးထိုးပီးလိုက်မယ်၊ ယေကေလဲ့ နက်ဖြန်ခါ တစ်ခေါက်လာပြလိုက်အုန်းနှမ်း’

‘ဟုတ်ပါယင့်ဆရာ’

ဆိုပြီး ခိုင်မှာ ဆီးဖိုးဝါးခဝါးပဏာ ဆရာဝန်ဆီးခန်းက ဆင်းလာလိုက်တော့။

X X X X

အိမ်က လာရေလမ်းရေ ကောင်းကေလဲ့ အိမ်ကို အယင်ရောက်အောင် လမ်းကြမ်းဖြတ် လမ်းက လားဖို့ ဆိုက်ကားသည်ကို ခိုင်ပြောလိုက်မိရေ။

တောင်ဘက်အရပ်ကို လှည့်ကြည့်လိုက်ချိန်မှာ ရခိုင်ဘုရင်မင်းဖလောင်းတည်ခရေ ဦးရာဇ် တော်မြတ် သူရိယဓာတ်ကိုလည်း လှမ်းမြင်လိုက်ရရေ။ မွန်းစောင်းနီရောင်က မကြည့်နိုင်လောက် အောင် တောက်ပြောင်လွန်းလို့ အပူဟိတ်ရေ ခိုင်နောက်ကုန်းကို လာတိုးပြန်ရေ။

မောင့်အဖြစ်ကို စိတ်ကူးမိတိုင်း သားဝေထွန်းလည်း ဆက်နွယ်လာရေလေ။ အင်း... မောင်သီရေရန်က တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် ညပိုင်(၆)နာရီအချိန် ‘သခိုးလပြည့်’လို့ ခိုင်အတွက် ပေါ်နီတုန်းပင် ယေကေလဲ့ ယင်းနီကို ခိုင်မုန်းစိတ် ရှံစိတ်မဖြစ်မိ၊ ယင်းနီမှာ ခိုးကပ်၊ ဝှက်ကပ်တေ မကောင်းရေ စဉ်လာခလံဆိုးခွဲကိုလည်း နှစ်သက်အားပီးစိတ်လည်း မဖြစ်မိ၊ အသူက ဇာအယူ အဆနန့် ပြောလီပတ်စီ မပြောလီပတ်စီ ခိုးမှုကျူးလွန်ဖို့ဆိုကေ၊ အသူမဆို သက်ဆိုင်ရာဥပဒေ ပုဒ်မနန့် သင့်တင့်လျောက်ပတ်တေပိုင် ခံကပ်ရဖို့စွာရာ၊ ခိုင်မှာ ရှံမုန်းနှစ်သက်အားပီး ဆိုရေဝါဒီ စိတ်မျိုးမဖြစ်မိ။

အမှန်ရာ မောင်ကိုယ်တိုင်ပင် ခိုင်ပိုင်စိတ်ဓာတ်မျိုး ရခေဖို့ဆိုကေ ထိုအဖြစ်ဆိုးနှင့်တို့ခွဲ မဟုတ်၊ အခုက လူကို မကောင်းကြံခလို့ ကိုယ့်အသက်ပင် ဆုံးရှုံးခရဗျာယ်။ ယင်းအတွက် သားဝေထွန်းကိုလည်း မောင့်ပိုင်မဖြစ်စီချင်၊ မောင်စရိုက် မောင့်အကြိုက်နှင့်လည်း မတူစီချင်၊ မောင့်ပိုင် မကောင်းကြံလို့ သားဝေထွန်းလည်း စူးဝင်ခံနီရစွာမှာ ဒိဋ္ဌဓမ္မပင် မဟုတ်ပါလော။

အိမ်ကိုရောက်ကေတော့ သားအတွက် တင်ကြိုရိုးစိထားဟိခရေ သားမောင်လုလင် နားမှာ ဆင်လော့။

ဇာပိုင်ပင်ဟိပတ်စီ အခု ဆီးတစ်အိုးသောက် တမိန့်တမော အချိန်မှာ ခံစားရဗျာဖြစ် တေ၊ လူကို မကောင်း မကြံကောင်းဘဲ သားဝေထွန်း ထောင်ထားကျန်ဟိခရေ ပန်းပင်အောက် က ဝါးစူးဟိကို အိမ်စောင့်ကျန်လိုက်သူ ချစ်မယ်ခင်နန့်အတူ စီးစစ်ရှာကြပြီး နုတ်ပစ်ရဖို့ဆိုရေ စိတ်ကူးနန့် ခိုင်မှာ အိမ်ကို အယင်ရောက်ဖို့ရာ စိတ်ဇောတွန်နီလီမိပါရေ။

ရွှေပန်းထိမ် ကိုစောဝင်း